

Befeldclopedia

Encyclopedie voor Befeld

Samenstelling Ragdy van der Hoek

Verantwoording

De *Belfeldclopedia* is een encyclopedie met circa driehonderd stukjes (lemma's) over Belfeld. Bij het samenstellen is gebruik gemaakt van alle beschikbare literatuur over het Venlose stadsdeel. Er is onderzoek verricht in het gemeentearchief van Venlo en er is gespeurd in de leggers van de *Tegelsche Courant* (in het bijzonder in Belfeldse rubrieken en katernen) en in het *Dagblad voor Noord-Limburg* (later *Dagblad De Limburger*). Er zijn contacten gelegd met tientallen personen en vertegenwoordigers van instanties en verenigingen die in Belfeld actief zijn en waren.

Om de betrouwbaarheid van de encyclopedie te verhogen zijn conceptlemma's voorgelegd aan betrokkenen of experts om ze aan te vullen en waar nodig te verbeteren.

De samensteller heeft ernaar gestreefd de lemma's zo objectief mogelijk te schrijven, waarbij keuzes steeds door hemzelf werden gemaakt na overleg met een 'Belfeldse klankbordgroep', waarin Twan Ernst van de Heemkundekring Maas- en Swalmdal een sleutelrol speelde. Schrijver drs. Willem Kurstjens en journalist Adri Gorissen gaven waardevolle adviezen ten aanzien van de duidelijkheid en de leesbaarheid.

De *Belfeldclopedia* is een naslagwerk en streeft niet naar volledigheid. De lemma's bevatten de belangrijkste feiten en geven achtergrondinformatie.

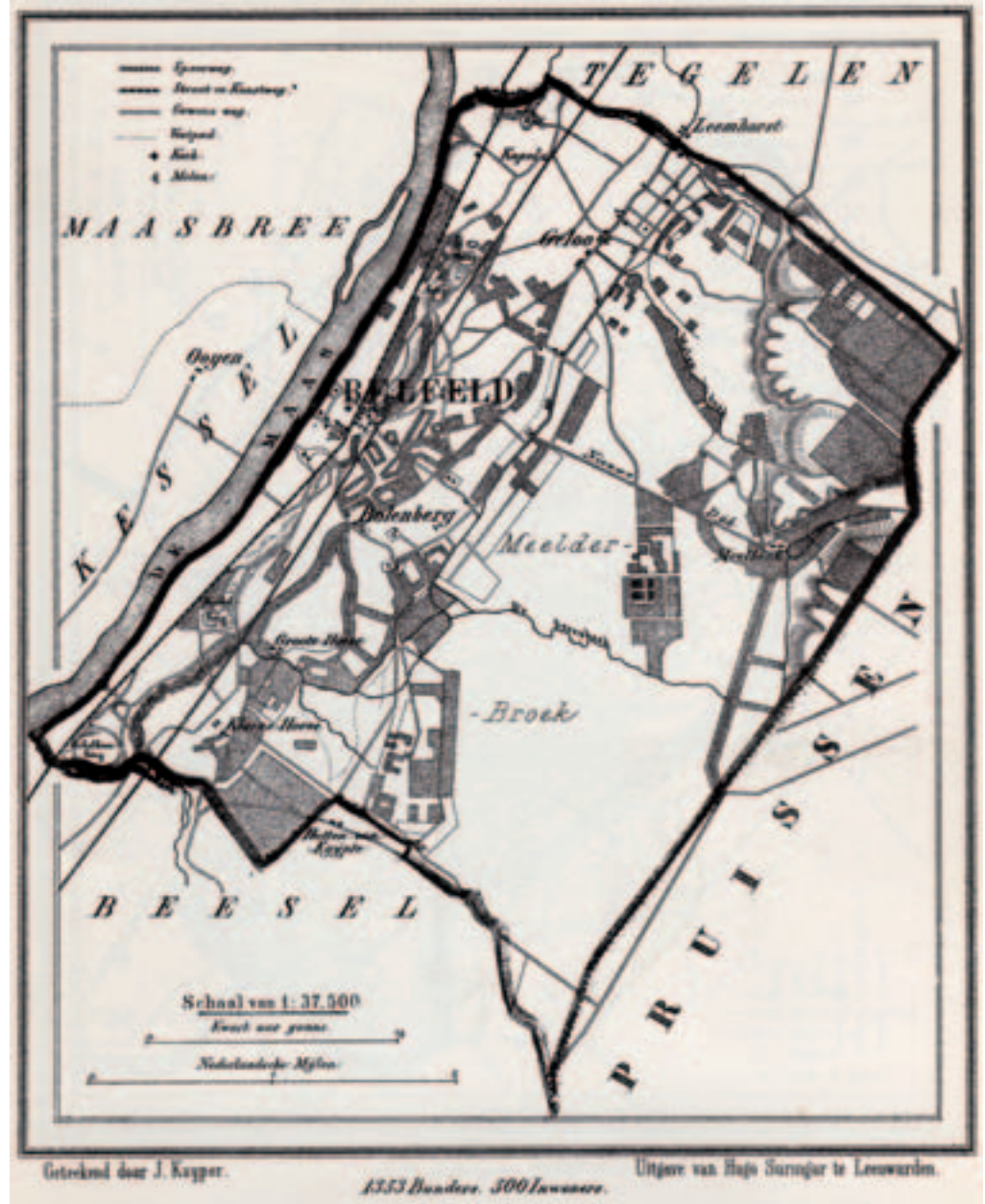
Bij het al dan niet opnemen van personen gold als criterium dat iemand in Belfeld geboren moest zijn of dat hij of zij er geruime tijd woonde en in die tijd landelijk, internationaal of voor de lokale gemeenschap een rol van betekenis speelde.

De lezer dient geen conclusies te verbinden aan de lengte van de lemma's, of de aanwezigheid van een afbeelding bij een onderwerp. Zo heeft de lengte ook te maken met de beschikbaarheid van informatie en had vormgever Baer Cornet een flinke vinger in de pap bij het illustreren.

De *Belfeldclopedia* is het vierde naslagwerk in een reeks. Eerder verschenen de *Venloclopedie* (1992), de *Blericklopedie* (1994) en de *Tegelenclopedie* (2009).

De *Belfeldclopedia* is een rijk geïllustreerd boek dat vragen beantwoordt en de lezer deelgenoot maakt van allerlei wetenswaardigheden. Ik wens u hierbij veel opzoek-, kijk- en leesplezier.

Ragdy van der Hoek

De gemeentegrenzen van Belfeld in 1869

Dal van de Aalsbeek.

De Aalsbeek.

Natuurgebied Aalsbeek.

- 11 **Aalsbeek 1** / *Beek*. De Aalsbeek vormt deels de natuurlijke grens tussen Belfeld en Tegelen. De beek ontspringt als Molenbeek achter het gehucht Maalbeek en stroomt van daaruit door het Belfelder Broek. De Aalsbeek wordt gevoed door verschillende beken, zoals de Venbeek en de Leijgraaf.
- 2** / *Natuurgebied*. Tussen de A73 en de steilrand bevindt zich een kwel- en moerasgebied. Het beheer van dit stuk natuur is sinds 2007 in handen van de Stichting Natuurbeheer Brongebied Aalsbeek. Het twaalf hectare grote gebied is eerder in gebruik geweest als land- en tuinbouwgrond en later teruggegeven aan de natuur als compensatie voor de klei- en grondwinning in Tegelen en Belfeld. Daarnaast hebben enkele particulieren percelen heringericht. Een kleine kudde Exmoorpony's zorgt voor de begrazing.

Adams, Arno *Zanger*. Arno Adams werd op 23 september 1957 geboren in Belfeld. Na de basisschool bezocht hij de lts in Tegelen. Als zestienjarige ging Adams in een beeldenfabriek werken, liet zich omscholen tot drukker en trad in het huwelijk. Op zijn 30ste stopte hij met werken, verbrak zijn relatie en begon een nieuw leven. Per toeval belandde hij hierna in de muziek door in 1987 te gaan zingen in de blues-rockformatie *Take It Or Shake It*. Die band was in zijn Belfeldse stamkroeg opgericht, maar viel al snel uiteen. Hierna zong hij korte tijd covernummers bij bandjes als *Diamonds Eight* en *Double A Adams*. In 2000 ging Arno Adams op de solotoer. Hij had ondertussen zelf leren gitaarspelen en begon eigen nummers te schrijven. Eerst in het Engels en later in het Limburgs. Adams' soms zwartgallige teksten zijn vaak autobiografisch en gaan over zijn leven, zijn verdriet, weemoed en ergernissen. Zijn stijl doet denken aan Jacques Brel, John Lee Hooker en Paolo Conte. Vanaf eind 2002 tot begin 2003 verbleef de Belfeldenaar wegens drank-, drugs- en gokproblemen in een afkickkliniek. Het was op het moment dat hem 'de ING-Pries vuur uit Limburgs Leed' werd toegekend. Van Arno Adams verschenen de cd's: *D'r Is Gen Verschil* (2000); *Sympathy* (2001 cd-single); *Dans Met Mich* (2002); *Ich Weit Desse D'r Bus* (2004); *Kus Mich Dan* (2004 cd-ep); *Kerstleed* (2006 cd-single); *Mooderzeel Allein* (2007). In 2002 werd hij uitgeroepen tot de belangrijkste Limburgse solozanger, waarna hij ging toeren langs theaters in Roermond, Heerlen en Sittard. In 2009 deed de zanger in Venlo mee aan de gemeenteraadsverkiezingen namens de Socialistische Partij. Hij behaalde geen zetel. In 2010 trad Adams met Bart Jan Baartmans en Bart Oostindie op met het theaterprogramma *Gelijkgestemde Zielen*. Voor die gelegenheid werd een (gelijknamige) cd opgenomen.

Arno Adams.

Afgraving bij Maalbeek.

Arno Adams is een zoon van Cor Adams. **Zie: Adams, Cor; Diamonds Eight; Naus, Wim; Take It Or Shake It.** **Literatuur:** Twan Meusen, 'Zanger van het schemerlicht' in: *Buun* 2005, 143-170.

Adams, Cor *Tekstdichter*. Cor Adams werd op 5 oktober 1942 in Belfeld geboren. Op jeugdige leeftijd trad hij als kernmaker in dienst bij ijzergieterij De Globe. Nadat Adams in 1973 voor zijn beroep was afgekeurd, nam hij de pen ter hand. Hij schreef gedichten en publiceerde die in de *Tegelse Courant* en in de jaarboeken van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Ook schreef hij vastelaovesliedjes, zoals *Os Belvend* (1987), 't *Viltje* (1978) en *Belvends Ruuske* (1977) en trad hij op met het Belfelds koor de Kuumers. Een aantal van zijn gedichten verscheen in 1987 in de bundel *Mien gedachte in gedichte*. Cor Adams overleed op 6 november 2008. Cor Adams is de vader van Arno Adams. **Zie: Adams, Arno; Kuumers, de.**

Adrianussehuis *Zie Herberg, Den.*

Afgravingen *Wingebieden van klei en zand*. De gemeente Belfeld ligt volledig op de Peelhorst, een geologische verhoging. De bodem is opgebouwd uit grof zand en fijn grind. Op sommige plaatsen, en dan met name aan de oostzijde van Belfeld,

komen kleilagen voor. Die klei wordt al vele eeuwen gewonnen, met name voor de dakpannen-industrie. Door het afgraven van lagen klei ontstonden grote gaten in het landschap. De afgravers moesten voor hun activiteiten een vergunning hebben van de provincie Limburg, wat lange tijd geen problemen opleverde. Gaandeweg ontstond echter weerstand tegen het aantasten van de natuur. Met name milieugroepen verzetten zich tegen het verlenen van verdere concessies. Dat bleek begin jaren negentig, toen een ontgrondingsbedrijf bij Maalbeek een twintig hectare groot natuurgebied af wilde graven. Actiegroepen vreesden dat de natuur- en landschapswaarden aan de voet van het hoogterras hierdoor zouden worden aangetast. In het ontgrondingsplan van de provincie Limburg uit 1992 stond echter dat verdere afgraving noodzakelijk was vanwege het voortbestaan van de dakpannenindustrie. De afgraving in Maalbeek zou in 1999 eindigen. Het provinciale ontgrondingsplan voorzag hierna tot 2020 in afgravingen langs de steilrand. De gemeente Belfeld ging hiermee akkoord, mits men een afgegraven gebied zou herinrichten alvorens verder te graven. In totaal ging het om twintig hectare en 600.000 ton klei. Het transport was respectievelijk in handen van de firma's Van Cleef, Brauer, Sanders-Gerards en Heijmans. Tussen de oude en de nieuwe steilrand ontstaat thans een natuurgebied dat natte en droge elementen bevat. De bedoeling is dat er een langgerekt dal ontstaat met aan de oostzijde daarvan een nieuwe steilrand. Het dal wordt deels beplant met bomen, gedeeltelijk laat men spontane bosontwikkeling toe. Een ander deel van het dal krijgt een plas-drasmilieu. Dit deel is meestal nat maar valt in de zomer droog. De groeve Maalbeek vormt een eldorado voor geologen. Zonder veel graafwerk te verrichten, kunnen wetenschappers hier tientallen meters dikke rivierafzettingen van circa een miljoen jaar oud bestuderen. **Zie: Keramische industrie.**

Almfeesten Zomerfeest. De Almfeesten werden vanaf 1996 gehouden in en later rondom café Maalbecker Höhe (Tuënke Janssen). Dat gebeurde jaarlijks op de laatste donderdag van de bouwvakvakantie. Initiator was Herm Gommans, een accordeonist die vaak in het café vertoefde. Vóór het café plaatste men een tent en er verrees een podium waarop Tegelse en Belfeldse artiesten belangeloos optraden. De belangstelling voor het feest nam echter dusdanige vormen aan dat de organisatie het niet meer aankon. De Almfeesten werden in

2008 voor het laatst op 'de Alm' bij café Maalbecker Höhe gehouden. Het feest vond hierna plaats bij café Geloë aan de Tegelseweg en kreeg de naam Ernte Dankfest. **Zie: Ernte Dankfest; Tuënke Janssen.**

Aloysiuschool **Zie: Basisonderwijs.**

Ambt Monfort *Bestuurlijke eenheid.* Belfeld maakte vanaf de tweede helft van de veertiende eeuw tot aan de Franse Tijd deel uit van het ambt Montfort. Dit ambt was een van de bestuursdistricten (een bestuurlijke voorloper van het huidige gewest) waarbij het Hertogdom Gelder was ingedeeld. Het administratieve centrum bevond zich in het kasteel te Montfort. Met de bezetting van het Ambt Monfort door Franse troepen en de daarop volgende inlijving bij de Franse Republiek op 1 oktober 1795 kwam een einde aan de oude bestuurlijke en rechterlijke indeling. Het kasteel van Montfort maakt sinds 1929 deel uit van het wapen van de gemeente Belfeld. **Zie: Gemeentewapen.**

Animo *Zangkoor.* Animo werd opgericht op 8 juli 1945 en kwam voort uit een dubbel mannenkwartet dat in de periode 1940-1945 in Belfeld zong. Initiatiefnemers waren Sjeng Bloemers en Piet Timmermans. De eerste dirigent was Jan Timmermans, die al snel werd opgevolgd door Gerrit de Bruin. Op 11 juni 1946 traden damesleden toe. Animo telde nadien ongeveer vijftig leden. Gestadig steeg dat aantal tot zeventig in 1960. Vanaf 1956 was Jan Timp uit Venlo de dirigent. Hij werd in 1966 opgevolgd door zijn zoon Theo, die tot in 1970 de muzikale leiding in handen had. Doordat het aantal mannelijke leden sterk afnam, besloot men in 1965 verder te gaan als dameskoor. In 1967 nam Animo voor het eerst deel aan een landelijk concours. In de C-klasse behaalde men een derde plaats. In 1971 nam Ans van Moll het dirigerestokje over van Theo Timp. Zij werd in 1983 opgevolgd door Tegelenaar Ton Wilberts. Er waren toen twintig dames lid. Wilberts behaalde met het koor diverse successen, zoals in 1988 een eerste prijs met promotie tijdens een concours in Weert en succesvolle concoursdeelnames in Kerkrade, Venlo, Werkendam en Lommel (België). Ook waren er geslaagde concertreizen naar Hongarije (Siófok), Frankrijk (Parijs) en Duitsland (Zwickau, Trier). In 2001 nam zangpedagoge Sandra Halmans het stokje over van Ton Wilberts. Het repertoire van Animo varieert van soul, rock, gospel en

Animo.

klassieke nummers tot musical-nummers. Regelmatig treedt het koor op in verzorgingstehuizen en kerken. Ook neemt Animo in Belfeld deel aan het jaarlijkse Kerstconcert met de andere Belfeldse koren. In 2010 haalden de Belfeldse dames in de categorie-B een verdienstelijke derde plaats tijdens het Limburgse korenfestival in Meyel.

Aquariumvereniging **Zie: Gupke, 't.**

Arbeidersbeweging *Belangenorganisatie.* De oorsprong van de Belfeldse vakbeweging ligt in de kleiwarenindustrie. In 1909 richtten werknemers van de dakpannenfabriek Janssen-Dings een eerste eigen vakorganisatie op, Sint-Stephanus, gevolgd door werknemers van de firma Jacobs. In 1916 werden de twee bonden onderdeel van de landelijke standsorganisatie, de Rooms-katholieke Werkliedenvereniging. De Belfeldse afdeling van die vereniging startte onder de naam Voor God en ons recht. Na verloop van tijd veranderde die naam in Rooms Katholieke Werkliedenvereniging Sint-Leonardus. In 1938 ging Sint-Leonardus op in de R.K. Fabrieksarbeidersbond Sint-Willibrordus. In het begin van de jaren zestig telde de bond in Belfeld ongeveer honderdvijftig leden. In 1910 kwam er een afdeling Belfeld-Tegelen van de bond van spoorwegpersoneel Sint-Raphaël. De standsorganisatie zette zich vooral in voor de geestelijke vorming van de arbeiders. Ook streefde men naar een gezamenlijke inkoop van grondstoffen, zoals steenkolen, en bood men een levensverzekering, een dokters- en apothekersfonds, een spaarbank en allerlei cursussen aan. Verder was er een speciale retraitecommissie. In 1925 telde Belfeld zestien vakorganisaties, die allemaal aangesloten waren bij de Rooms Katholieke Werkliedenvereniging. Rond 1930 telde die vereniging

circa tweehonderd leden, waarvan de helft was aangesloten bij de steenfabriekarbeidersbond. In 1931 kwamen er twee bonden bij: de houtbewerkerbond (Sint-Antonius van Padua) en de Bond van Werkmeesters en in 1936 volgde een afdeling van de Jonge Werkman, de arbeidersjeugdorganisatie. Die laatste vereniging werd geïnitieerd door kapelaan Chrétien Jonkers. In april 1951 veranderde de naam in Kajotters.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog (1941) kwam een einde aan de overkoepelende Rooms-katholieke Limburgse Werkliedenvereniging en dus ook aan de afdeling Belfeld. Het werk van de standsorganisaties werd overgenomen door de Katholieke Actie. Na de oorlog werden afdelingen van de vakorganisaties Sint-Eloy (1952) en Sint-Willibrordus opgericht. De eerste vertegenwoordigde de metaalarbeiders, de tweede was er voor de werknemers in de kleiwarenindustrie. Sint-Eloy groeide van vijftig leden bij de start in 1951 tot honderdtwintig leden in 1961. Rond 1982 gingen beide bonden over naar de FNV Afdeling Tegelen-Reuver-Belfeld. In 1946 vond de heroprichting plaats van de Rooms-katholieke Werkliedenvereniging onder de nieuwe naam Katholieke Arbeidersbeweging (KAB). De KAB kreeg in 1954 een eigen onderkomen aan de Schoolstraat, achter het gebouw van de coöperatie. Er waren toen ongeveer 125 leden. De KAB speelde in de Belfeldse samenleving een belangrijke rol. Zo nam ze in 1955 het initiatief tot oprichting van woningvereniging Sint Urbanus. In 1965 veranderde de naam KAB in NKV en vanaf 1981, na een fusie met de CNV, werd het FNV. De FNV bestond uit een industriebond, een bouwen houtbond, een vervoersbond, een ambtenarenbond en een horeca- en dienstenbond. Eerder was in 1965 een afdeling van de Vrouwenbond van het NKV opgericht, later Limburgse Katholieke Vrouwenbond genoemd. **Zie: Boerenbond; Coöperatie; Sint-Leonardus; Sint-Urbanus.**

Achttiende-eeuwse vondst uit het Meelderbroek.

Archeologische vondsten In de prehistorie was de bevolkingsdichtheid in het gebied van het huidige Belfeld gering. Toch zijn uit die periode diverse vondsten gedaan, die deels in particulier bezit zijn en deels in musea worden bewaard. De oudste vindplaatsen dateren uit de Vroege Steentijd, een tijd waarin primitieve mensachtigen in kleine groepjes rondtrokken. Uit dit Midden Paleolithicum zijn in Belfeld vuistbijlen gevonden in een grindgroeve op het hoogterras. De vondsten dateren grofweg uit 300.000-35.000 v.Chr. Uit de Nieuwe Steentijd (het Neolithicum) zijn pijl- en speerpunten en krabbers gevonden bij de Bolenberg en de Krekelsberg. De mensen leefden toen totaal anders dan hun voorgangers uit de Middensteentijd. Ze deden aan landbouw, woonden in boerderijen en leefden jaren op eenzelfde plek. Uit de hierop volgende Bronstijd zijn slechts enkele vindplaatsen in Belfeld bekend. De Bronstijdvindplaatsen in Belfeld bestaan uit drie bronzen bijlen en een vuurstenen pijlpunt. De bijlen zijn gevonden op het Hoogterras en het Middenteras (Geloo, Meelderbroek). Resten uit de IJzertijd werden op een tiental plaatsen gevonden. De vindplaatsen bestaan uit vier nederzettingen en twee graven of grafvelden. Ze liggen alle op de rand van het Middenteras.

Op meer dan twintig plaatsen werden sporen uit de Romeinse tijd gevonden. Het gaat om nederzettingen, industrieplekken (ovens), graven, mili-

taire gebouwen, mogelijk villa's en losse vondsten. Zo kwamen op de Krekelsbergsheide resten van een Romeinse pannenoven uit de tweede of de derde eeuw tevoorschijn. Op de Kerkberg werd mogelijk een Romeins grafveld met aardewerk aangetroffen en op het Witveld vond men fundamenten van een Romeins gebouw. In Geloo kwam een bronzen munt met een afbeelding van de Romeinse keizer Marcus Aurelius (161-180) aan het licht. Ook uit de Middeleeuwen zijn diverse vondsten gedaan. De oudste dateren uit de Merovingische periode. Zo groef men bij de Schelkensbeek Merovingisch aardewerk op (vijfde tot de achtste eeuw) en kogelpotten met crematieresten. Vondsten die erop wijzen dat Belfeld haar wortels in de Vroege Middeleeuwen heeft. Mogelijk bleef zelfs een deel van de Romeinse infrastructuur behouden. **Zie: Romeinse tijd.** Literatuur: drs. X.C.C. van Dijk, *Van Neanderthalers tot pottenbakkers: De cultuurhistorische erfenis van Belfeld* (Weesp 2011); Wiel Luys, 'Een Romeinse pannenoven van het 30e legioen te Belfeld' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 2* (1982), 128-134.

Archief Bewaarplaats van documenten en andere informatie dragers. Het Belfelds archief bestaat uit het archief van het kerspel Belfeld, de archieven van de voormalige gemeente Belfeld en het archief van de parochie Sint-Urbanus. De bescheiden die op de vroegste rechtspraak betrekking hebben, bevinden zich, als 'archief van de schepenbank Beesel-Belfeld', in het Regionaal Historisch Centrum te Maastricht. Hier bevinden zich ook oude kadastrale kaarten. In 1800 ging bij een brand het archief van het dorpsbestuur van vóór 1800 grotendeels verloren. Daardoor zijn van dit archief slechts spaarzaam stukken bewaard gebleven. Ook in 1958 gingen archiefstukken door een brand grotendeels verloren. Het betrof documenten uit de periode 1800-1850. Slechts twee correspondentieregisters konden door een particulier worden gered. De kerk droeg deze in 1984 over aan de gemeente. Het parochiearchief bestaat uit documenten van circa 1670 tot 1980. In 1873 werd het gemeentelijk archief beschreven door Hubert Godfried Beelen. Het archief bevond zich vele jaren bij een van de burgemeesters in huis, omdat er nog geen gemeentehuis was. Na de bouw van het raadhuis aan de Markt werden de archiefbescheiden overgeplaatst naar een archief-ruimte aldaar. Gedurende de periode 1975-2000 zijn ze bewaard in het gemeentehuis aan het Hamar-

plein. Het archief van het kerspel Belfeld en de archieven van de gemeente Belfeld werden in 1965 geïnventariseerd door W. van Mulken (Inventaris van de archieven der gemeente Belfeld 1670-1937). Uit de Franse periode (1795-1815) zijn nagenoeg geen stukken bewaard. Ook zijn er geen financiële stukken of jaarverslagen van vóór 1850 en is er pas correspondentie vanaf 1820. De gezinskaarten over de periode 1924-1939 zijn waarschijnlijk door oorlogsomstandigheden verloren gegaan. Het archief bevat verder bescheiden van het gemeentebestuur, de gemeenteontvanger, het Armbestuur, de Burgerlijke Stand (vanaf 1796) en het Kadaster. De archieven van de gemeente over de periode 1938-2000 zijn geïnventariseerd door Herman van Megen, medewerker archieven van het Gemeentearchief Venlo. Na de gemeentelijke samenvoeging van Belfeld met Tegelen en Venlo, op 1 januari 2001, werden de archieven overgeplaatst naar het Gemeentearchief Venlo. **Zie: Beelenhuis.** Literatuur: Wim Hoezen, 'Het gemeente-archief van Belfeld 1873' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 16* (1996) 48-52.

Armenzorg Charitatieve instellingen. Personen in nood konden in Belfeld vele eeuwen een beroep doen op de zogenoemde *naoberplich*. Het betrof een ongeschreven regel dat leden van kleine leefgemeenschappen elkaar indien nodig hielpen. Daarnaast was een kerkelijke organisatie op het terrein van de armenzorg actief. De bemoeienis van de burgerlijke overheid met de armenzorg was gering. Zij beperkte zich tot het financieel ondersteunen van het burgerlijk armbestuur. Aan het armbestuur kwam in 1943 met de komst van de gemeentelijke sociale dienst een einde. Om zich in te dekken tegen het wegvallen van inkomen bij ziekte, sloten Belfeldenaars zich voor die tijd aan een via onderlinge hulpfondsen. Een van die fondsen was de zogenoemde ziekenbus van schutterij Sint-Urbanus die vanaf 1 november 1872 actief was. Tussen 1874 en 1880 waren circa tachtig Belfelde-

naren lid. In 1962 werd de ziekenbus officieel opgeheven. Van 1899 tot 1907 was een ziekenfonds, Hulp in nood genaamd, actief in de gehuchten Geloo en de Leemhorst (Tegelen). De leden van Hulp in nood werden in 1907 lid van de afdeling Belfeld van het Limburgsch Ondersteuningsfonds dat ook andere diensten (zoals een dokters- en apothekersfonds) aanbood. In 1925-1926 ging het fonds op in één centraal ziekenfonds voor Limburg. In 1905 richtten arbeiders in de kleiwarenindustrie een onderling ziekenfonds op, de Sint-Johannesvereniging. Wanneer aan deze vereniging een einde kwam, is niet bekend. Een toenemende overheidsbemoeienis droeg er vanaf het begin van de twintigste eeuw toe bij dat ziekenbussen en andere onderlinge sociale verzekeringen gaandeweg verdwenen. **Zie: Sint-Urbanus.** Literatuur: Twan Ernst, 'Onderlinge ziekgeldverenigingen in Belfeld en omgeving tot aan het ziekenfondsbesluit (1941)' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 2002*, 110-134.

Arnoldushoeve **Zie: Schonenborg.**

Atletiek **Zie: Gielen, Marco; Schutgens, Sander.**

August Latiers *Natuursteenbedrijf.* De familie Latiers werkte vanaf de zestiende eeuw met natuursteen. Aanvankelijk gebeurde dat in het Franse bergdorpje Saint Latiers in het district l'Isère. Eduard Latiers verhuisde in de negentiende eeuw met Franse paters naar Steyl waar hij in dienst trad bij de familie De Rijk, die wel brood zag in een steenhouwerij. De resultaten vielen hen echter tegen, waarna Eduards zoon August de zaak in 1868 overnam. In 1966 verhuisde het bedrijf met twintig werknemers naar bedrijventerrein 't Witveld in Belfeld. Hier maakte Latiers grafstenen en leverde natuursteen aan de bouw. Het bedrijf werkte in opdracht en hield zich bezig met zagen, slijpen en polijsten. Een van de meest aansprekende opdrachten was

August Latiers.

de levering van wit graniet voor het Konserthus in Oslo in 1977. Als gevolg van dit project ging Latiers zich specialiseren in het verwerken van graniet. In Belfeld leverde Latiers de steen voor het oorlogsmonument aan de Patersweg (1946). In 1984 kocht Latiers Epe Graniet BV en in 1992 werd branchegeenoot Simeg uit Almelo overgenomen. Eervol was het feit dat de onderneming in 1994 hofleverancier werd. Latiers bleef een familiebedrijf met in het begin van de eeuw zo'n vijftig medewerkers. Een deel van de aandelen van het bedrijf kwam in 1998 in andere handen. Onder de nieuwe leiding schreef de onderneming echter rode cijfers wat tot een faillissement leidde. In 2002 sloot August Latiers zijn poorten. **Zie: Kunstwerken.**

Badminton **Zie: Good Luck; Schroombges, Judith; Timmermans, Rezie; Weijers, Cyriel.**

Baene, De *Oude benaming voor de doorgaande weg van Roermond naar Venlo.* De naam is afgeleid van 'baan', het deel van de weg waarop gereden wordt. **Zie: Wegen.**

Baog, D'n **Zie: Viaducten.**

Basisonderwijs *Vóór de Franse Tijd verzorgde de koster het onderwijs in Belfeld. Hij kreeg daarvoor van de gemeente een vergoeding. Met de komst van de Fransen werden er strengere eisen gesteld*

De Theresiaschool.

aan onderwijsgeevenden. De koster voldeed daar niet aan. Het onderwijs in Belfeld kwam daardoor meerdere jaren stil te liggen. Rond 1818 ging een bevoegde onderwijzer aan de slag, maar de man was in 1820 weer vertrokken. In 1821 was het koster Albert Hoezen die in zijn huis met het geven van onderwijs startte. Dat kon omdat hij het onderwijzersdiploma van de vierde rang had gehaald. Veel leerlingen gingen echter niet naar school, want tot 1900 was er geen leerplicht. Belfeld kreeg zijn eerste openbare school voor jongens en meisjes in 1830. Op de plaats waar het voormalige raadhuis staat, verrees een dorpschool met een onderwijzerswoning en een kapelanie. In 1850 bezochten zo'n vijftig leerlingen die school. In 1890 startte aan de Schoolstraat de bouw van een nieuwe lagere school naar een ontwerp van de uit Tegelen afkomstige architect Caspar Franssen. Tot in 1930 deed dit gebouw als zodanig dienst, hierna werd het verbouwd tot gymnastieklokaal. In 1916 werd het onderwijs voor jongens en meisjes gesplitst met de totstandkoming van de Theresiaschool aan de huidige Schoolstraat. Er werd toen ook les gegeven door de zusters Dienaressen van de Heilige Geest uit Steyl. Die zusters waren naar Belfeld gekomen op verzoek van pastoor Johannes Hermens. Vier zusters kwamen aanvankelijk elke dag te voet naar Belfeld. Later woonden zij in een deel van de school. De Theresiaschool telde bij de start 119 leerlingen. Ook was er een naaischool met 25 leerlingen. In de jaren zestig van de vorige eeuw werd een stuk aan de school aan-

gebouwd. De lagere school uit 1890 was exclusief voor jongens. Door een groeiend aantal leerlingen werd het gebouw echter snel te klein. Naast de oude school werd daarom in 1930 een nieuwe gebouwd, naar een tekening van de Tegelse architect Lambert Noten. Die school kreeg de naam van de Heilige Aloysius. Belangrijk voor het katholieke onderwijs was de Lageronderwijswet van 1920 die bijzonder onderwijs financieel gelijk stelde met openbaar onderwijs, waardoor voor het bijzonder onderwijs subsidies mogelijk waren. De Belfeldse scholen schakelden hierna over van openbaar op bijzonder (rooms-katholiek) onderwijs. Het jaar 1944 eindigde met een flinke domper, toen de Aloysiusschool bij een van de vele granaatbeschietingen uitbrandde. Er werd hierna les gegeven in de bewaarschool (kleuterschool) en in het brandspuithuisje. De jongensschool werd ondertussen in dezelfde stijl herbouwd. In 1957 volgde een uitbreiding met twee lokalen. Het leerlingenaantal bleef hierna toenemen, zodat in 1964 een vierklassige noodschool moest worden geopend. Die school deed buiten de lesuren dienst als gemeenschapshuis. In 1975 werd de Sint-Aloysiusschool omgedoopt tot 't Bolveld. Tien jaar daarvoor was de Wilhelminaschool aan de Prins Frederikstraat geopend. Belfeld had toen weer een gemengde school. De Wilhelminaschool was de derde lagere school. De leerlingen die deze school bezochten kwamen vooral uit de buurt Bolenberg. Ze kregen les in een houten gebouw. Pas in 1979 werd een nieuw, stenen gebouw in gebruik genomen op de hoek Prins Frederikstraat-Broekstraat. De naam van de school werd bij die gelegenheid gewijzigd in De Sprunk (dialect voor bron). In 1990, bij het 25-jarig bestaan, telde De Sprunk 179 leerlingen. Eerder, in 1972, was aan de Zandstraat de Leijgraafschool geopend.

In 1976 werd de toen zestig jaar oude Theresiaschool gesloopt. Na de zomervakantie van 1975 startten de leerlingen en de onderwijzers in de gerenoveerde Aloysiusschool. Om naamsverwarring te voorkomen kwam er een nieuwe naam: basisschool 't Bolveld. Die naam is ontleend aan het onvruchtbare (bol) gebied (veld) waarop de school is gebouwd. Op 27 december 1975 was de officiële opening.

In 1988 ging aan de Prins Frederikstraat openbaar onderwijs volgens het Jenaplan-concept van start in een leegstaand lokaal van basisschool De Sprunk. De openbare Jenaplanschool Belfeld startte met twee leerkrachten en zeven leerlingen. In 1989 verhuisde de school naar de voormalige kleuterschool Sint-Gabriël aan de Schoolstraat en ging daar verder onder de naam De Troebadoer. Omdat er niet genoeg leerlingen waren, fuseerde De Troebadoer

op 1 augustus 1995 met De Klimop in Reuver en ging verder als De Triolier. Een verdere daling van het aantal leerlingen zorgde ervoor dat de school per 1 augustus 1998 haar deuren moest sluiten. In 2003 fuseerden de drie Belfeldse basisscholen. Ze betrokken hierna een nieuw gebouw aan de Prins Frederikstraat, ontworpen door architectenbureau Duysens & Meyer Viol uit Maastricht. Het werd de eerste Brede School binnen de gemeente Venlo, bestaande uit een basisschool, een peuterspeelzaal en een kinderdagverblijf met buitenschoolse opvang. Het centrum kreeg de naam Kom.mijn, wat verwijst naar 'gemeenschap'. Na de herfstvakantie van 2003 werd het nieuwe centrum in gebruik genomen en op 4 december 2003 verrichtte de toenmalige minister van Onderwijs, Maria van der Hoeven, de officiële opening. De school telt in 2011 bijna vijfhonderd leerlingen. **Zie: Bolveldschool; Congregatie van de Zusters van de Heilige Geest; Leijgraaf, de; Theresiaschool.**

Bedevaart **Zie: Sint-Leonardus.**

Bedrijventerreinen **Zie: Geloërveld; Pannenberg, de; Witveld.**

Beejein veur de Gein *Joekskapel.* Beejein veur de Gein is opgericht in 1992 op initiatief van Rik Thijssen. Hij vroeg links en rechts muzikanten die al in andere joekskapellen of bij de harmonie hadden gespeeld en er sloten zich mensen aan die graag muziek wilden leren maken. De naam Beejein veur de Gein kwam uit de koker van Jan van Gennip. Joekskapel Beejein veur de Gein laat zich in Belfeld voornamelijk horen tijdens de vastelaovend en op dorpsfeesten. Elk jaar brengt het gezelschap een muzikaal bezoek aan Duitse wijnfeesten en speelt de kapel op de kerstmarkt in Düsseldorf. **Zie: Joekskapellen.**

Beelden In de openbare ruimte van Belfeld bevinden zich meerdere beelden. Op de algemene begraafplaats aan de Kerkhofweg staat een keramiek Heilig Hartbeeld ontworpen door Hub Hendriks en uitgevoerd door de Rotterdamse kunstenaar Victor Sprenkels. Het beeld werd opgericht als dank voor het ongedeerd overleven van de strijd tegen de bezetters in de meidagen van 1940. Het beeld stond oorspronkelijk bij de oude Sint-Urbanuskerk aan de Rijksweg-Urbanusweg. Vanwege een reconstructie van die plek werd het in 1956 verplaatst naar een terrein naast het Groene Kruisgebouw aan de Industriestraat. In 1999 verhuisde het beeld, in verband met voortdurend vandalisme, naar de algemene begraafplaats. Aan de Hoverheideweg werd bij de nieuwe Leo-

nardushoeve een kruisbeeld geplaatst en tegen de schuur van de boerderij bevindt zich een Maria-beeld uit 1944. In de zijgevel van het schutters-lokaal aan de Bolenbergweg staat een beeld van Sint-Urbanus. Het is een kopie van een houten beeld dat zich in het schutterslokaal bevindt en eerder in de parochiekerk stond. De replica van gebakken klei is van de Belfeldse kunstenaar Geert Kunen en werd in 1991 geplaatst bij de opening van het onderkomen. Twee jaar later plaatste de gemeente aan het Koninginneplein De Wachter van beeldend kunstenaar Jo Ramakers uit Beek. Tegen de zijgevel van een woning aan de Prins Frederikstraat 84 bevindt zich een beeld van Sint-Isidorus van Madrid, patroon van de agrariërs. **Zie: Indiëmonument; Kei, de; Kunen, Geert; Kunstwerken; Oorlogsmonumenten.**

Beelenhuis *Monumentaal pand.* Het Beelenhuis, dat vele jaren een vertrouwd beeld was tussen de Markt en de Rijksweg, dateerde uit 1802. Het huis is vernoemd naar de familie Beelen, die het pand in de negentiende eeuw bewoonde. Eerder had op de plek een ouder huis gestaan. Dat huis dateerde uit 1770 en was het woonhuis en de pottenbakkers-werkplaats van Leonardus ter Poorten. Pieter Matthijs Beelen was in het naar zijn familie vernoemde huis vanaf 1830 actief met het verzenden en bezorgen van post. Hij was herbergier en jeneverstoker. Ook runde hij een tabakswinkel en inde hij de tol op de Rijksweg. In 1849 verhuisde de administratie van de gemeente naar het Beelenhuis, dat toen werd bewoond door burgemeester J.J. Beelen. De ambtelijke stukken bleven hier tot vlak na zijn overlijden in 1873. Het Beelenhuis werd eind 1987 afgebroken. **Zie: Archief; Raadhuis.**

Het Beelenhuis.

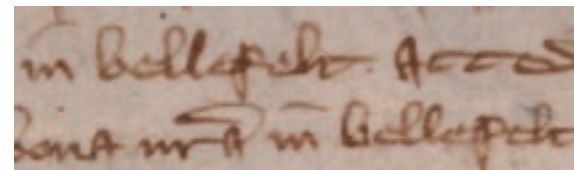
Begraafplaatsen *Zie: Kerkhoven.*

Beken *Zie: Aalsbeek; Gaesbeek; Maalbeek; Molenbeek; Schelkensbeek; Soersbeek.*

Bel-Arte *Culturele stichting.* In 1987 riep de gemeente Belfeld een werkgroep cultuur in het leven, die echter na enige tijd niet goed bleek te functioneren. In 1991 werd de werkgroep geprivatiseerd en ondergebracht in de stichting Bel-Arte ('Schone Kunst'). De activiteiten van Bel-Arte richten zich op muziek, theater, literatuur, cultuureducatie en cultureel erfgoed. Zo organiseerde de stichting meermaals een vertelfestival, kunstexposities en een Verhaalkeuken. Van 1989 tot 1996 was er een jaarlijkse Ratatouillemarkt, een kunstmarkt met muziek en theater. Na de gemeentelijke herindeling werd het draagvlak voor een aantal activiteiten verbreed zodat ze ook interessant werden voor mensen van buiten Belfeld.

Belfeld De naam Belfeld (Bellefelt) duikt, voor zover bekend, voor het eerst in 1326 op. De naam staat in een handgeschreven bericht aan Gerhard Vosken van Swalmen en zijn vrouw Guda van Elmpt. Zij werden in het document verplicht om in het naburige Brügggen (Dilborn) een burcht te bebouwen en te bewonen. Deden ze dit niet, dan moesten ze hun goederen te 'Bellefelt' aan de Maas als leen overdragen aan de graaf van Gülick. De schrijfwijze van de naam varieerde in de loop der tijden nogal. Zo is sprake van Bellevelt (1364), Belfent (1551) en Belvend (1658). Na 1800 wordt vrijwel uitsluitend de naam Belfeld gebruikt. *Bel* zou afgeleid zijn van het Germaanse *bala* (= wit), terwijl *feld* naar veld verwijst (Witfeld). Anderen

Detail uit akte 1326.

zoeken de oorsprong in het Germaanse *balwa* (slecht) en *lauha* (bosje op hoge zandgrond). Tenslotte wordt verwezen naar *bool*, wat onvast betekent. De naam duidt dan op een moerassig veld. Belfeld is, voor zover tot nog toe bekend, voor het eerst te zien op een kaart uit 1570 van de Vlaming Abraham Ortelius. Belfeld is op deze kaart de meest noordelijke plaats in het Roer-

mondse kwartier van Gelder. **Zie: Gemeente.**
Literatuur: Prof. Dr. M.J.H.A. Schreinemakers, 'Toponiemen uit het Maas- en Swalmdal: Belfeld' in *Maas- en Swalmdal jaarboek 1998*, 93-95.

Belfeld Bruist *Jaarmarkt.* In 1994 werd voor het eerst een najaarsmarkt georganiseerd in het centrum van Belfeld. De organisatie was in handen van een speciaal voor dat doel opgericht comité en enkele lokale verenigingen. Na zestien edities ging de markt in 2010 verder als Belfeld Bruist. Het evenement trekt sindsdien jaarlijks honderden marktzoekers op het Hamarplein en het Koninginneplein. Het geheel wordt omlijst met een muzikaal programma en de opbrengst gaat naar goede doelen.

Belfelder berg *Maasduinen.* De naam Belfelder berg is een algemene aanduiding voor een complex stuifzandduinen langs de Maas. De duinen zijn door de wind gevormde zandafzettingen. Ze ontstonden tijdens het Laat-Pleistoceen en het Vroeg-Holoceen door het verwaaien van het zand uit de tijdelijk drooggevallen Maasvlakte. Er is sprake van meerdere bergen, maar de Belfeldse meervoudsvorm *berg* is abusievelijk in het Nederlands in het enkelvoud weergegeven. De zandbergen waren met brem en heide begroeid. Naast de vele tientallen kleinere zandruggen lagen er rond 1918 nog minstens tien enorme zandbergen in Belfeld. Gaandeweg werden de Belfelder bergen afgegraven. **Zie: Bolenberg; Kozakkenberg; Maasduinen.**
Literatuur: J. Geurts, 'De Belfeldse zank' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 1991*, 61-67.

Roomsche Katholieke Voetbal Vereniging Belfeldia.

Belfeldia, v.v. *Voetbalvereniging.* Op 24 juni 1924 richtten de Belfeldenaren Bert Peulen, Fons Stevens, Giesbert Schreurs, Jan Simons en Herm Verdonck de Roomsche Katholieke Voetbal Vereniging Belfeldia op.

Het eerste speelveld van Belfeldia lag achter de jongensschool en het eerste clublokaal was café Het Witte Paard. In 1926 kreeg de club een veld aan de stuw. De vereniging beschikte over twee, hooguit drie ballen. Met de fiets ging men naar uitwedstrijden in Arcen en Meijel. Af en toe ging de reis met paard en koets.

Belfeldia startte in de derde klasse van de Limburgse Voetbal Bond (LVB). Daarin waren de Belfeldenaren succesvol. Twee seizoenen op rij werd het kampioenschap behaald. Belfeldia speelde tweeëntwintig jaar op het terrein aan de stuw. Dat gebeurde vanaf het derde verenigingsjaar in rooms-katholiek verband. In het seizoen 1926-1927 speelde Belfeldia in de Overgangsklasse van de RKFB. De vereniging was toen zo gegroeid dat men een tweede elftal in competitieverband op de been kon brengen. Een jaar later promoveerde het eerste elftal naar de Tweede Klasse. In deze klasse werd Belfeldia prompt weer kampioen, maar de titel werd niet toegekend omdat het Roermondse Niveau zich terugtrok, waardoor verliespunten werden kwijtgescholden en een andere club op de eerste plaats kwam. Vóór 1930 werden de Belfeldenaren vier maal kampioen, maar die zegereeks kreeg geen vervolg. In de jaren 1930-1949 stond men veertien maal onderaan of bijna onderaan. Het waren moeilijke jaren, met in het seizoen 1932-1933 nog maar achttien leden,

onder wie vijf bestuursleden. Bovendien was er aan het einde van het seizoen nog maar vijftien gulden en veertig cent in kas. Belfeldia bleef overeind en speelde in 1933 in de tweede klasse IVCB (de katholieke bond). In het seizoen 1940-1941 ging het eerste elftal van de tweede klasse IVCB over naar de derde klasse KNVB. In de oorlogswinter van 1944 lag de competitie stil, maar na de bevrijding werd spoedig weer gevoetbald. Er waren toen 144 leden. In 1949 verhuisde de club van de stuw naar een nieuw veld op het gemeentelijk sportpark aan de Prins Hendrikstraat.

In het seizoen 1949-1950 degradeerde het standaardteam naar de vierde klasse KNVB, maar in 1953 kwamen de geel-zwarten in de derde klasse terug. Vanaf 1952 tot 1992 maakte het eerste elftal zesmaal een promotie en een degradatie mee.

In 1964-1965 en in 1985-1986 werd in de tweede klasse gespeeld. De eerste maal promoveerde men naar de tweede klasse onder trainer Wiel Hanne-mann. In deze klasse speelde Belfeldia vervolgens dertien seizoenen aaneengesloten. Een ongeken-de prestatie voor een club uit een dorp met circa 5500 inwoners. De tweede maal gebeurde dat in 1985 met trainer Wiel van Ophoven. Door degradaties in 1978 en 1980 zakte Belfeldia af naar de vierde klasse. In het seizoen 1982-1983 werd Belfeldia onder leiding van Van Ophoven kampioen in de vierde klasse en in 1984-1985 in de derde klasse met opnieuw promotie naar de tweede klasse, waar Belfeldia zich ditmaal tien jaar aaneengesloten kon handhaven. In de seizoenen 1994-1995 en 1995-1996 volgden echter twee degradaties waardoor de vereniging opnieuw in de vierde klasse uitkwam. In het seizoen 1999-2000 wist het eerste team via de nacompetitie te promoveren naar de 3e klasse. Het verblijf in deze klasse was van korte duur, want in twee seizoenen (2002-2003 en 2003-2004) degradeerde Belfeldia van de 3e naar de 5e klasse. Via de nacompetitie promoveerde men in het seizoen 2004-2005 weer naar de 4e klasse. Hier verbleef men slechts een jaar, want het volgen-de seizoen eindigde opnieuw in een degradatie. In 2008-2009 viel er wat te vieren toen de club onder trainer Rick Bonten naar de vierde klasse promoveerde.

In 1971 werd op het gemeentelijk sportpark een moderne lichtinstallatie aangelegd, die met een wedstrijd tegen eredivisionist M.V.V. officieel in gebruik werd genomen. Drie jaar later kreeg de vereniging een eigen accommodatie met kleed-lokalen en een kantine. Die kantine kreeg in 1981,

na een uitbreiding, de naam De Spil. In 2011 werd een nieuwe multifunctionele clubaccommodatie in gebruik genomen. Belfeldia speelt vanaf de oprichting in de kleuren geel-zwart. Die kleuren verwijzen naar het wapen van de (voormalige) ge-meente Belfeld. v.v. Belfeldia telt in 2011 ongeveer vijfhonderd leden. **Zie: Simons, Jos. Literatuur: Jan Heinemans et. al., 40 jaar veteranen R.K.V.V. Belfeldia 1957-1997 (Belfeld 1997); Jubileumboek ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van R.K.V.V. Belfeldia-jeugd in 1995 (Belfeld 1995); 75 jaar R.K.V.V. Belfeldia 1924-1999 (Belfeld 1999).**

Belfeldse Demokraten Politieke partij. De Belfeldse Demokraten werden in 1989 opgericht door onder anderen Henk Brauer, Marcel Dings, Lea Simons en Henk Luijten. De partij was een verzameling van burgerinitiatieven. Omdat zij vond dat de be-staande politieke partijen niet naar de inwoners luisterden, deden de Belfeldse Demokraten mee aan de gemeenteraadsverkiezingen. De partij kreeg in Belfeld bij opeenvolgende verkiezingen 30%, 32%, 47%, 56%, 59% en 60% van de stemmen. In de Belfeldse periode werden een grotere sport-hal, fietspaden en de verplaatsing van Koramic Janssen Dings uit het centrum van Belfeld gereali-seerd. Van 2001 tot 2009 werkte de partij nauw samen met andere lokale partijen als Lokale Demo-craten. In 2009 kwam het echter tot een breuk waarna de Belfeldse Demokraten zelfstandig verder gingen. In juni 2011 kozen de Belfeldse Democraten voor een nieuwe koers waarbij de partij zich als bredere lokale partij profileerde voor alle wijken en kernen rond het centrum Venlo. Als nieuwe naam koos men 'Venlolokaal'. Op dat moment had de partij twee zetels (Henk Brauer en Luud Pieko) in de gemeenteraad van Venlo. **Zie: Politiek.**

Belfeldse Lawn tennisclub De Belfeldse Lawn-tennisclub werd op 4 september 1967 opgericht in café Maaszicht. Initiatiefnemers waren Hay Boonen, Lex Geurts, Jan Jansen en Hub Kuijpers. Het waren Belfeldenaren die tot dan toe bij verenigingen in Tegelen en Reuver tennis speelden. Kennelijk was er behoefte aan een eigen club, want bij de oprich-ting meldden zich 51 mensen aan als lid. Gestart werd op twee banen. Omdat er nog geen geschikte accommodatie was, kon de vereniging nauwelijks activiteiten ontplooiën. In 1979 beschikte de club, die inmiddels was omgedoopt tot Belfeldse Tennis Club (BTC), over drie eigen banen aan de Sport-

Vastelaovesvereniging De Belhamels.

laan. Een caravan deed dienst als kantine en voor het douchen en omkleden maakte men gebruik van de faciliteiten van voetbalclub Belfeldia. In 1980 bouwde de vereniging een overkapping met twee toiletten, een keukentje en een berging. Vier jaar later verrees een echte kantine. BTC was een bloeiende vereniging met op haar hoogtepunt circa 270 leden. In 1986 kwam er een vierde baan, die in eigen beheer werd aangelegd. BTC organi-seerde jaarlijks een succesvol invitatie-toernooi. Vanaf 1997 liep het ledental evenwel snel terug en in 1999 was het aantal zo gering dat de vereniging werd opgeheven. **Zie: Poelder, T.C. de.**

Belfelds Weekblad **Zie: Pers.**

Belgische tijd Periode waarin Belfeld bij België hoorde. Na de Belgische omwenteling in 1830 kwam bijna geheel Limburg bij het Koninkrijk België. Ook Belfeld was negen jaar Belgisch. Het provincie-bestuur van Limburg zetelde in die tijd in Hasselt en het landsbestuur in Brussel. Veel veranderde er in Belfeld niet onder de Belgische driekleur. Wel merkten de bewoners dat de Maashandel kwam stil te liggen en dat in 1839 werd gestart met de bouw van de Sint-Urbanuskerk. Op 21 juni 1839 verliet de Belgische generaal Daine met zijn troepen de vesting Venlo. Drieduizend man trokken toen via Belfeld richting Maaseik. Ingevolge het Traktaat van Londen (19 april 1839) werden de provincies Lim-burg en Luxemburg elk in twee stukken verdeeld. Limburg kreeg een Nederlands en een Vlaams deel. Belfeld, dat tot het eerstgenoemde deel be-hoorde, kwam terug onder Nederlands gezag.

Belhamels, De Vastelaovesvereniging. De aanzet voor de oprichting van vastelaovesvereniging De Belhamels werd gegeven op 5 november 1953 tijdens een bijeenkomst van het Belfeldse Oranje-comité. De initiatiefnemers stuurden hierop een schrijven naar zo'n honderd dorpsgenoten met het verzoek mee te werken. Op 11 november 1953 vond een eerste bijeenkomst plaats waarop een voorlopig bestuur werd gevormd met als joeks-voorzitter Jan van de Voort (van de mölder). Medebestuurleden waren Harie Janssen (d'n hol-lenger); Fons Stevens (sjtool); Fons Stevens (Maas), Pierre Janssens (kapper) en Lex Geurts (van Kraane Kuëb). De aanwezigen stelden gezamenlijk vijftig gulden beschikbaar als startkapitaal. Aanvankelijk noemde de vereniging zich De Paerdssterte, maar op 14 november koos men voor De Belhamels. Die naam verwijst naar een hamel (besneden ram) met kling, oftewel een bel, die aan het hoofd van de kudde gaat. De Belhamels gingen voortvarend te werk. Er kwamen allerlei commissies en al in het vastelaovendseizoen 1953-1954 vond op 6 novem-ber een liedjesavond plaats, nadat meneer pastoor dispensatie had verleend in verband met de Advent. Er werden elf liedjes (sjlaegers) ingezonden waar-bij Sjeng Schell als winnaar uit de bus kwam met *Sjeng doot dôw de kinger mer nao bed*. De muziek van het winnende liedje was van Theo Langendonk. In het eerste jaar werd een bonte avond georgani-seerd en een Prinsebal. Ook verscheen een eigen krantje: *D'n Belhamel*. *Sjtaatskrant van 't Belhamelriëk Belvend*. Als eerste residentie voor de Raad van Elf fungeerde café Maaszicht. Vanaf 1959 was dat Midden-Limburg en na 1973 Het Witte Paard. In

1985 keerden de Belhamels terug naar Maaszicht en na 1987 verhuisde de residentie naar gemeenschapshuis De Hamar, waar nadien alle grotere festiviteiten plaatsvonden.

Tijdens de vastelaovend is de burgemeester Opperbelhamel. Vanaf 1954 zijn er bovendien Belhamelsjöp die de prins seconderen. In 1955 deed de hofnar zijn intrede, die de taak kreeg het gezelschap te amuseren. De nar werd door het bestuur voor langere tijd aangewezen. Eerste nar was Jan Janssen. Eerste prins in het seizoen 1953-1954 was Jos d'n I (Martens), beter bekend als Jos van de Pos. Op een optocht moest Belfeld nog tot 1956 wachten. In dat jaar was er ook voor het eerst een boerenbruiloft. Vier jaar boden De Belhamels een programma dat in de smaak viel, maar na het seizoen 1956-1957 veranderde dat. Er was sprake van rivaliteit tussen verenigingen, organisaties en belanghebbenden. In 1958 en in 1959 leidde de vereniging een slapend bestaan. Er was geen prins en er verscheen geen staatskrant. De Belhamels verspreidden hierna circulaire en er werd heel wat afgepraat om een herstart te kunnen maken. Dat lukte in 1960. Er trad een nieuw bestuur aan en er kon opnieuw een prins worden uitgeroepen. In 1962-1963 ging het weer mis, maar hierna kregen De Belhamels toch vaste voet aan de grond. Zo kon in 1965 het 11-jarig bestaan worden gevierd met een optreden van de Duitse komiek Willy Millowitsch. Extra glans was er ook bij het 22-jarig bestaan, toen Schlagerzanger Freddy Breck in de voormalige meubelfabriek van Stevens optrad. Er kwamen in de loop der jaren steeds meer activiteiten bij. Zo werd in 1978 een dansgroep gefor-

meerd en een jaar later startte een eigen hofkapel: Dök d'r Naeve.

De Belhamels organiseren in de aanloop naar de vastelaovend steevast een liedjesmatinee waarop de nieuwe Belfeldse schlagers worden gekozen. Vanaf 1977 verschenen de winnende liedjes op vinyl en van 1986 tot 1987 op cassette. Sinds het jubileumjaar 1987 (vier maal elf) verschijnen ze op cd. In 1992 haalde het Belfeldse liedje *Gooje morge, gooje daag* een verdienstelijke vierde plaats op het Limburgs Leedjeskonkoers. In 2011 telt de Belfeldse vastelaovendvereniging circa 150 leden. **Zie: Hölter Brök; Vastelaovend. Literatuur: Henk Beurskens, Thé Janssen, Mariet Kuijpers-Verbong en Hans Verbong, Jubileumboek c.v. De Belhamels 1953-1997 (Belfeld 1997).**

Belke, TTV 't Tafeltennisvereniging. Vanaf het najaar 1952 werd in het pas geopende patronaat aan de Schoolstraat door de oudere jeugd tafeltennis gespeeld. Dat gebeurde op twee tafels van de Katholieke Arbeiders Jeugd en de Belfeldse Oud-Indiëvaarders. In 1956 werd op initiatief van kapelaan Th. Rietjens tafeltennisvereniging 't Belke opgericht. Voorafgaand aan de oprichting was er op 19 februari 1956 een grootscheepse tafeltennisdemonstratie in café-zaal 't Bergske. Het initiatief van de kapelaan werd overgenomen door H. Verdonck, P. Hendriks en B. Thijsen, die op 27 maart in 't Bergske een succesvolle oprichtingsvergadering organiseerden. Met name Martin Hunnekens ontpopte zich hierna als drijvende kracht achter

Tafeltennisvereniging 't Belke, 2003

23 de nieuwe club. Het bestuur schafte twee spel-tafels aan zodat 't Belke met twee teams deel kon nemen aan de competitie van de Noord-Limburgse Tafeltennisbond. Het eerste team speelde in de tweede klasse. Door deelname aan de competitie steeg het animo om lid te worden, waardoor er halverwege november 1956 25 leden waren. Na een tijdje in 't Bergske te hebben gespeeld, verhuisde de club naar de Blokhut aan de Beatrixlaan, het onderkomen van scouting Don Bosco. Hier bleef de tafeltennisvereniging enkele jaren, waarna ze verhuisde naar het gebouw van de Katholieke Arbeiders Beweging aan de Schoolstraat.

Mede doordat er geen echt bestuur was, hield de vereniging in 1965 op te bestaan. Lang werd in Belfeld geen tafeltennis in clubverband meer gespeeld. In 1976 kwam daarin verandering toen Theo Spee in de *Tegelse Courant* een oproep deed om een nieuwe vereniging op te richten. Samen met Frans Kurstjens, Wiel Smeets en Wiel Olders belegde hij daartoe op 3 september 1976 een vergadering in de zaal van café J. Derks aan de Julianastraat waarin het besluit viel 't Belke nieuw leven in te blazen. Vijftien mensen meldden zich direct aan als lid. Na enkele maanden waren dat er dertig. Aanvankelijk speelde de club in het entresol van gemeenschapshuis De Hamar, later in de sportzaal. De sport was populair, want het ledental nam toe tot zeventig in 1980. Op sportief gebied kende de club ups en downs. In 1977 nam 't Belke voor het eerst weer deel aan de competitie. In tegenstelling tot de jeugd lukte het de senioren niet om in teamverband de landelijke competitie te bereiken.

In 2011 telt 't Belke circa veertig leden. **Literatuur: Marc van der Velden, Frans Kurstjens, Twan Ernst, Danny op het Veld, Tafeltennis in Belfeld. TTV 't Belke 25 jaar 1976-2001 (Belfeld 2001); Twan Ernst, 'De oprichting van Belfelds tafeltennisvereniging 't Belke in 1956' in: Maas- en Swalmdal jaarboek 2005, 113-121.**

Belleblazers, De Joekskapel. De Belleblazers werden in februari 2007 opgericht door Jac Engels. De plannen hiervoor smeedde hij tijdens de hieren-zitting bij hotel-café Juliana, samen met drie andere leden van het eerste uur. Zeventien muzikanten, waarvan een groot deel nog nooit muziek had gemaakt, sloegen in september aan het repeteren in Den Herberg. Op zaterdag 26 januari 2008 traden De Belleblazers voor het eerst naar buiten met een optreden in gemeenschapshuis De Hamar tijdens de sleuteloverdracht van vastelaovesvereniging De Belhamels. De kapel was nadien te horen tijdens de Venloop, de Bemmelse Dweildagen, GvS Presenteert! en uiteraard tijdens en voor de vastelaovend in Belfeld. **Zie: Joekskapelen; Vastelaovend.**

Belnijto Belfeldse Nijverheidstentoonstelling. Op initiatief van de Middenstandsvereniging werd van 9 tot 17 augustus 1947 in de Aloysiusschool een grote nijverheidstentoonstelling (Belnijto) gehouden. Op de tentoonstelling stonden circa zestig stands waarin bedrijven uit Belfeld en de omliggende regio zich presenteerden. De Belnijto was een trefpunt van handel en industrie. De happening werd omlijst met veel muziek en theater en er was een tijdelijk restaurant. De tentoonstelling trok duizenden bezoekers, maar kreeg – ondanks dit succes – geen vervolg.

Belvedanka Muziekband. Belvedanka (afgeleid van Belvend en de Tjechische uitgang 'anka') werd in 2005 opgericht door Peter Görlach en Marc Janssen. De twaalfkoppige band speelt vooral Moravische, Mährische en Böhmische volksmuziek. De meeste leden hebben een muzikale achtergrond en spelen ook in andere muziekgezelschappen. Belvedanka trad – vanwege een krappe bezetting – vooralnog slechts enkele malen op. Dat gebeurde op het station in Venlo en in Den Herberg in Belfeld.

Berger, Eric Burgemeester. Eric Berger werd op 2 januari 1936 in Belfeld geboren. Hij bezocht het Sint-Thomascollege in Venlo en studeerde rechten aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen. Na zijn studie kreeg hij een aanstelling op de gemeentesecretarie in Gorinchem. Op 26 maart 1966 werd Berger geïnstalleerd als burgemeester van Ottersum. Hij werd daarmee de jongste burgervader van Noord-Limburg en de eerste Belfeldenaar die buiten de eigen gemeente het burgemeestersambt bekleedde. Berger was van 1973 tot 1996 burgemeester van Gennep, waarin Ottersum was opgegaan. Tussen 1967 en 1972 was hij tevens waarnemend burgemeester van de gemeente Mook en Middelaar. Eric Berger was burgemeester namens de KVP en het CDA.

Beugelen Balsport. Beugelen was in Belfeld lang een populaire sport. Vooral in de jaren twintig van de vorige eeuw werd intensief gebeugeld. Een café met een beugelbaan wist zich verzekerd van een ruime klantenkring. Er waren in Belfeld vóór de Tweede Wereldoorlog zeven beugelbanen, waarvan vier overdekt. Die banen lagen bij café Den Haok (Tegelseweg/Vestraat), bij café Piet Ernst (Tegelseweg/Kapelweg), bij café Th. Hendriks/De Boer (Bolenbergweg), bij café Jan Schouten (Schoolstraat), bij café Tosserams (Rijksweg/Mergelstraat), bij café Linssen (Maalbeek) en In de Kromme Hook (Prins Hendrikstraat). Vanaf 1963 lag er een baan bij cafetaria Van Dijk aan de Schoolstraat. Gaandeweg verdwenen al deze beugelbanen. De beugel-

sport werd in Belfeld enige tijd in clubverband beoefend. De bekendste vereniging was Door Oefening Sterk (DOS), die in 1933 werd opgericht. In 1965 volgde Beugelclub BIOS en in de jaren zeventig waren De Veteranen actief. In 2011 is in Belfeld nog slechts één beugelbaan in gemeenschapshuis De Hamar. **Zie: DOS. Literatuur: Klerken, Jan, Beugelen, klassieker onder de sporten (Venlo 2008).**

Belvedance *Volksdansgroep*. Belvedance werd in 1980 opgericht. Dat gebeurde op initiatief van Annie Ernst-Jacobs vanuit de Limburgse Katholieke Vrouwenbond. De groep, die uit 22 dames bestond, startte onder leiding van Mies Helwegen en danste circa vijftien jaar in gemeenschapshuis De Hamar. Van daaruit ging de groep naar De Poelder. Belvedance trad op tijdens de volksdansinstuiven van Vlug en Lenig en tijdens de bonte avond van vastelaovesvereniging de Belhamels. In 1998 werd Belvedance opgeheven wegens een dalend aantal leden.

Bibliotheek De eerste uitleen van boeken in Belfeld vond vanaf 1930 plaats op de zondagochtend in de zaal van Het Witte Paard, maar verhuisde spoedig naar de gymnastiekzaal. De uitleen was een initiatief van de Belfeldse boerenbond. Eind jaren dertig werd het uitlenen van boeken echter gestaakt omdat er te weinig boeken waren. In 1942 lagen er plannen om een neutrale bibliotheek in Belfeld op te richten. Hiertegen kwam de Katholieke Actie in het geweer. De organisatie nam de boeken van de Jonge Boeren over en ging een correspondentschap aan met de Tegelse bibliotheek om een parochiebibliotheek te starten. De uitleen werd eerst georganiseerd vanuit een particuliere woning aan de Schoolstraat. Na de Tweede Wereldoorlog gebeurde dat vanuit een lokaaltje bij café Scholten en van 1948 tot 1962 vanuit het gemeentehuis. De uitleen van de parochiale bibliotheek werd een succes. In 1946-1947 werden ruim 4500 boeken uitgeleend en in 1960-1961 meer dan 10.000. In 1961 sloot de bibliotheek zich aan bij de stichting Katholieke Centrale voor leeuvoorziening, waardoor het aantal uit te lenen boeken fors toenam. Aan het correspondentschap met Tegelen kwam toen een einde. De aangeboden boeken werden aanvankelijk sterk gecensureerd om te voorkomen dat de Belfeldse jeugd op verkeerde gedachten kwam. In 1961 verhuisde de bibliotheek van het raadhuis naar een ruimte in de voormalige brandweerloods aan de huidige Theresiastraat. Hier bleef men tot op 1 december

1976 een nieuw onderkomen in gemeenschapshuis De Hamar officieel in gebruik werd genomen. Inmiddels was het aanbod uitgebreid met boeken voor volwassenen en andere informatiedragers. In 1989 werd voor de uitleen van boeken de stichting Openbare Bibliotheek Belfeld in het leven geroepen. Omdat de uitleen groeide en de taken met betrekking tot de publieke informatievoorzieningen toenamen, voldeed het onderkomen niet meer aan de eisen die een moderne bibliotheek stelde. Hierop viel het besluit een eigen onderkomen te realiseren. De gemeente bouwde dat nieuwe onderkomen aan het Hamarplein tegen de oostelijke gevel van het gemeenschapshuis en droeg het gebouw bij de oplevering in 1996 over aan de stichting. Vanaf 2001 is de Belfeldse bibliotheek een dependance van de Venlose bibliotheek.

Big Band **Zie: EJA-Bigband.**

Biljarten *Balspel*. In Belfeld zijn meerdere biljartverenigingen actief geweest. Een van de oudere clubs was BBC (Belfeldse Biljart Club) die bij café Van Dijk speelde. Omstreeks 1958 volgde TOP (Tot Ons Plezier). Die vereniging werd opgericht door kastelein Jan Derks, Lou Brauer en Huub Smeets. Thuishaven was café Het Witte Paard en vanaf 1964 zaal Juliana. TOP speelde competitie bij de Venlose Biljartbond. In september 2009 werd TOP opgeheven wegens een te gering aantal leden. Op 1 april 1963 werd biljartvereniging De Ketsers opgericht. Initiatiefnemers waren Piet Pieper en Jeu Peulen. Ook deze club speelde eerst in Het Witte Paard en vanaf 1964 in Juliana.

Zie: Boogaard, Hay van den.

Blauwwater *Toponiem*. Blauwwater is de naam voor het gebied ongeveer begrensd door de Tegelseweg, Quakvors, Soersbeekweg en Gaesstraat. De naam die ook als straatnaam wordt gebruikt, duidt op de aanwezigheid van stilstaand, moerassig water.

Boerderijen **Zie: Buxhof; Leonardushoeve; Mariahoeve; Passerhof; Rosahoeve; Schonenberg.**

Boerenbond *Agrarische organisatie*. De Boerenbond Belfeld werd opgericht op 15 oktober 1906 door boeren uit Belfeld, die Piet Kurstjens tot eerste voorzitter kozen. Doel van de bond was de coöperatieve aan- en verkoop en scholing van de leden. Bij de start traden vijftig van de zeventig

Boerinnenbond Belfeld.

boerengezinnen toe. De bond maakte deel uit van de Limburgse Bond, die in 1896 was opgericht. De officiële naam was nadien: Limburgse Land- en Tuinbouwbond Belfeld. De bond nam in het begin van de twintigste eeuw het initiatief tot de oprichting van een coöperatief melkfabriekje (de Fuus) aan de Schoolstraat. In 1932 opende de Belfeldse bond een magazijn aan de Prins Hendrikstraat, waar boeren terecht konden voor kunstmest, kolen, meel, klompen en gereedschap. In 1982 fuseerde de inkoopwinkel met de boerenbonden van Reuver en Beesel tot Boerenbond Midden-Maas. Het pand van de boerenbondwinkel in Belfeld werd midden jaren tachtig afgebroken. Een beeldje van Sint-Isidorus in de zijgevel van de nadien ter plekke gebouwde woningen herinnert aan de voormalige winkel. **Zie: Fuus, De.**

Boerenleenbank **Zie: Rabobank.**

Boerinnenbond *Standorganisatie*. In 1946 werd in Belfeld een afdeling opgericht van de Limburgse Boerinnenbond. Dat gebeurde op initiatief van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB). In de beginjaren organiseerde de bond vooral godsdienstige, opvoedkundige en culturele bijeenkomsten. Ook werden tips voor het huishouden of hygiëne uitgewisseld. In 1958 veranderde de naam in Katholieke Limburgse Boerinnen- en Tuinder-vrouwenorganisatie en in 1965 in Limburgse Vrouwenbeweging (LVB). Die laatste naamsverandering bracht tot uitdrukking dat niet alleen vrouwen uit de agrarische sector lid waren. Met name de emancipatie van de vrouw in de jaren zestig en zeventig speelde een grote rol in de ontwikkeling van de organisatie. In 2001 sloot de LVB

zich aan bij de landelijke koepelorganisatie ZijActief Nederland, een meer eigentijdse vrouwenvereniging. Van 2006 tot 2011 was de afdeling Belfeld onderdeel van het zelfstandig geworden ZijActief Limburg. In 1947 werd uit de Boerinnenbond het dameskoor Zang en Vriendschap opgericht en van 1973 tot in 2010 was volksdansgroep Sarajevka actief. In 2011 telt ZijActief Belfeld circa honderd leden. **Zie: Urbanuskoor Zang en Vriendschap.**

Bolenberg, De 1 / *Gehucht*. De Bolenberg, vroeger ook wel Bollenberg of Boelenbergh genoemd, is een gebied rond het begin van de Prins Frederikstraat en de Bolenbergweg. Het gehucht werd vernoemd naar een oud Maasduin dat omstreeks 1918 werd afgegraven. Het Germaanse woord *bohlen* zou 'bewonen' betekenen. Bolenberg duidt dan op een bewoonde berg. Een andere en wellicht logischere verklaring koppelt 'bollen' aan de vorm van het Maasduinlandschap. Op en nabij de Bolenberg werden diverse oudheidkundige vondsten gedaan. **Zie: Archeologische vondsten; Belfelder berg. 2** / *Buurtvereniging*. Buurtvereniging De Bolenberg werd in 1951 opgericht. Daarmee was ze de eerste buurtvereniging in Belfeld. De vereniging organiseert activiteiten voor bewoners van de Prins Frederikstraat en de Bolenbergweg en omgeving.

Bolveld, 't 1 / *Appartementencomplex*. 't Bolveld bestaat uit 26 appartementen in de voormalige Aloysius-Bolveldschool aan de Schoolstraat. De woningen werden in 2004 gebouwd in opdracht van Woningstichting Sint-Urbanus. De beeldbe-

Bolenberg.

Bolveldschool.

Hay van den Boogaard.

palende buitengevel en de karakteristieke binnenzijde van de entree zijn bij de verbouwing zoveel mogelijk intact gelaten. Zie: **Bolveldschool**.
2 / Basisschool. Zie: **Basisonderwijs**.

Bolveldschool Basisschool. De Bolveldschool verrees rond 1930 aan de Schoolstraat naar een ontwerp van architect Lambert Noten uit Tegelen. De school werd opgetrokken in een traditionalistische stijl. Kenmerkend is het vooruitspringende rechterdeel van de frontgevel, die eindigt in een topgevel met zadeldak. In de voormalige school werden in 2004 appartementen ontwikkeld. De school heette tot 1975 Aloysiusschool. Zie: **Basisonderwijs**; **Bolveld 't**.

Boogaard, Hay van den Biljarter. Hay van den Boogaard werd op 11 mei 1962 in Belfeld geboren. Hij ging naar de mavo en werkte als kok in restaurant De Krekelberg. Op jeugdige leeftijd meldde Van den Boogaard zich aan als lid van BC Tegelen waar hij in 1980 clubkampioen werd. Op 3 november 1991 werd de Belfeldenaar nationaal kampioen bandstoten in Hengelo. In 1990 promoveerde hij naar de ereklasse in het libre, kaderspel en bandstoten. Met het winnen van de nationale titel Ereklasse Bandstoten kwalificeerde hij zich voor het Europese kampioenschap bandstoten in Grubbenvorst in 1992, waar hij in de eerste ronde werd uitgeschakeld. Hay van den Boogaard stopte met biljarten van 1993 tot 2005. Hij had hierna drie jaar nodig om opnieuw ereklasser te worden in het bandstoten en in het ankerkader 47/2. In 2006 en in 2008 werd hij Nederlands kampioen in het bandstoten in de 1e klasse Groot. In het seizoen 2010-2011 speelt Hay van den Boogaard met topbiljarter Frederick Caudron in het Eredivisieteam in Kwadendamme.

Boots, Eduard Zanger. Eduard Boots werd op 7 april 1970 in het Tegelse ziekenhuis geboren. Na de basisschool ging hij naar de lts in Tegelen en volgde een opleiding middelbaar beroepsonderwijs in Roermond en Venlo. Na zijn schoolperiode en militaire dienst was Boots in verschillende sectoren werkzaam. Hij volgde een aantal cursussen en trad bij een zinksmelterij in dienst, waar hij aan de slag ging als inspecteur. In 1983 won Boots een door Johnny Hoes georganiseerde talentenjacht en mocht hij een single opnemen. Dat werd *Ons Dorpje*. De Belfeldenaar was in 1984 te horen in het radioprogramma *Veronica Klassiek* en trad op in de

Eduard Boots, 1984.

talkshow *Tineke* en in 1985 in het TROS-programma *Op Volle Toeren*. Hier zong hij zijn tweede single *Het is alleen maar een droom*. Twee jaar later nam Boots een derde single op, getiteld *Eindeloos de weg*. Daarmee stond hij in 1988 in de *Pats Boem Show*. Aan Boots' zangcarrière kwam hierna een einde, op enkele incidentele optredens na. In 1997 pikte Eduard Boots de draad weer op door op te treden met diverse bands.

Brandweer Het Belfeldse brandweerkorps werd op 1 mei 1943 opgericht. Voor die tijd waren in Belfeld nauwelijks voorzieningen voor het blussen van branden en waren de inwoners aangewezen op welwillende burgers die nagenoeg ongeorganiseerd aan de slag gingen. Een eerste brandverorde-

Brandweer, 1983.

ning met regels voor brandbestrijding en preventie dateert uit 1852. Hierin stond dat de burgemeester bij brand de klok zou laten luiden. De inwoners moesten dan zelf de handen uit de mouwen steken en kuipen, tobben en tonnen gevuld met water voor de deur plaatsen. Vanaf 1853 ging dat iets makkelijker, omdat men toen over een handspuit beschikte. Na 1880 konden inwoners van Belfeld in geval van grotere branden een beroep doen op het brandweercorps van het Missiehuis in Steyl. Aanvankelijk was die hulp gratis, maar nadat er in 1925 in Tegelen een brandweerauto was aangeschaft, moest Belfeld betalen voor het uitrukken van de Steyler brandweer. Het was burgemeester J. van den Berg die op 1 mei 1943 het initiatief nam een eigen korps op te richten. Aanvankelijk bestond het Belfeldse korps uit twaalf leden, die beschikten over een tweedehands babybrandspuit en een kleine draagbare motorbrandspuit die met een karretje werd vervoerd terwijl de brandweermannen zelf op de fiets volgden. J. Thijssen was de eerste commandant. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd een Amerikaanse motorspuit op een oude Duitse vrachtwagen gemonteerd, waarna Belfeld over een heuse brandweergagen beschikte. In 1950 werd die auto vervangen door een omgebouwde Bedford-truck waarop een pomp was geplaatst. Een jaar later verrees aan de Kerkstraat een brandweergarage. In 1998 werd een jeugdbrandweerkorps opgericht. De jeugdige leden kregen een volledige opleiding, maar werden niet ingezet bij het bestrijden van echte branden. In de loop der jaren verbeterde het blusmaterieel. Zo werd in 1980 een nieuwe DAF-brandweergagen in gebruik genomen, die een Commer vervang die vanaf 1964 dienst had gedaan. Ook hierna kwam er steeds beter materieel. In 1996 verrees aan de Craenakker op bedrijventerrein Geloërveld

een nieuwe kazerne. In datzelfde jaar werd een bus in gebruik genomen die door de brandweerlieden zelf was opgeknapt. De Belfeldse vrijwilligers combineren het nuttige met het aangename door regelmatig deel te nemen aan wedstrijden. Dat gebeurde niet zonder succes. Het korps won meerdere malen gewestelijke kampioenschappen (1986, 1988, 1991) en werd provinciaal kampioen (1961, 1986 en 1991). Bij landelijke wedstrijden eisten de Belfeldenaren een eerste plaats voor zich op in 1959, 1979 en in 1997. Indrukwekkende branden vonden plaats bij boerderij Bergerhof in 1960, in het grensgebied in 1962 en bij de Nederlandse Gresbuizenindustrie in 1964. De tachtig jaar oude fabriek ging vrijwel geheel in vlammen op. De grootste brand die Belfeld kende was in 1996, toen een deel van Schell Industries in de as werd gelegd. De brandweer rukt niet alleen uit bij brand, maar verricht ook hulp bij verkeersongevallen, gaslekken, bij hoogwater, stormschade en om te ontsmetten bij ongevallen met gevaarlijke stoffen. De grootste klus die de Belfeldse post moest klaren was tijdens het hoogwater in december 1993-januari 1994 en in januari 1995. Tot 2001 was de brandweer Belfeld een zelfstandig korps. Na de gemeentelijke herindeling vormen Belfeld, Venlo en Tegelen samen één korps. De Belfeldse post aan de Craenakker wordt in 2011 bemand door circa twintig vrijwilligers. De post

bestaat uit een kantine, een instructieruimte en een uitrukhal voor een tankautospuit. De brandweer beschikt over een autospuit voor de jeugdbrandweer en een personeels- en materieelvoertuig. **Literatuur:** Guido van Hertem, 'Voor hetere vuren...', een kroniek over de Belfeldse Brandweer (Belfeld 1996).

Broederschappen *Verenigingen van vrome mannen met een sociale taak.* Voornaamste doel van de broederschappen was het leiden van een vroom leven. De broeders stonden elkaar bij op voorspraak van een patroon. In 1533 is al sprake van broederschapen in de parochie Tegelen, waaronder Belfeld viel, die voor het levensonderhoud van priesters zorgden. Sint-Urbanus ontwikkelde zich van een geestelijke broederschap tot een schutterij. Andere, religieuze broederschappen waren: het Genootschap van de voortplanting des Geloofs, de Broederschap van de Heilige Naam Jezus, de Maria Congregatie, de Broederschap van de Heilige Rozenkrans (1837-?), de Derde Orde van de Heilige Franciscus (1840 tot 1855), de Broederschap van het Allerheiligste Onbevleete Hart van Maria (1853-), de Vereniging Altijd durende Aanbidding, de Broederschap van het Heilig Hart van Jezus (1904-) en de Aartsbroederschap van de Heilige Familie (1915-). **Zie: Sint-Urbanus.**

Natuurgebied Brookkank.

29 **Broek, Het Buurtschap.** In de eerste helft van de jaren negentig van de vorige eeuw verrees aan de rand van het Meelderbroek een volwaardige woonbuurt rond de Broekstraat-Prins Frederikstraat en Aan het Broek. Het accent kwam te liggen op vrije sectorwoningen aan de rand, naar het midden toe tweekappers en rondom een pleintje in het midden huurwoningen. In totaal verrees er 320 woningen. **Zie: Meelderbroek.**

Brookkank Stichting. In 2006 riep Hen Tiggelers een burgerinitiatief in het leven met als inzet de realisatie van een parkachtig recreatie- en wandelgebied in Belfeld. Om de plannen kracht bij te zetten, werd de stichting Brookkank opgericht. De naam is afgeleid van *brook*, dialect voor broek en *kank*, wat kant of zijde betekent. Het werkgebied van de Brookkank ligt tussen de Boxhoverweg en de Hoverheideweg, westelijk van de A73. Dankzij de inzet van de stichting en met de hulp van vele vrijwilligers werd in Belfeld nieuwe natuur ontwikkeld en verrees wandel- en ruiterspaden met schuilmogelijkheden en infoborden. Daarnaast initieert de stichting allerlei projecten, onder meer met de scouting en basisschool Kom-mijn.

Bunkers Militaire verdedigingswerken. Onder aan de Steilrand liggen vier betonnen bunkers (kazematen) uit de Tweede Wereldoorlog. Ze werden in 1944 door de Duitsers gebouwd en waren onderling verbonden met loopgraven. Aan de bovenzijde bevond zich een ronde opening van waaruit

Kazemat bij Maalbeek.

soldaten met machinegeweren konden schieten. Sommige bunkers doen thans dienst als schuilplaats voor vleermuizen. De bunkers maakten deel uit van de zogenoemde *Ruhr-Stellung*. Ze lagen bij toevorewegen naar het Hoogterras. De steilrand vormde hier een natuurlijke hindernis voor de gemechaniseerde cavalerie, terwijl het bos op het Hoogterras dekking gaf aan de verdedigers. **Zie: Tweede Wereldoorlog.**

Burgemeester J.J. Jacobs.

Burgemeesters In 1815 kwam Belfeld in het Koninkrijk der Nederlanden. Het burgemeestersambt werd hierna achtereenvolgens bekleed door: W. van Dijk (1800-1805), G. Kessels (1805-1808), J. Kessels (1808-1849), J.J. Beelen (1849-1873), J.P.H.B.H. Jansen (1873-1882), G.H.

Janssen (1882-1895), K.Th.L. de Rijk (1895-1906), tevens burgemeester van Tegelen), G.M. Sutorius (1906-1907), J.F.L.J.H.M. baron Voorst tot Voorst en Schadewijk (1907-1911), J.J. Jacobs (1911-1925), W.E.H. Janssen (1925-1932), R.H.J. Harbers (1932-1952, m.u.v. een periode tussen 1941-1945, waarin de NSB'er J.H. van den Berg als burgemeester optrad), M.W.J.M. van Rijckevorsel (1952-1971), P.J.M. Visschers (1971-1981), P.J.J.M. Peters (1981-1992) en F. van Beeck (1993-2000). Na de gemeentelijke herindeling in 2001 werd de burgemeester van Venlo tevens burgemeester van het stadsdeel Belfeld. Die burgemeesters waren: J. J. Schrijen (1998-2005), J. Mans (waarnemend 2005) en H.M.F. Bruls (2005-heden). **Zie: Politiek.**

Buxhof Boerderij. De Buxhof ligt op de hoek van de huidige Kapelweg en de Tegelseweg in het gehucht Gelo en werd ook wel Noetengoed, Boxhof of Buxhoff genoemd. De laatste naam verwijst naar voormalig eigenaar Johan Buyck van Kessel, die de hoeve in 1463 kocht. De Buxhof speelde in Gelo een centrale rol. De eigenaren van de hoeve controleerden de handelsweg vanaf de loswal aan de Mergelstraat en inden belasting voor het Keulse klooster Sint Panthaleon.

Cafés Drinkgelegenheden. In Belfeld waren door de eeuwen heen relatief veel cafés en andere uitspanningen waar bezoekers hun dorst konden laven. Tot de oudste etablissementen behoorden de herbergen van Hoeimakers, Bos, Stevens, Hommen, Jacobs, Kurstjens, Wienforth, Colbers en Huijs (bijgenaamd De Keizer). In 1893 opende café Tulkens,

Café Juliana.

later Van Hooren aan de Maasstraat. Dit café heette eerst 't Veerhuis en later Maaszicht. Tussen 1910 en 1930 kon men aan de Markt een glas drinken bij Handrie Maassen, bij Het Witte Paard (Giel Stevens), bij Nol Schreurs en in de café-boerderij van Winkelmolen. Verderop, aan de Rijksweg, kon men terecht bij het voermanscafé van Tosserams, bij Wim Paar (hotel-café-restaurant Midden-Limburg), bij Jan Hunnekens, bij Verdonck (*Den Bles*) en bij de familie Krüger (later De Krekelberg). Verder was men welkom bij Schreurs Henneske en bij Mechelke ofwel de weduwe Jacobs aan de Stationstraat. Op de hoek van die straat met de Julianastraat lag Wienfort en aan de Julianastraat was de café-smederij van Lückner en het café van M. Kurstjens (*d'n Anker*). De weduwe Simons bestierde het Hoge Huis aan het huidige Muldersplein en Hein Thijssen (*Kromme Hein*) was kastelein in de Kromme Hook, op de hoek van de Prins Hendrikstraat. Hier lagen ook de cafés van Wijnands (*De Siem*), voorheen *Krane Piet* Geurts en Schroembges (*De Sjräöm*). Jan Scholten tapte aan de Schoolstraat (vanaf 1992 café De Meule) en Piet Ernst op de hoek Tegelseweg-Kapelweg. Café Den Haok (J. Peters) lag op de hoek van de Tegelseweg en de Veestraat en kroegbaas Hendriks (*De Krieëmer*) ontving zijn gasten aan de Bolenbergweg. Wat verder uit het centrum lagen de cafés van Fried Linssen (Malbeck) en van de familie (*Tüenke*) Janssen (Maalbecker Höhe). Veel cafés waren niet meer dan een huiskamer en menig kastelein had er een beroep bij. Hendriks ging met kruidenierswaren langs de deur, Maassen en Kurstjens waren bakker, Jacobs slager en Tosserams, Thijssen en Linssen boer. Veel cafés

sloten na verloop van tijd, anderen wisselden van naam of eigenaar en er kwamen cafés bij. Vlak voor de Tweede Wereldoorlog waren er 32 cafés voor achttienhonderd Belfeldenaren. Door de aanwezigheid van een groot aantal verenigingen deed de horeca in Belfeld in de jaren vijftig en zestig uitstekende zaken. Het aantal cafés was inmiddels tot een kleine twintig gedaald. Bekende zaken waren Het Witte Paard, café Thijssen, later hotel-café Juliana (Koninginneplein), de zaal van mejuffrouw Stevens aan de Markt, Hotel-café-restaurant Schreurs, Zaal Verdonck aan de Rijksweg-Zuid, Mariahoef aan de Broekstraat en hotel De Krekelberg aan de Parallelweg, waar eerder café-restaurant Buitenlust van G. Krüger was.

De Bonanza-bar opende in 1976 zijn deuren aan de Parallelweg. De bar-dancing werd in 1979 verbouwd tot bistro De Krekelberg en in 1984 tot motel.

In Geloo kon men een glas drinken bij café Geloë aan de Tegelseweg, er tegenover bij Toën Peeters en verderop bij diens naamgenoot Jo Peeters. Op de Leemhorst bevond zich café Schouwenberg, dat in 1954 werd heropend als Café Halfweg. De meest oostelijke uitspanning was café Malbecker Höhe aan de Maalbeckerweg (*Tüenke* Janssen). Iets meer richting het dorp lag café Maalbeck. Gebeugeld werd bij Den Haok, bij Piet Ernst, bij Th. Hendriks, alias *De Krieëmer*, later café De Boer, bij Jan Scholten, bij Tosserams en bij café Malbeck.

Met name 't Bergske aan de Rijksweg veranderde nogal eens van gedaante. In het pand was eerst café-zaal De Vriendenkring, vanaf 1954 heette de zaak 't Bergske en in 1987 korte tijd discotheek Toy. In 1988 werd er Casino Belfeld geopend, waar roulette en Golden Ten kon worden gespeeld. Nadat het Casino de deuren moest sluiten, lag het pand enige jaren leeg, waarna het werd heropend als café-restaurant. Van recentere datum zijn Den Herberg aan de Rijksweg-Noord (2006) en feestcafé Come Back aan de Sportlaan (2010).

Zie: *Beugelen; Herberg, den; Juliana; Maalbeek; Maaszicht; Mariahoef; Tüenke Janssen; Witte Paard, Het.*

Camping Zie: *Eekhoorn, De.*

Carnaval Zie: *Vastelaovend.*

Ceres *Ontginningsmaatschappij*. De groei van het landbouwareaal in Belfeld vóór 1920 was mede te danken aan de ontginningsmaatschappij Ceres. In het begin van de twintigste eeuw pachtte Ceres,

dat ook elders ontginningen had, in het Meelderbroek landerijen. Zure broekgronden werden met kunstmest veranderd in vruchtbare akkers landbouwgrond. De ontginningsmaatschappij liet een grote boerderij bouwen in het Broek, die aanvankelijk onder leiding stond van een bedrijfsleider. Later werd de boerderij verpacht. De ontginningswerkzaamheden werden vooral verricht in het kader van de werkverschaffing tijdens de economische crisis in de jaren dertig. De maatschappij was vernoemd naar de Romeinse godin van de akkerbouw en de moederliefde. De Ceresweg en de Ceresboerderij in het Meelderbroek herinneren nog aan de ontginningsmaatschappij. Zie: *Ceresboerderij; Meelderbroek.*

Ceresboerderij *Ontginningsboerderij*. De Ceresboerderij werd in 1910 gebouwd aan de Broekstraat in het Meelderbroek in opdracht van de gelijknamige ontginningsmaatschappij. Het is een dubbele hoeve met daartussen een stal en schuur. Zie: *Ceres.*

Charitatieve instellingen Zie: *Armenzorg.*

Cleef, Gebroeders Van *Dakpannenfabriek*. In 1876 startte Willem Hubert van Cleef aan de Kapelweg in Geloo een handpannenfabriek. In 1916 kocht de onderneming de machinale dakpannenfabriek van Jacobs aan de Julianastraat. In 1897 had de fabriek in het centrum vijf ovens in gebruik en in 1908 gingen men over op machinale productie. In 1910 werkten er twintig personen. Twaalf jaar later waren dat er 51. Het bedrijf was vanaf 1910 in handen van de weduwe van Willem Hubert van Cleef, die de onderneming verkocht aan haar zonen Willem en Antoon. In

Dakpannenfabriek Gebroeders Van Cleef.

1925 veranderde de naam in Gebroeders Van Cleef Electrische Dakpannenfabriek. Het bedrijf beschikte, als een van de eerste bedrijven in de regio, over een elektromotor van vijf pk voor de kleimolen en een motor van dertig pk voor de overige kleiverwerkingsmachines. De fabriek produceerde naast gewone holle pannen, drie machinaal vervaardigde modellen: de muldenpan, de kruispan en de Tuiles du Nord en beschikte over twaalf Kasselerovens. Eind 1962 kwam de handpannenfabriek van Van Cleef stil te liggen. De machinale pannenfabriek aan de Julianastraat sloot eveneens in 1962. Het fabrieksterrein kwam hierna in handen van de gemeente. Na de sloop werd op het terrein van de fabriek het Hamarplein aangelegd en maakte de gemeente Belfeld in 1978 een start met het naar de voormalige fabriekbezitters genoemde Van Cleefplan. Zie: *Dakpannenindustrie; Keramische industrie. Literatuur: dr. P.J.M. Teeuwen, Uit aarde geschapen. Aspecten van bedrijfsbeleid in de keramische nijverheid binnen het oude industriegebied van Noord-Limburg 1815-1965 (Leeuwarden/Mechelen 1991).*

Concordia *Zangkoor*. Concordia werd in 1892 opgericht. Eerste dirigent was J. Heines uit Reuver. Het koor telde bij de start circa 25 leden. Het initiatief tot de oprichting ging uit van leden van het kerkkoor die zich meer wilden toelagen op wereldse liederen. Concordia telde veel leden uit de gegoede stand en zong in de stijl van de Duitse *Liedertafel* (het samtafelzingen). Het koor werd in Belfeld aangeduid met *Aad* om een onderscheid te maken met een jonger koor dat in de volksmond *Niej Zankverein* heette. Concordia repeteerde vanaf

Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest.

1892 in het oude schoollokaal aan de Markt. Omstreeks 1905 werd het koor opgeheven, waarna een aantal leden verder musiceerde in de fanfare 'Kunst Na Arbeid'. **Zie: Kunst Na Arbeid.**

Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest Kloosterorde. Op 8 december 1889 stichtte Arnold Janssen in Steyl, samen met Helena Stollenwerk en Hendrina Stenmanns, een congregatie van zusters die zich bezighielden met onderwijs, ziekenzorg, werk in gezinnen en de ondersteuning van missionarissen. De officiële naam van de orde werd: Congregatio Servarum Spiritus Sancti. In 1895 vertrokken de eerste vier zusters naar Argentinië. Bij de dood van Arnold Janssen in 1909 telde de congregatie 490 zusters en 105 novicen. De zusters, die vanwege hun donkerblauw habijt ook wel 'blauwe zusters' worden genoemd, houden zich bezig met missiewerk over de hele wereld. De congregatie betrok in 1904 een eigen klooster aan de Zusterstraat in Steyl. Vanuit dit Heilig-Hartklooster trokken tienduizenden missiezusters de wereld in. Omstreeks 1916 kwamen op verzoek van pastoor Johannes Hermens enkele zusters van de Nederlandse tak van de Dienaressen van de Heilige Geest naar Belfeld. Het waren zusters die vanwege de Eerste Wereldoorlog niet naar Indonesië konden. In Belfeld gaven de religieuzen les aan de lagere school en bouwden ze in 1930 bewaarschool (kleuterschool) Sint-Gabriël en in 1916 de meisjesschool Sint-Theresia. Rond datzelfde jaar zetten de zusters in Belfeld het Groene Kruiswerk op. In 1923 betrokken ze het Sint-Theresiaklooster aan de Schoolstraat.

Hier woonden de religieuzen tot de laatste drie zusters van Belfeld naar een huis van de orde in Baexem vertrokken. De kloostergemeenschap in Belfeld was te klein geworden en hun onderkomen te groot. In de hoogtijdagen na de Tweede Wereldoorlog woonden in Belfeld circa vijftien religieuzen. Op zondag 1 februari 1998 nam Belfeld na ruim tachtig jaar officieel afscheid van de zusters. In het klooster aan de Schoolstraat kwamen vier appartementen. **Zie: Basisonderwijs; Groene Kruis; Sint-Theresiaklooster.**

Literatuur: *Serva spiritus sancti: 75 Jahre Steyler Missionsschwestern = 75 years Missionary Sisters Servants of the holy spirit = 75 anos de la congregacion misionera de las siervas del espiritu Santo* (Steyl 1964).

Coöperatie Agrarische vereniging. De Belfeldse coöperatie Eigen Hulp (in de volksmond *de bônd*) werd in het begin van de vorige eeuw opgericht om arbeiders te verlossen van de gedwongen winklenering bij de fabriekswinkels. Het initiatief tot de oprichting kwam vanuit de Katholieke arbeidersbeweging. De sterke binding van de leden werd bevorderd door een spaarsysteem. De leden bewaarden de zogenoemde Haka-kassabonnen, die ze eens per jaar inleverden en waarvoor men naar rato van het aangekochte bedrag een percentage van de winst ontving. In november 1949 werd de winkel, die tot in 1955 door Tinus van Bommel en later door Harie Spee werd gerund, na een verbouwing heropend. In de nieuwe winkel konden de leden van de bond voor de meest uiteenlopende zaken terecht. In het begin van de week leverden klanten er speciale boodschappenboekjes in waarna de boodschappen desgewenst enkele dagen later thuis werden bezorgd. De winkel verkocht koloniale waren (levensmiddelen), textiel, brood, vlees en zelfs klompen. Gaandeweg liep de omzet terug. Vandaar dat coöperatie De Volharding uit Tegelen Eigen Hulp in 1923 overnam. De Belfeldse leden, die meer schulden dan bezittingen hadden, deelden onmiddellijk mee in de fondsen van de Tegelse moederorganisatie. Al snel ging het beter met de Belfeldse winkel. De omzet steeg van tweehonderd gulden per week in 1923 naar duizend gulden in 1931. Uiteindelijk moest de coöperatie in 1976 haar deuren voorgoed sluiten, omdat er voor de formule geen bestaansrecht meer was.

De Belfeldse coöperatie.

Dakpannenindustrie De techniek van het bakken van keramische pannen werd al door de Romeinen toegepast in de streek tussen Roermond en Venlo. Dat kon omdat hier veel klei in de grond zat. Na de Romeinse tijd raakte de toepassing van pannen in onbruik, maar vanaf de zeventiende eeuw kregen dakpannen in steden steeds vaker de voorkeur boven andere dakbedekkingen vanwege hun grotere brandveiligheid. In de loop van de achttiende eeuw werden in de streek rond Belfeld weer

Dakpannen persen.

pannen gebakken. Dat gebeurde aanvankelijk in *pannesjöpkes* waar arbeiders de pannen 'kletsten'. Eind negentiende eeuw kwam daaraan gaandeweg een einde met de opkomst van de gemechaniseerde dakpannenindustrie. Tussen 1869 en 1890 waren in Belfeld twee tot drie kleine pannenbakkerijen, waar slechts enkele personen werkten. De oudste twee bedrijven waren de fabrieken van Kessels en Hendrikx-Ploem, die beiden in 1869 van start gingen. In 1876 werd door de gebroeders Van Cleef een pannesjop gesticht die uitgroeide tot een bedrijf van betekenis. Na 1890 vestigden zich in Belfeld twee grotere fabrieken: Houben & Steegh uit Tegelen (1892) en Janssen-Dings (1892). Belfeld telde op dat moment nog zeven kleinere bedrijven die pannen maakten. In 1909 waren er in Belfeld negen van dergelijke ondernemingen. Dat waren naast de drie genoemde grotere bedrijven: de Gebroeders Kurstjens in de Kromme Hook, de Gebroeders Jacobs aan de huidige Pannenstraat-Kleistraat en de Gebroeders Janssen op de hoek van de Prins Hendrikstraat-Dwarsstraat. Aan de Schoolstraat lagen de pannenfabrieken van de Gebroeders Naus, Jozef Baetsen en Johannes (*Henniske*) Schreurs.

Tussen 1914 en 1929 kwam aan de handpannenkletsery nagenoeg een einde. Er waren toen enkel nog de grotere bedrijven van de Gebroeders W.H. van Cleef, Janssen-Dings en NGI. Handpannen kwamen alleen nog uit de handpannenfabriek van de Gebroeders Van Cleef. Belangrijk was in diezelfde periode de overgang van seizoens- naar continueproductie en de daarmee gepaard gaande schaalvergroting op industriële basis. De jaren tussen 1929 en 1945 brachten de pannenfabrieken weinig voorspoed. Er was overproductie, gevolgd

Diamonds Eight, 1991.

door een oorlogs- en schaarste-economie. Na de oorlog trok de productie weer aan. Dat ging gepaard met een verdergaande mechanisatie en automatisering. De jaren zestig waren in het algemeen nog winstgevend, maar daarna ging het met golfbewegingen bergafwaarts. Met name de verslechterde situatie op de bouwmarkt leidde begin jaren tachtig tot een krimp van de werkgelegenheid in de dakpannenindustrie. Er volgden fusies en bedrijfsverplaatsingen. In Belfeld was NGI al in 1945 met de productie van dakpannen gestopt. Van Cleef sloot in 1962. Janssen-Dings hield het hierna nog veertig jaar vol. In 2002 produceerde dit bedrijf zijn laatste pan in Belfeld, waarmee een einde kwam aan de lokale dakpannenindustrie. **Zie: Cleef, Gebroeders Van; Houben & Steegh; Janssen-Dings; Keramische industrie; NGI.**

Darts Dartsclub Nik Brothers werd opgericht op 5 juni 2007 door de broers Willem en Stephan Hendrix die eerder enkele jaren bij café Juliana speelden. De club speelt vanaf de start in sportcenter The Nik Brothers. In eerste instantie gebeurde dat met zeven leden, maar dat aantal groeide snel tot dertien. In het seizoen 2007-2008 nam de club voor het eerst deel aan de seniorencompetitie binnen de Venlose Darts Organisatie. DC Nik Brothers werd direct kampioen van de vierde divisie. Hierna mochten de Belfeldenaren meedoen aan de landelijke divisiekampioenschappen, waar men een tweede plaats behaalde. In het tweede competitiejaar werd het eerste team opnieuw kampioen, maar ditmaal van de derde divisie. Ook het seizoen 2009-2010 bracht successen. Het

eerste team veroverde het overall kampioenschap in de tweede divisie en mocht weer landelijk gaan darten. Vanaf 2010 gebeurt dat in de eerste divisie.

Dialect Streektaal. Het Belfelds dialect lijkt op de streektaal van Tegelen met zijn sj-uitspraak (uitgesproken als de Duitse sch-klank) in bepaalde combinaties in het begin van een woord. Voorbeelden zijn woorden als *sjoete* (sluiten), *sjaere* (smeren) en *zjwaegelke* (Lucifer). Het Belfelds behoort tot de centraal-Limburgse dialecten. Slechts op onderdelen zijn er verschillen. Zo gebruikt men in het Belfelds woorden als *dow* (jij), *weej* (wij) en *geej* (jullie), terwijl in het Beesels en Reuvers sprake is van *doe*, *veur* en *geur*. Ook woorden als *hank* (hand) en *mónk* (mond) lijken op het Tegels. In Beesel en Reuver spreekt men immers over *handj* en *móndj*. In het algemeen zijn er echter veel overeenkomsten met het dialect van de zuiderburen. Tot in de jaren vijftig was in Belfeld sprake van een gesloten samenleving waardoor het eigen dialect nauwelijks verwaterde. In de hierop volgende jaren kwam daarin verandering, onder meer door de vestiging van mensen van buiten Belfeld en de invloed van radio en televisie. Steeds meer dialectwoorden verdwenen uit het dagelijks spraakgebruik. Voorbeelden zijn woorden als *banzele* (doelloos rondlopen), *krenkelik* (ziekelijk) of *dök* (vaak).

Diamonds Eight Showorkest. Diamonds Eight werd in maart 1989 opgericht en trad op 3 november voor het eerst op. Het was een formatie die vooral in het partycircuit optrad en een breed repertoire aan muziekstijlen speelde. De groep kwam voort uit de blues-rockgroep Take It Or Shake It en bestond uit zanger Arno Adams, de

35 trompettisten Wim Naus en Jos Wetzels, de saxofonisten Bart Niesen en Wim Crijns, gitarist Ton Clout, bassist Henry Cleophas, toetsenist Louis van Eeten en drummer Frank Evers. Wim Naus was muzikaal leider en schreef de arrangementen. Op 29 januari 1994 trad Diamonds Eight voor het laatst op. **Zie: Adams, Arno; Naus, Wim; Take It Or Shake It.**

Diana Schietsport. De handboogsport werd in Belfeld aanvankelijk beoefend door een vrienden-groep rond Louis Thijssen. In 1926 kwam er een echte vereniging, die in 1927 de naam Diana kreeg. De handboogschutters kozen als verenigingslokaal café Kurstjens (later Juliana). De openlucht schietbaan lag naast het café, terwijl men in de wintermaanden in een van de hallen van de dakpannenfabriek Janssen-Dings schoot. Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag de schietsport noodgedwongen stil, maar na de bevrijding volgde een herstart. Diana schoot later op een buitenbaan naast café 't Bergske. In 1962 werd de handboogvereniging opgeheven. **Zie: Juliana.**

Door Oefening Sterk **Zie: Beugelen; DOS.**

Door Wandelen Fit Wandelclub. Door Wandelen Fit (DWF) werd opgericht op 1 september 1969. Initiatiefnemers waren Petra Vermeulen-Thonen uit Belfeld en Willem Westheim uit Reuver. Door Wandelen Fit is aangesloten bij de Nederlandse en Limburgse Wandelsportbond. De vereniging organiseert jaarlijks een tiental wandelingen in de eigen omgeving en neemt deel aan tochten in binnen- en buitenland. Door Wandelen Fit geeft ook een blad uit: *Op Eigen Benen*. In 2011 telt wandelclub DWF ongeveer 45 leden.

Dorpsraad Adviesgroep. Na de gemeentelijke herindeling waarbij Belfeld een deel werd van de gemeente Venlo, werd op 1 januari 2001 een dorpsraad in het leven geroepen. De raad is een adviesorgaan voor het stadsbestuur en behartigt groepsbelangen van bewoners. De eerste vergadering van de raad vond plaats op 17 januari 2001 en in de vergadering van 19 februari 2001 werd het bestuur gekozen. In eerste instantie bestond de raad uit een twintigtal vrijwilligers. In de loop der jaren slonk dat aantal tot een tiental. De dorpsraad informeert de inwoners van Belfeld met een eigen dorpskrant en vanaf 2010 via een internetsite. **Zie: Politiek.**

DOS Beugelclub. Op 3 oktober 1933 werd beugelvereniging Door Oefening Sterk (DOS) opgericht. Initiatiefnemers waren Graed Goossens, Thei

Hoezen, Chris Hendriks, Pau Pieper, Thei Hendriks en Wim Paar. Laatstgenoemde werd voorzitter. De vereniging speelde op een overdekte baan bij café Hendriks (vanaf 1964 café De Boer) op de Bolenberg. In 1940 kwam de actieve sportbeoefening nagenoeg tot stilstand, maar na de oorlog werd het spel spoedig hervat. In 1946 telde DOS 22 leden. Eind jaren veertig speelden de Belfeldenaren competitie in de tweede klasse van de Nederlandse Beugel Bond, afdeling Noord. Na het sluiten van café De Boer moest DOS uitwijken naar een nieuwe locatie. Dat werd in 1991 café De Meule aan de Schoolstraat, waar de leden zelf een baan aanlegden. Na vijf jaar beugelen moest DOS opnieuw op zoek naar een andere locatie. Dat werd in 1997 gemeenschapshuis De Hamar. Ter overbrugging van de twee jaar waarin de vereniging geen eigen baan had, speelde de club bij café Stapper in Venlo. Op 11 april 1997 werd de beugelbaan in De Hamar officieel in gebruik genomen. Eind 1959 sloot DOS zich aan bij de Limburgse Beugelbond en vanaf 1960 namen de Belfeldenaren deel aan door deze bond georganiseerde wedstrijden. In het seizoen 1991-1992 werd een team van DOS kampioen in de derde klasse van de Nederlandse Beugel Bond, afdeling Noord. Vier jaar later behaalde men het kampioenschap in de tweede klasse. DOS telt in 2011 een kleine dertig leden. **Zie: Beugelen.**

Nic Douben.

Douben, Nic Econoom. Nic Douben werd op 2 juni 1939 in Belfeld geboren. Na de lagere school bezocht hij het Sint-Thomascollege in Venlo. Hij studeerde van 1958 tot 1963 economie in Tilburg aan de Katholieke Hogeschool. Vervolgens werkte hij een jaar bij

het Centraal Planbureau. In 1965 ging hij aan de slag als wetenschappelijk hoofdmedewerker in het vak openbare financiën aan de Katholieke Hogeschool in Tilburg, waar hij in 1967 promoveerde op het proefschrift *Afwenteling van de vennootschapsbelasting*. In 1971 volgde een benoeming tot hoogleraar staatshuishoudkunde aan de juridische faculteit van de Economische Hogeschool in Rotterdam. Hier bleef hij tot 1975. Van 1975 tot 1984 was Douben als hoogleraar verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen en aan de Technische Universiteit Eindhoven (1984-2003). Tussen 1994 en 1998 werkte hij ook aan de universiteit Tilburg als deeltijdhoogleraar economie van

de sociale zekerheid. Douben was plaatsvervangend kroonlid van de SER, lid van het bestuur van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (1980-1988). Ook bekleedde hij diverse commissariaten en was hij voorzitter van het European Logistic Center Limburg. Eind 2002 ging Nic Douben met emeritaat. In april 2004 werd hij benoemd tot lector Keten- en Netwerkkunde aan de Hogere Agrarische School Den Bosch. Douben bleef zich met Belfeld verbonden voelen. Dat bleek uit de publicatie van een serie verhalen midden jaren zestig over de Belfeldse historie in de *Tegelse Courant* en publicaties in het *Maas- en Swalm* jaarboek.

Double A Adams Zie: Adams, Arno.

Duivensport Zie: Postduivensport.

Edelkarper, De Zie: Stuwkanters, De.

Eekhoorn, De *Camping*. In 1964 zetten Ben Janzen en Fons Stevens (*Funs Jas*), twee middenstanders uit Belfeld, samen met Herm Jacobs, een gemeentebestuurder uit Baarlo, aan de Maalbekeweg een camping annex recreatieoord op poten die ze Recreatieoord Maalbeek noemden. Dat oord werd met Pinksteren 1965 officieel geopend. Het beheer bracht echter zoveel werk met zich mee dat ze de camping vier jaar later overdroegen aan de familie Windhausen. Die runde de camping met een bospaviljoen en een natuurzwembad meer dan 25 jaar. Er werden talentenjachten georganiseerd, spokentochten, bingoavonden, een zomerkermis en vanaf 1968 de traditionele

Camping De Eekhoorn.

'Nacht van Maalbeek', een avontuurlijke oriëntatietocht voor wandelaars. Begin jaren negentig bestond recreatieoord De Eekhoorn uit een camping, speeltuin, bospaviljoen, overdekt zwembad (1989) en een strandbad. De camping kon met driehonderd standplaatsen ongeveer duizend gasten herbergen. Van de horeca en de dagrecreatie werd door veel inwoners van Belfeld en omgeving gebruik gemaakt. De gezinscamping werd vanaf 2000 uitgebaat door de familie Lammers en kwam in 2008 in handen van het recreatieconcern DroomParken. In 2009-2010 werd de camping gerenoveerd om plaats te maken voor een bungalowpark met als nieuwe naam DroomPark Maasduinen. Zie: *Maalbeek*; *Zwembad*.

Eerste Wereldoorlog Oorlogsperiode tussen 28 juli 1914 en 11 november 1918. Tijdens de Eerste Wereldoorlog die werd uitgevochten tussen Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Rusland (tot 1917), Italië (vanaf 1915) en de Verenigde Staten (vanaf 1917) enerzijds en Duitsland, Bulgarije en het Ottomaanse Rijk anderzijds, wist Nederland neutraal te blijven. Voor Belfeld had de oorlog vooral economische consequenties. Zo werd de grens met Duitsland gesloten waardoor er geen export plaats kon vinden en de import stil kwam te liggen. Langs de Nederlands-Duitse grens werd nadien veel gesmokkeld. Met de Vrede van Versailles op 28 juni 1919 kwam formeel een einde aan de Eerste Wereldoorlog.

Egerländer Heimat Musikanten Zie: *Kunst Na Arbeit*.

Egidius Janssen *Briefhouder- en metaalwarenfabriek*. In 1969 verplaatste de uit Tegelen afkomstige firma Egidius Janssen zijn activiteiten van Tegelen naar Belfeld. De onderneming deed dit omdat er in Tegelen te weinig expansiemogelijkheden waren. Aan de Witveldweg verrees tussen 1966 en 1976 een productiebedrijf met een oppervlakte van 16.000 vierkante meter en een kantoorgebouw. Op 2 september 1969 werd de kartonnagefabriek officieel geopend. Egidius Janssen (EJA International) groeide in de loop der jaren uit tot een bedrijf dat praktisch in alle behoeften van de toenmalige kantoormarkt kon voorzien. Na het overlijden van Janssen senior werd het bedrijf voortgezet door zijn jongere broer Huub en diens kleinzoon Egidius Janssen jr. In 1973-1974 werd een record bereikt met 339 medewerkers en een productie

Briefhouder- en metaalwarenfabriek Egidius Janssen.

De EJA Big Band.

van vijf miljoen briefhouders. In 1980 was het aantal briefhouders gestegen tot tien miljoen. Ook maakte het bedrijf veertig miljoen hefboommechanieken voor de ordners, waarvan bijna 90% voor de buitenlandse markt. Van een kartonnagefabriek met als hoofdproduct briefhouders was het bedrijf geleidelijk een metaalverwerkende industrie geworden. In 1969 volgde een uitbreiding met een tweede grote fabriekshal. In 1971 opende het bedrijf een filiaal in Kaldenkerken (D) en een jaar later werden in Belfeld nieuwe productiehallen in gebruik genomen, waardoor het totale oppervlak op 18.000 vierkante meter kwam. In 1980 startte EJA een vestiging in Eupen (België).

Midden jaren tachtig waren er bij Egidius Janssen ca. driehonderd werknemers. Het bedrijf exporteerde toen naar een dertigtal landen en behoorde in zijn branche tot de allergrootste in de wereld. In 1984 ontving de onderneming de exportprijs van de Nederlandse Export Combinatie. Begin jaren negentig maakte Egidius Janssen 1,5 miljoen mechanieken en 12,5 miljoen briefhouders per jaar. In 1999 ging

Egidius Janssen failliet en werden 244 werknemers ontslagen. Het bedrijf had te weinig gereageerd op veranderende concurrentie, met name uit het Verre Oosten. Er volgde een doorstart in afgeslankte vorm met 117 werknemers, die enkel nog mechanieken produceren. *Literatuur: Derix, Jan, Naam & Faam. Zeventig jaar briefhouder- en metaalwarenfabrieken Egidius Janssen nv (Belfeld 1990).*

EJA-Bigband *Jazz ensemble*. De bigband EJA International werd in 1985 opgericht door vier Belfeldse muzikanten: Jos Wetzels, Piet Beijers, Jacques Schatorie en Wim Naus. Laatstgenoemde was de muzikale leider. De groep werd naderhand uitgebreid met vier vocalisten, waardoor een indrukwekkende formatie van 23 musici ontstond.

Het waren grotendeels professionals die jazzmuziek wilden maken. De naam EJA was een verwijzing naar de firma Egidius Janssen die de bigband sponsorde. Het eerste officiële concert vond plaats op 22 maart 1986 in gemeenschapshuis De Hamar, hierna volgden optredens in heel Nederland. De band richtte zich vooral op Amerikaanse jazzmuziek, het zogenaamde stageband repertoire. Om genoeg optredens te krijgen, werd het repertoire uitgebreid met pop-, rock-, swing-, en easy-listeningklanken. De verbreding van de muziekkeuze leidde uiteindelijk tot de opheffing van de band in februari 1991. Hierna werd enkel nog aan jazz-projecten gewerkt (het oorspronkelijke oprichtingsdoel). Eén van hoogtepunten van EJA Bigband was deelname aan Amsterdam Back Home; een muzikale show met medewerking van de Blerickse zanger Gé Titulaer. **Zie: Naus, Wim.**

Ekschip.

Ekschip 1 / Oude aanduiding voor een strook land tussen de Maas en de rijksweg, tegenover de Kreekelberg. Het gebied werd ook met Eickschip of Exsscheep aangeduid. **2** / Woonhuis. De vroegere woning aan de Rijksweg-Noord kreeg in 1927 de naam Ekschip, toen het dienst ging doen als ambtswoning van de burgemeesters van Belfeld. **Zie: Steenovens.**

Elshout, Het Kassengebied. Het Elshout is een deel van het Meelderbroek tussen de huidige Bolenbergweg en de Hoverheideweg. Het gebied werd in de achttiende eeuw ontgonnen. In het begin van de negentiende eeuw bestond het Elshout hoofdzakelijk uit bosperceeltjes. Thans is het een tuinbouwgebied. **Zie: Meelderbroek.**

Erepenning **Zie: Onderscheidingen.**

Ernte Dankfest **Zie: Almfeesten.**

Euroceramic **Zie: NGI.**

Exparka Vogelvereniging. Exparka werd op 13 december 1955 opgericht door de heren Paar, Nijboer, Thonissen, Beijers en Bas. Wim Paar werd de eerste voorzitter. De leden van Exparka houden zich bezig met het kweken van exoten, Europese cultuurvogels, kanaries, postuurkanaries en parkieten. Vanaf 1956 organiseert de vereniging jaarlijks een onderlinge show. De vogels worden beoordeeld op kleur, vorm en zangkwaliteiten. Leden van Exparka sleepten tijdens regionale, nationale en internationale wedstrijden diverse prijzen in de wacht. In 2011 telt de vereniging eenendertig leden.

Flint, sv De Schietvereniging. sv De Flint werd in 1977 opgericht door Fried van Dijk, Jan Deenen, Henk van de Broek, Sjain Wanten en Har Pijnenburg. Geschoten werd in het zaaltje bij café Van Dijk aan de Schoolstraat. Aanvankelijk schoten de leden alleen met het luchtgeweer, maar na verloop van tijd gebeurde dat ook met het luchtpistool. Nadat Van Dijk zijn zaak had verkocht, werd de zaal door de familie Bos, de nieuwe eigenaars, vergroot en kreeg De Flint meer banen. Het café heette nadien De Meule. Een volgende stap was de bouw van een schietkelder waar ook met scherp kon worden geoefend. Er kwamen 25-meterbanen en het ledental steeg. De groei van de schietvereniging leidde ertoe dat in 2003 een eigen accommodatie in gebruik kon worden genomen aan de Sportlaan. Die accommodatie kwam tot stand door de inbreng van de eigen leden. De nieuwe accommodatie herbergt 10-, 12-, 25- en 50-meterbanen. Vanaf 1993 schieten leden van De Flint ook bij andere verenigingen die de beschikking hebben over 100-meterbanen. Succesvolle leden waren onder anderen Jan Verlinden, Frank Denessen en Hans Coopmans. In 2011 telt schietvereniging De Flint circa honderd leden. **Zie: Grensstreek, sv de.**

Fotogroep Belfeld *Club van amateurfotografen.* De fotogroep Belfeld werd in 1988 opgericht op initiatief van René Spee. De leden komen sindsdien tweemaal per maand samen in gemeenschapshuis De Hamar om elkaars werk te bespreken en zodoende kennis en ervaring te delen. Ook bezoekt men regelmatig allerlei foto-exposities.

39 Jaarlijks werkt de club met een thema, zoals 'Belfeld verandert' (2007) en 'De boer anno 2008' (2008). Fotogroep Belfeld maakt deel uit van de afdeling Limburg van de Nederlandse Fotobond. In 2011 telt de groep achttien leden.

Franse tijd *Periode waarin Belfeld onder Frans bestuur stond.* Belfeld stond van 1795 tot 1813 onder Frans bestuur. Dat Belfeld Frans werd, was een gevolg van een verdrag tussen de Staten Generaal der Nederlanden en Frankrijk. Die situatie bleef bestaan tot 1813. Belfeld kwam toen weer terug bij de Republiek der Nederlanden, die in datzelfde jaar een koninkrijk werd. In oktober 1794 werd het dorp bezet door het Franse leger. Vanaf 16 mei 1795 was Belfeld een dorp in Frankrijk en waren de circa driehonderd Belfeldenaren Fransen. Dat betekende dat de Franse wetgeving, rechtspraak en bestuur werden ingevoerd. Belfeld hoorde nadien bij het departement van de Nedermaas en kwam rechtelijk/administratief bij het kanton Venlo. De gemeente

Belfeld in de Franse tijd.

verloor zijn eigen bestuur en werd 'geregeerd' vanuit Venlo. Schout en schepenen werden vervangen door een *agent municipal* met naast zich een *adjoint*. Die maatregel gold voor gemeenten met minder dan vijfduizend inwoners. Van groot belang was verder de invoering van de burgerlijke stand in de zomer van 1796. De Franse tijd bracht vooruitgang, maar ook nadelen, zoals de invoering van de militaire dienstplicht. Op 4 november 1798 moest de Belfeldse pastoor voor de bezetter vluchten. Hij nam de wijk naar Pruisen. De kerkeuren waren al in juni 1797 gesloten en dopen en begraven vond sindsdien in het Gülickse Tegelen plaats. In een oude boerderij aan de Mergelstraat was vanaf 1795 een schuilkerk. De Belfeldse parochiekerk bleef tot november 1800 dicht. Belfeld kreeg ook te maken met inkwartieringen en doortochten van troepen en plunderingen.

Begin 1800 veranderde de bestuurlijke situatie opnieuw en kreeg Belfeld weer een eigen administratief bestuur. Krachtens de nieuwe gemeentewet van 17 februari 1800 werd de kantonsmunicipaliteit opgeheven. De gemeente werd nadien een *mairie* genoemd. In plaats van de agent municipal kwam er een *maire* (Johannes Gerets) met een *adjoint*, die de administratieve functies moest vervullen. Ook werd een uit tien leden bestaande *conseil municipal* (gemeenteraad) ingesteld die de *maire* mocht kiezen. Verder had de raad nauwelijks bevoegdheden. Nadat Napoleon Bonaparte in 1813 was verslagen, werd Belfeld onderdeel van het gouvernement-generaal van de Nederrijn. Dat bleef zo tot in het verdrag van Wenen in 1815 werd vastgelegd dat de generaliteitslanden op de rechter Maasoever, waartoe Belfeld behoorde, deel uitmaakten van het Koninkrijk der Nederlanden. **Zie: Burgemeesters; Gemeente; Politiek.**

Fuus, De Boterfabriekje. Lang karnden Belfeldse boeren op hun boerderijen boter die ze op de markt in Venlo verhandelden. Om efficiënter te kunnen werken, besloten de boeren, op initiatief van de boerenbond, in het begin van de twintigste eeuw de melk gezamenlijk te gaan verwerken in een eigen boterfabriekje aan de Schoolstraat. De melkinrichting, waar twee mensen werkten, werd *de Fuus* genoemd, een verwijzing naar het centrifugeren van de melk. In het bedrijfje werd de melk verwarmd en met een handcentrifuge tot boter verwerkt. Aanvankelijk ging die boter in vaten, later in papier. Een groot deel van de productie vervoerde men per spoor naar de Zuid-Nederlandse Zuivelbond in Maastricht. Na de Eerste Wereldoorlog werd het verplicht om melk meer te verhitten om hem bacterievrij te maken. De investeringen die daarmee waren gemoeid, loonden zich in Belfeld niet, wat ertoe leidde dat de Fuus met de boterbereiding stopte. De voormalige boterfabriek deed hierna dienst als pakhuis voor de boerenbond. **Zie: Boerenbond.**

Gaesbeek Waterloop. De Gaesbeek kwam als Soersbeek uit de steilrand en stroomde via een wijde boog naar de Groote Hoeve. Hierna baande de beek zich als Gaesbeek een weg door de stuifzandgordel om kort voor de monding in de Maas in de Schelkensbeek op te gaan. De naam Gaesbeek verwijst naar een beek die door droog land (*gose*) stroomt. De beek wordt ook wel Gansebeek genoemd, wat waarschijnlijk te wijten is aan een foutieve vertaling. Tussen 1850 en 1940 veranderde de bovenloop van de Gaesbeek volledig en is sindsdien als zodanig niet meer te herkennen. **Zie: Schelkensbeek.**

Gaesbeek.

Gansrijden *Volksspel*. Het gans- of genkrijden vond vroeger in Belfeld vooral plaats met vastelaovend. Jonge boeren op feestelijk opgetuigde paarden trokken toen in volle galop een gans (genk) van een boomtak. In 1842 werd in het politiereglement een verbod op 'de gans rijden' opgenomen. Desondanks werd tot ver in de twintigste eeuw in Belfeld nog 'gans gereden'.

Gans van Sjtreek *Joekskapel*. Gans van Sjtreek werd opgericht in 1984. Initiatiefnemers waren Piet Beijers, Ger Hoymakers en Ton Simons. Dat gebeurde om met vastelaovend de stemming te verhogen in café De Boer. De kapel trad tot in 1999 met vastelaovend op en speelde jaarlijks onder meer op de wijnfeesten in Remagen. Op Aswoensdag 2007 werd opnieuw een joekskapel met dezelfde naam opgericht. Ditmaal waren de

initiatiefnemers Luck Driessen en René Bloemers. Binnen de groep van tien die aan het repeteren sloeg, waren twee personen met muzikale ervaring. Na anderhalf jaar oefenen in stamlokaal café Geloë trad de kapel met inmiddels achttien spelende leden op 18 april 2009 voor het eerst naar buiten. Hoogtepunten, naast optredens tijdens de vastelaovend, waren een optreden tijdens de wijnfeesten in Remagen en het in 2010 georganiseerde Belfelds *kepelkestrefte* in het eigen stamcafé.

Gelder *Hertogdom*. Rond 1110 vormde zich het graafschap Gelder door een samenvoeging van landstreken die door belening, huwelijk en verovering in handen waren gekomen van de graven van Gelder. Die graven kwamen oorspronkelijk uit de omgeving van Wassenberg. In 1339 werd het graafschap een hertogdom. Belfeld maakte sinds 1277 deel uit van het graafschap-hertogdom Gelder. Het dorp hoorde bij het Overkwartier, met Roermond als hoofdstad. Dit Overkwartier was verdeeld in ambten met aan het hoofd een drost die namens de hertog de naleving van de wetgeving controleerde. Belfeld hoorde lang bij het ambt Montfort. In 1543 kwam het dorp, als uitvloeisel van het Verdrag van Venlo, bij Spanje. **Zie: Ambt Montfort.**

Geloër Muzikanten *Blaaskapel*. De Geloër Muzikanten werden in 1988 opgericht op initiatief van Piet Aanholt, Gerard Nijboer en Jan Sijbers. De kapel startte met spelen onder leiding van Wim Quak. De twaalf leden kwamen uit Belfeld en de directe omgeving en waren voor een groot deel al

Geloër Muzikanten.

41 bij joekskapellen in en om Belfeld actief. De Geloër Muzikanten traden op voor zieken en bejaarden in de regio. In 2003, bij het vijftienvintigjarig bestaan, waren er twintig muzikanten. Dat aantal nam hierna af. De Geloër Muzikanten stopten in 2008 met spelen.

Geloërveld *Bedrijvenpark*. Aan de noordrand van Belfeld, ten oosten van de spoorlijn Venlo-Roermond, ligt bedrijventerrein Geloërveld-de Pannenbergh. Het dertig hectare grote terrein, eerder een agrarisch gebied, werd op 4 oktober 1991 als bedrijvenpark in gebruik genomen. Op het terrein verrees een bedrijvenhal voor startende ondernemers. In 1996 was het park bijna vol, waarna de tweede fase van start ging tot aan de spoorlijn Roermond-Nijmegen. De Pannenbergh is een aan de zuidzijde op het Geloërveld aansluitende private uitbreiding van het Geloërveld. Het betreft een terrein van circa acht hectare voor kleinschalige en hoogwaardige bedrijven. Bedrijventerrein Geloërveld-de Pannenbergh kreeg in 2008 een directe aansluiting op de autoweg A73. **Zie: Pannenbergh.**

Geloo *Gehucht*. Geloo, ook Geloe of Aan den Loe genoemd, ligt in het noord-westen van Belfeld. Geloo is een oude landschapsbeschrijvende naam: 'Ge' komt van 'gen', wat 'het' betekent en de vroeg-middeleeuwse uitgang 'lo' duidt op 'bos' of op een 'poel' of 'moeras'. In een acte van 14 mei 1407 is sprake van Henrick van Wijsschel en Cathrine van Breede, de eigenaren van de Hof tot Leeuwen (bij Reuver) met bezittingen 'an ghen Loe'. Tot circa 1900 was Geloo groter dan het dorp Belfeld. De meeste boerderijen lagen langs de huidige Tegelseweg en oostelijk hiervan. Nadat zich steeds meer arbeiders in de kern Belfeld vestigden, verloor Geloo aan betekenis. Het gehucht beslaat in 2011 een kleine vier vierkante kilometer en telt circa honderdvijftig inwoners.

Gemeente *Bestuurlijke eenheid*. Sinds 1277 maakte Belfeld (met Beesel) deel uit van het graafschap – vanaf 1339 hertogdom – Gelder. Belfeld hoorde bij het Overkwartier, met Roermond als hoofdstad. Het Overkwartier was verdeeld in ambten met aan het hoofd een drost die namens de hertog de naleving van de wetgeving controleerde. Vanaf omstreeks 1340 hoorde Belfeld bij het Ambt Montfort. Na 1543 kwam Belfeld als gevolg van het Verdrag van Venlo binnen de invloedssfeer van Karel v en bleef het Spaans tot in de achttiende eeuw. Voor zover bekend had Belfeld vanaf de zestiende eeuw een eigen dorpsbestuur binnen de schepenbank Beesel en Belfeld. Vanwege het Barrièretractaat

van 15 november 1715 kwam Belfeld binnen de invloedssfeer van de Nederlandse Staten Generaal. Dat bleef zo tot het in 1795, net als het hele voormalige Overkwartier, bij het revolutionaire Frankrijk werd ingelijfd. Die bezetting zou tot 1814 duren, waarna Belfeld Nederlands werd. Dat bleef zo met uitzondering van een Belgisch (1830-1839) en een Duits intermezzo (1940-1945).

De naam Belfeld (Bellefelt) werd voor zover bekend voor het eerst in 1326 vermeld. Vanaf het midden van de zestiende eeuw is sprake van een zelfstandige bestuurlijke eenheid, eerst kerspel Belfeld en Geloo genoemd, maar al snel verkort tot Belfeld. De keuze voor de kern Belfeld als locatie van de kerk was vrijwel zeker een gevolg van de centralere ligging, want Geloo had meer inwoners. De omzetting van de kapel in een zelfstandige parochiekerk in 1571 bezegelde de groei van een eigen gemeenschap. Er waren drie woonkernen: het dorp Belfeld vlak aan de Maas, Geloo en buurtschap 'Het Broek'. Groot was die gemeenschap niet. In 1623 telde Belfeld slechts 43 huizen en twee pachthoeven. De gemeente had rechtshoekige grenzen tussen de Maas en de steilrand langs de Duitse grens. In het noorden was er als afscheiding de Aalsbeek en in het zuidwesten de Schelkensbeek. Het lokale bestuur was tot de Franse tijd in handen van een schout en schepenen die werden benoemd op voordracht van geërfden. Die laatste groep bestond uit mensen die naast hun woning en het land een akker in de gemeente bezaten. De boeren en de kerk hadden als grondbezitters veel invloed. De rechtspraak was tot de Franse tijd in handen van de schepenbank Beesel-Belfeld. Die telde zeven schepenen, waarvan er drie uit Belfeld kwamen.

Bij de annexatie van Staats Opper-Gelre door Frankrijk in 1795 werden nieuwe bestuurlijke gebieden (kantons) ingevoerd. Belfeld werd ingedeeld bij het kanton Venlo. Agent municipal van Belfeld (die deel uitmaakte van het bestuur van het kanton) werd W. van Dijk. Die situatie duurde slechts tot 1800. In dat jaar kwam er een nieuwe Franse wet, die het voor kleinere plaatsen mogelijk maakte een eigen bestuur te hebben. Bij wet van 17 februari 1800 werd Belfeld voor het eerst volledig zelfstandig. W. van Dijk werd de eerste burgemeester (maire).

Het grondgebied van Belfeld veranderde in de loop der tijden nauwelijks. Dat kwam grotendeels door de aanwezigheid van natuurlijke grenzen met aan de westkant de Maas en aan de oostzijde het moerassige Broek. In de zestiende eeuw werden Belfeld en Geloo van Tegelen afgesplitst en in de negentiende eeuw volgde in het oosten een grenscorrectie waarbij Maalbeek bij de gemeente Belfeld

kwam. Dat laatste was een gevolg van het Wener Congres in 1815 dat bepaalde dat de grens tussen Nederland en Pruisen op achthonderd roeden (de draagwijdte van een kanon) van de Maas moest liggen. De noordelijke grens van Belfeld met Tegelen was in feite de scheidslijn tussen Gelder en Güllick. Aan de zuidzijde vormde de Schelkensbeek de grens tussen Belfeld en de gemeente Beesel. De oude kern tussen de spoorlijn en de Maas bood eind negentiende eeuw niet voldoende ruimte om te groeien. Vandaar dat zich lintbebouwing ontwikkelde langs de belangrijkste hoofdwegen als de Rijksweg en de Schoolstraat. Het centrum van het dorp lag voor de Tweede Wereldoorlog bij de Maas. Daar lag ook de parochiekerk. Doordat de kerk in de oorlog was verwoest, kon na de oorlog makkelijker een nieuw centrum worden gevormd oostelijk van het spoor en de rijksweg. De nieuwe kern kwam meer centraal tussen Belfeld en Geloo te liggen rondom een nieuwe kerk. In het gebied tussen Bolenberg en Geloo werden vele nieuwe straten aangelegd. In de jaren zestig kwam het zuidelijk gedeelte aan de beurt. Een andere grote bouwlocatie werd in de jaren zeventig gevonden in het bestemmingsplan Leijgraaf, tussen de Kromme Hook, Prins Hendrikstraat, Zandstraat en Soersbeekweg. In de jaren tachtig gevolgd door het Broekplan.

Tot in de tweede helft van de achttiende eeuw groeide de bevolking in het kerspel, maar aan die groei kwam tegen het einde van die eeuw een einde door een uitbraak van een besmettelijke ziekte. Na 1800 zette de groei vervolgens weer door. Zo telde Belfeld in 1800 circa 300 inwoners. In 1851 waren dat er 435. Na 1889 groeide de bevolking mede door de industrialisatie van het dorp nog sneller en nam het inwonertal jaarlijks met gemiddeld negen procent toe. In 1901 werd de duizendste inwoner begroet. In 1940 telde de gemeente 2159 inwoners. Na de Tweede Wereldoorlog nam het aantal Belfeldenaars toe van 2500 in 1948 tot 5000 in 1986. Het inwoneraantal steeg hierna tot 5442 eind 2000. Op 1 januari 2001 werd Belfeld na een gemeentelijke herindeling onderdeel van de gemeente Venlo. **Zie: Belfeld; Belgische Tijd; Broekplan; Burgemeesters; Franse Tijd; Gelder; Herindeling; Kerspel; Leijgraaf; Politiek.**

Gemeentehuis **Zie: Raadhuis.**

Gemeenteraad **Zie: Politiek.**

Gemeentevlag.

Gemeentevlag Bij besluit van de gemeenteraad van 22 april 1982 werd de officiële Belfeldse gemeentevlag vastgesteld: drie verticale banden van respectievelijk blauw, geel en zwart, met in de linkerbovenhoek een witte klok (bel). De vlag diende als uitdrukkingsmiddel van de eigen identiteit. Bel en kleuren waren ontleend aan het in 1926 vastgestelde gemeentewapen. De horizontale banen verwijzen naar de verwevenheid van de kernen Belfeld, Geloo en Bolenberg. De blauwe baan symboliseert de westelijke begrenzing door de Maas. De gemeentevlag is een ontwerp van de Utrechtse vlaggendeskundige J.F. van Heyningen. **Zie: Gemeentewapen.**

Gemeentewapen Bij koninklijk besluit van 15 december 1929 werd aan de gemeente Belfeld officieel een wapen verleend. Het wapen bestaat uit een gedeeld schild met daarop twee leeuwen. In het midden van het schild bevindt zich een kleiner hartschild met daarop het wapen van het ambt Montfort, waarvan Belfeld deel uitmaakte. Het hoofdschild is gelijk aan het wapen van Gelder, een herinnering aan het feit dat Belfeld vanaf 1277 Gelders gebied was. Het linker blauwe gedeelte bevat een omgewende dubbelstaartige leeuw van goud, met een gouden kroon en met tong en nagels van rood. Het rechtse gele gedeelte bevat een zwarte ongekroonde leeuw, met tong en nagels van rood. In het hartschild van blauw bevindt zich een kasteel, met twee van kruisen

Gemeentewapen.

voorzien gekanteelde torens, staande op een top van een heuvel, alles in goud, met een bel van zilver in het hart van het schild. Het kasteel herinnert aan het ambt Montfort, waartoe Belfeld tussen 1340 en 1795 heeft behoord. Schildhouder is de

43 Heilige Urbanus. In de rechterhand houdt hij drie korenaren van goud. Urbanus draagt een tiara van zilver met daaromheen een stralenkrans van goud. In de linkerhand heeft hij een gouden kruis. De bel van zilver is symbolisch voor de naam Belfeld. Al in 1906 had de gemeente Belfeld een verzoek voor een eigen wapen ingediend, maar dat verzoek werd verworpen omdat het ontwerp te veel leek op het wapen van de provincie Gelderland. Twintig jaar later volgde een nieuw verzoek en kreeg de gemeente haar wapen. Ontwerper van dit wapen was de Maastrichtse kunstschilder L. Rulkens. Met de fusie tussen Venlo, Tegelen en Belfeld in 2001 kwam het Belfeldse gemeentewapen te vervallen. Het wapen van Venlo uit 2004 werd per 1 januari 2010 ook vastgesteld voor de nieuwe gemeente Venlo. **Zie: Ambt Monfort; Gelder; Sint-Urbanus. Literatuur: Jos Poels, 'Belfelds wapen en vlag kwamen deze eeuw voort uit het niets' in: Maas en Swalmdal jaarboek 13, 114-128; Frans Hermans, 'Een bijzonder wapen' 750 jaar Venlose stads- en gemeentewapens (Venlo 2010) 81-83.**

Genkrijden **Zie: Gansrijden.**

Gevallenmonument **Zie: Indiëmonument; Oorlogsmonumenten.**

Gielen, Marco *Atleet.* Marco Gielen werd op 30 mei 1970 in Belfeld geboren. Hij studeerde in Venlo aan de Middelbare Tuinbouwschool en was hierna werkzaam bij de afdeling Beheer Openbare Ruimte van de gemeente Venlo. Zijn atletiekcarrière begon in 1983 bij Atletiek Vereniging Tegelen (ATV), later Scopias. Vanaf het begin maakte Gielen indruk door diverse clubrecords op zijn naam te schrijven. Gielen specialiseerde zich daarbij op de lange afstand. De doorbraak op nationaal niveau kwam in 1987 toen hij als B-junior zowel tot Zuid-Nederlands als tot nationaal kampioen 3000 meter werd gekroond. Die prestatie deed hij over in 1989 en in 1990. In totaal werd de Belfeldenaar achtmaal Nederlands kampioen op verschillende loopdisciplines. In 1989 liep hij op de 10 kilometer een jeugdrecord van 29.50,5 minuten dat tien jaar stand hield. Gielen verbeterde het Nederlands record op de 15 kilometer en had vanaf 1995 enkele jaren het Nederlands record op de 20 kilometer op zijn naam staan. Uiteindelijk verkoos Gielen de weg-atletiek. Hoewel zijn voorkeur bij de marathon lag, bleef hij zich ook op de weg vooral op de kortere afstanden manifesteren. In 1999 en 2001 won de Belfeldenaar de Tilburg Ten Miles. In 2004 won hij de Groet Uit Schoorl (10 kilometer) en in 1995 en 1997 de Twintig van Alphen. In 2007 deed Marco Gielen weer mee aan baanwedstrijden en

Marco Gielen.

werd prompt Nederlands kampioen op de 10.000 meter. Dat was voor de eerste maal sinds hij zeventien jaar daarvoor senioratleet was geworden. Verder behaalde hij overwinningen bij de nationale kampioenschappen halve marathon in 1997 en 2001, op de 10.000 meter in 2007 en bij het veldlopen (lange afstand) in 2000. Gielen liep ook mee bij diverse wereldkampioenschappen. Hier waren zijn beste prestaties een 38e plaats op de halve marathon in 1997 en in 1998. Bij het veldlopen werd hij in 2001 39e op de lange afstand. In 2009 behaalde Marco Gielen een zilveren medaille op het Nederlands kampioenschap 10.000 meter baan en een derde plaats tijdens het Nederlands kampioenschap veldlopen. Op het nk halve marathon 2011 werd hij zesde.

Gilden **Zie: Sint-Urbanus.**

Globe, De *Ijzer- en metaalgietterij.* In 1948 opende ijzergietterij De Globe een vestiging in Belfeld op het industrieterrein aan de Witveldweg. Het bedrijf was al vanaf 1903 in Tegelen gevestigd. In 1947 had De Globe de Meehanite licentie verkregen wat inhield dat men hoogwaardig gietijzer kon produceren met streng gecontroleerde eigenschappen. In 1963 opende het bedrijf een derde vestiging in Weert. Zes jaar later werd de eerste kastenloze vormautomaat van Europa in gebruik genomen. Die machine zorgde voor een bijna geheel automatisch gietproces, van zandvormen tot uitbreken. Er werkten toen bijna negenhonderd mensen bij de onderneming, waarvan 185 in Belfeld. In Belfeld maakte het bedrijf kleinere gietstukken in serie-werk. In 1971 breidde de vestiging fors uit, toen de bedrijfsafdeling, waar vierhonderd mensen werkten, van Tegelen naar Belfeld werd overgebracht. Vier jaar later opende het bedrijf een gieterij te Hoensbroek. In 1983 waren er in Belfeld circa

tweehonderd medewerkers. Die maakten gietstukken voor industriële toepassingen, waarvan het grootste deel voor de export was bestemd. De onderneming verwierf toen bij het grote publiek vooral bekendheid met zijn putdeksels. Midden jaren tachtig was De Globe Nederlands grootste gieterij. Het bedrijf kwam echter begin jaren negentig in zwaar weer en het personeelsbestand liep sterk terug. In 2004 kocht het Finse Componenta de meerderheid van de aandelen. Het concern behoorde toen tot de top vijf van Europese gieterijen. In de hierop volgende jaren ging het bergafwaarts met de onderneming. Dit leidde ertoe dat eind 2004 werd gestart met de ontmanteling van de Belfeldse ijzergieterij. De productie werd overgeplaatst naar Globon in Hoensbroek. Dit was voor de werkgelegenheid een flinke aderslating. Officieel staakte De Globe haar bedrijfsactiviteiten in Belfeld op 1 januari 2005. Het voormalige fabrieksterrein werd verkocht aan natuursteenbedrijf Eck Stone. **Zie: Globetroubadours; Witveld.**

Ijzer- en metaalgieterij De Globe.

Globetroubadours Zangkoor. Op 18 januari 1955 werd bij ijzergieterij De Globe een mannenkoor opgericht. Bij het eerste optreden telde het koor twaalf leden. Hierna groeide dat aantal tot zo'n veertig personen, allen werkzaam bij De Globe in Tegelen, Weert en Belfeld. Het koor trad op tijdens diverse concoursen en festiviteiten, zoals bedrijfsjubilea. Ook luisterden de zangers jaarlijks de dodenherdenking op en zong men tijdens de kerstviering in gemeenschapshuis De Hamar. Tot de hoogtepunten uit het bestaan behoorden een optreden in het Haagse concertgebouw ter gelegenheid van het internationaal gieterijcongres in 1993 en de uitvoering van de Messe Breve van Gounod in een overvolle Sint-Urbanuskerk in verband met het veertigjarig bestaan van het koor in 1995. Het repertoire bestond uit wereldse en geestelijke liederen (vooral Russisch-Byzantijns) en kerstliederen. De muzikale leiding was achtereenvolgens in handen van Cor Ottenheim, Stef en Theo van Dijk en Paul Jansen. De Globetroubadours werd in 2000 opgeheven, met name door een gebrek aan (jonge) leden.

45 Good Luck Badmintonvereniging. Good Luck werd opgericht op 22 november 1957. Initiatiefnemers waren Jan en Geraldine Faassen. Badminton stond in Noord-Limburg nog in zijn kinderschoenen en een geschikte sportzaal voor de typische binnensport was in Belfeld niet aanwezig. Het eerste optreden werd de voormalige danszaal 't Bergske, waar de badmintonners driftig moesten dweilen om de boenwas te verwijderen. De toenmalige exploitant van 't Bergske, Sjeng Schell, bedacht de naam Good Luck. Bij de start waren er elf spelers. Enkele leden van BC Olympia uit Tegelen brachten de Belfeldenaren de eerste technieken bij en de eerste trainer was gymnastiekleraar Nol Kurstjens. Het aantal leden groeide gestaag. In 1962 waren er tachtig leden. De vereniging speelde toen in de zaal van café 'Het Witte Paard'. Vanaf 1966 speelde men in de gymzaal van de Aloysiuschool aan de Schoolstraat. Inmiddels had Good Luck kwalitatief sterke teams die geregeld kampioen werden. Hoogtepunt was in het seizoen 1969-1970 het kampioenschap in de tweede klasse district. Toen de bond in 1971 het zaaltje (men speelde tussen de spanten door) afkeurde voor competitie moest Good Luck uitwijken naar Steyl. Dat deed de club geen goed: in 1973 waren er nog maar tien leden

De Globetroubadours.

over. De ommekeer kwam in 1977, toen de sportzaal van De Hamar gereed kwam. Het toen recreatieve Good Luck groeide weer uit tot een competitieve vereniging met senioren- en juniorenteams. In 1982, bij het 25-jarig jubileum, waren er zeventig leden. Met name in de jaren 1990-1998 was Good Luck toonaangevend in Noord-Limburg. In 1994 waren er 110 senioren- en 68 jeugdleden.

Onder leiding van jeugdtrainers Marleen en Tom Hodselmans werd menig jeugdteam jaarlijks kampioen. Een hoogtepunt was het seizoen 1995-1996, toen er vijf senioren- en zes jeugdteams speelden. Het eerste team speelde toen in de tweede klasse landelijk. Na het 40-jarig jubileum ging het echter bergafwaarts. Financieel en bestuurlijk kwamen er problemen en na enkele jaren was Good Luck terug bij af. Na het seizoen 2004-2005 was er geen jeugdteam meer en de veertig seniorenleden speelden enkel nog recreatief. Een jaar later trad een nieuw bestuur aan en in 2008 was er weer een jeugdtrainer in de persoon van Gerda Beerkens. De interesse onder de jeugd nam toe en in het seizoen 2010-2011 kon de vereniging opnieuw met twee jeugdteams deelnemen aan de competitie. Het ledenaantal bij de senioren steeg tot circa 52, waardoor Good Luck in 2011 77 leden telt. **Zie: Schroembges, Judith; Timmermans, Rezie; Weijers, Cyriel.**

Graus, Huub Schrijver/dichter. Huub Graus werd op 4 september 1943 in Belfeld geboren. Al op jonge leeftijd verhuisde hij met zijn ouders naar Roermond. Hier bezocht hij de mulo en de Bisschoppelijke Kweekschool. Na zijn militaire dienst werkte hij als onderwijzer in het buitengewoon onderwijs en als directeur bij vso-zmok-school De

Ortolaan in Heythuysen en Roermond. Tijdens zijn opleiding aan de kweekschool startte Graus met het publiceren van gedichten. In 1972 zette hij met Lodewijk Imkamp een uitgeverij op, waarbij een jaar later zijn debuutbundel *Uit eigen tuin* verscheen. Daarop volgden *En ritselt terug* (1975) en *Bladeren* (1976). Graus eerste werken waren abstract en cryptisch van aard. Huub Graus was verder actief

als regisseur van toneelstukken en van de Roermondse Revues. Als zanger trad hij op met theatergroep Savannah. Ondertussen publiceerde hij nieuw werk, waaronder *Morse* (1983), en samen met zijn broer Jacques de dichtbundel *Sjtaadswèrmt* (1987). Begin jaren negentig werd zijn werk eenvoudiger en toegankelijker. In 2003 verscheen zijn bundel *In de kantlijn van mijn denken* waarin overbodige versiering is weggelaten en het puur gaat om de zeggingskracht. Verder publiceerde Graus de dichtbundels *Drama op school* (1984), *Ademtochten* (1994), *Gestrikt met sisaltouw* (1997). Ook schreef hij toneelstukken als *Kerstspel* (1967), *Vuilnisspel* (1984), *Framboos en Framblj* (1984) en de dialectrevue *De Vervenger* (1984). **Zie: Graus, Jacques. Literatuur: Adri Gorissen, Limburgs Literatuur Lexicon (Maastricht 2007).**

Graus, Jacques *Schrijver/dichter.* Jacques Graus werd op 15 april 1946 in Belfeld geboren. Een maand na zijn geboorte verhuisde hij naar Roermond. Hier bezocht hij – in navolging van zijn broer Huub – de lagere school, de mulo en de Bisschoppelijke Kweekschool. In Sittard en Tilburg haalde hij hierna de aktes MO-A en MO-B Nederlands en in 1975 zijn eerstegraads bevoegdheid. Graus werkte achtereenvolgens als leraar Nederlands in Roermond en Echt en ging aan de slag als hypnotherapeut. Vanaf de kweekschool schreef Jacques Graus gedichten en cabareteksten. In 1977 maakte hij zijn debuut met de verhalenbundel *Een oude bekende*. Hierna hield Graus zich enige tijd met taalspelletjes en -experimenten bezig. In dit genre publiceerde hij *Kubus met aforismen* (1977), *Het schaakbord* (1979), *De aforismenschiif* (1981), *Poëzie-*

Jacques Graus.

piramide (1982) en *Het hele jaar rond/Kabelspreuken* (1991). Hij publiceerde in het Nederlands en in het dialect. Zo verscheen in 1987 de poëziebundel *Teike van laeve*. Vanaf het midden van de jaren negentig schreef hij werk van langere adem. In 1995 verscheen *Tot de dood ons ...*, in 2000 *Eva* en in 2002 *Vera, Vera* en in 2003 het non-fictieboek *Waterkwaliteit in geuren en kleuren*, ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van het Zuiveringschap Limburg. In 2011 presenteerde Graus zijn persoonlijkste roman tot dan toe: *Het jaar van de vluchtende geest*. Jacques Graus behoorde in 1981 tot een van de oprichters van het Letterkundig Centrum Limburg. **Zie: Graus, Huub. Literatuur: Adri Gorissen, Limburgs Literatuur Lexicon (Maastricht 2007).**

Grensstreek, sv De 1 / Schietvereniging. De Grensstreek werd op 31 mei 1991 opgericht in de gelijknamige manege te Belfeld. Initiatiefnemers waren Jan Spee, Wim van Grimbergen, Hen Groenewegen en Thijs Smeets. Het viertal wilde de luchtschietsport in Noord-Limburg, en in Belfeld in het bijzonder, op een meer professionele wijze beoefenen. Met gezamenlijke krachten werd van een voormalige opslagruimte in de manege een volwaardige luchtschietsportaccommodatie gemaakt. Die accommodatie was na enige jaren te klein. Na veel wikken en wegen startte men in 1999 aan de Sportlaan met de bouw van 'Schietsportaccommodatie sv de Grensstreek'. Ook dit onderkomen, met twintig schietbanen, werd geheel gerealiseerd door eigen arbeid van de leden en op 6 november 1999 feestelijk geopend. In de accommodatie kan worden geschoten met luchtgeweer, luchtpistool en kruisboog. De Belfeldse vereniging is aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Schutters Associatie (KNSA) en bij de Kogel Luchtbuiks Schutters Bond (KLSB). In competitieverband en bij wedstrijden behaalden leden van de vereniging menig succes. Zo werd De Grensstreek tussen 2003 en 2011 jaarlijks kampioen in de hoofdklasse. De laatste jaren waren er individuele successen voor Sjoerd van de Ven en Manon en Pea Smeets, die in verschillende disciplines Nederlands kampioen werden. In de jaren daarvoor eiste Danny Smeets meermalen het Nederlands kampioenschap voor zich op. In totaal werden tussen 1992 en 2011 bijna veertig leden individueel of in teamverband Nederlands kampioen. In 2011 organiseerde de vereniging in Belfeld het landelijk kampioenschap (LKK). sv De Grensstreek telt in 2011 een kleine vijftig leden. **Zie: Flint, sv de. 2 / Zie: Manege.**

sv De Grensstreek.

Greswarenindustrie **Zie: Houben & Steegh; NGI.**

Grijze paal, De Grensmarkering. Vanaf minstens 1690 bevindt zich op de rijksgrens met Duitsland, waar de gemeentegrenzen van Belfeld en Beesel elkaar raken, een grenssteen. De oudst bekende vermelding staat op twee kaarten uit 1690. Op de kaarten wordt de steen echter niet met naam genoemd. De naam 'grijze paal' komt voor op de Smaberskaart (1781) en op de Tranchotkaart (1803-1828). Een Duitse kaart uit 1793 plaatst de *Grauen Stein* tussen de noordelijker gelegen weg van Ronckenstein naar Bracht. Die locatie komt overeen met grenspaal 430, waar de steen nog steeds staat. Benamingen als Blauwe, Grijze of Witte steen waren vroeger vrij algemeen. In 2007 werd de steen bij werkzaamheden omver gereden. Op dat moment was nog maar weinig bekend over de achtergrond van de zwerfkei. Ongeveer twee jaar lag de steen half bedekt onder een laag aarde en kreupelhout. Even leek het erop dat de oude grensmarkering eenzelfde lot beschoren was als de Witte Steen, die na de Tweede Wereldoorlog verdween. Bij raadsbesluit van 1 december 2008 werd de oude grenssteen door de gemeente Beesel aangewezen als gemeentelijk monument. In mei 2009 zette men de steen weer rechtop binnen een kleine kring van klinkers.

Groene Kruis *Vereniging voor maatschappelijke gezondheidszorg.* Op 23 september 1917 werd in Belfeld een afdeling van de R.K. Vereniging 'Het Limburgsche Groene Kruis' opgericht. P. Ewalds was de eerste voorzitter en P.J. Kurstjens de eerste secretaris. Het kruiswerk zelf was in handen van zuster Constance van de congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest uit Steyl. Als eerste onderkomen diende het kolenhok van de basis-

Wijkgebouw Groene Kruis.

school. Na de stichting van het Sint-Theresiaklooster in 1923 werd het Groene Kruiswerk verricht vanuit dit gebouw en later vanuit de Theresiaschool. Hier bleef men, totdat in 1952 een apart wijkgebouw met badinrichting, naar een ontwerp van de Tegelse architect Lambert Noten, werd geopend aan de Industriestraat. Van 1940 tot 1961 was zuster Rosalina wijkzuster, ze werd opgevolgd door de zusters Domitiana, Dominique en Monique. In 1942 startten de zusters een consultatiebureau voor zuigelingen. De zusters verzorgden het wijkwerk tot ver na de Tweede Wereldoorlog. Vrijwel elk Belfelds gezin was lid van de vereniging. Het Groene Kruis speelde tot na de Tweede Wereldoorlog een cruciale rol in de gezondheidszorg omdat er in Belfeld tot 1955 geen huisarts was. In 1974 restten door schaalvergroting slechts een beperkt aantal taken voor lokale kruisverenigingen. Belfeld behield alleen het beheer van het uit 1952 daterende Groene Kruisgebouw. Het Groene Kruis Belfeld maakte samen met de Groene Kruisverenigingen Beesel, Reuver en Tegelen van 1980 tot 1990 deel uit van de het Regionale Groene Kruis Noordelijk Midden-Limburg. Die samenvoeging was verplicht in het kader van de nieuwe AWBZ-financiering. Met de fusie in 1990 werd deze regio (dus ook Belfeld) onderdeel van de Districtvereniging Het Groene Kruis Noord-Limburg. In 2002 werd door de fusie met de verpleeg- en verzorgingshuizen Zorggroep Noord-Limburg opgericht (Vanaf 2008 De Zorggroep). Belfeld maakt hiervan onderdeel uit als Groene Kruis Thuiszorg. **Zie: Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest; Sint-Urbanus.**

Groeven **Zie: Afgravingen.**

Grote Hoeve **Zie: Leonardushoeve.**

Gupke, 't *Aquariumvereniging*. In 1949 werd in café Het Witte Paard aan de Markt een aquariumvereniging opgericht die echter na negen jaren doodbloedde. In 1966 was een tweede poging succesvoller. Toen waren het Piet Aanholt, Andries Bloemers, Ben van der Koelen, Pierre Naus, Alfons Stevens, Sef Schell, Sjeng Smits, Hubert en Daan Smeets en Theo Stoffels die het voortouw namen. In de eerste tien jaren groeide het aantal leden tot dertig personen, die maandelijks de contactavond bezochten om ervaringen uit te wisselen. De leden van 't Gupke zijn hobbyisten met een tropisch aquarium of een tuinvijver met vissen. Aquariumvereniging 't Gupke is aangesloten bij de landelijke bond Aqua Terra. 't Gupke behaalde regelmatig successen tijdens regionale keuringen. Zo waren er negen individuele en drie clubtitels. In 2009 behaalde de Belfeldse vereniging een fraaie eerste plaats en werd de club districtskampioen. Wim Stevens werd in datzelfde jaar districtskampioen in de afdeling speciaal aquarium. In 2011 telt 't Gupke elf leden.

Gymnastiek *Zie: Vlug & Lenig.*

Hamar, De 1 / *Losplaats voor schepen*. Langs de Maas lagen vanaf de veertiende eeuw stapelplaatsen van mergel, die hamars werden genoemd. Hamar duidt op een landtong of aanlegplaats. De Belfeldse hamar lag al in de veertiende eeuw op de plek waar

Gemeenschapshuis De Hamar.

de Mergelstraat de Maas bereikt, maar is mogelijk ouder. Vanuit de losplaats liep een handelsweg in oostelijke richting. Voor het verdere vervoer vanaf de Mergelstraat mocht een weg door het Meelderbroek naar Maalbeek worden aangelegd. Hierover vervoerde men onder meer mergel, die als meststof en bouw materiaal diende, naar Kaldenkerken en ander Duitse plaatsen. Omstreeks 1800 kwam een einde aan de activiteiten van de Belfeldse hamar nadat de Fransen het bestuur over deze streek hadden overgenomen. **Zie: Loswal.**

2 / *Gemeenschapshuis*. In 1969 werd in Belfeld een stuurgroep geformeerd die een oplossing moest vinden voor de primitieve behuizing waarover de plaatselijke verenigingen tot dan toe beschikten. Op advies van de stuurgroep kocht de gemeente in 1972 de leegstaande meubelfabriek Stevens aan. Het pand werd na jaren van voorbereiding vanaf 1975 verbouwd tot een gemeenschapscentrum voor vergaderingen, sport en ontspanning. Op 30 april 1976 kon een eerste deel in gebruik worden genomen en in 1977 werden de sportfaciliteiten vrijgegeven. De officiële opening vond plaats op 22 april 1978 door gedeputeerde Frans van de Voort. Het centrum kreeg de naam De Hamar, een verwijzing naar de losplaats voor schepen en een symbolische verwijzing naar een rustpunt om te ontspannen. Het pand bood onderdak aan een zaal met meer

49 dan vierhonderd zitplaatsen, een bibliotheek, een peuterspeelzaal, een sportzaal en kegel- en squashbanen. Ook de gemeenteraad verhuisde naar De Hamar. Op 20 mei 1976 vergaderde de raad er voor de eerste keer.

De nieuwe accommodatie bleek echter al snel voor verbetering vatbaar. Met name muziek- en zangverenigingen klaagden over de slechte akoestiek. Ook de voorzieningen lieten te wensen over. Er volgden renovaties en veranderingen. Zo werd de oude hal tot een concertzaal verbouwd en werden de kegelbanen en de foyer in een nieuw jasje gestoken. De sportzaal kreeg zittribunes, er kwam een aparte horecagelegenheid en de bibliotheek werd verbouwd. In 1986 werd de grote zaal ruim drie meter verhoogd om de akoestiek te verbeteren. De Hamar deed hierna vele jaren goede diensten, maar in het nieuwe millennium was het opnieuw nodig de accommodatie aan te passen aan de eisen van de tijd. De ingrijpende verbouwing, die ruim vijf miljoen euro kostte, werd grotendeels gefinancierd door de gemeente Venlo en Woonservice Urbanus. In het centrum kwamen zalen, een gezondheidscentrum en een beugelbaan. De concertzaal werd gesloopt en de sporthal aangepast. De bibliotheek bleef gehandhaafd. Het ontwerp van de nieuwe Hamar werd gemaakt door de van oorsprong Venlose architecte Jeanne Dekkers. De nieuwbouw startte in 2011. **Zie: Bibliotheek; Gemeentehuis; Sint-Urbanus; Sporthal. Literatuur: Historisch overzicht gemeenschapscentrum 'De Hamar' (Belfeld, december 1982).**

Hamarrock *Minifestival*. Aansluitend op het nieuwjaarsvolleybaltoernooi van volleybalclub Holyoke worden sinds 2008 optredens van beginnende rockbands georganiseerd in de foyer van gemeenschapscentrum De Hamar.

Ham, Joyce van den *Zangeres*. Joyce van den Ham werd op 15 oktober 1992 in Belfeld geboren. Na de basisschool ging ze naar het vmbo en studeerde ze muziektherapie aan het mbo. In 2010 verscheen haar eerste cd, getiteld *You made my city just a little town*. Op een eigen nummer na, bevat die cd covers. Het repertoire van Joyce van den Ham wordt gevormd door pop met een vleugje klassiek. In 2010 was ze te horen in de radiotent op het Venlose Zomerparkfeest. Ook trad ze op in het Glazen Huis van radio 3FM en tijdens de pauze van de Passiespelen in Tegelen.

Handbal *Zie: Popeye.*

Handboogschieten *Zie: Diana.*

Harmonie *Zie: Kunst Na Arbeid.*

Harmoniefeesten *Zie: Kermis; Kunst Na Arbeid.*

Heemkundevereniging De Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal werd opgericht op 24 oktober 1980. De vereniging stelt zich tot doel het behoud en herstel van erfgoed, zoals gebouwen, dialecten en landschappelijke waarden. De vereniging bestaat uit verschillende werkgroepen en organiseert excursies en lezingen. Het werkgebied omvat Swalmen, Beesel en Belfeld met de hierbij horende kerkdorpen. Vanaf 1983 geeft de vereniging een kwartaalblad uit, genaamd *De Zeumer*. Ook verschijnt sinds 1982 een jaarboek. Het verenigingslokaal, het Willem Limburghuis, bevindt zich in Reuver. In 2004 ontving de heemkundevereniging Maas- en Swalmdal de Goltziuspenning, onder meer voor haar baanbrekend en grensoverschrijdend werk.

Heilig Hartbeeld *Zie: Beelden.*

Helpt Elkander *Buurtvereniging*. Buurtvereniging Helpt Elkander werd opgericht in november 1951. De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de goede verstandhouding, de onderlinge samenwerking en contacten in de buurtgemeenschap in de omgeving van het Broekplan. In 2001 kreeg Helpt Elkander het beheer over het voormalige hondenterrein in het Patersbosje tussen Belfeld en Reuver. Op deze plek, de Patersplak genaamd, staat een kleine blokhut ('t Patershuuske). De hut dient als thuisbasis voor tal van activiteiten. Helpt Elkander is een van de oudste en grootste buurtverenigingen in de gemeente Venlo. Ze telt in 2011 ruim vijfhonderd leden verdeeld over ongeveer tweehonderd gezinnen.

Hengelsport *Zie: Stuwkanters, De.*

Hepworth-NGI *Zie: NGI.*

Herberg, Den *Boerderij/horecagelegenheid*. Den Herberg aan de Markt/Rijksweg heette eerder het Adrianusshuis. De boerderij werd vernoemd naar de Lottumer Adrianus Horstermans die er vanaf 1785 als tapper en schenker werkte. Omstreeks 1800 brandde de boerderij af, waarna ze werd herbouwd. Na het overlijden van Horstermans en diens Belfeldse vrouw kwam de boerderij in 1808 in handen van Jacob Kessels, de toenmalige burgemeester van Belfeld. Het Adrianusshuis was nadien een pachtboerderij met een café in het voorhuis. In de loop van de negentiende eeuw kwam de boerderij in bezit van de familie Janssen, die de

hoeve in 1902 afbrak en een nieuw pand bouwde. De familie Janssen bleef eigenaar tot in 1965. Het huis kwam toen in handen van de familie Schmitz, die het pand enkel nog een woon- en horeca-bestemming gaf. In 2006 werd het pand door Puck en Maril Bergs verbouwd tot café met een *bed & breakfast* en kreeg het de naam Den Herberg. In 2010 werd Den Herberg genomineerd als meest markante horecaonderneming van Limburg.

Herindeling *Samenvoeging van gemeentes.* De gemeente Belfeld werd pas in 1800 als bestuurlijke eenheid in het leven geroepen. De zelfstandigheid werd echter spoedig bedreigd, want al in 1818 was sprake van een herindeling. De arrondissements-commissaris van Roermond stelde toen voor om Beesel, Tegelen en Belfeld tot één gemeente te verenigen. Het plan ging niet door. Datzelfde gebeurde met een voorstel van de districtscommissaris uit 1847 om Beesel en Belfeld te verenigen. Ook in 1853 kwam de zelfstandigheid in gevaar, ditmaal omdat er te weinig kiesgerechtigden waren. Volgens de nieuwe Gemeentewet moesten kiesgerechtigden voor de gemeenteraad minimaal tien gulden aan directe belastingen betalen en daaraan bleken in Belfeld slechts dertien inwoners te voldoen, terwijl de wet een minimum aantal voorschreef van 25. Hierop werden de verkiezingen voor eerst twee jaar opgeschort en bleef het een taak van Gedeputeerde Staten om de raadsleden te benoemen. Kennelijk bleek het beperkte aantal kiezers toch niet zo'n probleem, want een fusie met Beesel bleef uit. Op 1 januari 1881 leek het opnieuw tot een herindeling te komen. Gedeputeerde Staten hadden een ontwerpbesluit tot samenvoeging van Beesel met Belfeld klaar, maar om onduidelijke redenen ging dit niet door. Rond 1886 probeerde de burgemeester van Beesel, Johan Janssen, Belfeld in te lijven. Daarin werd hij gesteund door de Limburgse Commissaris van de

Gemeentelijke herindeling.

Koningin Eduard de Kuyper. De zelfstandigheid kwam in het geding, omdat de gemeentelijke financiën niet op orde waren. Ook de minister van Binnenlandse Zaken was voor een samengaan. Hij wilde als tussenstap Janssen burgemeester van zowel Beesel als Belfeld maken. De Belfeldse bevolking was hier mordicus tegen en startte een handtekeningenactie. 'Ter wille van de vrede' werd van het plan afgezien. De rust was daarmee echter niet teruggekeerd, want nog voordat het besluit tot een fusie met Beesel was ingetrokken, kwam in 1880 vanuit Tegelen een plan op tafel om Belfeld bij Tegelen te voegen. Dat plan werd – tot opluchting van de Belfeldenaren – door de Commissaris van de Koningin afgewezen. Onder meer door tol te heffen wist de gemeente de kas aan te vullen en haar autonomie te behouden. Het gevaar van een herindeling was hierna voor lange tijd geweken. Dat kwam mede doordat de gemeente in de loop der jaren groeide. In 1901 begroette Belfeld zijn duizendste inwoner. Laat in de twintigste eeuw staken herindelingplannen echter opnieuw de kop op. De Belfeldse gemeenteraad bleef tegen. Men vreesde voor hogere belastingen en lagere subsidies voor de eigen verenigingen. Verder dan meer samenwerking en het afstaan van een stuk grond aan een groter Venlo wilde men niet gaan. Een zelfstandig Belfeld stond voorop, al sloot men een fusie op termijn met Beesel en Swalmen niet uit. Lang zou het echter niet rustig blijven. In de jaren negentig van de vorige eeuw stond een herindeling van de regio Venlo opnieuw op de politieke agenda. Belfeld leek de dans te ontspringen. De gemeente zou 35 hectare grond aan een groter Venlo moeten afstaan en met Beesel en Swalmen dienen samen te werken. Op 10 juni 2000 besloot de Tweede Kamer echter het wetsvoorstel voor een herindeling Venlo-Tegelen zodanig aan te passen dat ook de gemeente Belfeld per 1 januari 2001 onder de nieuwe gemeente Venlo kwam te vallen. In Belfeld werd nog in dezelfde maand de actiegroep 'Kom op voor Belfeld' opgericht om de bevolking te mobiliseren tegen de herindelingplannen. Het mocht niet baten. Nadat de Eerste Kamer op 12 september 2000 had ingestemd met de samenvoeging was het pleit beslecht. Op 1 januari 2001 werd de gemeente met Tegelen en een gebied rond de veiling Zuidoost-Nederland onderdeel van de nieuwe gemeente Venlo. **Zie: Belfeld; Dorpsraad; Gemeente; Politiek; Tol. Literatuur: Bart Ebisch, 'Hernieuwde poging Belfeld bij Beesel in te delen'**

51 *in: Jaarboek Maas- en Swalmdal 11(1989) 124-127; W. van Mulken, 'Enkele pogingen tot opheffing van de gemeente Belfeld in de vorige eeuw' in: Jaarboek Maas- en Swalmdal 9(1989), 115-123.*

Hierna Beter *Toneelvereniging.* In de jaren dertig van de vorige eeuw werd in Belfeld een toneelvereniging opgericht met als naam Hierna Beter. Dat gebeurde op initiatief van postbesteller Tinus van Soest. Sjeng Schell van café-zaal 't Bergske was regisseur en speelde viool in een orkestje dat in de pauze van de voorstellingen musiceerde. Hierna Beter speelde serieuze stukken en kluchten. Vanaf 1934 speelden de Belfeldenaren op een door de Tegelse architect Lambert Noten ontworpen verplaatsbaar podium in de gymnastiekzaal van de Aloysiusschool. In de Tweede Wereldoorlog kwam het spel stil te liggen. In 1949 volgde een herstart. Het bleek echter moeilijk voldoende spelers bij elkaar te trommelen. Vandaar dat men voor een luchtiger repertoire koos. Zo zette men in 1951 *Waarvoor leven wij?* op de planken en *Hotel Welgelegen*. Andere stukken waren in 1961 *Stoepkind* en *De Vreemdeling* en in 1964 *Melodie uit het verleden*. In de eerste helft van de jaren zestig was de regie in handen van Gerard Nijboer, die in 1965 werd opgevolgd door Sjaak Theunissen. De vereniging leidde hierna een nagenoeg slapend bestaan. Pas in 1968 werd weer gerepeteerd bij Jeu Gingter thuis. Er werd nog één stuk opgevoerd. Enkele jaren later ging de vereniging alsnog ter ziele. **Zie: Sjabloon.**

Hodselmans, Rob *Cameraman/regisseur.* Rob Hodselmans werd geboren op 19 november 1967 in het Tegelse ziekenhuis. Tot zijn zeventiende jaar woonde hij in Belfeld. Na de basisschool ging hij naar de havo aan het Venlose Collegium Marianum. Hier volgde hij onder leiding van een docent Engels een fotocursus en bracht veel pauzes door in de donkere kamer. In 1989 begon Rob als zeventienjarige een studie audiovisuele vormgeving en programmamaken aan de academie Sint Joost in Breda. Hij koos voor de filmrichting. Na deze studie woonde Rob van zijn 22e tot 29e weer in Belfeld. In 1998 verhuisde hij vanwege zijn werk naar Amsterdam. Hodselmans was vanaf 1996 betrokken bij het televisieprogramma *Veldpost* (VPRO), van Frans Bromet en Peter van Ingen, dat de Nipkowschijf won. Een jaar later begon hij een langdurige samenwerking met Wilfried de Jong voor het programma *Sportpaleis De Jong*. Als regisseur en cameraman werkte hij vier seizoenen lang aan alle eenennegentig afleveringen. Dit leverde een eervolle vermelding op voor de Nipkowschijf en twee Academy Awards. Daarna werkte de Belfeldenaar als programmamaker en

Rob Hodselmans.

cameraman voor tv-programma's als *Lola Da Musica*, *Pakhuis De Jong*, *De Jong in uitvoering*, *De Jong Wil* en *Holland Sport*. Hodselmans was ook cameraman van de korte speelfilm *Talmen* van regisseur Stijn van Santen, die in 2002 het Gouden Kalf won in de categorie 'Beste Korte Film'. Rob Hodselmans geldt als een poëtisch filmmaker, die zichzelf als cameraman ter plaatse onzichtbaar kan maken. Zijn krachtige, gevoelige beeldtaal wordt zichtbaar in verschillende korte films, tv-programma's en documentaires waaraan hij zijn bijdrage leverde. In 2007 regisseerde en filmde hij een documentaire over zangeres en actrice Ellen ten Damme in de periode dat zij geconfronteerd werd met borstkanker: *Ellen Ten Damme, As I was wondering where this mixed-up little life of mine was leading to*. Als regisseur/cameraman maakte hij een 6-delige serie muziekprogramma's met Candy Dulfer voor de NPS: *Candy Meets...*, met Van Morrison, Sheila E., Maceo Parker, Dave Stewart, Mavis Staples en Hans Dulfer (2007). Hodselmans maakte de promo's voor VPRO *Zomergasten* (2008) en voor *Holland Sport* (2008), de winnaar van de Dutch Promo Awards 2009. In 2010 ging zijn eerste lange speelfilm in première, getiteld *Shocking Blue*, van regisseur Mark de Cloe. Dit leverde hem een nominatie op voor het Gouden Kalf in de categorie 'Camera' tijdens het Nederlands Filmfestival 2010.

Hölter Brök, De *Blaaskapel.* De Hölter Brök werd opgericht op zondag 30 oktober 1976 in café De Boer. Dat gebeurde op initiatief van de tuindersstudieclub en dan met name door 'stadse boeren', die vanuit Venlo in Belfeld een tuindersbedrijf begonnen. Die stadse boeren, waaronder Lambert Driessen, werden geïnspireerd door hun geboorteplaats, waar enkele jaren eerder blaaskapellen en joekskapellen waren opgericht. Aanvankelijk was het een besloten vereniging, want alleen tuinders en boeren mochten lid worden. De naam van de

Blaaskapel De Hölter Brök.

kapel verwijst naar een houten brug over een beek in de buurt van het Elshout in het Belfelds Broek. De Hölter Brök speelt onder meer vastelaoves-, mars-, Egerlander- en Tsjechische muziek en is sinds 1992 de vaste muzikale begeleider van schutterij Sint-Urbanus. In 2011 bestaat de blaaskapel uit 27 leden, die voor hun plezier muziek maken. De Hölter Brök is sinds 2000 lid van de Koninklijke Federatie van Muziekgezelschappen. **Zie: Joekskapellen; Sint-Urbanus; Vastelaovend.**

Holyoke Volleybalclub. De Belfeldse Volleybalclub (BVC) Holyoke werd opgericht op 25 mei 1975. Initiatiefnemers waren onder anderen Henk Brauer en Martien van Duren. Bij de oprichting waren twaalf volleybalenthousiasten aanwezig. Op voorstel van Roel Noten besloten de leden de vereniging BVC Holyoke te noemen, naar het gelijknamige stadje in Massachusetts (USA), dat geldt als bakermat van het volleybal. Mart van Duren werd de eerste voorzitter en onder leiding van Cees Strooband werd getraind in de oude gymzaal van de Aloysiuschool. BVC Holyoke ging voortvarend van start. Aan het eerste competitie-seizoen namen drie teams deel. In eerste instantie moesten zowel het dames-, als de beide herenteams hun wedstrijden in Steyl spelen, omdat de Belfeldse zaal niet voldeed aan de normen. Sinds de opening van de sporthal bij gemeenschapshuis De Hamar in 1977 spelen bijna alle teams in Belfeld. Holyoke handhaaft zich al jaren tussen 'grote burens' als Revoc/VCB uit Reuver/Beesel en Civitas

uit Venlo. De hoogst bereikte klasse bij de dames was de promotieklasse, net tegen het eredivisie-niveau aan. De heren speelden op hun top in de eerste klasse. In 1984 startte Holyoke op initiatief van Jan Frings, Pierre Smeets en Herman Ravier met zitvolleybal. Daarmee was de Belfeldse vereniging een van de eerste clubs waar beide vormen van volleybal werden gespeeld. In het seizoen 1986/1987 werd de Belfeldse club met zitvolleybal derde bij de nationale kampioenschappen. In 1988 werd Holyoke landskampioen in het Groningse Bedum, met Jan Frings als trainer. Ook in de jaren hierna speelde het eerste team op het hoogste nationale niveau: de ereklasse van de Nebas (Nederlandse Bond voor aangepast sporten) en tegenwoordig onder de paraplu van de Nederlandse Volleybalbond, NeVoBo. Nieuwe successen voor het Holyoke-zitvolleybal waren er in 2010 en in 2011 toen het eerste team onder leiding van Ger van Heugten landskampioen werd. Holyoke levert al jaren diverse spelers aan de nationale dames- en herenselecties. Samen met hun teamgenoten werden zij Europees, wereld- en paralympisch kampioen. Internationaal succesvol waren onder anderen de Holyoke-spelers Herman Ravier, René Peeters en Bjorn Moris (allen uit Reuver), Chrit Driessen (Horst), Hans Deelen (Someren), Pierre Smeets (Tegelen), Jolanda Slenter (Margraten) en Loek Hendrix en Mariëlle Bouten (beiden uit Belfeld). Op 1 januari 1980 telde de club precies honderd leden. In de jaren tachtig liep het ledental slechts langzaam op, maar in de jaren negentig volgde een grote toeloop zodat Holyoke bij de eeuwwisseling 178 leden had. In 2001 kwamen er bovendien in één klap vijftig nieuwe leden bij als

Dakpannen- en gresbuizenfabriek Houben & Steegh.

gevolg van een samengaan met volleybalclub JSS uit Steyl. BVC Holyoke is al jaren de grootste binnen-sportvereniging van Belfeld met senioren-, recreanten- en zitvolleyballers (verdeeld over zestien teams) en een groeiend aantal jeugdleden (negen teams). Op 1 januari 2011 telt de vereniging exact 270 leden.

Hondenvereniging **Zie: Sint-Hubertus.**

Hoof, D'n **Zie: Leonardushoeve.**

Hoog water *Overstromingen.* De Maas heeft bij Belfeld een vrij hoge oever. Desondanks trad de rivier in verschillende winters buiten haar oevers en stond het dorp tussen de Maas en de huidige Rijksweg regelmatig blank. Extreem hoge waterstanden (van méér dan 18 meter+NAP) waren er in 1643, 1740, 1799, 1860, 1880, 1882, 1910, 1915, 1918,

Hoogwater 1993.

1920, 1924, 1926, 1980, 1984, 1993, 1995 en 2011. 1643 spande de kroon met een waterstand van 20,79 meter. Ook 1926 was wat dat betreft een rampjaar. De (oude) kerk kwam onder water te staan en omwonenden moesten vluchten naar hoger gelegen woningen. Door de kanalisatie van de Maas in de jaren twintig van de vorige eeuw nam het gevaar af, maar desalniettemin trad de rivier meermalen ver buiten haar oevers. In december 1993 bereikte de Maas een hoogste peil van 18,97 meter. Tientallen huizen en bedrijfspanden liepen onder water. In januari 1995 trad de Maas opnieuw buiten haar oevers. In de Maasstraat was toen een waterkering geplaatst die moest voorkomen dat de straat onder zou lopen. Er werden nooddijken aangelegd, maar desondanks nam het water gedurende vier dagen en nachten bezit van een deel van Belfeld. Het hoogste peil bedroeg op 31 januari 1995 19,38 meter boven NAP. 38 mensen werden geëvacueerd. Om overlast te voorkomen werd hierna rondom de Maasstraat een kademuur geplaatst. Ten zuiden en ten noorden hiervan kwamen kades van de rivier tot aan de Rijksweg. Vóór de panden aan de Maas verrees een betonnen keerwandconstructie.

Houben & Steegh *Dakpannen- en gresbuizenfabriek.* In 1892 namen August Houben en Joseph Steegh een dakpannenfabriek over in Steyl. Midden jaren 1890 bouwden zij in Belfeld aan de Bolenberg een nieuwe gresbuizen- en dakpannenfabriek. In die fabriek waren zeven jaren later achttien ovens in

bedrijf. Daarmee was Houben & Steegh met afstand het grootste keramische bedrijf in Belfeld. Men was in 1908 ook het eerste bedrijf dat stoomkracht ging gebruiken bij het delven van klei. Vanaf 1894 werkte de onderneming samen met B.J. Canoy & Cie uit Tegelen. In 1909 fuseerde Houben & Steegh met Canoy en de Deventer IJzeraardenbuizen en Terracottafabriek. De naam van de nieuwe onderneming werd Nederlandse Gresbuizen Industrie (NGI). **Zie: Dakpannen-industrie; Keramische industrie; Kleitram; Kleiwinning; NGI.** Literatuur: dr. P.J.M. Teeuwen, *Uit aarde geschapen. Aspecten van bedrijfsbeleid in de keramische nijverheid binnen het oude industriegebied van Noord-Limburg 1815-1965* (Leeuwarden/Mechelen 1991); J. Ickenroth e.a., *De kleiwarenindustrie in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen* (Reuver 1994).

Huis Peeters Woonhuis. De langgevelboerderij 'huis Peeters' aan de Tegelseweg was jarenlang het middelpunt van buurtschap Geloo. Het pand dateerde uit 1769 en werd gebouwd in opdracht van landbouwer en tapper Peter Joosten, alias Peter Timmermans. De ruime woonkamer van de boerderij was vanaf eind negentiende eeuw tot 1912 in gebruik als café. In 2000 werd het huis Peeters afgebroken. **Literatuur: Twan Ernst, 'Geloo en het (Timmermans)-Peeters Huis' in: Maas- en Swalmdal jaarboek 2000, 20-42.**

Hulp in nood **Zie: Armenzorg.**

Hutten van Egypte *Gehucht*. Oostelijk van de Kleine Hoeve, op de grens met Beesel, bevonden zich drie keuterboerderijen die de Hutten van Egypte werden genoemd. Het waren primitieve onderkomens voor arbeiders die betrokken waren bij de ontginning van het Meelderbroek. De oudste vermelding van de boerderijtjes dateert uit 1730, maar de precieze datum waarop zij zijn gesticht is onbekend. Een van de boerderijtjes heette hoeve De Kalde Graaf, vernoemd naar de scheidsgreppel met Beesel, die pal langs de Hutten van Egypte liep. In 2011 staat er nog één 'hut' die deel uitmaakt van plantenkwekerij Hoverheide. De toevoeging Egypte verwijst mogelijk naar het gegeven dat de arbeiders van de ene plaats naar de andere trokken. Een dergelijke naam werd echter ook gebuikt om aan te geven dat een gebied ver van de dorpskom af lag. **Zie: Kalde Graaf. Literatuur: drs. X.C.C. van Dijk, Van Neanderthalers tot pottenbakkers: De cultuur-historische erfenis van Belfeld (Weesp 2011).**

Wijnand Huys.

Huys, Wijnand *Missiepater*. Wijnand Huys werd op 13 november 1942 in Belfeld geboren. Na de basisschool bezocht hij van 1955 tot 1964 het kleinseminarie van de missionarissen van Mill-Hill in Tilburg en van 1962 tot 1964 het grootseminarie van dezelfde paters in Roosendaal en Londen (1964-1968). In 1967 trad hij officieel in bij de congregatie van de missionarissen van Mill-Hill. Op 29 juni 1968 werd Huys in de Sint-Urbanuskerk te Belfeld tot priester gewijd. Het hierop volgende jaar vertrok hij naar zijn missiegebied in Oeganda. Hier kreeg hij in 1977 als speciale taak het organiseren van jeugdwerk in het diocees Jinja. In Kamuli startte hij een harmonieorkest voor de jeugd dat uitgroeide tot korps van meer dan tweehonderd leden. Deze kregen – met steun van de parochie van Belfeld – de kans onderwijs te volgen. Na een studie in Engeland, tussen 1993 en 1995, werd Huys in Oeganda benoemd tot leraar aan het grootseminarie in Gaba-Kampala en later aan het filosofiecentrum in Jinja. Toen hij in 2000 pastoor werd van de Mbikko-parochie richtte hij hier een brassband op om kansarme kinderen van verschillende religieuze en etnische achtergronden bij elkaar te brengen en een betere toekomst te bieden. In 1999 startte een groep van deze kinderen, die ondertussen opgegroeid waren, zelf een project voor kansarme lotgenoten, de 'Huys Link Community Initiative' genaamd. Sinds 2007 is Wijnand Huys verbonden aan het Institute of St. Anselm in Engeland waar hij priesters, zusters en bisschoppen uit de hele wereld begeleidt.

Indiëmonument

Indiëmonument *Oorlogsmonument*. Op 11 april 1953 werd in het Burgemeester Harbersplantsoen aan de Irenelaan een monument onthuld voor Belfeldenaren die in in Nederlands-Indië (Indonesië) sneuvelden. Het monument kwam er op initiatief van de Vereniging Oost-Indiëvaarders. In totaal sneuvelden drie van de dertig Belfeldse soldaten die in Nederlands-Indië vochten. Het monument van Tegelenaar Hub Hendriks (1928-1997), dat werd gemaakt in de betonfabriek van Coen Schroembes, bestaat uit een op een hoge vierkante sokkel geplaatst beeld van een gewonde soldaat die door zijn strijdmakker wordt ondersteund. De sokkel is aan een zijde versierd met een helm, een zwaard en een palmtak (het insigne van Orde en Vrede). De andere zijden dragen de wapens van Nederland, Limburg en Belfeld. Op de sokkel zijn de namen aangebracht van de drie Belfeldenaren, P. Peeters, P. Peulen en M. Smeets, die in Indonesië om het leven kwamen. Het beeld is een van de oudste monumenten in Nederland dat herinnert aan in Nederlands-Indië gesneuvelde militairen in de periode 1945-1962. **Zie: Oud-Indiëvaarders.**

Industrieterreinen **Zie: Geloërveld; Pannenberg; Witveld.**

Jagersvereniging **Zie: Sint-Hubertus.**

Janssen-Dings *Dakpannenfabriek*. Op 2 oktober 1892 werd door de broers Hendrik en Joseph Janssen en hun zwager Willem Dings de firma Janssen-Dings opgericht. Daarvoor hadden de Tegelenaren in Belfeld aan de huidige Julianastraat een perceel grond gekocht voor de bouw van een fabriek. Met de gemeente Belfeld hadden ze een pachtcontract afgesloten voor de winning van klei. Notaris J. Brouwers uit Venlo trad op als geldschietter. In 1894 waren vier ovens in gebruik, in 1900 tien. In 1896 begon men de dakpannen langs mechanische weg te vervaardigen en acht jaar later werden de bedrijfsgebouwen uitgebreid. In 1894 trad Dings uit het bedrijf. Joseph Janssen verliet de leiding in 1902. In 1917 werd Hendrik Janssen uitgekocht, waarna de familie Brouwers volledige zeggenschap kreeg. Het bedrijf ging nadien verder als n.v. Stoomdakpannenfabriek voorheen Janssen-Dings. In 1930-1931 verrees aan de Julianastraat een ringovengebouw waardoor er minder steenkolen nodig waren en de arbeidsproductiviteit enorm steeg. De plaatsing van een ringoven maakte het mogelijk het bedrijf continue te laten draaien en vast personeel in dienst te nemen. Janssen-Dings speelde zo een grote rol bij de industrialisatie van het dorp. De economische crisis in de jaren dertig bracht het bedrijf hierna echter in grote moeilijkheden. In 1936 kwamen de ovens zelfs stil te liggen en werden vrijwel alle personeelsleden ontslagen. In 1937 keerde het tij en kon de weg omhoog weer worden ingeslagen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging de productie aanvankelijk door. Men mocht echter alleen in de energiezuinige ringoven stoken en het overtoellig personeel moest in Duitsland aan de slag. Ook moest het merendeel van de productie aan Duitsland worden geleverd. Tijdens de oorlog werden de oudere fabrieksgebouwen grotendeels verwoest. In 1948 kwam een nieuwe zogenoemde 'blauwe' fabriek gereed (genoemd naar de kleur van de pannen die men er bakte en hét product waarop Janssen-Dings zich vooral richtte). De fabriek bestond uit een rij aparte ovens met elk een schoorsteen van twintig meter. Na de Tweede Wereldoorlog nam de diversiteit toe en wijzigde de naam in Janssen-Dings Kleiprodukten n.v. Het bedrijf leverde dakpannen, stenen en tegels. 1953 was door de wederopbouw een recordjaar met een productie van meer dan acht miljoen dakpannen. Die vonden hun weg in binnen- en buitenland. Voor de productie van gresbuizen verrees in de Kozakkenberg een nieuwe fabriek die in 1955 van start ging. 1964 was hét topjaar voor Janssen-Dings. De hierop volgende vijf jaren waren ook nog winstgevend, maar door de opkomst van betonnen dakpannen en de concurrentie van pvc-

Dakpannenfabriek Janssen-Dings.

buizen liepen de resultaten hierna sterk terug. Omstreeks 1975 trok de markt voor keramische pannen weer aan. De gresbuizenfabriek was inmiddels volledig overgeschakeld op keramische vloertegels en aanverwante producten. Begin jaren tachtig volgde een modernisering door het plaatsen van energiezuinige liftovens voor het bakken van blauwe pannen. Janssen-Dings had daarmee de Nederlandse primeur. Een verslechterde situatie op de bouwmarkt leidde in 1982-1983 tot een terugloop van het personeelsbestand van 157 naar 125 personen. Die daling zette door, want in 1985 waren het er nog maar 105. Vier jaar later werd het bedrijf overgenomen door het Belgische Koramic, waarna de naam veranderde in Janssen-Dings-Koramic. Het aantal personeelsleden in Belfeld bleef dalen, waardoor in 1992 nog maar vijftig mensen in dienst waren. Eind jaren negentig volgde een verplaatsing van het bedrijf, dat inmiddels door woningen was omringd. Daarover werd in 1998 overeenstemming bereikt. Janssen-Dings-Koramic produceerde in 2002 zijn laatste dakpan in Belfeld. Koramic verplaatste de productie van Janssen-Dings hierna naar de voormalige fabriek van Jeka-Kurstjens in Tegelen. De productie van tegels eindigde in 1995. Op de vrijgekomen plek verrees bedrijventerrein de Pannenbergh. **Zie: Koramic-kwartier; Pannen-**

berg, de. Literatuur: dr. Erik Nijhof en drs. Kasper Sloots, *Belfelds blauw. De dakpannenfabriek Janssen-Dings, 1892-2002* (Venlo 2005); dr. P.J.M. Teeuwen, *Uit aarde geschapen. Aspecten van bedrijfsbeleid in de keramische nijverheid binnen het oude industriegebied van Noord-Limburg 1815-1965* (Leeuwarden/Mechelen 1991); J. Ickenroth e.a., *De kleiwarenindustrie in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen* (Reuver 1994).

Jeugdruimte The Jungle In 2001 werd op initiatief van de gemeente Belfeld het voormalige clubhuis van de tennisvereniging BTC aan de Sportlaan verbouwd en ingericht als onderkomen voor de Belfeldse jeugd. De jeugdruimte, die de naam The Jungle kreeg, was een plek voor de jeugd van Belfeld van twaalf tot en met zestien jaar. De Stichting Jongerenactiviteiten Belfeld beheerde de ruimte en er was gedurende de eerste jaren een vrije inloop. Gaandeweg werden er ook activiteiten georganiseerd zoals een carnavalsbal en een schoolverlatersbal. Na enkele succesvolle jaren liep de interesse van de Belfeldse jeugd in 2009 en 2010 terug. In 2011 werd The Jungle gesloten. Stichting Jongerenactiviteiten Belfeld organiseert nu activiteiten in feestzaal 't Bergske.

Joekskapellen *Muziekgezelschappen.* Vanaf de tweede helft van de jaren zeventig verschenen in Belfeld muziekgroepen die met name gedurende de vastelaovend van zich lieten horen. De kapellen

Janssen-Dings, 1930

luisteren naar namen als: *De Hölter Brök* (1976), *Dök d'r naeve* (1979), *Noëijt Nuchter* (1980), *De Vruuge Muuge* (1983-1996), *Och den Doedel* (1992), *Beejein veur de Gein* (1992), *Gans van Sjtreek* (1984-1999), en *De Bellebloazers* (2007). **Zie: Beejein veur de Gein; Bellebloazers, de; Gans van Sjtreek; Hölter Brök; Och den Doedel; Vruuge Muuge, de; Vastelaovend.**

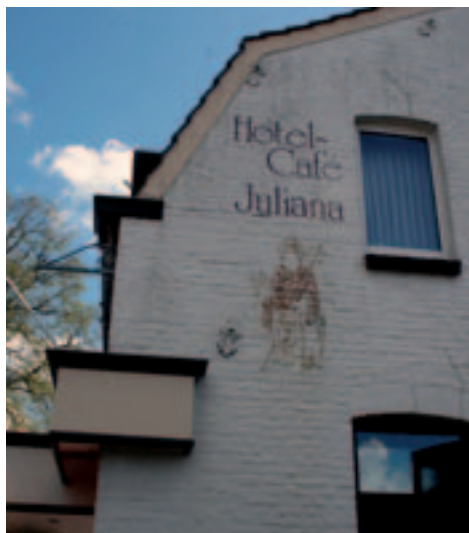
Judo *Vechtsport.* In 1977 kwam judotrainer Sjraar van Krüchten uit Herkenbosch naar Belfeld om de jeugd warm te maken voor de judosport. Maandenlang kwamen ongeveer acht kinderen naar zijn trainingen. Gaandeweg groeide de interesse, mede doordat Van Krüchten wedstrijden organiseerde met andere verenigingen. Toen er een groep was van zo'n 25 judoka's, ontstond het idee een zelfstandige vereniging op te richten. Dat gebeurde

Anton Geesink in Belfeld 1989.

op 18 juni 1979. Initiatiefnemers waren Nic Meij, Geert en Ria Boots, Hortence van Duinen en Jaap Durieux. Als naam koos men Judovereniging Belfeld. In de hoogtijaren 1996-1997 telde de vereniging zo'n zeventig leden. Hierna liep dat aantal terug tot 45 in 2011. Begin jaren negentig organiseerde de Belfeldenaren eenmaal een nationaal Kata Toernooi met deelnemers uit heel Nederland. Zelf neemt de vereniging jaarlijks deel aan de Nationale Judo vierdaagse. De leden van Judo-club Belfeld beoefenden niet alleen de judosport. In de jaren zeventig en tachtig organiseerde men ook vijfmaal een wielertweedaagse voor verenigingen en groepen. In 1989 vond de prijsuitreiking daarvan plaats door judo-ikoon Anton Geesink. Eind jaren tachtig werd de vereniging uitgebreid met een afdeling Aerobic. In 2004 veranderde de naam van de club in 2MOVE Belfeld.

Juliana *Hotel-café-zaal.* In 1898 opende Juliana aan het Koninginneplein zijn deuren. De eerste exploitanten waren Willem Colbers en zijn echtgenote Agnes Neyens. Nadat Colbers in 1914 was overleden, zette zijn weduwe de zaak voort. Ze hertrouwde met bakker Jeu Kurstjens, die in 1918 achter het café beschuitfabriek 't Anker startte. Begin jaren twintig brandde de bakkerij af. Zoon J.G. Kurstjens zette het café voort tot 1926, waarna

Hotel-café-zaal Juliana

hij de zaak verkocht aan Lowie Thijssen en Catrien Hoeijmakers. Vermoedelijk kreeg het café in dat jaar de naam Juliana. Naast het café verrees een schietbaan voor de plaatselijke handboogclub. In 1931 verpachtte Thijssen zijn hotel-café aan Sjeng Bloemers en vier jaar later aan Jeuke Bloemers en Marieke Kurstjens, die de zaak circa 34 jaren uitbaatten. In 1964 verkocht Thijssen de zaak aan Jan en Toos Derks, die eerder Het Witte Paard exploiteerden. In 1989 kwam het café in handen van Derks' dochter Angeliqne en haar man Paul Linssen. Het café bleef al die tijd een echt dorpscafé. Juliana werd eind vorige eeuw grondig verbouwd waardoor er een zaal bijkwam. **Zie: Biljarten; Café; Darts; Diana.**

Kalde Graaf Scheidingsgreppel. De Kalde Graaf vormt vanaf de Schelkensbeek de grens van Belfeld met Beesel. De greppel bestond al rond 1730. Naar de greppel werd een boerderij vernoemd. **Zie: Hutten van Egypte.**

Kanarievereniging **Zie: Exparka.**

Kapellen Bij Schonenborg staat een wegkapelletje met crucifix, geplaatst door zusters van de congregatie Dienaressen van de Heilige Geest met het opschrift: 'Es ist vollbracht'. Ook op de hoek Patersweg-Reuverweg, bij de oude Patershoof, staat een wegkapelletje. Op een gemetselde sokkel bevindt zich een reliëf van Maria, blootsvoets tussen de korenaren. Dit kapelletje dateert uit

circa 1965. De belangrijkste kapel van Belfeld is de Mariakapel in het buurtschap Geloou uit 1946. **Zie: Kapel van Geloou; Sint-Urbanuskapel.** **Literatuur: Th.W.J. Driessen, *Geschiedenis van de St. Urbanus-parochie te Belfeld* (Belfeld 1971).**

Kapel van Geloou *Gebedshuis.* De kapel van Geloou werd volgens de overlevering in de tweede helft van de zeventiende eeuw gebouwd door een vrome pastoor als dank voor hulp in nood. De Maria-verering kende in die tijd een sterke bloei. In de kapel bevond zich een barok beeld van Onze Lieve Vrouw Hulp in Alle Nood.

In 1865 moest het kapelletje wijken voor de aanleg van een overgang op de spoorlijn Venlo-Roermond, maar de overheid ondernam niets om een nieuw gebedshuis te bouwen. De toenmalige pastoor Cruysen betaalde hierna zelf een nieuw kapelletje, dat in 1868 werd voltooid. De kapel, met een oppervlakte van 3,5 bij 3,5 meter, was opgetrokken in baksteen en gedekt met blauwe dakpannen.

Het eenbeukige gebedshuis werd gebouwd in een negentiende-eeuwse traditionele stijl. Het kapelletje kwam bij de overweg, links van de weg.

In 1938 werd de kapel op initiatief van pastoor Van der Venne vervangen door een ruimer bidhuis, naar een ontwerp van de in Tegelen geboren architect Stefan Dings. In die nieuwe kapel kon ook de mis worden opgedragen. Net als zijn voorgangers werd de kapel druk bezocht door Maria-vereerders uit Belfeld en de wijde omgeving. In de nacht van 8 op 9 april 1943 trof een bom de kapel en werd het gebedshuis geheel vernield. Het eeuwenoude houten Mariabeeld bleef onbeschadigd. Een

Kapel van Geloou, 1938.

De Kei.

storm vernielde vervolgens in het voorjaar van 1946 het inderhaast opgerichte houten noodkapelletje. De Belfeldenaren gaven de moed echter niet op en bouwden terstond een tweede noodkapel. Op 8 september 1946 werd de huidige kapel aan de Geloër Kapelweg onder grote belangstelling ingezegend en begon de devotie opnieuw te bloeien. In 1979 componeerden Dré Geraeds en Piet van Bree uit Tegelen een lied over de kapel van Geloou dat in 1980, gezongen door de Mal-Maaszengers, op een grammofoonplaat verscheen. **Literatuur: Frans G.J. Geerlings, 'Het kapelletje van Geloou' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 2000*, 74-86.**

Kapel van Sint-Urbanus **Zie: Sint-Urbanuskapel.**

Katholieke Arbeiders Beweging **Zie: Arbeidersbeweging.**

Kei, De Kunstwerk. In 1997 schonk vastelaovendvereniging De Belhamels de gemeente Belfeld een monument ter gelegenheid van hun 44-jarig bestaan. Het kunstwerk, ontworpen door toenmalig Belhamels-voorzitter Henk Sloezen, is een dikke Maalbeekse kei (2,30 meter hoog en 1,85 meter breed). Op de steen bevindt zich een tachtig centimeter hoge aluminium bel, vervaardigd door Jan op het Veld. Het monument weegt zo'n drie ton en symboliseert dat Belfeld als kei van een gemeente voortdurend in beweging is. De kei staat ook symbool voor dwaasheid. In het betonblok, waarin de

kei staat, zit een koker met gegevens over Belfeld en enkele muntstukken. Het monument, dat een plek kreeg op het Hamarplein, werd op 22 november 1997 officieel overgedragen. **Zie: Belhamels, De; Maalbeek.**

Keramische industrie Al in de Romeinse tijd was in en om Belfeld sprake van keramische bedrijvigheid. Na het vertrek van de Romeinen kwam hieraan een einde. Pas vanaf het midden van de zeventiende eeuw ging de keramiek weer een rol van betekenis spelen. De oudst bekende bron over veldbrandovens, waar bakstenen werden gefabriceerd, dateert uit 1657. Over pannembakkerijen in de zeventiende en achttiende eeuw zijn geen gegevens bekend. Belangrijk voor de ontwikkeling van de keramische industrie in Belfeld was rond 1892 een beslissing van de gemeente Tegelen, destijds hét centrum van de keramische industrie, om minder makkelijk vergunningen uit te geven in verband met de negatieve invloed van veel bedrijven op het leefklimaat in het dorp. Tegelse ondernemers weken hierop uit naar Reuver en Belfeld. Van belang was verder in 1817 de verwerving van het kleirijke gehucht Maalbeek, dat eerder bij Pruisen hoorde. Rond 1870 lagen in Belfeld her en der kleine veldovens en pannensjöpkes. De eerste twee fabrieken verschenen in 1869 aan de Prins Hendrikstraat (de weduwe Kessels) en aan de Schoolstraat (G. Hendriks en P. Ploem). In 1876 volgde het handpannenbedrijf van de gebroeders Van Cleef in Geloou, langs de huidige Kapelweg. In 1887 startte burgemeester J. Jacobs een steenbakkerij en in 1891 bouwde hij een pannenfabriek, die in 1900 van een stoomketel werd voorzien. In 1894 waren er acht pannenfabrieken met in totaal dertig ovens. Drie jaar later waren dat er twaalf en was het aantal ovens gestegen tot 57. Er waren bovendien een stoomgresbuisenfabriek en vier steenbakkerijen bij gekomen.

Tot de eerste Tegelenaren die naar Belfeld trokken behoorden Henniske Janssen, Jos Janssen en Willem Dings, die in 1892 een stoomdakpannenfabriek stichtten op de Kerkberg. J. Jacobs en P.K.J. Thijssen startten rond dezelfde tijd fabrieken voor handpannen. In 1896 begonnen Peter, Johannes en Hubert Kurstjens een steenbakkerij in het Eckschip, nadat ze al in 1889 de pannembakkerij van Kessels hadden overgenomen. Ook Hubert Naus en Willem Benders vestigden een gelijksoortig bedrijf aan de Schoolstraat. In 1892 vestigden A. Houben en J. Steegh uit Steyl zich in Belfeld tegenover het station. Deze laatste firma delfde veel klei en liet voor het vervoer een smalspoor aanleggen. Houben & Steegh fuseerde in 1894 met B.J. Canoy uit Tegelen en in 1909 met de Deventer IJzeraarden-

buisenfabriek tot de Nederlandse Gresbuisen-industrie (NGI). De fabriek van Jacobs werd in 1916 gekocht door de gebroeders Van Cleef. In 1898 opende op de Kerkberg de steenbakkerij van Louis Wolters en Johannes Schreurs. In het begin van de twintigste eeuw lagen de keramische bedrijven vooral op de Kerkberg, de Bolenberg en in Geloo. De klei werd afgegraven op het hoogplateau bij de Nederlands-Duitse grens. Van daaruit werd hij met karren naar de bedrijven vervoerd. De met de hand gevormde pannen werden in ovens gebakken, die men met met hout, houtskool of cokes stookte. In het eerste decennium van de twintigste eeuw verdwenen nagenoeg alle kleine huisnijverheidsbedrijven en schakelden de grotere bedrijven over op machinale productie. Tussen 1869 en 1900 werden in Belfeld twaalf kleiwarenbedrijven opgericht. De stijgende vraag naar dakpannen en gresbuisen op de binnenlandse en Duitse markt, plus de export naar Nederlands-Indië, maakten de hoge vlucht van deze industrietak mogelijk. In 1909 waren in Belfeld de gebroeders Van Cleef, Kurstjens, Jacobs, Naus en Janssen, Houben & Steegh, Janssen-Dings, Jozef Baetsen en Johannes Schreurs actief. Meer dan honderd Belfeldenaren werkten toen in de keramische industrie. In de periode 1900-1919 liep het aantal bedrijven door schaalvergroting terug tot zeven. In 1914 waren vier van de zeven resterende fabrieken voorzien van stoomwerktuigen. De Eerste Wereldoorlog leidde tot een forse achteruitgang van de activiteiten. De export naar Duitsland kwam stil te liggen en er volgde een algehele loonsverlaging tot zeventig procent. Na de oorlog nam de uitvoer weer toe als gevolg van herstelwerkzaamheden. Ook de werkgelegenheid steeg, maar de economische crisis in de jaren dertig maakte hieraan een einde. De crisis leidde ertoe dat er veel ontslagen vielen en fabrieken hun poorten moesten sluiten. Na de Tweede Wereldoorlog leidde een sterke toename van bouwactiviteiten tot een grote vraag naar grofkeramische producten. Er vonden bedrijfsuitbreidingen plaats en betere productie-methoden deden hun intrede. Janssen-Dings startte in 1955 met de productie van gresbuisen. Gaandeweg liep de vraag naar keramische producten echter terug. In 1962 kwam de productie bij Van Cleef stil te liggen en Janssen-Dings stopte in Belfeld in 2002. Van de in de negentiende eeuw gestarte bedrijven was begin 21e eeuw alleen de Nederlandse Gresbuisen Industrie (vanaf 1993 EuroCeramic en

sinds 2011 Wienerberger) over. **Zie: Afgravingen; Cleef, Gebroeders van; Dakpannenindustrie; Groeven; Houben & Steegh; Janssen-Dings; Kleitram; Kleiwinning; NGI; Pannesjop.** **Literatuur:** dr. P.J.M. Teeuwen, *Uit aarde geschapen. Aspecten van bedrijfsbeleid in de keramische nijverheid binnen het oude industriegebied van Noord-Limburg 1815-1965* (Leeuwarden/Mechelen 1991); J. Ickenroth e.a., *De kleiwarenindustrie in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen* (Reuver 1994).

Kerkberg **Zie: Kozakkenberg.**

Kerkelijke indeling Vóór 986 behoorde het hele gebied van Belfeld tot het aartsbisdom Keulen. Hierna kwam het onder Luik. Meer dan vijf en een halve eeuw bleef Belfeld als onderdeel van de parochie Tegelen binnen het bisdom Luik. In 1569 werd het dorp bij het toen nieuwe bisdom Roermond gevoegd. Dit bleef zo tot in de Franse tijd, toen Belfeld na het concordaat van Napoleon met de Paus (1801) weer bij het bisdom Luik kwam. Aan die situatie kwam in 1848 verandering toen Belfeld bij het vicariaat Limburg werd gevoegd, dat in 1853 het bisdom Roermond werd. Belfeld viel daarnaast binnen het dekenaat Venlo en vanaf 13 januari 1956 onder het dekenaat Tegelen, waar bij naast de Tegelse ook de Beeselse parochies hoorden. **Zie: Parochie.**

Kerkelijk zangkoor *Koor.* Wanneer het koor van de Sint-Urbanuskerk werd opgericht, is niet bekend, maar wel dat het repertoire van het koor uit Gregoriaanse liederen en gezangen uit het Rijke Roomse leven bestond. Uit het kerkelijk zangkoor formeerde zich in 1892 een groep die zich onder de naam Concordia ging toeleggen op meer wereldse liederen. **Zie: Concordia.**

Kerken **Zie: Sint-Urbanuskerk.**

Kerkhoven *Begraafplaatsen.* Tot 1571 werden Belfeldenaren in Tegelen begraven. Met de oprichting van de parochie Belfeld kwam er bij de Sint-Urbanuskerk een eigen kerkhof. Hier werden overleden Belfeldenaren ter aarde besteld, met een onderbreking tussen 1795-1797 en mogelijk ook tussen 1590 en 1642. In 1874 werd op het ommuurde kerkhof een lijkenhuisje gebouwd. In 1938 werd het kerkhof aan de huidige Urbanusstraat aanmerkelijk uitgebreid. Op het kerkhof zijn onder meer grafmonumenten aanwezig van personen die in de

Het oude parochiekerkhof.

Kermis 1979.

eerste helft van de twintigste eeuw een belangrijke rol in de Belfeldse samenleving hebben gespeeld, zoals burgemeesters en pastoors. Enkele graven vallen extra op vanwege het gebruik van keramische materialen. Ook staat er een monumentaal hardstenen kruis uit 1852. Het kerkhof zelf kent een wat vreemde trapeziumvorm, ingegeven door oude perceelgrenzen. Tussen 1571 en 1955 vonden naar schatting bijna 3200 Belfeldenaren hun laatste rustplaats op de amper 1200 vierkante meter oppervlakte van het parochiekerkhof. In 1951 wilde het kerkbestuur rondom de nieuwe Sint-Urbanuskerk een kerkhof aanleggen. Het gemeentebestuur koos echter voor een locatie aan de Kerkberg, noordelijk van de Schoolstraat, op enkele honderden meters afstand van de kerk. Die nieuwe algemene begraafplaats kwam in 1955 gereed. Het ontwerp was van architect Th. van Keulen uit Venlo, maar er werd sterk afgeweken van zijn plan. De inzegening vond plaats op 26 juni 1955. Vanaf dat moment was het oude parochiekerkhof aan de Rijksweg officieel gesloten. De nieuwe begraafplaats bestaat uit meerdere rechthoekige blokkenpatronen met kleinere grafvelden. Het oorlogsmonument met het Heilig Hartbeeld, afkomstig van de Industriestraat-Kerkstraat, werd in 1999 geplaatst. Zes jaar eerder was de algemene begraafplaats uitgebreid en kwam er een columbarium (urnenmuur).

Niet-katholieken werden lange tijd niet op het Belfeldse kerkhof begraven. In 1871 werd in Belfeld – als uitvloeisel van de eerste wet voor de inrichting van kerkhoven en begraafplaatsen – een algemene begraafplaats aangelegd voor deze groep. Vermoedelijk gebeurde dit in de buurt van de Heuvelweg-Witveld. De begraafplaats heeft maar kort bestaan en zeer waarschijnlijk werd er niemand begraven. Niet-katholieken werden hierna op een deel van het bijzondere kerkhof en later op de algemene begraafplaats ter aarde gesteld. **Literatuur:** Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, Kerkbestuur St. Urbanusparochie Belfeld, *Een kerkhof zonder kerk. Cultuurhistorische analyse van het oude kerkhof aan de Urbanusstraat te Belfeld. Voorstel voor behoud en herstel* (Belfeld, maart 2003).

Kermis *Volksfeest.* Traditioneel kent Belfeld een voor- en najaarskermis. De voorjaarskermis vond plaats rond het patronaatsfeest van de Heilige Urbanus (25 mei), de najaarskermis in het laatste weekend van september. Er stonden tijdens de kermis attracties als botsautootjes, een zweefmolen en een carroussel op het Marktplein en er was vertier in de cafés. Ook plaatste men regelmatig een danstent. Vanaf 1933 was er jaarlijks ook een kermis in Maalbeek. Dit was een zomerfeest zonder moderne attracties, maar met muziek en openluchtdansen, dat tot in 1970 werd georganiseerd door harmonie Kunst Na Arbeid. In 1978 werd het feest nieuw leven ingeblazen door de Steyler Blaaskapel en blaaskapel de Hölter Brök. Het feestterrein verhuisde in 1994 van café Maalbeek naar een weiland bij hoeve Schoneborg. In 1995 vond het feest in die opzet voor de laatste keer plaats.

Eind jaren negentig kwam de voorjaarskermis in het centrum op de tocht te staan. De belangstelling was tanende en de organisatie kwam niet meer uit de kosten. Ook de belangstelling voor de najaarskermis liep terug. De gemeente besloot in te grijpen en besteedde de organisatie hierna uit aan een particuliere exploitant. Er kwamen betere attracties en het publiek stroomde weer toe. Na een periode van licht herstel bleven de kermissen echter kwakkelen. Om de neerwaartse spiraal te keren, besloot de Dorpsraad in 2010 nog maar één kermis in Belfeld te organiseren. In overleg met de stichting Cultuur en Sport koos men ervoor de voorjaarskermis te laten vervallen en de najaarskermis een extra impuls te geven.

Zie: Kunst Na Arbeid; Maalbeek; Sint-Urbanus.

Kerspel *Kerkelijke en bestuurlijke eenheid.* Het kerspel Belfeld behoorde vanaf 1339 tot het ambt Roermond, later het ambt Monfort, dat deel uitmaakte van het Gelders Overkwartier. Rond 1500 vormde Belfeld en Geloosamen met Tegelen een kerkgemeente. Vanaf de zestiende eeuw begon men het begrip kerspel steeds meer te gebruiken om de bestuurlijke eenheid aan te geven die vanaf de Franse Revolutie de burgerlijke gemeente zou gaan vormen. In Belfeld gebeurde dat in 1800. **Zie: Ambt Monfort; Gelder; Gemeente.**

KinderOntspanningswerk *Comité dat kinderactiviteiten organiseert.* Het comité werd in 1964 als KinderVakantieWerk (KvW) opgericht vanuit het Sociaal Centrum, een instelling die zich inzette voor de gezinszorg, de zieken- en bejaardenzorg en meisjesbescherming. Dat gebeurde omdat er behoefte was iets voor de jeugd van de basisschool te organiseren tijdens de schoolvakanties. Een van de eerste activiteiten van het KvW was een trip naar de bossen van Maalbeek. Liefst 275 kinderen deden hieraan mee. Er volgden vele activiteiten, variërend van fietsrally's, kerstmiddagen, toneelvoorstellingen, dagtochten en excursies. Vanaf 1969 organiseerde het KvW ook een vastelaovendfeest. In dat jaar was tevens het eerste kampeerweekend.

Als subsidie ontving het comité – dat door vrijwilligers werd gerund – een klein bedrag per leerling van de lagere school. Omdat gaandeweg ook activiteiten buiten de vakanties werden georganiseerd, veranderde de naam in 1971 in KinderOntspanningsWerk, kortweg KOW. In 1976 kreeg het KOW met de komst van gemeenschapshuis De Hamar de beschikking over een grote zaal en over meer bergruimte voor het spelmateriaal. Het KOW werd toen een stichting. De vele vrijwilligers organiseren jaarlijks zo'n twintig activiteiten, variërend van een kinderkermis tot de intocht van Sinterklaas (vanaf 1973) en het Sint-Maartensfeest. **Zie: Sintermerte.**
Literatuur: Geert Goossens, 40 jaar KOW Kinder Ontspannings Werk 1964-2004 (Belfeld, 2004).

Kleine Hoeve **Zie: Leonardushoeve.**

Kleitram *Smalspoor.* De grondstoffen voor de keramische industrie werden lang per kar vervoerd. Rond 1900 kwam daarin verandering, toen er drie tramverbindingen kwamen naar de groeven op het hoogterras. Hiervoor werden dijken opgeworpen die, zoals het smalspoortracé van de firma Van Cleef, her en der nog in het landschap herkenbaar zijn.

Kleitram.

Kleiwarenindustrie **Zie: Houben & Steegh; Janssen-Dings; Keramische industrie; Kleitram; Kleiwinning.**

Kleiwinning In het begin van de negentiende eeuw werd in Belfeld klei gedolven ten behoeve van de kleiwarenindustrie in Tegelen. Later werd vooral voor de eigen industrie gedolven en haalden Belfeldse bedrijven hun grondstoffen ook net over de grens in Duitsland. De plaatsen waar klei werd gedolven, lagen op geïsoleerde locaties. Dit zorgde voor logistieke problemen. Eerst vond het vervoer plaats met paard en wagen. Grotere bedrijven schakelden gaandeweg over op vervoer met kiepkarren via een smalspoor. Die karren werden voortgetrokken door paarden. Zo vervoerde Houben & Steegh zijn klei vanaf 1895 vanuit Maalbeek. In totaal waren in Belfeld drie smalspoorverbindingen. Lang was de kleiwinning seizoensgebonden. Pas in de jaren dertig schakelde men over op productie gedurende het hele jaar. Om nieuwe winning van 900.000 ton klei mogelijk te maken stelden Gedeputeerde Staten in 1999 de streekplanuitwerking Tegelen-Belfeld vast. Het ging om een gebied van dertig hectare, waarvan twintig hectare op Belfelds grondgebied. De Belfeldse klei heeft een hoog oxydrotgehalte en is daardoor uitermate geschikt voor de vervaardiging van dakpannen en soortgelijke producten. **Zie: Afgravingen; Dakpannenindustrie; Groeven;**

63 Houben & Steegh; Keramische industrie; Kleitram.
Literatuur: Henk Kolkman, 'Smalspoor in het Maas- en Swalmdal' in: Jaarboek Maas- en Swalmdal 2003, 124-148; dr. P.J.M. Teeuwen, Uit aarde geschapen. Aspecten van bedrijfsbeleid in de keramische nijverheid binnen het oude industriegebied van Noord-Limburg 1815-1965 (Leeuwarden/Mechelen 1991).

Klooster **Zie: Sint-Therisiaklooster.**

Komplan *Stedenbouwkundig plan.* In de periode 1976-1978 ontwikkelde de gemeente Belfeld een plan voor het centrum van Belfeld. In dit plan was sprake van een verplaatsing van bedrijven om ruimte te maken voor woningen. In 1978 werd het Komplan door de gemeenteraad goedgekeurd. Een rijkssubsidie werd in 1979 echter afgewezen, omdat het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de kosten te hoog vond in verhouding tot het rendement voor het dorp. Ook was de hinder, veroorzaakt door de fabriek van Janssen-Dings, onvoldoende aangetoond. Het Komplan strandde, maar verdween nooit van de politieke agenda. Uiteindelijk kreeg het plan grotendeels zijn beslag met de bebouwing van het Koramic-kwartier. **Zie: Koramic-kwartier.**
Literatuur: Leon van Meijel, Architectuur & stedenbouw 1940-1970 Gemeente Venlo (Venlo 2005).

Koramic **Zie: Janssen-Dings; Koramic-kwartier.**

Koramic-kwartier *Woonwijk.* Woonwijk Koramic-kwartier wordt vanaf 2007 gerealiseerd in het centrum van Belfeld op de plek waar eerder decennialang de dakpannenfabriek Janssen-Dings (later Koramic) stond. In de wijk werden karakteristieke, historische elementen uit de tijd van de dakpannenfabriek behouden of opnieuw ingebracht. Enkele appartementencomplexen kregen namen die verwijzen naar dakpannen: 'Mulden' en 'Tules du

Koramic-kwartier.

Nord'. Het Koramic-kwartier telt 9 vrijstaande geschakelde (koop)woningen, 32 twee onder een kap (koop)woningen; 19 levensloopbestendige (huur- en koop)woningen; 36 (huur- en koop)appartementen in de vorm van een woon-zorgcomplex en 14 geschakelde (koop)woningen. **Zie: Janssen-Dings; Komplan.**

Koren **Zie: Animo; Concordia; Kerkelijk Zangkoor; Mal-Maaszengers; Vocalgroup Ringfield.**

Korfbal *Balsport.* In 1949 werd dames-korfbalvereniging Tot Ons Plezier (TOP) opgericht. Het was de eerste Belfeldse sportvereniging speciaal voor meisjes. Het bestuur bestond uit de dames Derks, Tosserams, Timmermans, Verlaak en Stevens. Bij de start meldden zich 27 dames aan, die onder leiding van onderwijzer Piet Ewalds aan de slag gingen. TOP speelde in eerste instantie op een terrein aan de Vennekenstraat, later verhuisde de club naar het gemeentelijk sportpark. Het clublokaal huurde men van voetbalclub Belfeldia. De eerste wedstrijd werd in 1950 tegen Tegelen-2 gespeeld en gewonnen. De Belfeldse dames werden achtereenvolgens getraind door Piet Ewalds, Arnold Kurstjens en Rob van Hout. TOP speelde wedstrijden tegen clubs in de directe omgeving, zoals in Velden, Horst en Beesel. In 1990 werd de korfbalvereniging opgeheven.

Kerkberg.

Kozakkenberg *Zandduin.* De Kozakkenberg was een heuvel tussen de spoorlijn en de Maas die deel uitmaakte van de Kerkberg. De Kozakkenberg werd gevormd door zand dat door de Maas werd afgezet en door de wind was opgeblazen. De duinen begroeiden met gras, helm of onkruid. De naam verwijst naar de Kozakken, die begin 1814 in Belfeld lagen om de uitvallende Franssen van de stad Venlo te bedwingen. De Kozakkenberg verdween als herkenningspunt uit het landschap met de komst van industriële bedrijven in het gebied. **Zie: Belfelder Berg; Franse tijd.**

De Kromme Hook.

Krekelberg *Zandduin*. De Krekelberg in het Patersbos is een restant van de vele stuifduinen die Belfeld kende. De naam duidt op de aanwezigheid van krekels. *Zie: Belfelder Berg.*

Kromme Hook, De 1 / *Buurtvereniging*. De Kromme Hook werd opgericht op 14 augustus 1948. De vereniging ontleent haar naam aan de merkwaardige 'knik' die destijds in de nabijgelegen Julianastraat lag. Een schuurtje op de hoek van de Julianastraat en de Prins Hendrikstraat diende in de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog als punt waar buurtbewoners elkaar spontaan ontmoetten. Hier werd het idee geboren om een buurtvereniging in het leven te roepen met een eigen onderkomen. Dat onderkomen werd café Hein Thijssen op de hoek van de Prins Hendrikstraat en de Kromme Hook. Eind jaren zestig verhuisde de vereniging naar café De Meule aan de Schoolstraat. Leden van de vereniging wonen in de Julianastraat, Malbekerweg, Industriestraat, Prins Hendrikstraat en Prins Frederikstraat. **2** / Straat tussen Prins Hendrikstraat en Sportlaan.

Kunen, Geert Beeldend kunstenaar. Geert Kunen werd op 25 januari 1944 in Belfeld geboren. Hij leerde voor huisschilder, maar ging daarna in de keramische industrie in Tegelen aan de slag als ontwerper. Vanaf het midden van de jaren zeventig werd Kunen actief als zelfstandig kunstenaar. Een van zijn grotere werken die hij in de beginperiode maakte, is een reliëf van Sint-Urbanus dat zich in gemeenschapshuis De Hamar bevindt. Gaandeweg specialiseerde de Belfeldenaar zich in kleiner werk als urnen en beelden. In 1990 opende Geert Kunen aan de Wilhelminastraat een galerie bij zijn woonhuis/atelier.

Geert Kunen.

Kunst Na Arbeid 1 / *Zangkoor*. In 1902 richtten jonge arbeiders op instigatie van H. Thijssen als tegenhanger van zangvereniging Concordia het koor Kunst Na Arbeid op. Dit koor stond aanvankelijk onder leiding van dirigent J. Lichtenberg en werd daarna geleid door meester Meijer van de Aloysiuschool en nog later door Venlonaar Jos Kerbosch. Er werd gezongen in de stijl van de Duitse Liedertafel. In 1909 kwam een einde aan het koor met de oprichting van fanfaregezelschap Kunst Na Arbeid. **2** / *Harmonie*. Rond 1900 vormde zich uit het Belfeldse kerkkoor een zangvereniging onder de naam Concordia. De leden van het koor rekenden zichzelf tot de betere stand, waardoor spoedig als tegenreactie een tweede zangvereniging ontstond: Kunst Na Arbeid. Tussen beide verenigingen, die in de volksmond 'Aad' en 'Niej' werden genoemd, was een grote animositeit. Om aan de tweestrijd een einde te maken, werden in 1909 op initiatief van zangvereniging Kunst Na Arbeid-voorzitter Frits Boonen beide koren opgeheven en ontstond fanfarekorps Kunst Na Arbeid. Daaraan was behoefte, omdat Belfeld tot dat moment bij feestelijke gebeurtenissen steeds een beroep moest doen op muziekgezelschappen uit omliggende gemeentes. Makkelijk was het echter niet, omdat van de circa zeventig koorleden er slechts 24 actief muziek konden maken. Er werd geld voor instrumenten ingezameld via een collecte, een loterij en het werven van donateurs. In januari 1910 waren de instrumenten er en kon met de repetities worden gestart. Dat gebeurde onder leiding van Roermondenaar J. Lichtenberg. Na zes jaar werd deze als dirigent opgevolgd door Louis Felten, die ruim 43 jaar de fanfare en later de harmonie zou leiden. Onder zijn leiding ging het cre-

scendo met Kunst Na Arbeid. In 1912 werd voor het eerst deelgenomen aan een muziekconcours in Thorn. In de 4e afdeling behaalden de Belfeldenaars een tweede prijs. Hierna klom Kunst Na

Kunst Na Arbeid.

Arbeid van de 4e afdeling op om in 1938 in de Ereafdeling te belanden. De fanfare was inmiddels in 1922 omgezet in een harmonie. Toen muziekverenigingen zich in de Tweede Wereldoorlog moesten aansluiten bij de door de Duitsers ingestelde Kulturkammer, werd de harmonie quasi ontbonden. De NSB-gezinde burgemeester J. van den Berg liet daarop beslag leggen op de tegoeden en op de instrumenten van de vereniging. Van 1942 tot 1945 werd derhalve niet gemusiceerd. Na de bevrijding zamelde de Belfeldse bevolking geld in, waarvoor in eerste instantie tweedehands instrumenten werden aangeschaft. Doordat er jaren niet was gemusiceerd, was het muzikale peil aanzienlijk lager dan vóór de oorlog. In 1952 kon pas weer aan een concours worden deelgenomen, maar wel in een lagere afdeling. De weg omhoog werd echter snel teruggevonden, wat in 1953 resulteerde in een promotie naar de afdeling Uitmuntendheid. Na een terugval midden jaren vijftig, werd, met het gouden jubileum in zicht, de stijgende lijn voortgezet. In 1957 volgde een eerste meerdaagse concertreis naar Bretten in Rheinland-Pfalz. Later volgden meer reizen, zoals naar Birgitz in Oostenrijk (1970), Antwerpen (1971), Parijs (1978), Tongeren (1996), Trier (2007) en Gent (2010). Vaste programmapunten na de Tweede Wereldoorlog waren de buitenconcerten op een weiland in Geloo en in de tuin van café Maalbeek en het bal champêtre bij café Verdonk. In 1960 werd dirigent Louis Felten opgevolgd door Nico Kroonenberg uit Arcen, die echter al in 1962 werd vervangen door Peter Steijvers. In 1974 was Antoon Gelissen dirigent en vanaf 1975 Jan Vossen. Vanaf 1976 was de muzikale leiding in handen van Jan Vleugels, die het dirigeerstokje in

1996 doorgaf aan Maasbrachtenaar Mark Koninkx. Van 1963 tot 1996 was er als onderafdeling van de harmonie een drumband actief. Tot eind jaren zestig was die drumband gemengd, maar daarna

ging het korps enkel met meisjes verder. De drumband oogstte succes na succes en groeide uit tot een van de toonaangevende trommelkorpsen in de regio. De dames werden in 1971 landskampioen, waarna promotie volgde naar de tweede divisie. In 1995 behaalde het korps nog een fraaie eerste plaats op een concours, maar een jaar later viel het doek wegens een gebrek aan leden. Vanaf 1955 was er een hofkapel actief, die in 1971 werd omgedoopt in *Die Egerländer Heimat Musikanten*. De *Musikanten* traden met name op rondom de vastelaovend. Tussen 1975 en 1987 speelde bij Kunst Na Arbeid een zeer actieve jeugdblaaskapel 'De Belvender Jonges', die tijdens de vastelaovend optrad en bij allerlei jeugdactiviteiten. In 1994 kwam er een jeugdharmonie die als kweekvijver ging dienen. Muzikaal hoogtepunt voor de harmonie was een landskampioenschap in 1969 in de afdeling Uitmuntendheid. In 1974, 1978 en in 1983 werd een eerste prijs behaald tijdens bondsconcoursen in de Ereafdeling. Memorabel is ook de organisatie van de feestelijkheden rond het tweehonderdjarig bestaan van Maalbeek, waarbij de harmonie samenwerkte met voetbalvereniging Belfeldia. In 1984 kreeg die samenwerking een vervolg toen een gezamenlijk jubileumfeest werd georganiseerd. Leden van Kunst Na Arbeid organiseerden vanaf 1951 eveneens de Maalbeker muziekfeesten. Dat gebeurde tot in 1972 in Maalbeek, waarna men naar het centrum van Belfeld verhuisde. In 2011 telt harmonie Kunst Na Arbeid ongeveer 85 leden. Sinds 1974 komt het korps uit in de 2e divisie (voorheen de Ereafdeling). Jaarlijks geeft de harmonie vier à vijf concerten. Vanaf ongeveer 1995 houdt de harmonie ieder jaar een themaconcert waarbij koren, zangers, dansers en zelfs een echt zigeunerorkest optreden. Bijna alle muziekstijlen komen daarbij aan bod, zoals authentieke blaas-

muziek, lichte muziek, popmuziek, klassieke bewerkingen, filmmuziek en marsen. **Zie: Concordia; Vastelaovend.** **Literatuur: Feestgids en gedenkboek bij gelegenheid van het 50 jarig bestaan van de harmonie 'Kunst Na Arbeid' Belfeld; Van Zangvereniging tot Harmonie... Geschiedenis van 'Kunst Na Arbeid Belfeld' (Belfeld 1984).**

Kunstwerken In Belfeld bevinden zich meerdere kunstwerken in de openbare ruimte. Zo staat voor het voormalige bedrijf van natuursteenfabrikant August Latiers aan de Rijksweg-Noord een granieten kunstwerk met een enorme zaag. Aan het Hamarplein staat sinds 1997 *De Kei* (H. Sloezen) en tegen de gevel van de bibliotheek hangt een kunstwerk (zonder titel) van Har Cremers. Aan het Koninginneplein staat *De Wachter* van Jo Ramakers en voor de fabriek van Egidius Janssen aan de Rijksweg-Noord bevindt zich een *Wereldbol*. Op het Muldersplein werd op 6 augustus 1988 een kunstwerk onthuld ter gelegenheid van de opening van dat plein. Twee molenstenen herinneren aan de graanmolen die van 1913 tot 1965 op deze plek was gevestigd. Op de rotonde aan de Rijksweg staat een kunstwerk van de Tegelse kunstenaar Pii (Pie Daanen) met als titel *Spiral Corten* (het slakkenhuis). Het werk is 8,5 breed en 2,5 meter hoog en staat op een hellend vlak. Het is gemaakt van staal met elementen van messing. Het kunstwerk werd op 29 mei 2000 onthuld bij de officiële ingebruikname van de rotonde. **Zie: Beelden; Kei, De.**

Kuumers, De Zangersclub. De Kuumers werd in 1978 opgericht. Het eerste winnende Belfeldse vastelaovendliedje waarbij het koor meezong was 't *Viltje* (Cor Adams). Leden van het eerste uur

Pii, Spiral Corten.

waren Ton Michels, Theo Derks, Wiel en Door Verkooijen, Cor Adams en Hendrik Havens. Het koor trad op met de vastelaovend en is op de achtergrond te horen bij opnames van Belfeldse vastelaovendliedjes. Daarbij waren ook 'eigen' liedjes van Cor Adams en dirigent Hendrik Havens. Theo Langendonk begeleidde het koor op piano. In 2000 hielden de Kuumers ermee op wegens een gebrek aan jonge aanwas.

Leonardushoeve *Boerderij.* De hoeve op de hoek van de Patersweg en de Reuverweg dateert van vóór 1465. Leenakteboeken uit het hertogdom Gelre uit dat jaar spreken over een Grote en Kleine Hoeve. De boerderijen werden aangelegd als ontginningsboerderij aan de westelijke rand van het Meelderbroek. De Grote Hoeve was omgracht en beide hoeves bleven de meeste tijd pachtboerderijen. Het goed werd in de loop der tijd opgesplitst door vererving en verkoop. In 1911 verkocht Peter Jan Schellens uit Horst de Grote Hoeve. Het grootste deel van het goed met 32 hectare grond ging naar het Missiehuus uit Steyl. De orde hoopte zo het tekort aan voedsel in de kloosters in Steyl op te lossen. De paters kochten hierna meer percelen grond die ze geschikt maakten voor de landbouw. In 1957 bedroeg de oppervlakte van de Grote Hoeve 278 hectare. De langgevelboerderij droeg na de aankoop door de Steyler congregatie de naam Leonardushoeve, naar de Heilige Leonardus die door de boeren in de streek werd aangeroepen bij ziekten van het vee. De bewoners van Belfeld noemden de boerderij nadien de Patershoof. In de grootste kamer van de boerderij richtten de paters

Leonardushoeve.

een eenvoudige kapel in met een paar banken en een houten altaar. In 1920 kwam er een nieuwe inpandige kapel met een klokkentorentje. Na enkele uitbreidingen en verbouwingen werd in 1957-1958 aan de Hoverheideweg een nieuwe boerderij gebouwd. Die moest dienen als boerderij en ontspanningsoord voor missionarissen. De boerderij werd ontworpen door architect W. Wijnhoven uit Baarlo. Het werd een carré-achtig complex met een woonhuis en een kapel. Vanaf 1959 kwamen er stallen bij en een smederij. Door de secularisatie liep het aantal paters terug en kwam er in de jaren tachtig een einde aan de agrarische activiteiten op de Leonardushoeve. In 1987 werd het klooster verhuurd aan de stichting de Kruiscirkel, die er een therapeutisch-creatief centrum vestigde. **Zie: Paterswiërd; Sint-Leonardus.** **Literatuur: Koos Berghs en Ton Desar, De Venlose boerderijen. Een actuele impressie (Venlo 2009).**

Leijgraaf 1 / Woonwijk. De Leijgraaf werd aangelegd tussen 1972 en 1990. In de wijk werden circa driehonderd woningen gebouwd die geen straatnaam, maar een wijknaam kregen. Het gebied van de Leijgraaf wordt begrensd door de Prins Hendrikstraat, de Zandstraat, de Soersbeekweg en de Kromme Hook. De naam Leijgraaf is afgeleid van een gegraven (geleide) waterloop. **2/ Basisschool.** In september 1972 werd aan de Zandstraat basisschool De Leijgraaf in gebruik genomen. In 2003 werd de school gesloten na een fusie met de twee andere Belfeldse basisscholen. Het schoolgebouw werd hierna gesloopt. **Zie: Basisonderwijs.**

Loërveld *Complex landbouwgronden.* Het Loërveld ligt tussen de Rijksweg-Noord en de Tegelseweg. De naam van het gebied is afgeleid van *Geloe*, wat naar een bos, of – getel op de landschappelijke situatie – naar een moerassige weide verwijst. In de vijftiende eeuw was de opbrengst van de tienden van het Loërveld in handen van de kasteelheren van de Holtmühle in Tegelen. **Zie: Geloo.**

Loherschans *Vluchtschans.* In de zestiende eeuw werd in Geloo een vluchtschans aangelegd tussen de huidige Streekweg en de Leijgraafweg. Dat gebeurde door boeren uit de streek die tijdens de Tachtigjarige Oorlog een veilig heenkomen zochten tegen plunderend soldatenvolk. De schans had de vorm van een rechthoek van vijftig bij honderd meter en was omgeven door een gracht en een aarden wal. De naam Loher verwijst naar Geloo. **Zie: Tachtigjarige Oorlog.** **Literatuur: Jacob Schotten, 'Archeologisch onderzoek naar de Loherschans' in: Maas- en Swalmdal jaarboek 2003, 20-31.**

Lokale omroep Van 1991 tot 2001 ontvingen inwoners van Belfeld televisieprogramma's van de lokale omroep Maas & Grens. Die omroep werd in 1988 in Beesel in het leven geroepen op initiatief van Will Haenen en Frans Geerlings. In 1990 sloten Swalmen en Belfeld zich officieel bij de omroep aan, evenals Roermond in 1993. In september 1991 kreeg de omroep toestemming van het Commissariaat voor de Media voor zendgebiedsuitbreiding naar Swalmen en Belfeld. De eerste maandelijkse uitzending vond plaats op 7 december 1991 vanuit de fabriek van Egidius Janssen in Belfeld. Op 19 april 1999 kreeg de omroep een eigen kanaal en startte een kabelkrant. De uitzend-

frequentie werd stilaan opgevoerd van tweeweekelijks naar elk weekend. De omroep zond een gevarieerd programma uit met actualiteiten, amusement, informatie en een jeugdprogramma. Nadat Belfeld in 2001 een deel was geworden van de nieuwe gemeente Venlo stopte Maas & Grens in Belfeld met uitzenden. Belfeldenaren konden nadien de uitzendingen ontvangen van de Lokale Omroep Venlo. Die omroep ging ook aandacht besteden aan Belfelds nieuws.

Loswal *Kade voor het laden en lossen van schepen.* In Belfeld waren in de loop der tijd drie loswallen. De oudst bekende loswal was de hamar aan de Mergelstraat. Tussen 1805 en 1830 lag een loswal aan het Oude Veerpad. In 1876 werd een derde wal aangelegd aan de Maasstraat, ter hoogte van café Maaszicht. Na de Maaskanalisaatie werd die loswal verbeterd, omdat het peil van het rivierwater door de aanleg van de stuw enkele meters was gestegen. Tot kort na de Tweede Wereldoorlog werd druk gebruik gemaakt van de kade, vooral om gresbuizen en dakpannen te laden. Vanaf 1950 speelde de Belfeldse loswal geen rol van betekenis meer. **Zie: Hamar, De.**

Maalbeck **Zie: Maalbeek.**

Maalbeek 1 / *Gebied.* Maalbeek ligt op het hoogterras, zo'n 45 meter boven NAP en 20 tot 25 meter hoger dan de kom van Belfeld. Lang was het gebied een deel van de gemeenten Kaldenkerken en Bracht. Deze plaatsen maakten tot rond 1800 deel uit van het hertogdom Gölück. Het oudst bekende document waarin Maalbeek wordt genoemd, dateert uit het einde van de veertiende eeuw. De hier aanwezige boerderij en de molen worden pas in een document uit 1418 genoemd. Het gebied

Boerderij Maalbeek.

was vaak een bron voor grensconflicten tussen Belfeldenaren en inwoners van Kaldenkerken. Door de besluiten van het Wener Congres in 1815 werd de grens tussen Nederland en Pruisen vastgesteld op achthonderd roeden van de Maas (één roede is 3,76 meter). De daadwerkelijke invulling van de grens vond in 1816 plaats. Maalbeek kwam hierdoor in 1817 bij de gemeente Belfeld, die daarvoor plots over grote kleivoorraden beschikte. In 1876 kregen de gebroeders Van Cleef een graafvergunning waardoor Maalbeek Belfelds eerste grote kleiput werd. Het gebied veranderde hierna langzaam in een recreatieoord. In de zomer vonden er jaarlijks vele activiteiten plaats, onder meer georganiseerd door de harmonie. De Maalbeker kermis (met aanvankelijk een Bal-Champêtre) kreeg bekendheid in de wijde omgeving. De bossen werden steeds meer bezocht door kampeerders en dagjesmensen, waarna er een camping en later een recreatiepark ontstond. Het vlak bij de grens gelegen café Malbecker Höhe werd vanaf 1932 een populair rustpunt. **Zie: Afgravingen; Eekhoorn, De; Kermis; Tractaat van Aken; Tuénke Janssen. 2/ Boerderij.** De oudste vermelding van de hoeve Maalbeek (*Kluppellehn Malbeck*) dateert uit 1418. De eerste gegevens over de eigenaren dateren uit de vijftiende eeuw. Tot in de zeventiende eeuw wisselde de omgrachte boerderij regelmatig van eigenaar. In de tweede helft van de zeventiende eeuw en in de achttiende eeuw was het landgoed Maalbeek eigendom van de familie Von der Reidt, later ook Van de Riet genoemd. In de top van de voorgevel bevindt zich nog hun familiewapen als muuranker. Omstreeks 1766 brandde de boerderij volledig af, maar ze werd nog in datzelfde jaar herbouwd. De huidige boerderij heeft de vorm van een Saksische hallenboerderij met woonruimte, stallen en schuren onder één dak. In 1897 kwam de boerderij met de bijbehorende visvijvers, in bezit van de familie Steegh uit Venlo. Later werd het goed bewoond door Godfried Linssen en zijn vrouw Anna Steegh. Zij openden er in de jaren dertig een café. Na de dood van Godfried bleef zijn zoon Piet, getrouwd met Ida Hoezen, er wonen. In 1970 kwam de hoeve in bezit van de familie Brauer. Die verbouwde het pand en startte er in 1974 opnieuw een horecabedrijf. Het pand behield – met wisselende uitbaters – die horecabestemming gedurende een drietal decennia. Hierna kreeg het weer een woonbestemming. Hoeve Maalbeek is een rijksmonument. **Zie: Afgravingen; Gemeente; Maalbeker molen.**

Maalbeker molen Bij het leengoed Maalbeek hoorde eeuwenlang een watermolen. Die molen lag tot in 1817 in het hertogdom Gölück. De molen aan de Maalbekerweg werd voor het eerst in een oorkonde uit 1418 genoemd. Lange tijd waren inwoners van Kaldenkerken verplicht hun graan op de molen van Maalbeek te laten malen (maaldwang). Pas in de Franse Tijd (1798) kwam aan die dwang een einde. De bovenslagmolen werd aangedreven door het water van de Molenbeek. De Maalbeker molen kwam rond 1840 stil te liggen. In 1847 werd hij opnieuw in bedrijf genomen. Lang zou dit echter niet duren, want nadat enkele malen van pachter was gewisseld, hield de molen kort na 1879 op met draaien, waarna hij in 1883 werd gesloopt. Langs de Molenbeek is enkel de ruïne van de voormalige molen zichtbaar. **Zie: Maalbeek; Molenbeek. Literatuur: W. Luys, 'De voormalige watermolen van Malbeck in Belfeld' in: Maas- en Swalmadal jaarboek 16 (1996) 94-119.**

Maasduinen 1 / **Zie: Eekhoorn, De. 2** / *Zandafzettingen.* De Maasduinen zijn door de wind gevormde zandafzettingen. Ze ontstonden tijdens het Laat-Pleistoceen en Vroeg-Holoceen door het verwaaien van zand uit de tijdelijk drooggevalen Maasvlakte. In de loop der tijd werden de zandruggen bedekt met brem en hei. Veel van de heuvels werden tijdens de economische crisis in de jaren dertig van de vorige eeuw in het kader van de werkverschaffing met schop en kruiwagens afgegraven. Na de Tweede Wereldoorlog verdween voor en na de rest. De duinen droegen namen als Kozakkenberg, Bolenberg en Vennekensberg. De voormalige duinen werden voor het merendeel herschapen in woon- en industriegebied. **Zie: Belfelder Berg; Bolenberg; Kozakkenberg.**

Maaszicht *Café.* In 1892 opende het echtpaar Tulkens (later opgevolgd door Willem van Hooren) café Het Veerhuis aan de Maasstraat. De naam van de horecagelegenheid verwees naar het gegeven dat de uitbater per roeiboot een veerdienst onderhield. Ook lag er vanaf 1876 een loswal. Het café bleef drie generaties familiebezit. Het Veerhuis werd in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers opgeblazen en in 1949 'herbouwd' en in 1965 uitgebreid met een klein zaaltje. Het inmiddels tot Maaszicht omgedoopte café werd een plek waar schippers en Belfeldse verenigingen onderdak vonden. Vanaf 1962 was kleindochter Truus Stevens-Van Hooren de uitbaatster. Zij nam het café over van haar ouders. In 2009 werd café Maaszicht gesloten. **Zie: Cafés; Loswal; Parlevinker; Veer.**

Café Maaszicht.

Mal-Maaszengers, De *Zangkoor.* De Mal-Maaszengers werd op 24 maart 1972 opgericht. Het initiatief tot de oprichting van het mannenkoor werd genomen door Herm Lamers, Reen Sieben, Henk Schmitz, Ton Simons en Karel Brauer. Bij de oprichting telde het koor 23 leden. Tegelenaar Jo Stapel werd de eerste dirigent en het repetitielokaal werd café Maaszicht. Als naam kozen de heren voor Mal-Maaszengers. De naam was bedacht door Cor Adams en verwees naar de geografische ligging van Belfeld tussen Maalbeek in het oosten en de Maas in het westen. Het eerste openbare optreden was op 11 november voor vastelaovendvereniging De Belhamels. Dit optreden werd een groot succes mede door het lied *Belvend mien Belvend vergaet ich noëts*, waarvan de tekst voor deze gelegenheid geschreven was door dirigent Jo Stapel. Het koor ontplooidde ook activiteiten voor de aanschaf van uniformen, noodzakelijk om representatiever voor de dag te komen. Naast een steunkaartenactie, kien- en toepavonden werd het inzamelen van oud papier al snel de belangrijkste bron van inkomsten. Op 8 juni 1974 konden de zangers voor het eerst in smokings aantreden. Al gauw ontstonden traditionele kooractiviteiten zoals het opluisteren van Heilige Missen en het brengen van serenades bij huwelijks- of dienstjubilaea van de koorleden. De Belfeldenaren zongen voor de gezelligheid, maar gaandeweg wilde men ook serieuze werken uitvoeren en aan concerten deelnemen. Vandaar dat men zich op 1 januari 1975 aansloot bij de Koninklijke Nederlandse Zangvereniging. Het aantal koorleden nam onder tussen toe. Tien jaar na de start waren er al 67 zangers die wekelijks repeteerden. Ter gelegenheid van het eerste lustrum verscheen in oktober 1976 een langspeelplaat. De LP bevatte twaalf nummers met onder meer *Belvend mien Belvend, Heidschie Bumbeidschie, Izje Cheruwimi* en *Le Rossignol*. De muzikale leiding was in handen van Tegelenaar Piet van Bree, die in januari 1976 zijn dorpsgenoot Jo Stapel was opgevolgd. Onder Van Bree's leiding

groeide het koor in kwaliteit en werd op 2 oktober 1976 in Beesel aan een eerste concours deelgenomen. In 1978 promoveerde de Mal-Maaszengers naar de A-afdeling. In de eerste jaren zong het koor zonder begeleiding. Van 1977 tot 1982 en van 1989 tot 1991 zat Venlonaar Joop Kranen achter de piano. In de tussenliggende jaren werd het koor begeleid door achtereenvolgens Wim Naus en Hay Holtman en van 1985 tot 1988 door Perry Pessgens. Van 1992 tot heden is Heerlenaar Gerald Wijnen de begeleider. In juni 1981 namen de Belfeldenaren een tweede langspeelplaat op. De plaat bevatte elf nummers, waaronder *Kolj Slawjen*, *Tollite Hostias*, *Plaisir d'Amour* en *Souvenir de Belfeld*. In 1980 nam het koor met Tegelenaar Lei Driessen een single op over het Kapelke van Geloo, met op de achterkant *Mien plaetske aan de Maas*. In 1982 maakten de Mal-Maaszengers vanwege het tienjarig bestaan een succesvolle orkestreis naar Schlüchtern in Duitsland. Het aantal leden was inmiddels toegenomen tot circa zeventig. Doordat het koor was gegroeid, moest het in 1986 uitwijken naar de grote zaal van gemeenschapscentrum De Hamar. In mei 1984 werd dirigent Piet van Bree opgevolgd door Reuvernaar Cor Dorssers. Onder zijn leiding won het koor een eerste prijs tijdens een internationaal vocaal concours in Heythuysen. Hierop volgde promotie naar de superieure afdeling klasse A. Een van de grootste successen behaalden de Belfeldse zangers in mei 1992 op een internationaal concours te Made

Mannenkoor De Mal-Maaszengers, 2003.

waar in de afdeling superieur een eerste prijs werd behaald met 345 van de maximaal 420 punten (rapportcijfer 8,2). Het repertoire van het koor is breed met werken uit verschillende opera's, zigeunerliederen, jachtliederen, Duitse, Engelse, Franse en Italiaanse liederen van beroemde componisten en natuurlijk drink- en volksliederen. De Mal-Maaszengers is geen kerkkoor, maar heeft desondanks enkele missen en kerkelijke kerstliederen op zijn repertoire. In 1997 verscheen de (eerste Belfeldse) cd *Zilveren Mal-Maasklanken*, in 2009 gevolgd door de cd *Koorklanken tussen Maas en Malbeck*, met solistische medewerking van sopraan Magdas Crijns en bariton Emile Godding. De Mal-Maaszengers maakten vele concertreizen. In het buitenland trad het koor op in Heskem (1978, 1985), Schlüchtern (1982), Londorf (1987), Keulen (1989), Idar-Oberstein (1992), Straatsburg (1997), Berlijn (2002), Weimar (2008), Münster (2008) en Verviers (2009). In eigen land gaf men concerten in Oost-Brabant, Gelderland en in de Achterhoek. Met name in dat laatste gebied waren de Belfeldenaren graag geziene gasten. Hier trad men op in Winterswijk (1990), Vorden (1991), Made (1992), Didam (1993) en Lichtenvoorde (1996). Op 14 november 2010 behaalde de Mal-Maaszengers op het Nederlands Korenfestival te Meijel een eerste prijs in de klasse B (nieuwe klassen-indeling) met 240 van de maximaal 300 te behalen punten (rapportcijfer 8,0). In 2011 telt het koor ongeveer zestig actieve leden.

Literatuur: 1972-25 jaar-1997. Belfelds mannenkoor De Mal-Maaszengers (Belfeld 1997).

Mariahof.

Manege Rijhal. In 1981 werd in Belfeld aan de Sportlaan een manege in gebruik genomen. Die manege werd gebouwd door ruitervereniging Voorwaarts. De stichting die de manege exploiteerde kwam echter niet uit de kosten en ging failliet. Hierna nam de gemeente Belfeld de manege over om deze in 1986 te verkopen aan een particuliere ondernemer. De naam veranderde toen in Manege De Grensstreek. **Zie: Ruitersclub Voorwaarts; Ruitervereniging Belfeld.**

Mariahof Ontginningsboerderij. De Mariahof aan de Broekstraat werd in 1928 gebouwd in een traditionele stijl. Het is een langgevelboerderij met een frontgevel en een linkerzijgevel in zwart-wit geglazuurde baksteen. Ook de naam Mariahof in de topgevel is uitgevoerd in geglazuurde baksteen. In 2002 werd de Mariahof verbouwd tot een horecagelegenheid.

Markt Zie: Pleinen.

Mathijzen, Marita *Literatuurwetenschapper en essayist.* Marita Mathijzen werd als Marita Verkooijen in Belfeld geboren op 18 augustus 1944. Na de middelbare school in Roermond, studeerde ze Nederlands aan de Katholieke Leergangen in Sittard. Hierna studeerde ze Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam. Na haar afstuderen in 1975 ging ze daar aan de slag als wetenschappelijk mede-

werkster. In de jaren zeventig van de vorige eeuw startte ze met publiceren over schrijvers en literatuur uit de negentiende eeuw. Mathijzen promoveerde in 1987 op de briefwisseling tussen Jacob van Lennep en Gerrit van de Linde (alias de Schoolmeester). In 1976 stond zij mede aan de wieg van het tijdschrift *De Negentiende Eeuw*. Van haar hand verscheen in 1990 *De geest van de dichter*, een reeks gefingeerde interviews met negentiende-eeuwse auteurs. Hiervoor ontving ze in 1991 de Multatuli-prijs. Zeven jaar later volgde de grote Prins Bernhard Fonds Prijs voor het populariseren van de historische Nederlandse letter-

Marita Mathijzen.

kunde. Samen met anderen richtte ze in 1996 het wetenschappelijk tijdschrift *Nederlandse Letterkunde* op. Mathijzen gaf vele brieven en teksten van negentiende eeuwse schrijvers (opnieuw) uit. Haar visie op dergelijke uitgaven publiceerde zij in het gezaghebbende *Naar de letter. Handboek editiewetenschap*

(1995). In 2000 werd de Belfeldse benoemd tot hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Nadien verschenen *De gemaskerde eeuw* (2002) en *Nederlandse literatuur in de romantiek (1820-1880)* (2004). Op het gebied van de moderne letterkunde publiceerde ze studies over Harry Mulisch en Hans Faverey. Daarnaast schrijft ze columns, onder meer in *NRC Handelsblad*. Een aantal van die columns werd in 2004 gebundeld in *Verliefd op het verleden*. Haar colleges over de negentiende eeuw zijn op cd vastgelegd onder de titel *De waarde van het woord*. In 2009 hield zij de spraakmakende Huizinga-lezing *Historische sensatiezucht*. Bij haar afscheid van de Universiteit in 2009 werd Marita Mathijzen benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Mathijzen werkt momenteel aan een persoonlijke literatuurgeschiedenis van de negentiende eeuw, aan een monografie over de opkomst van de belangstelling voor het verleden en aan een biografie van Jacob van Lennep. *Literatuur: Adri Gorissen, Limburgs Literatuur Lexicon (Maastricht 2007).*

Meelderbroek Gebiedsaanduiding. Het Meelderbroek, ook wel Meerlebroek genoemd, ligt deels ten oosten van Belfeld. Het gebied werd gevoed door grond- en regenwater uit het hoogterras. Door de vernatting vond er veengroei plaats. De vroegste vermelding (Merlebroick) dateert uit het einde van de veertiende eeuw. Het Meelderbroek

vormde lange tijd de natuurlijke grens tussen Gelders en Gülicks gebied. Het broek ontstond doordat stuifzandduinen de afvoer van water naar de Maas verhinderden. Tot het eind van de negentiende eeuw bevonden zich in het gebied natte broekbossen met een dichte ondergroei, waardoor het ontoegankelijk was en onaantrekkelijk voor bewoning. Het Meelderbroek werd in de loop van de negentiende eeuw geleidelijk aan ontgonnen, maar de ontginningen namen een vlucht in 1873 met de komst van burgemeester Janssen. Die maakte werk van de aanleg van wegen en waterlopen. Door deze ontwikkelingen was binnen vijftig jaar minder dan de helft van het broek over en in 1896 was het gebied voor een flink deel in cultuur gebracht. Begin twintigste eeuw werd vrijwel het gehele Meelderbroek drooggelegd en veranderd in weiland en akkerland. Dat gebeurde onder meer door ontginningsmaatschappij Ceres. De explosieve groei van het landbouwareaal bood mogelijkheden om het boerenbedrijf grootschalig op te zetten. De naam Meelderbroek verwijst mogelijk naar een klein valkje, *meerle* genoemd. Andere verklaringen wijzen naar molenaar (*meelder*) of naar het Germaanse woord *marila*, dat meer of plas betekent. In het Meelderbroek liggen enkele oude boerderijen zoals de Leonardushoeve, de Wilhelminahoeve, de Mariahoeve en de Arnoldushoeve. In de 21e eeuw werd het landschap voor een deel teruggegeven aan de

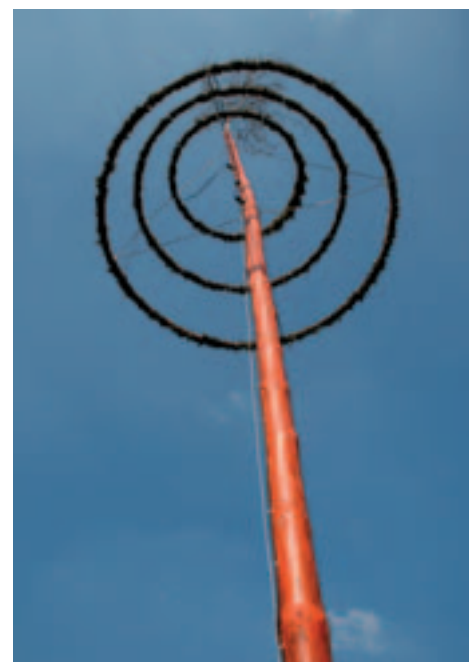
Visvijver Meerling-Broick.

natuur als compensatie voor natuurverlies als gevolg van afgravingen door de firma Sanders & Gerards. **Zie: Ceres; Leonardushoeve; Mariahoeve; Meerling-Broick; Schonenborg; Stichting Brookkank; Wilhelminahoeve.** **Literatuur: drs. X.C.C. van Dijk, *Van Neanderthalers tot pottenbakkers: De cultuurhistorische erfenis van Belfeld* (Weesp 2011); Loe Giesen, *Tussen Maas en Meerlebroek. Toponiemen in de gemeente Beesel* (Reuver 1990).**

Meerling-Broick *Visvijver*. De vijver aan de Lange-weg werd op 28 mei 1971 officieel in gebruik genomen. Het water is vernoemd naar de negentiende-eeuwse aanduiding voor het omliggende broekgebied. De visvijver is circa 1,5 hectare groot met in het midden een eiland en varieert in diepte van 0,8 tot 4,2 meter. In de vijver bevindt zich een grote hoeveelheid voorn, zeelt, brasem en karper. *Visvijver Meerling-Broick* is de thuisbasis van de Belfeldse hengelsportvereniging De Stuwkanters. **Zie: Meelderbroek; Stuwkanters, De.**

Meiboomfeesten *Volksfeest*. In 1990 werd op initiatief van Jacques Geurts de Stichting Meiboomfeesten Belfeld opgericht met als doel een volksfeest te organiseren en zo de kas van carnavalsvereniging De Belhamels jaarlijks te spekken. Op 3 december 1990 vond de oprichtingsvergadering plaats en vanaf 1991 werd vanuit café Maalbecker Höhe een grote boom van 13,5 meter door een twintigtal vrijgezelle mannen naar het dorp gedragen, die op het Muldersplein werd opgesteld.

Meiboom.

De traditie eindigde na Koninginnedag 1996, omdat het financieel niet meer verantwoord was, aangezien de belastingdienst het grootste gedeelte van de opbrengst opeiste. In 2007 werd het gebruik nieuw leven ingeblazen door een vriendengroep die zich *Zoemaar veur de Jen* noemde. De groep deed dit om de Koninginnedag in Belfeld een extra stimulans te geven. De Meiboom kreeg derhalve de naam Koningsboom. Als locatie koos men het plein voor het voormalige raadhuis.

Metaalindustrie **Zie: Globe, De.**

Meule, De Graanmolen. In 1913, dertig jaar na de sloop van de molen te Maalbeek, bouwde Pierre van de Voort aan de Schoolstraat een woonhuis met een maalderij. De graanmolen, die door een gasturbine werd aangedreven, bleef tot 1965 in gebruik. De installatie bestond uit twee ketels en een turbine. In de eerste ketel werden kolen vergast. In de tweede ketel werd het gas door houtkrullen gereinigd en vervolgens naar de turbine geleid, die de onderdelen van de molen aandreef. De molen werd in 1965 verkocht aan de firma Oswa Plastics, die hem in 1970 doorverkoocht aan de gemeente Belfeld. Nadien was De Meule zes jaar het onderkomen van jongencentrum Sfinx. In 1976 werd het voormalige molenpand gesloopt. **Zie: Cafés; Muldersplein; Sfinx.** **Literatuur: J. Geurts, 'De mulder van Belfeld' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 10* (Beesel 1990) 29-32.**

Middeleeuwen *Tijdvak tussen 500 en 1500*. Opgegraven aardewerk duidt erop dat Belfeld wellicht een vroegmiddeleeuwse oorsprong kent. Landbouw was destijds vrijwel het enige middel van bestaan op een smalle strook vruchtbare grond langs de Maas. Meerdere houten boerderijen vormden het gehucht Belfeld, waarvan de naam (in relatie met onroerend goed) voor het eerst in 1326 voorkomt. Rond de twaalfde en dertiende eeuw vonden langs het Meelderbroek waarschijnlijk grootschalige ontginningen plaats. De Grote en de Kleine Hoeve en de boerderij Nieuw-erf zouden dan middeleeuwse ontginningsboerderijen zijn. **Zie: Leonardushoeve.**

Midlife Combo *Orkest*. Het Midlife Combo werd in januari 2000 opgericht door de Belfeldenaren Jac Verlinden en Jan Sijbers. De vijfmansformatie bestaat al tien jaar uit eenzelfde samenstelling: Harry Bongaerts (drum, zang), Jan Sijbers (basgitaar), Hans Kempen (gitaar, bas, sax en zang), Jac Verlinden (accordeon, tenorsax) en Wiel Fleuren (keyboard, zang). Midlife Combo repeteert in gemeenschapshuis De Hamar. Het orkest treedt hoofdzakelijk op voor zieken en bejaarden en speelt nummers uit de jaren vijftig tot en met de jaren negentig.

Miggels, Kristy *Wielrenster*. Kristy Miggels werd op 6 augustus 1980 in Tegelen geboren en woonde tot haar 25e in Belfeld. Na de middelbare school ging ze aan de slag als groepsleidster bij een kinderdagverblijf. Vanaf haar tiende fietste ze wedstrijden bij w.c. Midden-Limburg. In het seizoen 1997-1998 maakte ze deel uit van de nationale junioren-

Kristy Miggels.

damesselectie en een jaar later fietste ze in de nationale damesselectie. Tussen 2000 en 2009 fietste de Belfeldse bij de wielerverenigingen Westland Wil Vooruit, Ondernemers van Nature, Vrienden van het Platteland en Therme Skincare. In 1996 won Miggels tweemaal goud tijdens nationale kampioenschappen op de baan (sprint bij de nieuwelingen en tijdrit over 500 meter). Twee jaar later werd ze Nederlandse kampioen op de onderdelen puntenkoers, achtervolging, sprint en 500 meter. Datzelfde jaar werd ze in Cuba vijfde op het onderdeel puntenkoers bij de wereldkampioenschappen baan. In 2003 haalde ze een tweede plaats bij het Nederlandse kampioenschap baan-wielrennen op het onderdeel scratch en brons op het onderdeel Keirin en in 2004 won ze twee zilveren en een bronzen medaille tijdens het Nederlands kampioenschap wielrennen op de baan. De Belfeldse won in 2005 de Omloop van Veldhoven en de slotetappe van de Ronde van Drenthe. Een jaar eerder werd ze in Belfeld uitgeroepen tot sportvrouw van het jaar. Kristy Miggels beëindigde haar wielercarrière in 2009.

Millenniumboom Op 24 november 1999 werd in de tuin van het Prônk-eppeke aan de Schoolstraat een boom geplant als herinnering aan het 25-jarig bestaan van Ouderenvereniging Sint-Urbanus. Onder de boom ligt een koker begraven met gegevens over Belfeld en over de Ouderenvereniging. **Zie: Ouderenvereniging; Prônk-eppeke.**

Missionarissen *Priesters en broeders die zich inzetten voor de verkondiging van het katholieke geloof.* Vanuit de kloosters in Steyl vertrok een aantal Belfeldse-naren naar zogenoemde missielanden. De plaatselijke gemeenschap steunde hun werk met geld en met allerlei materiële zaken. Ook werd veelvuldig voor hen gebeden. Belfeldse missionarissen waren: Jan van Cleef (1885-1927), Steven van Cleef (1887-1946), Pierre Hilbers (1906-1938) en Wijnand Huys (1942-). **Zie: Wynand Huys. Literatuur: Theo Laumans, Missionarissen en martelaren uit Tegelen, Belfeld en Steyl (Venlo 2008).**

Molenbeek *Waterloop.* De Molenbeek lag in het noordoosten van Belfeld. De beek had haar bron op het hoogterras en stak via Maalbeek in noordwestelijke richting het Meelderbroek over om ter hoogte van de Leemhorst in de Aalsbeek uit te komen. De beek dreef vele jaren de molen bij Maalbeek aan. Tussen 1850 en 1940 veranderde de

natuurlijke bedding van de beek volledig, zodat deze thans niet meer als zodanig is te herkennen. **Zie: Maalbeker molen.**

Molens **Zie: Maalbeker molen; Meule, De.**

Monumenten **Zie: Beelden; Indiëmonument; Oorlogsmonumenten.**

Muldersplein Het Muldersplein in het centrum van Belfeld werd in 1988 aangelegd. Aan het plein verzeen bejaardenwoningen en een PTT-kantoor. De parkeerruimte werd geasfalteerd en er werden bomen geplant. De naam van het plein verwijst naar de graanmolen die tot circa 1976 in de dorpskern stond. Twee op een muurtje ingemetselde molenstenen vormen hieraan een tastbare herinnering. In 1999-2000 werd het plein heringericht, waarna het op 29 april 2000 officieel werd geopend. **Zie: Kunstwerken; Molens, Meule, De.**

Mulgouw *Bestuurlijk gebied.* Een gouw was een gebied dat door een 'vrije man' (een gouwgraaf) werd bestuurd. Al vóór de tijd van Karel de Grote (circa 800) was het gebied tussen Maas en Rijn in gouwen verdeeld. De streek rond Belfeld hoorde in de Frankische tijd tot de Mulgouw (*comitatus Moilla*). De Mulgouw lag tussen de Maas en een oude Rijn-arm, westelijk van de tegenwoordige Nederrijn. In het noorden lagen Gennep en Straelen, in het zuiden Erkelenz. In het zuidoosten grensde de Mulgouw aan de Gulikergouw, in het westen aan de Maasgouw. Mogelijk verwijst de naam mul naar het Keltische *mel* dat onrein betekent. De Mulgouw was een gebied met veel moerassig water. Anderen zien in de naam een verwijzing naar het Keltische Moella, wat duidt op een langerekte heuvelrug. De Mulgouw wordt voor zover bekend voor het eerst op schrift genoemd in 837.

Muziekschool Met name voor de aanwas van de harmonie Kunst Na Arbeid werd in Belfeld veel waarde gehecht aan muziekonderwijs. In de jaren zeventig bezochten zo'n 25 Belfeldse jongens en meisjes – met financiële steun van de gemeente – de muziekschool in Tegelen, die in 1965 was opgericht. In de loop der jaren kreeg de Tegelse muziekschool een regionale betekenis en kwam er een dependance in de Belfeldse Wilhelminaschool. Er werd les gegeven door onder anderen Mannie Beckers (hoorn en trompet), Harry Cober (trompet en tuba), Cato Gubbels (dwarsfluit), Ger Reinders

(trombone en tuba), Harry Wassenberg en José Bartels (klarinet). De dependance van de muziekschool (vanaf 2004 onderdeel van het Kunsten-centrum Venlo en vanaf 1976 gehuisvest in gemeenschapscentrum De Hamar) sloot in 2010 zijn deuren, waarna de Belfeldse jeugd voor muzieklessen opnieuw naar Tegelen moest.

Naus, Wim *Muzikant.* Wim Naus werd op 25 april 1962 in Belfeld geboren. Hij nam piano-, trompet- en later elektronisch orgel aan de Tegelse muziekschool. Ook speelde hij trompet bij de Belfeldse harmonie. Na het voltooien van mavo en havo studeerde hij van 1980 tot 1988 aan het Maastrichts conservatorium. Hier koos hij als hoofdvak elektronisch orgel, om daarna in de jazzrichting, met trompet als hoofdvak, zijn studie te voltooien. Na zijn afstuderen in 1988 mocht hij zich 'docerend musicus in de lichte muziek en jazz' noemen. Hierna studeerde hij tot 1990 bij jazz-trompetist Jon Eardley in Keulen. Wim Naus was van 1978 tot 1990 kerkorganist van de Urbanusparochie in Belfeld en begeleidde diverse zangkoren, waaronder Animo en De Mal-Maaszengers. Ook was hij

Wim Naus.

De Nederlandsche Gresbuizen Industrie (NGI).

muzikaal leider van de bigband *EJA International* en stond hij aan de basis van de joekskapel *Noeijt Neuchter*, het showorkest *Diamonds Eight* en de soulformatie *Take It Or Shake It*, waarvoor hij ook de arrangementen schreef. Sinds 1992 woont Wim Naus in Venlo en is hij nog steeds betrokken bij diverse bands, waaronder *ApartY*, en muzikale projecten als het Volkstheater Frans Boermans. **Zie: Diamonds Eight; EJA-Big Band; Mal-Maaszengers; Noeijt Neuchter; Take It Or Shake it.**

NGI Buizenfabriek. De Nederlandsche Gresbuizen Industrie (NGI) kwam in 1909 tot stand na een fusie van de firma's Houben & Steegh en B.J. Canoy uit Tegelen en de Deventer IJzeraardenbuizen en Terracotta-fabriek. De fusie was bedoeld om als groot bedrijf te kunnen concurreren op de opkomende rioleringsmarkt. Dat deed men met fabrieken in Deventer (tot 1923), Tegelen (tot 1966) en Belfeld. In de volksmond werd de NGI in Belfeld al snel 'de Gres' genoemd. Gres is het basismateriaal voor rioleringsbuizen. Vanaf de start zat de groei er goed in. In 1910 werkten er zeventig personen en behoorde de onderneming tot de vijf grootste keramische bedrijven in de regio. Zes jaar later was NGI in Nederland marktleider met een aandeel van meer dan 42 procent. Een van de grootste bloeiperiodes beleefde het bedrijf in de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog. NGI vervaardigde naast gresbuizen ook dakpannen. Aan die productie kwam echter een einde toen de fabriek langs het spoor tijdens de Tweede Wereldoorlog werd verwoest. Nadat NGI in 1950 grotendeels was overgenomen door bouwgi-gigant Bredero, werden in het bedrijf

tal van technieken toegepast die het mogelijk maakten beter en meer te produceren. Met de opkomst van de kunststof pvc kwam de vraag naar gresbuizen onder druk te staan. In juni 1964 sloeg bovendien het noodlot toe, toen de oude gresbuizenfabriek aan de Stationstraat in vlammen opging. In 1964-1965 werd een nieuwe fabriek gebouwd met een tunneloven waarin producten tijdens het bakproces werden voortbewogen en buizen tot lengtes van twee meter konden worden geproduceerd. De jaarproductie nam – ondanks de concurrentie van pvc-buizen – tussen 1965 en 1970 toe van 15.000 naar 25.000 ton, maar het aantal werknemers daalde van 158 naar 99 personen. Een nieuwe periode brak aan toen het bedrijf in 1975 werd overgenomen door het Britse concern Hepworth Ceramic Holdings PLC. De Belfeldse fabriek heette nadien Hepworth NGI NV. In 1994 veranderde de naam in EuroCeramic. Vanaf 2005 was het bedrijf onderdeel van de Wavin-groep, marktleider in kunststof leidingsystemen. In 2011 werd het bedrijf verkocht aan Steinzeug, een dochterbedrijf van het Oostenrijkse Wienerberger. **Zie: Dakpannenindustrie; Houben & Steegh; Keramische industrie.** **Literatuur: dr. P.J.M. Teeuwen, *Uit aarde geschapen. Aspecten van bedrijfsbeleid in de keramische nijverheid binnen het oude industriegebied van Noord-Limburg 1815-1965* (Leeuwarden/Mechelen 1991); J. Ickenroth e.a., *De kleiwarenindustrie in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen* (Reuver 1994).**

Joekskapel Och den Doedel.

Noeijt Neuchter *Joekskapel.* Noeijt Neuchter werd in 1980 opgericht door stamgasten van café Het Witte Paard. In het begin was Rik Thijsen muzikaal leider. Later werd hij opgevolgd door Wim Naus, die tevens de muziek arrangeerde. In 1987 werd het genre omgeuid voor soul en rock en ontstond de formatie Take It Or Shake It. **Zie: Naus, Wim; Take It Or Shake It; Witte Paard, Het.**

Nord ziene pool *Fabriek voor cementstenen.* In 1930 vatte de Tegelse tabaksfabrikant Nicolaas Hekkens het plan op om op de Horsterberg in Belfeld een fabriek te stichten voor het vervaardigen van cementstenen. Hekkens zag wel wat in het bouwen met betonblokken, wat goedkoper was dan baksteenbouw en bovendien niet om geschoolde arbeidskrachten vroeg. Als proef bouwde hij in 1925 een betonnen woning aan de Rijksweg

Joekskapel Noeijt Neuchter.

77 Noord. Dat was een woning met een plat dak die afweek van de traditionele woningbouw. Hierna bouwde hij op de Horsterberg zijn fabriek van beton en cementstenen. Mede door de economische crisis liepen de zaken niet zoals Hekkens had gehoopt. Het werd allemaal nog erger toen de bouwrijverheid begin jaren dertig instortte. In ieder geval tot en met 1934 werden nog stenen geproduceerd voor de bouw van duikers in het Meelderbroek. Na een faillissement van zijn tabaksfabriek in 1940 zag Hekkens zich gedwongen al zijn bezittingen in Belfeld te verkopen. De fabriek voor cementstenen en de bijbehorende groeve kwamen in handen van NV Jos. Kurstjens dakpannenfabrieken. Toen die laatste de winning van klei in de groeve had beëindigd, liep deze vol met water. Het stilstaand water – in de streektaal 'pool' genoemd – kreeg de naam *Nord ziene pool*. In 1954 werd de functieloze fabriek, op enkele restanten na, gesloopt. Die laatste resten werden in 2008 opgegraven, waarna de groeve werd dichtgestort. **Literatuur: Twan Ernst, 'De Nord ziene pool'. De fabriek van Nicolaas Hekkens op de Horsterberg in Belfeld' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 1999*, 92-106.**

Och den Doedel *Joekskapel.* Och den Doedel werd opgericht in januari 1992 vanuit een vrienden-groep die muziek wilde maken. Initiatiefnemer was Peter Görlach. De kapel bestond in het prille begin uit zestien muzikanten. Na veel oefenen stelde het gezelschap zich begin 1994 in zaal Juliana aan het publiek voor. Hierna was de kapel in Belfeld stevast aanwezig op allerlei feesten en evenementen. Met name tijdens de vastelaovend laat Och den Doedel van zich horen. Van 2000 tot 2010 organiseerde de kapel een eigen Doedelbal (als voortzetting van het Belfeldia-bal) in gemeenschapshuis De Hamar met optredens van Limburgse artiesten. Och den Doedel telt in 2011 vijftientwintig muzikanten. **Zie: Joekskapellen; Vastelaovend.**

Onderscheidingen De gemeente Belfeld kende een ereburgerschap voor personen die zich bijzonder verdienstelijk hadden gemaakt voor de plaatselijke gemeenschap. Laureaten ontvingen een onderscheiding waarop de Belfeldse patroon Sint-Urbanus een wapenschild vasthoudt met de tekst 'Erepenning der gemeente Belfeld'. De penning werd onder anderen uitgereikt aan Pierre Spee, Piet Visschers, Paul Peeters, Frans van Beeck en Sjaak Hendriks. Een nieuw waarderingsteken, de *Gaer Gedaon*, werd in 2000 ingesteld. Die onderscheiding ging voor het eerst naar Jeu Gingter. Na de fusie met Venlo werd de *Gaer Gedaon* nog tweemaal uitgereikt op voordracht van de Dorps-

Erepenning der gemeente Belfeld.

Belfeldenaren Theo Langendonk (2003), Herm Beijers (2004), Karel Wetzels (2005), Geert Boots (2006) en Jet Denessen-Sijmons (2009). Door de Dorpsraad werd in 2006 een eigen onderscheiding, de *Good Gedaon*, ingesteld als blijk van waardering voor een persoon of groep van personen. De *Good Gedaon* is een in brons gegoten beeldje, ontworpen door de Tegelse kunstenaar Sjer Jacobs. De onderscheiding ging achtereenvolgens naar Geert Goossens (2006), het Kinder Ontspanningswerk (2007), cv De Belhamels (2009), Leny Keltjens en harmonie Kunst Na Arbeid (2010) en Herm van de Ham (2011).

Onderwijs **Zie: Basisonderwijs.**

Ontginningsmaatschappij **Zie: Ceres.**

Oorlogsmonumenten *Gedenktekens.* In Belfeld zijn vier oorlogsmonumenten. Het oudste is het Heilig Hartbeeld voor oud-gemobiliseerden. Het beeld van de Rotterdamse kunstenaar Victor Sprenkels dateert uit 1942 en stond oorspronkelijk bij de oude Sint-Urbanuskerk. In 1999 verhuisde het beeld, na een tijdje op de hoek Kerkstraat-Industriestraat te hebben gestaan, naar de algemene begraafplaats aan de Kerkhofweg. Op 5 mei 1946 werd een tweede monument onthuld aan de Patersweg ter nagedachtenis aan alle Belfeldenaren die tijdens de Tweede Wereldoorlog door oorlogshandelingen omkwamen. In het bijzonder worden vijf verzetsmannen herdacht die in 1944 in Belfeld en omgeving door de Duitse bezetter zijn vermoord. De namen van de vijf omgekomen mannen luiden: H.W.H. Gommans, C. Janssen, M. Pereira, A.H. Ummels en B.P.L. Verstappen. Het monument is een hardstenen kruis op een zuilvormig voetstuk, naar een ontwerp van de firma August Latiers. Het materiaal is deels afkomstig van de kapotgeschoten oude parochiekerk. Het gedenkteken is circa drie meter hoog. De tekst op het voetstuk luidt: *Tot blijvende nagedachtenis aan hen die hier hun leven gaven voor koningin en vaderland en aan alle Belfeldsche slachtoffers van den oorlog 1940/45. Heer, geeft hunne zielen de eeuwige rust.*

Oorlogsmonument Burgemeester Harbersplantsoen.

Een derde monument werd op 11 april 1953 in het Burgemeester Harbersplantsoen onthuld voor Belfeldenaren die in in Nederlands-Indië sneuvelen. Op 4 mei 1995 volgde eveneens in het Burgemeester Harbersplantsoen een vierde oorlogsmonument dat herinnert aan de slachtoffers uit de periode 1940-1945. Het monument is een ontwerp van Henk Sloesen en heeft de vorm van een opengeslagen boek op een zwaar blok. Het boek symboliseert de geschiedenis van Belfeld, met de zwarte bladzijden uit de oorlogsperiode 1940-1945. Op de bladzijden zijn de namen van de oorlogsslachtoffers geplaatst. Uit het blok komt een obelisk met het wapen van Belfeld. De obelisk staat symbool voor de verrijzenis. **Zie: August Latiers; Beelden; Indiëmonument; Tweede Wereldoorlog;**

Jan Opstals.

felfeldse wielervondriedaagse. De jonge Belfeldenaar bleek talentvol en behaalde al tijdens zijn zevende wedstrijd een overwinning in de Tweedaagse van Echt. Ook hierna eiste hij diverse

Oranjecomité.

Opstals, Jan Wielrenner. Jan Opstals werd op 9 juli 1934 in Belfeld geboren. Hij bezocht de ambachtschool in Venlo en de avondnijverheidsschool in Tegelen. Hierna werkte hij als machinebankwerker in Tegelen en Belfeld. Opstals nam in 1949 op vijftienjarige leeftijd deel aan de Bel-

79 ereplaatsen voor zich op. Zo won hij in 1950 twee wedstrijden in Antwerpen. Tijdens nationale kampioenschappen op het circuit te Zandvoort won hij in 1952 op zeventienjarige leeftijd het Nederlandse kampioenschap voor nieuwelingen. Hij was daarmee Belfelds eerste Nederlands kampioen. Hierna won hij onder meer de Adsteeg (1952), de eerste N W U-wielerronde in zijn geboorteplaats en wedstrijden in Breda en Groningen. In maart 1953 kwam hij als achttienjarige voor het eerst als amateur uit. In september 1953 boekte hij met die nieuwe status zijn eerste overwinning tijdens de Ronde van Maastricht. Opstals reed voor het merk Victory en was vanaf 1952 lid van TWC Maastricht. Jan Opstals wielercarrière eindigde in 1954. Na zijn militaire dienstitijd hing hij de racefiets aan de wilgen. Hij verhuisde naar Duitsland, waar hij onder meer werkzaam was in de pluimveesector. **Zie: Wielrennen.**

Oranjecomité Comité belast met de organisatie van Oranjefeesten. Het oranjecomité Belfeld werd in 1946 opgericht op initiatief van burgemeester Harbers. Het eerste bestuur bestond uit kastelein Fons Stevens, gemeentesecretaris Lex Geurts, onderwijzer Jo Thijssen, Jac Goosens en Harie Janssen. Het comité organiseerde nadien de Bevrijdingsschool en Oranjefeesten op Koninginnedag en tussen 1948 en 1952 was men ook verantwoordelijk voor diverse wielerrondes. In 1967 kwam aan het organiseren van dergelijke evenementen een einde, waarna het comité een sluimerend bestaan leidde. Op initiatief van burgemeester Piet Visschers werd het comité op 27 mei 1973 nieuw leven ingeblazen, maar na 25 jaren ging het alsnog ter ziele. Uit het oranjecomité kwam in 1953 vastelaovendvereniging De Belhamels voort. **Zie: Belhamels, De; Wielrennen.**

Ordnerfabriek **Zie: Egidius Janssen.**

Ouderenkoor Zangkoor. In november 1974 besloten enkele leden van ouderenvereniging Sint-Urbanus een koor op te richten. Er werd met een groep van dertien dames en heren gestart, die in de Theresiaschool repeteerde. In 1975 trad het tot dertig personen uitgegroeide koor voor het eerst op in café De Boer. Hierna volgden vele optredens in Belfeld en omgeving, alsook in de Duitse plaatsen Lobberich en Kevelaer. Ook nam het koor deel aan diverse zangersdagen. De muzikale leiding van het ouderenkoor was eerst in handen van Harrie Bloemers en later van Pieter Janssen. In 2011 telt het koor een kleine veertig leden. **Zie: Ouderenvereniging.**

Ouderenvereniging Ouderenvereniging Sint-Urbanus werd officieel opgericht in juni 1974. De club kwam voort uit de voormalige Bejaarden Ontspanningsvereniging Belfeld, waarvan de leden zich vooral bezighielden met kaarten, zang, volksdansen en het maken van reisesjes. Met de oprichting van Sint-Urbanus werd de doelstelling verbreed. Naast ontspanning kwam de nadruk te liggen op educatie. Chris Cuypers werd de eerste voorzitter. Sint-Urbanus organiseert activiteiten in gemeenschapshuis De Hamar en in het Prônkeppelke. De ouderenvereniging telt in 2011 circa 280 leden. **Zie: Millenniumboom; Ouderenkoor.**

Oud-Indiëvaarders Vereniging van oud-strijders. De oprichting van de vereniging Oud-Indiëvaarders vond plaats op 10 april 1951 en was een initiatief van Jos Martens, Fons Pubben, Jeu Thijssen en Kees Witteveen. Bij de start meldden zich 33 veteranen aan als lid. Doelstelling van de vereniging is het contact levendig houden van militairen die tussen 1945 en 1949 dienst deden op Sumatra of Java (Indonesië). Daartoe kwam men regelmatig bijeen in café Thijssen in de Kromme Hook en later in café Maaszicht. Op initiatief van de Oud-Indiëstrijders verrees in 1953 in Belfeld een monument voor drie gesneuvelde plaatsgenoten. In de loop der jaren nam het aantal leden gestaag af. In 2011 telt de vereniging nog vijf leden. **Zie: Indiëmonument.**

Overstromingen **Zie: Hoog water.**

Paardensport **Zie: Manege; Ruitervereniging Belfeld; Ruitersclub Voorwaarts,.**

Pannenberg Bedrijventerrein. De Pannenberg werd vanaf 2000 aangelegd aan de noordrand van Belfeld, op het voormalige terrein van de gresbuisen- en tegelfabriek van Janssen-Dings. De Pannenberg is bedoeld voor kleinschalige bedrijven. In 2005 vestigde zich het eerste bedrijf. Het acht hectare grote terrein sluit aan de noordzijde aan op bedrijventerrein Geloërveld. De naam van het terrein verwijst naar de productie van dakpannen, maar daarvan was op het terrein nooit sprake. **Zie: Geloërveld.**

Pannesjop Dialectnaam voor een pannenfabriek. De uitgang *sjop* is afgeleid van het Franse woord *échoppe*, dat stalletje of keet betekent. **Zie: Dakpannenindustrie.**

Päörtjes, De Spoorwegovergang. In de jaren twintig van de twintigste eeuw werd ter hoogte van het Schipperspad een onbewaakte spoorwegovergang

Parlevinker.

aangelegd, die in de volksmond de *päärtjes* (poortjes) werd genoemd. De overgang kwam er ten tijde van de aanleg van de stuw om een korte verbinding te krijgen tussen het dorp en de Maas. De *päärtjes* werden in 2002 weggehaald na de aanleg van het viaduct bij het kapelletje van Geloo. **Zie: Spoorwegen.**

Parlevinker *Proviandboot*. Van 1932 tot 2008 lag er een proviandboot boven de sluis van Belfeld. Eerste parlevinker was Jan van Hooren, die de schepen op de Maas via een roeiboort (de *Uiver*) van levensmiddelen en andere waren voorzag. Na enkele jaren gebeurde dat vanaf een open en later vanaf een gesloten motorboot, die *Time is Money* was gedoopt. De laatste proviandboot, die omstreeks 1962 in gebruik werd genomen, was elf meter lang en 3,6 meter breed. Zoon Wim van Hooren mocht zich met zijn varende supermarkt, annex slijterij, de laatste Nederlandse parlevinker noemen. *Time is Money* werd in 2009 in bruikleen gegeven aan het Havenmuseum in Rotterdam. **Zie: Maaszicht. Literatuur: Gerard van den Hombergh, 'De laatste der parlevinkers' in: *Buun* '08, 70-75.**

Parochie *Kerkelijk-bestuurlijk gebied*. De Sint-Urbanusparochie te Belfeld werd opgericht op 24 april 1571 door Wilhelmus Lindanus, bisschop te Roermond. De parochie omvatte de buurtschappen Belfeld-Dorp, Bolenberg, Broek en Geloo. Vóór 1571 behoorde Belfeld tot de parochie Tegelen. Dat Belfeld zelfstandig werd, had te maken met het feit dat de pastoor van Tegelen 'ketterse' (protestantse) denkbeelden verkondigde. De eerste Belfeldse pastoor was Rudgerus Silvani, ofwel

Boerderij Passerhof.

Rudger van den Bosch. **Zie: Kapellen; Kerkelijke indeling; Pastorie. Literatuur: Th. W.J. Driessen, *Geschiedenis van de St. Urbanusparochie te Belfeld* (Belfeld 1971).**

Passerhof *Boerderij*. De huidige hoeve Passerhof aan de Passerhofweg dateert uit circa 1910. In de achttiende eeuw stond hier al een boerderij die Passer Hoeff werd genoemd. Die hoeve droeg eerder de naam Aan de Pas, wat een verwijzing is naar een weiland. De naam dateert uit het midden van de zestiende eeuw. De huidige Passerhof is een langgevelboerderij. In vroeger eeuwen was in de hoeve een café gevestigd. De oudst bekende eigenaren zijn Jacobus Ronck en zijn vrouw uit Steyl. Later kwam de boerderij in bezit van de Tegelse familie Canoy. Thans dient de Passerhof als woonhuis en praktijkruimte.

Pastorie *Woonhuis van de pastoor*. De pastoor van Belfeld woonde vanaf 1675 aan het einde van de Maasstraat in een pastorie die hij zelf liet bouwen. In 1696 werd op dezelfde plek een nieuwe pastorie gebouwd. Wellicht was er al eerder een pastorie, aangezien in een akte uit 1642 wordt gemeld dat 'den weem off pastoors huijs tot Belfelt is geruineert.' De pastoor woonde in de pastorie uit 1696, tot in 1907 een nieuwe pastorie aan de Sint-Urbanusstraat gereed kwam. De voormalige pastorie werd hierna tot 1932 bewoond door de kapelaan. In 1933 kwam op de plek een nieuw huis gereed, dat aanvankelijk door de kapelaan werd bewoond, maar na enkele jaren het woonhuis werd van de pastoor. Na 1950 werd de pastorie aan de Maas verkocht en betrof de pastoor een huurhuis aan de Maasstraat.

Pastorie aan de Irenelaan.

Op 20 mei 1957 vestigde hij zich in een nieuwe pastorie aan de Irenelaan, bij de pas gebouwde Sint-Urbanuskerk. De pastorie aan de Sint-Urbanusstraat werd later gebruikt als 'gewoon' woonhuis en in 1980 gesloopt. **Zie: Parochie.**

Patersbos *Bosgebied*. Het Patersbos is een begroeid stuifzandgebied (voormalige Maasduin). De naam herinnert aan de broeders van het Missiehuis uit Steyl die het bos in de eerste helft van de twintigste eeuw aanplantten. Het gebied werd eerder aangeduid als Kregelbergsheide. In het Patersbosje ligt een vlak terrein dat rond 1841 Judikerkamp werd genoemd. Tot halverwege de twintigste eeuw werd hier akkerbouw bedreven, waarna politiehondenvereniging Sint-Hubertus er neerstreek. Na de opheffing van die club gebruikte buurtvereniging Helpt Elkander het terrein voor allerlei activiteiten. **Zie: Sint-Hubertus.**

Patershoof *Volksnaam voor de Leonardushoeve*. De naam Patershoof (de hoeve van de paters) verwijst naar de broeders van het Missiehuis in Steyl, die de hoeve lange tijd in bezit hadden. **Zie: Leonardushoeve.**

Paterswiërd *Voormalige gebied rond een waterplas*. De Paterswiërd ligt aan de Reuverweg, op de grens met de gemeente Reuver. In de wiërd lag een spaarbekken dat deel uitmaakte van een mini-waterkrachtcentrale die studenten en broeders van het Missiehuis uit Steyl in 1919 aanlegden. De paters benutten het water van de omgeleide Gaesbeek om een turbine aan te drijven en zo elektriciteit op te wekken voor de Leonardushoeve. De Paterswiërd verdween in 1950 toen de

Petrusberg.

Gaesbeek zijn oude loop terugkreeg. De naam wiërd of weerd verwijst naar 'aan het water gelegen land'. **Zie: Gaesbeek; Leonardushoeve.**

Pers Inwoners van Belfeld konden vanaf 19 januari 1946 voor lokaal nieuws terecht bij de *Tegelse Courant* die vanaf die datum startte met de rubriek 'Belfelds Nieuws'. Op 18 augustus 1951 veranderde de ondertitel van het weekblad zelfs in *Nieuwsblad voor Tegelen, Steyl, Belfeld en omstreken*. In 1982 verscheen concurrentie in de vorm van het *Belfelds Weekblad*. Dit blad, dat werd uitgegeven door de Belfeldse Middenstandsvereniging onder auspiciën van de Lozo, bevatte vooral verenigingsnieuws. Het blad werd gedrukt bij Tim Printers in Reuver. De oplage was rond de dertienhonderd exemplaren en werd huis-aan-huis verspreid. De redactie van het *Belfelds Weekblad* zetelde in het pand van Geurts Assurantiën aan de Schoolstraat. De uitgave bleek echter niet levensvatbaar. In 1985 werd het blad overgenomen door De Mercur, de uitgever van de *Tegelse Courant*. Het *Belfelds Weekblad* eindigde als zelfstandige titel en werd vanaf 14 november 1985 een bijvoegsel van de *Tegelse Courant*. Sinds 2000 is de *Tegelse Courant* onderdeel van de Nederlandse Weekbladen Groep en vanaf 2009 van ANC Media.

Petrusberg *Stuifduin*. De Petrus- of Sint-Petersberg, genoemd naar de apostel Petrus, ontstond door opwaaiend Maaszand. De verhoging verdween in de jaren twintig van de twintigste eeuw bij de aanleg van de stuw.

De Poelder.

Politiebureau, circa 1980.

College en raad van Belfeld, 2000.

Pleinen In het begin van de twintigste eeuw creëerde Belfeld voor het eerst een marktplein voor het raadhuis. Dit was lange tijd het enige plein in het dorp. Sloop van bedrijfsgebouwen en woningen maakte in de jaren tachtig van de vorige eeuw de vorming van een drietal pleinen mogelijk die de lintbebouwing doorbraken. Dit waren het Hamarplein, het Koninginneplein en het Muldersplein.

Poelder, TC De Tennisvereniging. Op 4 mei 1979 werd in Belfeld TC De Schaapskooi opgericht. Op 2 oktober 1985 werd die naam gewijzigd in TC De Poelder. De vereniging speelt vanaf de oprichting op het tennispark aan de Beekweg (Het park heette aanvankelijk Perfect Streek- en Tenniscentrum met tennisrestaurant De Poelder). TC De Poelder heeft in 2011 de beschikking over dertien buitenbanen. Rond de Kerst organiseert de vereniging een jeugdtoernooi waaraan jonge tennissers uit heel Nederland deelnemen. In 2011 telt de Belfeldse tennisclub ruim driehonderd leden.

83 Poelderfestival Muziekfestival. Het Poelderfestival werd in 2009 voor het eerst georganiseerd door The Nik Brothers in het gelijknamige sport- en eventcenter. Tijdens de eerste editie, die zo'n vijfduizend bezoekers trok, stonden onder anderen Nick en Simon, Wolter Kroes en Yes-r op het programma. In 2010 waren er optredens van Thomas Berge en Frans Bauer.

Politie De zorg voor de openbare orde was in Belfeld vanaf 1800 in handen van een of meer veldwachters. De dienders kregen betaald door de overheid en maakten deel uit van de lokale gemeenschap. In de tweede helft van de negentiende eeuw bevond zich een 'politiebureau' in de voormalige gemeenteschool, annex raadhuis aan de Markt. In feite was het niet veel meer dan een woning, met vanaf 1890 een cachotje. Bekende veldwachters waren Conrard Schoeren en Peter Emans (*Emeneke*). De lokale veldwachters werden lang ondersteund door rijksveldwachters c.q. een agent van de rijkspolitie. In 1906 kwam er een arrestantenlokaal in het gemeentehuis en toen in 1917 het nieuwe raadhuis in gebruik werd genomen, bevonden zich daarin een wachtklokaal voor de politie en twee cellen. In de eerste helft van de twintigste eeuw waren Bertus van Ballegooij (*d'n Dieke*) en Martinus Lemmen veldwachters. Bekende op-perwachtmeesters na de Tweede Wereldoorlog waren de heren Staal, Timmermans en Hanssen. Sinds 1993 valt Belfeld onder de politie-eenheid Limburg Noord, basiseenheid Tegelen. Het politiebureau in Belfeld werd verkocht en verbouwd tot een rijwielzaak. De politie hield hierna nog enige tijd spreekuur in het voormalige bureau van de rijkspolitie. Eind 1994 ging het bureau definitief op slot en verhuisde het spreekuur naar het gemeentehuis. De politiezorg vindt sindsdien plaats vanuit het bureau Steyl, met voor de stadsdelen Belfeld en Steyl een gebiedsmentor. Vanaf 1995 zijn er bovendien twee stadswachten die de politie helpen de openbare orde te handhaven.

Politiehondenvereniging Zie: **Sint-Hubertus**.

Politiek Vanaf 1800 werden Belfeldse burgers vertegenwoordigd door raadsleden. Tot de Gemeentewet van 1851 in werking trad, waren het de Gedeputeerde Staten die hen benoemden. Hierna konden men kiezen, althans degenen die een bepaald inkomen hadden en op basis daarvan het censuskiesrecht bezaten. Lange tijd waren de raadsleden vertegenwoordigers van een kleine maatschappelijke bovenlaag. De invoering van het algemeen kiesrecht in 1919 zorgde voor een verschuiving van de politieke verhoudingen. Er waren in Belfeld

lange tijd zeven raadsleden. Het dagelijks bestuur was in handen van de burgemeester en twee wethouders. Vóór de Tweede Wereldoorlog was de samenstelling van de raad een aangelegenheid van verschillende standen. Aanvankelijk waren het fabrikanten en boeren die door hun organisaties werden afgevaardigd en de belangen van hun stand behartigden. Opmerkelijk was dat veel raadsleden tevens herbergier waren. Dat gold voor de leden Stevens, Hommen, Jacobs, Kurstjens en Hoemakers. Raadsleden die fabrikant waren, mochten niet meestemmen als het over zaken ging waar van belangenverstremgeling sprake kon zijn. De eerste vertegenwoordiger van de Belfeldse arbeiders was Baer Simons die in 1919 in de gemeenteraad kwam. In 1947 werd hij wethouder. In de jaren dertig kende Belfeld naast de arbeiders- een werkgevers- en industriële fractie en een middenstandsfractie. Al die fracties waren landelijk lid van de Rooms Katholieke Staatspartij. Van doorstroming was nauwelijks sprake: sommige leden bleven tientallen jaren in de raad. Zo was Hein Thijssen in 1941 veertig jaar raadslid. Ook na de Tweede Wereldoorlog bleven raadsleden lang zitten.

In 1941 verdween burgemeester R. Harbers van het politieke toneel en nam de NSB-gezinde J. van den Berg zijn functie over. De gemeenteraad vergaderde op 30 augustus 1941 voor het laatst en werd daarna door de bezetter ontbonden. Na de bevrijding was er een tijdelijke raad met beperkte bevoegdheden. Daarin kregen de arbeiders een meerderheid. Burgemeester Harbers pakte in 1945 zijn functie weer op, nadat wethouder Laumans uit Tegelen tijdelijk de zaken had waargenomen. Simons en Kurstjens werden wethouders. In 1946 deden aan de eerste naoorlogse raadsverkiezingen vijf lijsten mee met in totaal 21 kandidaten. De arbeiders met Lijst 3 (Van Bommel) haalden drie zetels, lijst 4 (Van Cleef) twee en Lijst 5 (Langendonk) en Lijst 2 (Kurstjens) ieder één. Lijst 1 (Witteveen) haalde geen zetels. Langendonk en Simons (Lijst 3) werden wethouder.

In 1949 namen drie lijsten deel met in totaal achtien kandidaten. Lijst 1 was de arbeiderslijst, op lijst 2 stonden kandidaten van de boeren en op lijst 3 die van de plaatselijke middenstand. 1193 Belfelderen brachten hun stem uit. De lijst met arbeiderskandidaten kreeg bijna de helft van alle stemmen. De boeren en de middenstanders haalden ieder rond de 25 procent. Ook in 1953 waren er drie bekende lijsten. Lijst 3 was evenwel niet meer exclusief een middenstandlijst. Er waren veertien kandidaten voor zeven zetels. Ditmaal won Lijst 1 (Maarten van Bommel) vier zetels, lijst 2 (Piet Kurstjens) kreeg twee zetels en lijst 3 (Anton van Cleef) één.

In 1958 leidde de bevolkingsgroei ertoe dat het aantal raadszetels toenam tot elf. Opmerkelijk was dat arbeidersvertegenwoordiger Simons niet terugkeerde. Hij was 39 jaar raadslid geweest en had in al die jaren slechts negen van de 346 zittingen gemist. De opkomst bij de raadsverkiezingen was 97 procent en de kiezers kozen vijf nieuwe leden. Lijst 1 kwam uit op zes zetels, lijst 2 op twee, lijst 3 op één en lijst 4 op twee zetels. De arbeiders kregen de absolute meerderheid. Het wethouderschap was niet erg gewild, want veel raadsleden gaven te kennen niet in aanmerking te willen komen voor die functie. Uiteindelijk namen de arbeidersvertegenwoordigers Pierre Spee en Lei Reinders de functie aan. Met een meerderheid van de arbeiders kregen sociale onderwerpen, als woningbouw, meer aandacht.

De verkiezingen van 1962 brachten geen grote verschuivingen. De arbeiders kwamen met zes raadsleden terug en de Lijst Onafhankelijken (Har Seijben) handhaafde zich met twee zetels.

De Boeren en Tuinders, met als lijsttrekker Piet Kurstjens, kregen er een zetel bij en kwamen op drie. De verkiezing van de wethouders werd een formaliteit. Voor de stemming gaven alle raadsleden, behalve Pierre Spee en Kees Witteveen aan geen ambities te hebben voor het wethouderschap, waarop beide heren tot wethouder werden benoemd. Vier jaar later deden vier lijsten mee. Dat waren: Lijst 1 (werknemers), Lijst 2 (boeren en middenstand), Lijst 3 (Kurstjens) en Lijst 4 (Algemeen Belang). Lijst 1 haalde vijf zetels, Lijst 2 drie, Lijst 3 één en Lijst 4 twee. Pierre Spee (Lijst 1) en Har Seijben (lijst 2) werden wethouders. Nieuwkomer Algemeen Belang (Peter Dieleman en na 1970 ook Jan Houben) was opgericht uit onvrede met de macht van de standsorganisaties.

De jaren zestig verliepen in Belfeld relatief rustig. Wel was er in 1966 een opmerkelijke samenwerking op gang gekomen tussen 'de middenstand' en de Belfeldse Land- en Tuinbouwbond. Beide groepen traden nadien in de raad op als één fractie. Later werd de samenwerking uitgebreid met 'de werknemers', waardoor de standenlijst (de nieuwe Lijst 1) de belangen van het grootste deel van de bevolking vertegenwoordigde.

1970 werd een roerig verkiezingsjaar. Er werden huis-aan-huis stencils verspreid waarin de oude politiek in niet mis te verstane bewoordingen op de korrel werd genomen. Ook de ingezonden brieven in de *Tegelse Courant* waren een nieuw verschijnsel. Na de verkiezingen mocht lijst 1, waarin

nu de boeren, middenstand en de werknemers samenwerkten, acht zetels bezetten. Lijst 2 (Algemeen Belang) kreeg er twee en Lijst 3 (Kurstjens) één. Harrie Spee, een broer van Pierre Spee, en Har Seijben (beiden Lijst 1) werden wethouder. Vier jaar later veranderde er niets in de zetelverdeling en ook beide wethouders gingen door. Wel werd in 1974 voor het eerst een vrouw, via de arbeiderslijst, in de raad gekozen: Anna van Wijck-Spijkers. Zij stopte echter na twee jaar en werd opgevolgd door Har van der Linden. Door de samenwerking binnen Lijst 1 was van oppositie in de Belfeldse raad lange tijd geen sprake. Lijst 1 vormde een hecht machtsblok met een achterban van zo'n dertig leden die overal een vinger in de pap hadden. In 1978 viel er weer meer te kiezen nadat Sjeng Derks een VVD-afdeling Tegelen-Belfeld had opgericht. De liberalen behaalden in Belfeld direct een zetel, die door Henk Beurskens werd ingenomen. Nieuw was ook de progressieve Lijst 4 (Van den Bongard) die eveneens een zetel won. Dat ging ten koste van Algemeen Belang en Lijst Kurstjens, die elk een zetel inleverden. Lijst Kurstjens verdween daarmee van het politieke toneel. Spee en Seijben bleven wethouders. Laatstgenoemde overleed in het verkiezingsjaar en werd opgevolgd door Anton van Cleef (Lijst 1).

In de jaren tachtig kwamen naast de standenlijst ook politieke partijen in de raad. Zo deden VVD, VVD en Progressief Belfeld hun intrede. 1982 bracht een keerpunt in de Belfeldse politiek toen Lijst 1 zijn absolute meerderheid verloor. Bij de verkiezingen dat jaar deden vier lijsten mee, dat waren Lijst 1 (Van Cleef), het CDA in oprichting, de VVD en Lijst 4 Progressief Belfeld (eerder Lijst Van den Bongard). Lijst 1 moest drie zetels inleveren en eindigde op vijf zetels. De neergang van Lijst 1 zette de volgende jaren door. In 1986 haalde de lijst vier zetels en twee jaar later nog maar drie. Op maatschappelijk gebied hield men het echter, onder meer via het verenigingsleven, nog lang voor het zeggen. Het CDA, met Jan Houben, die eerder meedeed namens de lijst Algemeen Belang, eindigde in 1982 op drie zetels. Hub Verlaek haalde een zetel namens de VVD en twee zetels gingen naar Progressief Belfeld. Anton van Cleef bleef wethouder, maar nu samen met Maarten Scholte van Progressief Belfeld. Het CDA had drie zetels gewonnen, maar stond als enige CDA-fractie in Noord-Limburg buiten het college. De coalitie met links leidde tot een breuk in Lijst 1,

85 maar ook binnen Progressief Belfeld ontstond een conflict, dat ertoe leidde dat raadslid Sjra van den Bongard werd geroyeerd, maar op persoonlijke titel in de raad bleef. In 1985 ging het ook mis met de coalitie, toen Lijst 1 wethouder Scholte naar huis stuurde. Hij werd opgevolgd door Har van der Linden (Lijst 1).

Als gevolg van het conflict waren er bij de verkiezingen van 1986 in Belfeld twee progressieve lijsten. De ene lijst werd aangevoerd door Scholte, terwijl Sjra van den Bongard de nummer één was van Lijst 5. Lijst 1 maakte een nieuwe start en noemde zich Lijst 1-86. Op de lijst stonden onder anderen Sjaak Hendriks, Har van der Linden, Jos Hoezen, Wim Tosserams, Toos Ummementum en Kees Witteveen. Lijst 1 moest één zetel inleveren en kwam op vier zetels. Het CDA wist zich met drie zetels te handhaven. Samen hadden de partijen zeven van de elf zetels. Progressief Belfeld en de VVD kregen ieder één zetel en Lijst 5 kreeg er twee. Lijst 1, die eerder niet met Jan Houben in zee wilde omdat men de CDA-er te licht vond, had nu geen keuze en Houben werd wethouder, evenals Har van der Linden. In 1988 was er een nieuw dieptepunt toen wethouder Houben na een kritisch rapport over de verbouwingkosten van het gemeentehuis opstapte. Nadat ook Van der Linden als consequentie van de breuk ontslag nam, zat Belfeld zonder wethouders. Uiteindelijk kwam er een minderheidscollege en namen Maarten Scholte (Progressief Belfeld) en Cel Canton (CDA) de taken over, waarmee Lijst 1-86 in de oppositie kwam.

In de jaren tachtig was in Belfeld sprake van een zwak gemeentebestuur en ontstonden enkele gerucht makende en slepende affaires. Er waren conflicten over het gemeenschaphuis, de manege en de voetbalclub. Er ontstonden ruzies in en tussen de fracties, tussen collegeleden onderling en tussen college en fracties. Het rommelde behoorlijk in de Belfeldse politiek, die daarmee een dankbaar onderwerp was voor de regionale journalistiek. In 1989 kwam het tot een breuk in de progressieve Lijst 5, waarna Math Beijers, die in 1986 namens de lijst van Van den Bongard in de raad was gekozen, verder ging als eenmansfractie. Bij de verkiezingen in 1990 verloor Lijst 1-86 één zetel en kwam daarmee op drie. Ook het CDA verloor één zetel en eindigde op twee. De Belfeldse Democraten, die voor het eerst meededen, kregen drie zetels en de VVD, Progressief Belfeld en de Lijst Van den Bongard ieder één. Grote winnaar waren de Belfeldse Democraten. Die partij was in 1989 opgericht door Henk Brauer, Henk Luijten en anderen die vonden dat de bestaande partijen te weinig naar de inwoners luisterden. Het initiatief sloeg aan, want de partij behaalde in de hierop volgende

jaren tussen de dertig en zestig procent van de Belfeldse stemmen.

Een poging om na de verkiezingen van 1990 een coalitie te smeden van Lijst 1-86 en de Belfeldse Democraten (samen zes zetels) mislukte. Zo-doende kwam er een minderheidscollege van Lijst 1-86 en Progressief Belfeld. Har van der Linden en Maarten Scholte werden wethouders. Een dergelijke coalitie was er ook in 1982 geweest. Na het vertrek van burgemeester Paul Peters in 1992 kreeg Belfeld tijdelijk een derde wethouder in de persoon van CDA-er Cel Canton. Mede doordat de gemeente vanaf 1991 aan de slag ging met enkele grote projecten (industrie en glastuinbouw kregen een injectie en de kom van de gemeente werd aangepakt) hadden de politici weinig tijd om te ruziën en kwam de politiek in rustiger vaarwater. Het aantal partijen was ondertussen van vier naar zes gestegen. Dat de rust terugkeerde, was mede de verdienste van burgemeester Frans van Beeck, die een vaderlijk gezag uitstraalde, alsmede een zakelijker en minder gespannen optreden van een aantal fracties. Dat bleek in 1996 toen voor het eerst sinds mensenheugenis alle fracties vóór de gemeentelijke begroting stemden. Het was enkel raadslid Van den Bongard die de gemoederen nog wel eens in beweging bracht.

In 1993 nam Sjra van den Bongard het initiatief in Belfeld een afdeling van de Partij van de Arbeid op te richten. Hij werd daarin gesteund door de PvdA Tegelen. De PvdA hoopte de hegemonie van Lijst 1-86 en het CDA te doorbreken. De voorbereidingen verliepen echter moeizaam omdat Van den Bongard en medekandidaat Scholte niet op één lijst wilden. Uiteindelijk kreeg Belfeld geen eigen PvdA-lijst. Van den Bongard ging hierop met een eigen lijst verder. Lijst 1-86 ging in 1996 op in het CDA.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 1994 haalden de Belfeldse Democraten opnieuw drie zetels. De christendemocraten gingen van twee naar vier, de VVD van één naar twee en de Lijst Scholte en de Lijst Van den Bongard bleven ieder op één zetel steken. Opnieuw was er een felle campagne gevoerd. Uiteindelijk kwam er een coalitie tussen het CDA en de Belfeldse Democraten, twee partijen die zich voor die tijd regelmatig in de haren vlogen. Canton (CDA) en Luijten (Belfeldse Democraten) werden wethouder. In 1998 wonnen de Belfeldse Democraten twee zetels en werden met vijf zetels de grootste partij in de raad.

De VVD handhaafde zich op twee zetels. Het CDA verloor er één en kwam uit op drie zetels en Progressief '94 (Van den Bongard) handhaafde zich met één zetel. Na de verkiezingen bleef de coalitie van Belfeldse Democraten en CDA tot de gemeentelijke herindeling van 2000 het college vormen.

De landelijke opererende partijen sloten zich toen op lokaal niveau aan en de Belfeldse Democraten besloten samen te werken met de 'Blerickse' partij Samen en de Tegelse Democraten onder de naam de Lokalen.

Eind 2000 werden raadsverkiezingen gehouden in verband met de herindeling van Venlo met Tegelen en Belfeld. Er werd een raad gekozen voor de periode 2001-2006. De beschikbare 37 zetels werden hierna als volgt verdeeld: het CDA twaalf zetels, de PvdA drie, Groen Links vijf, de VVD zeven, D'66 één en de Lokale partijen negen, waarvan de Belfeldse Democraten er twee innamen. Er kwamen vier Belfeldse inwoners in de nieuwe raad. Dat waren Albin Windhausen (VVD), Henk Brauer en Peter Houwen (Belfeldse Democraten) en Annette Bon-Bos (CDA). Bij raadsverkiezingen in 2006 daalde het CDA van twaalf naar zeven zetels. De PvdA steeg van drie naar acht zetels en de VVD bleef op zeven zetels steken. Groen Links won één zetel en D'66 verdween uit de raad. De lokale partijen verloren twee zetels (Tegelse Democraten en Samen), maar de Belfeldse Democraten wisten zich met twee zetels (Henk Brauer en Luud Pieko) te handhaven. Drie jaar later, in 2009, na de herindeling met de gemeente Arcen & Velden, waren er 39 zetels te verdelen. De VVD werd ditmaal dé grote winnaar en ging van zeven naar twaalf zetels. Twee van die zetels werden door de Belfeldenaren Wim van de Beucken en Jos Hoezen

De Pool.

ingenomen. Het CDA ging van zeven naar acht zetels en de PvdA en Groen Links verloren ieder twee zetels en hielden respectievelijk vijf en drie zetels over. De Lokale Democraten verloren één zetel en eindigden op zes. Twee van die zetels gingen naar de Belfeldse Democraten (Brauer en Pieko), die zelfstandig de verkiezingen waren ingegaan en hun naam in 2011 wijzigden in Venlo-lokaal. Nieuwkomers SP en D'66 wonnen er ieder twee en de Realisten '82 bleven op één zetel steken. Voor Belfeld werden nadien belangrijke besluiten genomen, zoals de bouw van een nieuw gemeenschapshuis en de aanleg van de fietsbruggen over de A73. **Zie: Belfeldse Democraten; Burgemeesters; Raadhuis.**

Pool, De Kleigat. Rond 1920 werd bij Maalbeek door de firma Houben & Steegh klei gewonnen. Na drie jaar kleiwinning ontstond hier een gat dat zich gaandeweg met water vulde en vele jaren dienst deed als zwemplek voor de jeugd. Vlak bij De Pool bevindt zich een kleine gemetselde nis met een beeldje van Maria. **Zie: Zwembad.**

Popeye Handbalvereniging. Op 21 augustus 1979 werd in Belfeld handbalvereniging Popeye opgericht. Aan de basis stonden twee leerkrachten van de basisschool: Jan de Bree van 't Bolveld en Sjraar Thissen van de Leijgraaf. De naam Popeye werd bedacht door André Cuijpers en verwees naar spirit en kracht. Jan de Bree werd voorzitter. Bij de oprichting waren er veertig jeugdleden, maar dat

Popeye.

aantal groeide snel. Later kwamen er ook senioredelen. De start was moeilijk omdat de sporthal in De Hamar enkel op ongunstige uren nog beschikbaar was. Het veld was bovendien te klein om te handballen. Vandaar dat Popeye uitweek naar de Tegelse sporthal. Dat kwam de populariteit van het handballen in Belfeld niet ten goede. Desondanks telde Popeye op het hoogtepunt van zijn bestaan 110 leden. De senioren kwamen nooit uit de kelder van het Limburgse handbal (het hoogste niveau was de eerste klasse), maar de jeugd was talentvol. Verschillende teams werden onder leiding van trainers als Jan de Bree Limburgs kampioen en namen deel aan Nederlandse kampioenschappen. Ook wisten Belfeldse handballeranten als Marcel Durieux, William Gommans, Peter Thurlings en Alex Vaassen bij andere verenigingen tot de nationale competitie door te breken. Om de kas te spekken organiseerde de vereniging allerlei activiteiten, zoals rommel- en kunstmarkten, meerdere edities van een zeskamp, demonstraties oude ambachten en het spruitjesbal op vastelaoveszondag. Met de opbrengsten kon Popeye de contributie laag houden en buitenlandse reizen organiseren. Aan het einde van het seizoen 1996-1997 hield Popeye op te bestaan vanwege een gebrek aan kaderleden.

Postduivensport In 1924 werd duivenvereniging De Lucht vrienden opgericht, die na een korte onderbreking in 1932 werd omgedoopt in Pijlsnel. De oprichters waren Sjeng Schell, Sjeng Manders, Wiel Vervoort, Lei Reinders en Pierre Simons. Het eerste clublokaal was bij Thijssen in De Kromme Hook. Dat veranderde toen Pierre Schreurs in 1937 voorzitter werd en het clublokaal naar huize Schreurs ging. In 1972 werd café De Boer het verenigingslokaal en in het begin van de jaren tachtig café De Meule aan de Schoolstraat.

De vereniging leidde een bloeiend bestaan, behalve

Postduivenvereniging Pijlsnel.

gedurende de Tweede Wereldoorlog toen de bezetter het houden van postduiven verbood omdat ze voor spionage-doeleinden gebruikt konden worden. Pijlsnel nam vele jaren deel aan wedstrijden in heel Limburg. In 2000 kwam een einde aan de duivenvereniging. Café de Meule werd gesloten en het aantal leden van Pijlsnel was gaandeweg fors gedaald. Belfeldse duivenliefhebbers meldten zich hierna aan bij zusterverenigingen in Reuver en Tegelen.

Postkantoor Lang werden brieven met als bestemming Belfeld bezorgd vanuit het postkantoor in Tegelen. In het Beelenhuis was een soort tussenstation gevestigd. In 1903 stelde de gemeente Belfeld een postbesteller aan in de persoon van Felix Martens. Hij haalde de post af van het station. Drie jaar later opende de gemeente een hulptelegraafkantoor in het gemeentehuis. Kantoorhouder Martens was hiermee kennelijk niet tevreden en liet in 1915 voor eigen rekening een hulp-post-, telegraaf-, en telefoonkantoor bouwen aan de Stationsstraat. Dat kantoor werd in 1989, na ruim tachtig jaar door de familie Martens te zijn gerund, gesloten. Een rode gietijzeren brievenbus in de muur van de gevel herinnerde nog enige tijd aan de voormalige functie. Belfeldenaren konden nadien voor postzaken terecht in een in 1988 geopend postkantoor aan het Muldersplein. Dat kantoor werd gebouwd naar een ontwerp van het Blerickse architectenbureau Clevis-Kleijnjans. Lang zou dat kantoor echter niet open blijven, want al in 1992 ging de deur, vanwege bezuinigingen, in het slot. Hierna vestigde de PTT een agentschap in een winkel aan de Schoolstraat. In 2011 bevindt zich een postkantoor servicepunt aan het Muldersplein. **Zie: Beelenhuis.**

Potfabrieken **Zie: Keramische industrie.**

Pottenbakken In de tweede helft van de achttiende eeuw was in Belfeld een aantal pottenbakkers actief. De ambachtslieden, die in Geloo en in het dorp woonden, kwamen veelal uit het gebied van de Nederrijn. De oudste met naam bekende pottenbakker is Matthijs Mengels (1738). Leonardus ter Poorten was de meest kleurrijke pottenbakker. Hij pakte de zaken groots aan, want rond 1770 had hij maar liefst vijf knechten in dienst. Willem Kurstjens, die de pottenbakkerij van Ter Poorten overnam, was van geboorte Belfeldenaar. Het is echter niet bekend of hij ook zelf potten bakte. Zijn zoon Peter, die in Tegelen het ambacht leerde, deed dat wel. Het pottenbakken kwam in Belfeld tegen het einde van de achttiende eeuw nagenoeg tot stilstand. Dat kwam deels door de aanzuigende werking van Tegelen, waar op dat moment een groei plaatsvond. **Zie: Beelenhuis.**
Literatuur: Twan Ernst, Jan Lucker, Jacob Schotten (red.), Sjerfkes. Nieuwe inzichten in het Nederrijns keramisch verleden van een aantal Noord- en Midden-Limburgse plaatsen (Tegelen, 2003).

Prinses Marijke *Variétégezelschap.* Prinses Marijke werd in februari 1947 in café Verdonck opgericht door twee vriendenclubs. De clubs die zich de Hodema's (muziek) en de Codona's (acrobatiek) noemden, besloten samen te werken om voorstellingen te kunnen geven. Wim Paar werd de eerste voorzitter. Het gezelschap noemde zich Prinses Marijke naar de dochter van de toenmalige koningin Juliana, die in diezelfde periode werd geboren. Een eerste optreden was in Wellerlooij gevolgd door een optreden in Belfeld. Het programma bestond uit zang, muziek en toneelschetsjes. Prinses Marijke werd enkele jaren na de start opgeheven. **Zie: Revue.**

Prônk-Eppelke *Steunpunt voor ouderen.* In 1990 werden tussen de Schoolstraat en de Theresiastraat vierentwintig woningen gebouwd voor mensen die zijn aangewezen op allerlei voorzieningen. Ze zijn via een overdekt gangenstelsel met een centraal gebouwd steunpunt verbonden. Het Prônk-Eppelke was het eerste woonzorgcomplex in Limburg. Op 23 april 1990 werd het complex officieel in gebruik genomen. In 1996-1997 kwamen er twintig appartementen bij, en ging een woning dienst doen als loket voor wonen, welzijn en zorg. Het steunpunt wordt gerund door beroepskrachten van De Zorggroep en tientallen vrijwilligers. Volgens planning wordt het Prônk-eppelke in

2012-2015 door Woonservice Urbanus gerevitaliseerd. **Zie: Pronkhof; Sint-Urbanus.**

Pronkhof *Complex bejaardenwoningen.* De Pronkhof aan de Schoolstraat maakte eerder deel uit van de tuin van de zusters van het Theresiaklooster. De

Piet Pronk

naam is een eerbetoon aan Piet Pronk, die de zusters vele jaren trouw diende als manusje van alles, maar vooral als tuinman. Woningcorporatie Urbanus kocht het terrein in 1968 en bouwde er in 1970 in een carré twintig aangepaste woningen voor senioren. In de jaren negentig werd het aantal woningen uitgebreid tot 48 en kreeg de Pronkhof het karakter van een woonzorgcomplex. **Zie: Prônk-eppelke; Sint-Urbanus; Sint-Theresiaklooster.**

Pijlsnel *Zie: Postduivensport.*

Raadhuis *Pand waarin de gemeenteraad vergaderde.* In de negentiende eeuw beschikte Belfeld niet over een raadhuis. De gemeentelijke organisatie stelde aanvankelijk weinig voor en vergaderingen van het dorpsbestuur vonden waarschijnlijk in de plaatselijke herberg plaats of bij de burgemeester thuis. Vanaf 1830 kreeg de gemeenteschool aan de Markt in toenemende mate de rol van gemeentehuis. Een combinatie van functies die ook in omliggende plaatsen gebruikelijk was. Vanaf 1873 is sprake van een raadhuis, als onderdeel van het schoolgebouw, en in 1894 van een raadhuiskamer. Met de groei van de gemeente en de toename van het takenpakket nam de roep om een nieuw en meer representatief raadhuis toe. Het was burgemeester Jacobus Jacobs, die zich vanaf zijn benoeming in 1911 sterk maakte voor een nieuw onderkomen. Na jaren van discussiëren slaagde Jacobs erin een (minimale) meerderheid voor zijn plannen te krijgen. In 1916 werd het oude schoolpand-raadhuis afgebroken en verrees op dezelfde plek een nieuw raadhuis naar een ontwerp van de Tegelse architect Lambert Noten (1886-1965). Op 6 augustus van datzelfde jaar werd de eerste steen gelegd en op 19 juli 1917 kon in de nieuwe raadszaal het glas worden geheven tijdens de eerste raadsvergadering. De nieuwbouw kreeg in de geest van de tijd een representatief en monumentaal

Raadhuis, 2011.

karakter. Het kwam centraal en vrij te liggen met een statige uitstraling en een symmetrische opzet. Noten koos voor de Hollandse neorenaissance, een stijl die is geïnspireerd op de architectuur uit de Gouden Eeuw. Het gebouw kent twee bouwlagen: een souterrain en een bel-etage. Aan de voorzijde bevindt zich een dubbelzijdige bordes-trap die naar een verdiepte ingang leidt. De licht vooruitspringende middenfrontgevel eindigt in een topgevel met hardstenen decoraties. Het bouwjaar staat in een gevelsteen en in een smeedijzeren vaantje op de dakruiter. In een van de vertrekken op de begane grond stond vele jaren de brandspuit. In de loop der jaren werd zowel het interieur als het exterieur van het raadhuis diverse malen verbouwd. Zo verdwenen vier hoge schoorstenen op de zijgevels. In 1976 verhuisde de raad naar het nieuw gebouwde gemeenschapshuis De Hamar aan de Julianastraat. Dat gebeurde omdat het raadhuis aan de Markt te klein was geworden en er geluids- en trillingshinder was van het treinverkeer. Het oude raadhuis bood hierna onderdak aan het streekcentrum voor maatschappelijk werk, er vestigde zich een tandarts en een fysiotherapeut. In mei 1993 werd het pand aan een particuliere ondernemer verkocht, die het renoveerde om er een bruin café in te huisvesten. Uiteindelijk werd er in 1997 een restaurant in gevestigd. In 2009 kwam het voormalige raadhuis leeg te staan, maar twee jaar later kreeg het opnieuw een horecabestemming. **Zie: Beelenhuis; Hamar, De; Politiek.**
Literatuur: Twan Ernst, 'Het raadhuis op de markt in Belfeld' in: Maas- en Swalmadal jaarboek 2008-2010, 155-189.

Rabobank *Coöperatieve bank.* De Rabobank startte in 1897 in Nederland als Boerenleenbank. Daarvoor was de coöperatieve bank in 1847 in Duitsland geïntroduceerd als Raiffeisenbank door Willem Raiffeisen. De bank startte als voorschotbank voor de landbouw. Het was een kleine instelling die solidariteit toonde met de financieel minder draagkrachtige agrarische ondernemers. Op 4 maart 1906 opende in Belfeld een filiaal van de Boerenleenbank. Initiatiefnemer was rector Bongarts, die tevens als geestelijk adviseur optrad. Bij de start meldden zich vijftig personen aan als lid. De eerste lening van veertig gulden werd op 6 mei 1906 verstrekt. De leden van de bank waren aanvankelijk afkomstig uit de agrarische sector. Het ledental groeide gestaag. Zo waren er in 1947 al 160 leden. Statutair was de bank in de eerste jaren open als de kassier thuis was. Na de Tweede Wereldoorlog maakte de bank een sterke groei door. Het economisch leven kwam in een stroomversnelling en er ontstond meer spaarzin. In 1970 werd een nieuw kantoor aan de Schoolstraat in gebruik genomen nadat de bank op verschillende plaatsen in Belfeld gehuisvest was geweest. Zo startte men in de woning van kassier P. Driessen aan de Tegelseweg (Geloo), om vervolgens in 1918 te verhuizen naar de Rijksweg Noord 5 (1918-1935) en Zuid 7 (1935-1946), de Julianastraat en de Prins Hendrikstraat (tot 1970). In 1970 werd kassier P.J. Kurstjens de eerste directeur van de bank. Gaandeweg vond een verbreding van de klantenkring plaats en veranderde de naam van de katholieke Boerenleenbank in Rabobank na een fusie met de neutrale Raiffeisenbank. In 2000 verhuisde de bank van de Schoolstraat naar het Muldersplein. Op 1 augustus 2008 sloot de Rabobank in Belfeld haar deuren, omdat het aantal bezoekers sterk was teruggelopen. Een geldautomaat en een chipknip-oplaadpunt

bleven gehandhaafd. **Literatuur:** *75 jaar Rabobank Belfeld* (Belfeld 1981).

Reihs, Leo *Glaskunstenaar*. Leo Reihs werd op 4 januari 1926 in Tegelen geboren. In 1928 verhuisde hij naar Belfeld, waar hij tot in 2000 woonde. Na de lagere school haalde Reihs in de avonduren een middenstands- en een technisch diploma. Hierna werkte hij in de drukkerij van de missiepaters in Steyl. Bij de paters werd zijn interesse gewekt voor het werken met glas-in-lood en maakte hij zich de eerste beginselen van het vak eigen. In 1947 trad Reihs in dienst bij Atelier Flos in Steyl, waar hij honderden glas-in-loodramen ontwierp en mee uitvoerde. Door hem ontworpen ramen gingen naar particulieren, kloosters, kerken en scholen. Tussen 1950 en 1980 ging veel van zijn werk naar de Verenigde Staten. In Belfeld bevinden zich twee ramen van Leo Reihs op het priesterkoor van de Sint-Urbanuskerk. De ramen zijn voorafbeeldingen van de heilige eucharistie. Op het rechter raam staat de aartsvader Abraham, die zijn zoon Isaac wil offeren. Hoofdfiguur in het linker raam is Mozes, die in de woestijn water uit de rots slaat. In de directe omgeving van Belfeld is werk van Leo Reihs te zien in de kathedraal van Roermond en in het klooster van de Zusters van Onze Lieve Vrouw te Steyl. **Zie:** *Sint-Urbanuskerk*.

Revue *Amusementstheater*. De eerste Belfeldse revue *Dao kieke ze van* werd op 24 november 1935 opgevoerd door toneelvereniging Hierna Beter. Ook de Voortrekkersstam dr. Ariëns zette in de jaren vijftig en zestig revues op de planken. Die voorstellingen bestonden uit voordrachten, sketches (van het duo Sjnater en Sjnebbel) en liedjes. Ze droegen namen als *'t Kan neet baeter* (1951), *Lach of ich Sjeet* (1954), *Ut Kaok euver* (1956), *De Gäöt leek* (1957), *Dao zitte we mèt* (1959) en *Wat is tet ten?* (1960). De muzikale begeleiding was in handen van het orkest Karel Wetzels en de opvoeringen vonden plaats in de Kozakkenhut en later in zaal Derks. De populaire revues trokken telkens vele honderden bezoekers. De opbrengsten vloeiden in de clubkas van de verkennerij. **Zie:** *Hierna Beter*; *Scouting*; *Wetzels, Karel*.

Rijt, In de *Buurtschap*. In de Rijt is het oudste deel van Belfeld en ligt aan de westzijde van de Rijksweg. Het gebied is vernoemd naar een boerderij bij de huidige Maasstraat. De naam Rijt verwijst naar een oude waterloop.

Rode Kruis *Hulpverleningsorganisatie*. Het Belfeldse Rode Kruis is ontstaan tijdens de Tweede Wereldoorlog in mei 1941 als uitvloeisel van de Luchtbeschermingsdienst. Er werd toen in het dorp een zogenoemde Transportcolonne opgericht, als detachement van de afdeling Tegelen. In de loop van de oorlog werden de taken van het Rode Kruis zwaarder, vooral tijdens de fronttijd van november 1944 tot maart 1945. Tot 1951 functioneerde het Belfeldse Rode Kruis onder de vlag van de afdeling Tegelen. Belfeld ging daarna verder als een nieuwe afdeling, samen met de buurgemeentes Beesel en Reuver. In 1968 werd ook een jeugdafdeling opgericht. Het Rode Kruis vond in Belfeld vijf jaar onderdak in café-zaal 't Bergske en in het souterrain van het oude gemeentehuis aan de Markt en in 1961 verhuisde men naar de voormalige brandweerkazerne aan de Theresiastraat, die diverse malen werd verbouwd en uitgebreid. In 1980 splitste Belfeld zich van Beesel en Reuver af en ging verder als zelfstandige afdeling. Het aantal taken van het Rode Kruis breidde in de loop der jaren fors uit. Zo houden de circa veertig vrijwilligers zich in 2011 bezig met EHBO- en welfare-taken, opvang en verzorging.

Romeinse tijd *Periode waarin Belfeld binnen de invloedssfeer lag van het Romeinse Rijk*. In de Romeinse tijd bevonden zich in Belfeld nederzettingen ten zuiden van het dorp, op een rechte lijn over een lengte van 3,5 kilometer van de Schelkensbeek tot aan de Kapelweg bij Geloo: op de Schelkensberg, de Krekelsberg, de Bolenberg, het Witveld en de Kozakkenberg. Het waren waarschijnlijk agrarische nederzettingen van boerengemeenschappen die in eenvoudige houten boerderijen woonden en akkerbouw en veeteelt bedreven. Tussen de Schelkensberg en de Kapelweg zijn echter ook sporen aangetroffen die op een villa-terrein wijzen. De villa's waren grote boerenbedrijven met een stenen hoofdgebouw, een stenen vloer en een met pannen gedekt dak. Op de Schelkensberg is daarnaast bronsmateriaal en glas gevonden, waaronder een munt en twee bronzen fibula's (mantelspelden). Op de Krekelsberg en in het Patersbos werden resten van ovens aangetroffen waarin pannen werden gebakken. De ovens werden gebruikt door soldaten van het 30e legioen dat was gestationeerd in Xanten. Op het Witveld werden dakpannen met militaire stempels gevonden, waardoor het vermoeden bestaat dat hier een Romeinse statio (marechausseepest) lag.

Ruitersclub Voorwaarts.

Belfeld en omgeving hoorden in de Romeinse tijd tot de provincie Germania Inferior of Neder-Germanië, met als hoofdstad Keulen. Een deel van de gevonden scherven werd gedateerd in de periode 175-250 na Christus. Door de vrede van de *pax Romana* vonden in de Romeinse tijd bijna geen schermutselingen en oorlogen tussen de verschillende stammen meer plaats. Dit leidde tot een opleving van de economie en een bevolkingstoename. **Zie:** *Archeologische vondsten*; *Krekelveld*; *Witveld*; *Wegen*. **Literatuur:** W.J.H. Willems, *'Archeologische kroniek over de jaren 1980-1982'* in: *Publications de la société historique et archéologique dans le Limbourg CXIX* (1983) 197-291.

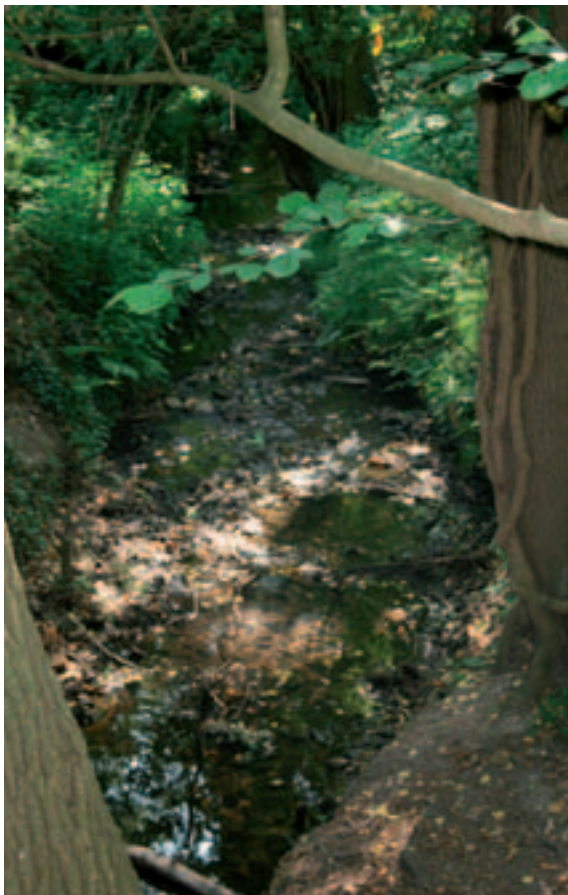
Rosahoeve *Boerderij in Geloo*. De Rosahoeve aan de Soersbeekweg dateert uit 1936, maar op deze plek bevonden zich waarschijnlijk al vanaf 1600 voorlopers van de huidige boerderij. De langgevelhoeve is vernoemd naar de vroegere eigenaresse Rosalie Janssen.

Rotten *Oude naam voor woonkernen*. Belfeld kende vanaf de zestiende eeuw drie rotten: het dorp Belfeld, het buurtschap Geloo en een groep huizen in het Broek, ook wel aangeduid als de Bolenberg.

Ruilverkaveling *Herschikking van landbouwgrond*. In 1955 werd op initiatief van burgemeester Maarten van Rijckevorsel een waterbeheersingsplan met daaraan gekoppeld een ruilverkavelingsplan gepresenteerd. De plannen hadden betrek-

king op land- en tuinbouwgronden in het Broek met aansluitend in het noorden gronden tot aan de Kaldenkerkerweg in Tegelen en in het zuiden een strook tussen de grens en de spoorlijn tot aan de Swalm. Het was een gebied met een lengte van twaalf en een gemiddelde breedte van ruim anderhalve kilometer. De plannen moesten een einde maken aan versnippering van agrarische grond en de slechte waterlossingen. Het zou echter heel wat jaren duren eer daadwerkelijk iets gebeurde. Dat het zo lang duurde, kwam mede door de onzekerheid over het tracé van de kernenverbindingsweg. In 1969 werd na negen jaren van voorbereiding gestart met de uitvoer. Bekken werden verlegd, dichtgegooid of verbreed. Er kwamen minder wegen en het aantal percelen in het gebied nam af van 660 tot 230. Bij de ruilverkaveling Belfeld waren 196 grondeigenaren en erfpachters betrokken op een oppervlakte van 683 hectare. In 1975 was de ruilverkaveling voltooid. **Zie:** *Meelderbroek*. **Literatuur:** drs. X.C.C. van Dijk, *Van Neanderthalers tot pottenbakkers: De cultuurhistorische erfenis van Belfeld* (Weesp 2011).

Ruitersclub Voorwaarts *Paardrijvereniging*. Voorwaarts werd opgericht in oktober 1931. Bij de oprichting meldden zich 25 ruiters aan. Aanvankelijk was Voorwaarts een club van boerenzonen die op zondag paardreden. Het clubhuis van de Belfeldse ruiters werd café Geloë. De belangstelling voor het paardrijden verslapte door de economische crisis en de Tweede Wereldoorlog, maar na de oorlog werd de vereniging nieuw leven ingeblazen. Dat gebeurde op 15 oktober 1945. Dankzij de in-

Schelkensbeek.

spanningen van de Jonge Boeren en Tuinders beschikte Voorwaarts al gauw over vijftig leden. In 1957 traden de eerste vrouwelijke ruiters toe. Voorwaarts nam deel aan concoursen in de omgeving en successen bleven niet uit. Aanvankelijk reden de Belfeldse ruiters op een terrein aan de Schoolstraat. Toen hier in 1985 volkstuintjes werden aangelegd, verkaste men naar een terrein bij de manege aan de Beekweg. Op het terrein waren een springwei, een dressuurbaan en een kleine kantine. Eerder, in 1971, werd in een verbouwde schuur een binnenmanege in gebruik genomen. In datzelfde jaar werd een ponyafdeling opgericht. Met een groot aantal leden was de club in de loop der jaren goed vertegenwoordigd op wedstrijden dressuur, springen en eventing. Het clublokaal van Voorwaarts was in de jaren zeventig bij café De Boer. Op 28 maart 1981 nam de vereniging aan de Sportlaan een eigen manege officieel in gebruik. De vereniging telde toen 85 leden. Enkele jaren later zag

men zich echter genoodzaakt die manege te verkopen. Sindsdien organiseert Voorwaarts haar indoorwedstrijden in Helden. In 2010 veranderde de officiële naam van de club in Paarden Sportvereniging Voorwaarts, kortweg PS Voorwaarts. De vereniging telt in 2011 45 leden. **Zie: Manege.**

Sarajevka **Zie: Boerinnenbond.**

Schans **Zie: Loherschans.**

Schelkensbeek **Waterloop.** De Schelkensbeek ontspringt in het Meelderbroek tussen Beesel en Reuver. De naam van de beek, die ook wel Schelkensbeek wordt genoemd, is afgeleid van het Germaanse *skiljan*, later schel of scheiding. Volgens een Belfeldse sage zou de naam verwijzen naar een belletje aan een touw dat door rovers over de beek zou zijn gespannen en dat ging 'schellen' als er iemand tegenaan liep. De meanderende beek vormt de grens van de gemeente Beesel en Belfeld. De Schelkensbeek mondt uit in de Maas.

Literatuur: Loe Giesen, Tussen Maas en Meerlebroek. Toponiemen in de gemeente Beesel (Reuver 1990).

Schietterrein **Zie: Sint-Urbanus.**

Schietverenigingen In Belfeld werden in de loop der jaren meerdere schietverenigingen opgericht. De oudste was broederschap Sint-Urbanus. In de jaren twintig van de vorige eeuw volgde vereniging Diana, die tot 1962 actief was. In 1977 werd schietvereniging De Flint opgericht en in 1991 lucht-schietvereniging De Grensstreek. **Zie: Diana; Flint, sv de; Grensstreek, sv de; Sint-Urbanus.**

Scholen **Zie: Basisonderwijs.**

Schonenborg **Boerderij.** In 1777 bouwde het echtpaar Erkens in het Meelderbroek (langs de Bosheideweg) een ontginningsboerderij. Datzelfde jaar werd die boerderij gepacht door het uit Kaldenkerken afkomstige echtpaar Joannes Schoonenburgh en Anna Maria Op den Oordt. De boerderij, die hierna de naam Schonenborg kreeg, bestond uit een woning met stalgedeelte en een losse schuur. Tussen 1810 en 1840 zijn de twee losse boerderijdelen aan elkaar verbonden via een dwarsvleugel, waardoor een U-vormige plattegrond (carré-vorm) ontstond. Na 1840 is de bebouwing op de noordwesthoek verdwenen, waardoor het hoofdgebouw niet meer was vastgekop-

Boerderij Schonenberg.

Sander Schutgens.

peld aan de dwarsvleugel. In de loop van de negentiende eeuw groeide het complex door investeringen van Steyler kooplieden uit tot een omvangrijk landgoed. Eind 1912 verkocht de eigenaar, de familie Wolters uit Venlo, het complex aan de congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest uit Steyl. De zusters bouwden in 1915 op het landgoed, dat toen ruim zeventig hectare groot was, een nieuw verblijf ten westen van de oude boerderij. Het onderkomen kreeg de naam Arnoldushoeve, naar de patroon van Arnoldus Janssen, die hun congregatie had gesticht. De hoeve werd ook wel aangeduid als nieuw-Schonenborg. Aan de rechterzijde van de ingang deur bevindt zich in de boerderij een gevelsteen met de tekst: 'In honorem st. Arnoldi 18-7-1915'. Het woonhuisgedeelte richtten de zusters in als een klein klooster met kapel. Bij de hoeve hoorde dertig hectaren bouw- en weiland en een nog groter terrein heide- en hakhout, dat later grotendeels werd ontgonnen. De opbrengst

was voor de kloosters in Steyl. Op 2 februari 1916 vond de plechtige inzegening van het huis plaats. De zusters bleven tot in de herfst van 1968 op de hoeve. Het klooster werd nadien omgebouwd tot woonhuis en veebedrijf. Het complex van de Arnoldushoeve bestaat thans uit het hoofdgebouw uit 1915 en enkele later toegevoegde bijgebouwen. **Literatuur: Koos Berghs en Ton Desar, De Venlose boerderijen. Een actuele impressie (Venlo 2009).**

Schroembges, Judith **Badmintonspeler.** Judith Schroembges werd op 8 september 1979 in Belfeld geboren. Na de basisschool volgde ze in Venlo een mbo-opleiding activiteitenbegeleiding. Op jeugdige leeftijd kwam de Belfeldse in aanraking met de badminton sport. Dat gebeurde via haar vader, die trainer was bij BC Good Luck. Hierna speelde Judith voor BC Olympia in Tegelen en voor BC United in Venlo. Judith Schroembges werd verschillende malen Nederlands kampioen enkel- en dubbelspel in verschillende leeftijdscategorieën. Ook won ze zilver bij het damesdubbel tijdens het Europees Kampioenschap junioren in Oostenrijk. In 1999 stopte Schroembges met badminton. **Zie: Good Luck.**

Schutgens, Sander **Atleet.** Sander Schutgens werd op 31 december 1975 in Belfeld geboren. Hij bezocht het lbo in Tegelen en de middelbare agrarische school in Deurne, waarna hij op landgoed Arnoldushoeve in Belfeld aan de slag ging. In 2007 werd hij hier eigenaar van een melkveehouderij. Naast zijn werk doet Schutgens sinds 1990 aan atletiek, met als specialisme de lange afstand.

Schutgens is aangesloten bij atletiekvereniging Pegasus en wordt getraind door Venloonaar Carel van Nisselroy. Op de marathon haalde hij in 2005 een achtste plaats (Amsterdam) en in 2006 werd hij 19e tijdens het Europees kampioenschap in Göteborg en eindigde hij als 18e in Rotterdam. In 1998 en in 2000 werd hij nationaal kampioen veldlopen (korte afstand). Bij het wereldkampioenschap veldlopen in Marokko werd hij in 1998 76e (korte afstand) en in 1999 86e op de lange afstand. In 2005 werd hij nationaal kampioen op de 5000 meter en in 2006 kampioen op de 10.000 meter. Met het Nederlands team won hij bij diezelfde kampioenschappen een bronzen medaille in het landenklassement. In 2007 werd de Belfeldenaar derde bij de Venloop (halve marathon) en achtste op de 10.000 meter bij de Europacup in Ferrara (Italië). In 2008 werd de Belfeldse atleet Nederlands kampioen op de 5000 meter. Dat was zijn vijfde nationale titel. Drie jaar eerder ontving hij de Van Gool-sporttrofee voor beste sporter van de gemeente Venlo. Sander Schutgens eindigde meer als dertig maal in de top drie bij Nederlandse atletiekkampioenschappen.

Scouting, 1954.

Schuttekamp Akkerland. De Schuttekamp lag opgesloten tussen de huidige Emmastraat, Schuttekampstraat, Prins Frederikstraat en de Wilhelminastraat. Direct na de Tweede Wereldoorlog verrees in het gebied een woonwijk. De naam van het gebied verwijst naar een akker die door een houtwal is omgeven. Het perceel was lange tijd eigendom van de Belfeldse parochie. De pachtopbrengst kwam ten goede aan broederschap Sint-Urbanus.

Schutterij Zie: Sint-Urbanus.

Scouting Jeugdbeweging. In oktober 1945 werd de katholieke meisjesbeweging 'Rosa van Lima' opgericht door pater Geurts en Maria Geraads. De gidsengroep was eerst gehuisvest in het naaiatelier van de Theresiaschool aan de Schoolstraat. In 1947 kregen de meisjes hun eerste uniformen en verhuisden ze naar de zolder van de kleuterschool. Op 11 juli 1946 werd de katholieke verkennerbeweging Don Bosco opgericht door Lei Jetten, Herm Douben (eerste groepsleider), Lei Stroeken (eerste hopman), Piet Schouwenberg en kapelaan Joannes Boessen. Het was een voortzetting van de Jonge Wacht, later Jong

95 Nederland. Er werd gestart met een veertigtal jongens tussen twaalf en zestien jaar. De groep kwam aanvankelijk bijeen in de woning van de weduwe Stroeken-Baggen (*Bagges Betje*) aan de huidige Schuttekampstraat. Van hieruit ging het in 1953 naar de Kozakkenberg waar men zelf, met bouw materiaal afkomstig van de in de Tweede Wereldoorlog verwoeste kerk, een blokhut had getimmerd. In 1953-1954 werd, deels met materiaal uit de oude blokhut, een nieuwe hut gebouwd aan de Beatrixlaan. Dit onderkomen kreeg de naam Kozakkenhut. Er waren toen voortrekkers, verkenner en welpen. De leiding van de jeugdbeweging organiseerde kampen en trektochten en in de jaren vijftig en zestig revues. Ook waren er in de jaren zestig en zeventig Tiroler avonden met schietwedstrijden, waarbij de blokhut veranderde in een Weinstube. De opbrengst van die avonden werd gebruikt om leden van de scouting naar Lourdes te laten gaan om daar de helpende hand uit te steken. In 1972 fuseerden de jongens- en de meisjesgroep en werd Scouting Belfeld opgericht. De jeugdbeweging werd gaandeweg breder uitgebouwd en de uniformen verdwenen. De spellen bleven en ook het bouwen met hout. In 1995 vierde Scouting Belfeld zijn 50-jarig bestaan onder meer met een jubileumkamp in Vianden waaraan honderd personen deelnamen. De Kozakkenhut is na diverse uitbreidingen en verbouwingen in 2011 nog steeds het clublokaal van de scouting. In 2010, bij het 65-jarig bestaan, telde de vereniging ongeveer honderd leden. Die zijn afhankelijk van leeftijd en geslacht opgedeeld in kabouters, gidsen, welpen, verkenner, explorers en de STAMM. Zie: Revue.

Jos Simons (links).

Seijben, Harry Politicus. Gerardus (Harry) Seijben werd geboren te Belfeld op 18 januari 1932. Na de basisschool bezocht hij de mulo en daarna de hbs. In Belfeld runde hij een modezaak. In 1958 werd

Harry Seijben.

Seijben in de gemeenteraad van Belfeld gekozen namens de lokale Lijst 1 (Middenstand). Van 6 september 1966 tot 28 juli 1978 was hij wethouder. Na tussentijdse verkiezingen werd de Belfeldenaar op 12 december 1977 benoemd tot lid van de Tweede Kamer. Hier was hij

namens het CDA de (beoogde) woordvoerder midden- en kleinbedrijf. Seijben voerde in het parlement echter nooit het woord, omdat hij voor zijn inauguratie plotseling overleed. De Belfeldse ondernemer/politicus bekleedde diverse bestuurlijke functies. Zo was hij vicevoorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken van Noord-Limburg, lid van de Gewestraad Noord-Limburg en lid van het hoofdbestuur van de Limburgse Organisatie van Zelfstandige Ondernemers (Lozo). Harry Seijben overleed te Tilburg op 28 juli 1978.

Zie: Politiek.

Sfinx Jeugd- en Jongerenstichting. Sfinx werd in 1977 opgericht – met als initiatiefnemers John Kierkels en Tiny Aelen – als opvolger van een jeugdbeweging die vanaf 1970 in De Meule aan de Schoolstraat bijeen kwam. De stichting organiseerde activiteiten voor jongeren van twaalf tot zestien jaar. In 1976 verhuisden de jongeren naar gemeenschapshuis De Hamar. Hier werden onder meer discoavonden georganiseerd. In 1994 stapte het bestuur van Sfinx op omdat er onvoldoende geld was om aansprekende activiteiten te organiseren. Enkele jaren later werd het jeugd- en jongerenwerk via een werkgroep nieuw leven ingeblazen. De jongeren kregen toen een onderkomen in het voormalige verenigingsgebouw van de tennisclub BTC, dat nadien de naam The Jungle kreeg.

Zie: Meule, De; Jeugdruimte The Jungle.

Sigaren- en sigarettenfabrieken Zie: Tabaksindustrie.

Simons, Jos Voetballer. Jos Simons werd op 25 juni 1947 in Belfeld geboren. Hij volgde na de Aloysius-school een technische opleiding en werkte in Tegelen, onder meer bij metaalgieterij Giesen. Vanaf zijn achtste speelde Simons bij voetbalclub Belfeldia. Hier werd hij vanaf zijn vijftiende een

vaste keuze in het eerste elftal, dat destijds in de tweede klasse speelde. Zijn manier van spelen viel op en Simons werd op zijn 21e gescout door PSV, waar hij in het seizoen 1968-1969 als verdediger vier wedstrijden in het eerste elftal speelde. De top bleek te hoog gegrepen, maar VVV, dat in de tweede divisie speelde, zag wel wat in de Belfeldenaar. Hij kreeg in Venlo een contract en speelde er van 1971 tot 1975 in het eerste elftal. Na zijn 'prof-carrière' keerde Jos Simons terug naar Belfeldia, waar hij nog een aantal jaren in het eerste elftal speelde. Hierna deed hij bij de veteranen mee en was hij actief als jeugdtrainer.

Sint-Aloysiuschool *Zie: Basisonderwijs.*

Sintermerte Volksfeest. Het feest van de heilige Martinus wordt in Belfeld jaarlijks op de vrijdag voorafgaand aan 11 november gevierd. Wanneer dit voor het eerst gebeurde, is niet bekend. Vermoedelijk komt de viering met lampions en lichtjes voort uit een heidens lichtfeest. Aanvankelijk werd Sintermerte in de verschillende buurten gevierd. Elke buurt maakte zijn eigen *sintermerteshoop*. Al weken tevoren werd door de jeugd 'gestroet' (brandbaar spul bijeen brengen), want elke buurt wilde dat zijn brandstapel de grootste was. Vanwege die rivaliteit moest de troshoop de laatste dagen voor Sintermerte worden bewaakt, omdat andere buurten soms probeerden de brandstapel of het verzamelde spul voortijdig in brand te steken. Verder vermaakte de jeugd zich rond Sintermerte met de *zwingelpot*: een conservenblik, waarin met een spijker gaatjes in de bodem waren gemaakt; aan de bovenzijde was aan twee kanten een draad bevestigd zodat je er mee door de lucht kon draaien (*zwingele*). In het blik werd met turf en houtjes een vuur brandend gehouden. Toen de viering rond het midden van de jaren vijftig centraal werd georganiseerd, startten de activiteiten met een speciale Martinusmis bezocht door 'de arme man' en de schutterij. Na de mis was er een fakkeloptocht met als eindbestemming de troshoop aan de Berkenhoflaan. Daar voltrok zich het schouwspel van Sint-Martinus en de bedelaar. De bij het feest horende vuurhoop herinnerde aan het verbranden van afgodsbeelden en slechte geschriften door de heilige Martinus. In 1953 werd in Belfeld voor het eerst een Sintermertesopectocht met fakkels en lichtjes gehouden. De organisatie was in handen van de drie samenwerkende standsorganisaties (NKV, Middenstand en LLTB). Vanaf

2002 organiseert het Kinder Ontspanningswerk de activiteit op de Patersplak. *Zie: Kinder Ontspanningswerk.*

Sint-Hubertus 1 / *Politiehondenvereniging.* PHV Sint-Hubertus werd opgericht in 1917. Dat gebeurde op initiatief van G. Hoezen, P. Muurens, H. Litjens, G. Julicher en P. Apeldoorn. Sint-Hubertus was aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Politiehond Vereniging en succesvol bij regionale en landelijke wedstrijden. Diverse leden stonden met hun honden hoog op de landelijke ranglijst. In 1975 werden de Belfeldse honden Leon en Mierza van eigenaar en geleider Sjaak Thijssen landskampioen Politiehond I en Reserve Kampioen Politiehond II. In 1982 en 1983 werd een Belfeldse hond Limburgs kampioen Politiehond II. Dat was de Mechelse herder Rudy van Reuvenaer Wim Rijvers. Rudy werd in september 1983 bovendien Nederlands kampioen Politiehond II (de hoogste klasse). De bouvier Marco van Ton Peeters werd in 1987 beste politiehond bij de selectiewedstrijd (categorie PH II) van de afdeling Limburg. De hond mocht hierna deelnemen aan het nationaal kampioenschap. Ook Venlonaar Rob Eppink, eveneens lid van Sint-Hubertus, trad met zijn Mechelse herder Roy aan. Hij werd kampioen in de categorie politiehond I. In 1988 werd Marco van Ton Peeters beste reddingshond tijdens nationale keuringswedstrijden en in juni 1991 werd Benji van Sjaak Thijssen nationaal kampioen Objectbewakingshond. Voor wedstrijden en zwemtrainingen moest de Belfeldse politiehondenvereniging lange tijd naar Venlo uitwijken. Aanvankelijk trainde Sint-Hubertus de honden op een terrein in het Patersbosje, waar ook regelmatig wedstrijden werden georganiseerd. Vanaf 1983 had de vereniging op de Krekelbergsheide de beschikking over een terrein met een vijver. In 2001 werd Sint-Hubertus opgeheven vanwege een tekort aan jonge leden.

2 / *Jagersvereniging.* Uit opgegraven krabbers, pijl- en speerpunten blijkt dat in Belfeld al in het stenen tijdperk werd gejaagd. Het grote wild is thans verdwenen, maar er worden in Belfeld jaarlijks nog verschillende vossen buitgemaakt. De jachtrechten waren tot in de negentiende eeuw van belang vanwege de uitgestrekte jachtterreinen. De rechten werden jaarlijks door de gemeente verpacht. Dat gebeurde aan notabelen, die voor hun plezier op jacht gingen en later aan de plaatselijke jachtvereniging. Die vereniging, Sint Hubertus genaamd, werd in 1973 ingeschreven bij de Kamer van Koop-

Sint-Theresiaklooster.

handel. Wanneer de vereniging exact werd opgericht is niet bekend. In 2011 zijn nog vier leden van Sint-Hubertus actief.

Sint-Leonardus 1 / *Katholieke heilige.* Leonardus was een Frankische edelman. Wanneer hij exact werd geboren, is niet bekend. Nadat Leonardus een veldslag tegen de Germanen had gewonnen, bekeerde hij zich tot het katholieke geloof en werd hij door de bisschop van Orleans tot diaken gewijd. Hierna hield hij zich bezig met het bekeren van heidenen. Hij leefde als een kluizenaar en werd abt van een klooster. De verering van Leonardus (Sint-Lindert) in Belfeld was in 1842 een initiatief van pastoor Norbertus Sleurs. Deze beweerde een relikwie van Sint-Leonardus te bezitten en schonk dit aan de parochiekerk. Via het bisdom stemde de Paus ermee in dat gelovigen die na een biecht en communie de Belfeldse kerk bezochten een volledige aflaat (vergeving van zonden) kregen. Dat moest dan wel onder het octaaf gebeuren, een periode van acht weken na de sterfdag van Leonardus op 6 november.

Ongeveer een eeuw lang kwamen pelgrims hiervoor speciaal naar Belfeld en leek het gebied om de kerk een kleine kermis. Sint-Leonardus werd vooral aangeroepen bij spit, jicht en reumatiek. Na 1918 beperkte de viering zich nog slechts tot een kerkelijke plechtigheid. In de Belfeldse parochiekerk bevindt zich een gipsen beeld van de heilige, dat rond 1900 werd verworven om een vermolmd houten beeld te vervangen. Leonardus wordt voorgesteld als een monnik met een ketting in zijn rechterhand. In zijn linkerhand houdt hij een goudkleurige staf. In de Sint-Urbanuskerk bevindt zich ook het vermeende botreliëk van Sint-

Leonardus. *Literatuur: J. Hermkens, Korte levensschets van de H. Leonardus, patroon tegen de jicht (Roermond 1916).* **2** / *Religieuze vereniging.* Sint-Leonardus werd opgericht in 1842 met als doel de verering van de heilige Leonardus in Belfeld. Het eerste feest werd in november 1842 gevierd met een plechtig octaaf. De missen werden druk bezocht en dat zou gedurende een eeuw zo blijven. De octaafviering werd in 1949 officieel afgeschaft, omdat de belangstelling sterk was afgenomen. **3** / *Zie: Arbeidersbeweging.*

Sint-Theresiaklooster In 1916 begonnen zusters Dienaressen van de Heilige Geest uit Steyl in Belfeld met het geven van onderwijs. Met het gereedkomen van de Theresiaschool, waarvan een deel werd ingericht als verblijf voor de zusters, vestigden ze zich ook in Belfeld. In 1917 kwam een voorlopig zusterhuis gereed. In 1920 was het aantal zusters toegenomen tot twaalf en was er plaatsgebrek. Vandaar dat in 1922/1923 aan de Schoolstraat een klooster werd gebouwd. De zusters gaven niet alleen les, maar begonnen ook met Groene Kruiswerk. Het klooster in Belfeld behoorde vanaf 1927 tot de Nederlandse provincie waarvan het moederhuis in Baexem lag. In de grote kloostertuin werden in 1970 twintig seniorenwoningen gebouwd. Het wooncomplex kreeg de naam Pronkhof. In 1997 werd het klooster verkocht aan Woningstichting Urbanus. Op dat moment verbleven er nog zes zusters in het klooster. Urbanus verbouwde het klooster en maakte het geschikt voor sociale woningbouw. Op 1 februari 1998 namen de laatste drie religieuzen afscheid van de Belfeldse gemeenschap. *Zie: Basisonderwijs; Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest; Groene Kruis; Pronkhof.*

Broederschap-Schutterij Sint-Urbanus, 1934.

Sint-Urbanus 1 / *Patroonheilige*. Urbanus is de beschermheilige van de landbouw en de wijnbouw in het bijzonder. Urbanus was een Romein, die van 222 tot 230 regeerde als paus Urbanus I en als martelaar stierf. Urbanus wordt afgebeeld als paus met de tiara op het hoofd en een tros druiven in de hand of staande op een boek. Op het wapen van Belfeld draagt hij drie korenaren in de hand. Rond zijn patroonsfeest op 25 mei viert Belfeld zijn kermis. Ook de parochiekerk van Belfeld is opgedragen aan de heilige. Verder zijn in Belfeld heel wat organisaties, van een schutterij tot de woningstichting, naar de heilige genoemd. Wellicht dat de keuze op Sint-Urbanus viel vanwege de wijnbouw in deze streken gedurende de Middeleeuwen. **2** / *Broederschap*. De exacte datum van de oprichting van broederschapsschutterij Sint-Urbanus is niet bekend. Vooral nog wordt uitgegaan van het oudst bekende jaartal: 1653. Wellicht is de vereniging ouder, want in een document uit 1533 is sprake van 'etliche broederschapten' in Tegelen, waartoe destijds ook Belfeld behoorde. Zoals meestal, vond de broederschap zijn oorsprong binnen de kerk met als doel het beschermen van kerk, volk en vaderland. In de Franse Tijd kwam een voorlopig einde aan Sint-Urbanus als schuttersgilde. Na het vertrek van de Fransen leidde het gilde een sluimerend bestaan. Van activiteiten als het vogelschieten, was geen sprake meer. De oprichting van een ziekenbus, een soort ziekten overlijdensverzekering, door de broederschap bracht in 1872 nieuw leven in de brouwerij. Zo telde de vereniging tussen 1874 en 1880 rond de

Schutterij Sint-Urbanus, 2007.

tachtig leden op een bevolking van 508 inwoners. Het buslokaal, waar de premie moest worden betaald, wisselde tussen 1872 en 1965 jaarlijks bij opbod. In 1965 was café Van Dijk aan de Schoolstraat het laatste buslokaal. Omstreeks 1920 waren de onderlinge hulpfondsen over hun hoogtepunt heen, nadat door de overheid meer sociale voorzieningen waren getroffen. Ziekenbussen werden daarmee overbodig, wat tot een daling van het aantal leden leidde. In 1962 werd de ziekenbus officieel opgeheven. Vanaf 1880 nam Sint-Urbanus weer deel aan toernooien. Omdat het archief van de schutterij in de Tweede Wereldoorlog verloren ging, zijn slechts sporadisch gegevens bekend gebleven. In 1936 telde de vereniging 36 leden, onder wie een paar dozijn actieve schutters. Aan de activiteiten van de schutterij kwam in mei 1940 met de Duitse inval opnieuw een einde. De schutterij moest haar buks inleveren, waarna ze feitelijk ophield te bestaan. Op 9 oktober 1945 vond een eerste vergadering plaats na de bevrijding en in 1951 werd het driehonderdjarig en in 1976 het 325-jarig bestaan gevierd. Vanwege dat laatste jubileum mocht Sint-Urbanus in augustus van datzelfde jaar een regionaal schuttersfeest organiseren, waaraan twintig schutterijen deelnamen. Eind jaren zeventig kreeg het korps nieuwe uniformen en op het Oud Limburgs Schuttersfeest (OLS) schoten de Belfeldenaren voor het eerst

101 zeventien punten. Op het schietterrein werd het aantal schietbomen uitgebreid tot acht. De schietprestaties van de Belfeldse schutters zijn wisselvallig te noemen. Zo kende men mindere periodes en succesvolle jaren, zoals 1989, waarin alle drie de bondsschuttersfeesten van schuttersbond Juliana werden gewonnen. Persoonlijk succes was er voor Hay van Dijk, die in 1983 algemeen kampioen werd van de bond Juliana. In 2008 eindigde de Belfeldse schutterij als vierde bij het Oud Limburgs Schuttersfeest, eerder in 1987 waren de Belfeldenaren al eens achtste geworden. Tegen het eind van de achttiende eeuw schoot Sint-Urbanus waarschijnlijk op het Witveld. Waar in de negentiende eeuw werd geschoten, is niet bekend. In het begin van de twintigste eeuw stond de schietboom in ieder geval in de tuin van het postkantoor aan de Vennekenstraat. Hierna schoot de broederschap lange tijd in de tuin van het café van Thei de Kriëmer (Hendriks) op de Bolenbergweg, naderhand café De Boer. In 1974 verhuisde Sint-Urbanus naar een nieuw schietterrein in buurtschap 't Hoppert, eveneens aan de Bolenbergweg. Een van de hoogtepunten in de jaren negentig was de totstandkoming van het eigen verenigingslokaal Urbanushoof. Dat was mogelijk dankzij honderden uren zelfwerkzaamheid. Veel materialen waren afkomstig van het eerder gesloopte Boerenbondgebouw. Het onderkomen werd op 27 april 1991 officieel geopend. In de jaren vijftig ontstond binnen Sint-Urbanus een drumband, waarvan de harde kern werd gevormd door zonen van de familie Thissen. Die band werd al snel aangevuld met blazers, waarna sprake was van een drumband-klaroenkorps. Onder leiding van Laurens Graat en Sjaak Reinders werd het gezelschap klaargestoomd voor diverse muziekwedstrijden met als hoogtepunt in 1965 het behalen van het Limburgs kampioenschap en de blauwe wimpel in de derde divisie te Kerkrade. In 1970 liep de belangstelling voor het klaroenkorps echter terug, waarna het besluit viel om als drumband verder te gaan. Onder leiding van Jan Stultiëns werden hierna fraaie successen behaald op diverse concoursen. Gaandeweg daalde echter het aantal muzikanten, ondanks het feit dat ook meisjes werden toegelaten. Een daling die er in 1992 toe leidde dat de drumband werd opgeheven. Blaaskapel de Hölter Brök zorgde nadien voor de muzikale omlijsting van de schuttersevenementen. Schutterij Sint-Urbanus kreeg in 2000 de beschikking over drie kogelvangers. Een jaar later vierde de broederschap op grootse wijze zijn 350-jarig bestaan. Vanaf 3 mei 2009 beschikt schutterij Sint-Urbanus over een groep vendeliers. De vendels hebben een ontwerp waarin de kleuren rood, geel en wit in de vorm van een gedeelte van een schild zijn verwerkt

met daarbinnen de *bölkes*. Rood is de kleur van de broederschap en geel en wit zijn de kleuren van de Rooms-katholieke Kerk. De vendels symboliseren de schutterij die sinds zijn bestaan 'altaar, haard en troon' beschermt. **Zie: Hölter Brök, De Literatuur: Jan Bloemers, et al (red.), Bomen, bölkes, broederschap. 350 Jaar Broederschap St. Urbanus (Belfeld, 2001).** **3** / *Woningcorporatie*. Door oorlogsgeweld in 1940-1945 was in Belfeld slechts een elftal woningen vernield. Als gevolg van de Tweede Wereldoorlog

Woningcorporatie Sint-Urbanus.

heeft de bouw echter jaren stil gelegen. Dat was na de bevrijding pijnlijk merkbaar. Er was in de gemeente amper nog een woning te krijgen. Huurwoningen waren er sowieso maar weinig en veel huizen werden noodgedwongen bewoond door twee gezinnen. Vooral jonge stellen weken 'massaal' uit naar Reuver, Tegelen en Venlo of trokken nog verder weg. Het streven van de gemeente was na de oorlog met name gericht op het opheffen van de woningnood. Er moesten betaalbare woningen komen, vooral voor de laagstbetaalden. De uitvoering kwam in handen van het gemeentelijk woningbedrijf. Aanvankelijk bouwde de gemeente noodwoningen. Het eerste complex van zestig permanente huurwoningen verrees tussen 1947 en 1948 in de omgeving van de Schutte-kampstraat, de Wilhelminastraat en de Industrie-straat. De gemeente deed haar uiterste best, maar was volgens de plaatselijke afdeling van de invloedrijke Katholieke Arbeidsbeweging (KAB) toch niet de geëigende instantie om voor sociale woningbouw zorg te dragen. De KAB kreeg haar zin. Op 13 december 1955 vond in het KAB-gebouw aan de Schoolstraat de oprichtingsvergadering plaats van Woningvereniging Sint Urbanus. Achttien mannen uit het dorp waren aanwezig, evenals het voltallig college van burgemeester en wethouders, enkele gemeenteambtenaren en een handvol vakbondsleden. Het aantal leden van de vereniging werd bepaald op één per twintig woningen. Doelstelling

van de vereniging werd het bouwen en beheren van goede en betaalbare woningen in Belfeld. Tijdens de eerste vergadering meldden achttien Belfeldenaren zich aan als lid. Het bestuur bestond voor een meerderheid uit gemeenteambtenaren. Burgemeester Maarten van Rijkevorsel werd de eerste voorzitter en de gemeenteontvanger nam de taak op zich van secretaris-penningmeester. Omdat het hele gemeentelijke woningapparaat in de nieuwe vereniging was opgenomen, beschikte de corporatie bij de oprichting over 236 woningen, met een gemiddelde maandhuur van f 12,73. De oprichting betekende overigens niet dat de gemeente de zeggenschap over de sociale woningbouw kwijt was. In tegendeel: alles waarmee geld was gemoeid, moest aan de gemeenteraad ter goedkeuring worden voorgelegd, terwijl de gemeente ook de toewijzing van de woningen in handen hield. In feite was die situatie – mede door de belangenverstrengeling – niet werkbaar. Dat leidde in 1969 tot een echte verzelfstandiging van Sint Urbanus. De corporatie zetelde aanvankelijk in het raadhuis, maar in 1969 verhuisde Sint Urbanus naar een eigen onderkomen aan de Schoolstraat. In het pand kwam zowel de administratie als de onderhoudsdienst. In 1971 werd Leo Jetten voorzitter. In feite vond toen de ont koppeling van de gemeente plaats. De woningvereniging nam nadien ook de toewijzing van woningen voor haar rekening. Dat waren er op dat moment ruim vierhonderd. En dat aantal nam toe, in 1983 werd de zeshonderdste woning gebouwd aan de Irenelaan. De toename van het woningbezit leidde tot meer werkzaamheden en meer personeel en Sint Urbanus groeide aan de Schoolstraat uit haar jasje. Vandaar dat in 1987 een algehele verbouwing en uitbreiding volgde. In 1993 nam Sjaak Hendriks het voorzitterschap van Jetten over. Het woningbestand was inmiddels gegroeid tot 719. Op 3 februari 1994 werd de vereniging omgezet in een stichting. Er veranderde toen meer. Er kwam een Raad van Commissarissen en een klachtencommissie. De bewonersparticipatie werd verbeterd via wijkraden en een huurderscontactraad. In 1995, bij het veertigjarig bestaan, had de woningstichting 731 woningen, 3 woonwagens en 28 garages. Per 1 januari 2004 werd Sjaak Hendriks opgevolgd door directeur-bestuurder Joep van den Bercken. Een periode van 48 jaar besturen door vrijwilligers werd daarmee afgesloten. In 2001 verhuisde Sint Urbanus naar het pand van de voormalige Rabobank aan de Schoolstraat. In datzelfde jaar werden de grenzen van het werkge-

bied verlegd met de aankoop van het Verzorgingshuis 'Baarlo' in Baarlo en een tiental aanleunwoningen. De Belfeldse corporatie bleef hier tot in 2010 het besluit viel om enkel nog actief te zijn in het eigen kerngebied. Het bezit in Baarlo werd verkocht. In 2009 ging de twee jaar eerder tot Woon-service Urbanus omgedoopte corporatie een samenwerkingsverband aan met Woningstichting Kessel en Woningstichting Roermond (thans Domus). De samenwerking behelst informatie-uitwisseling en gezamenlijke projecten. Belangrijkste doel was het verminderen van de kwetsbaarheid. In 2011 beheert Urbanus ruim 760 verhuureenheden waaronder een aantal met een bijzondere bestemming zoals het Groene Kruisgebouw, het Logeerhuis en woonzorgcomplex 't Prônk-eppele. Opmerkelijke projecten zijn de woningen in de voormalige kloostertuin aan de Schoolstraat, de Bolveldschool en de duurzame bebouwing van het Koramic Kwartier. Naast het beheer van woningen werkt de corporatie aan de 'leefbaarheid' van Belfeld en is er speciale aandacht voor 'wonen en zorg'. **Zie: Hamar, De; Pronkhof; Prônk-eppele. Literatuur: Paul Seelen, *Mister Urbanus vertelt... Beknopte geschiedenis van een kleine maar fijne woningcorporatie* (Venlo 2008).**

Sint-Urbanuskapel *Gebedshuis*. Wanneer de eerste kapel in Belfeld werd gebouwd is niet precies bekend. Wel staat uit opgravingen vast dat op de plaats van de oude kerk eerder een uit mergel opgetrokken devotiekapelletje stond. Uit documenten weten we dat het kapelletje er in 1524 al stond. In 1518 kregen inwoners van Belfeld namelijk toestemming van de hertog van Gelder om een kapel te bouwen. Waarschijnlijk gebeurde dat ook vlak hierna. In 1571 werd de kapel tot parochiekerk verheven. Vier jaar later brandde het kerkje af. Het werd hierna hersteld. Wanneer dat gebeurde is niet bekend. In de achttiende eeuw kreeg de kapel een barokke aankleding. In het begin van de negentiende eeuw verkeerde het gebedshuis, dat tweehonderd gelovigen kon herbergen, in een deplorabele toestand. In 1839 werd de Sint-Urbanuskapel afgebroken om te worden vervangen door een nieuwe parochiekerk. **Zie: Sint-Urbanuskerk.**

Sint-Urbanuskerk *Gebedshuis*. Kort na 1518 verrees in Belfeld aan de Maas een kapel die werd opgedragen aan de Heilige Urbanus. Nadat de kapel te klein was geworden, werd zij op het eind van de Belgische periode (1830-1839) afgebroken en startte

Sint-Urbanuskerk, circa 1910.

Sint-Urbanuskerk, 2011.

de bouw van een nieuw en groter godshuis. De nieuwe Sint-Urbanuskerk werd op 22 september 1840 door deken Schrijnen ingezegend. Het was een zogenaamde Waterstaatskerk, omdat de bouw van kerken destijds onder het Ministerie van Waterstaat viel. De kerk was een sober neoclassicistisch gebouw met 96 zitplaatsen voor een parochie die uit zo'n vierhonderd zielen bestond. In 1912 was de parochiekerk opnieuw te klein (het inwonertal van Belfeld was inmiddels gestegen tot

1200) en bouwvallig. Architect Caspar Franssen uit Roermond kreeg opdracht een nieuwe kerk te ontwerpen. Franssen tekende een neoromaan basiliek. In 1913 startten de werkzaamheden. De consecratie van de nieuwe kerk vond plaats op 7 juni 1915. Tijdens de Tweede Wereldoorlog, tussen november 1944 en februari 1945, toen Belfeld frontgebied was, werd de kerk diverse malen beschoten en daarbij grotendeels verwoest. In mei 1946 werd vervolgens de eveneens beschadigde toren neergehaald. In de tussentijd werd de gymnastiekzaal provisorisch hersteld en tot noodkerk ingericht. De zaal deed dienst van 1945 tot 1950. Omdat wederopbouw praktisch onmogelijk was, viel al snel het besluit een nieuwe parochiekerk te bouwen, maar niet meer in de oude kom die door de aanleg van de spoorlijn en de steeds drukker wordende Rijksweg moeilijk bereikbaar was. De nieuwe kerk werd gesitueerd in het nieuwe centrum, oostelijk van het spoor. Ze werd gebouwd naar een ontwerp van de uit Beek afkomstige architect Stephan Dings. Begin 1950 werd met de bouw gestart en op 15 augustus 1951 werd de kerk aan de Irenelaan in gebruik genomen. Pastoor Egidius Stevens zorgde voor de inzegening. De kerktoren werd pas in 1958 gebouwd. In december 1958 konden de klokken in de toren worden gehangen, waarna de kerk op 5 april 1964 door bisschop Petrus Moors werd geconsacreerd. De nieuwe Sint-Urbanuskerk werd een driebeukige bakstenen pijlerbasiliek met een voorportaal. Rondom de kerk loopt een plint van natuursteen. Aan de noordkant van het voorportaal staat een achtkantige doopkapel met vijf rondboogvensters. Aan de zuidelijke zijbeuk is de sacristie en onder de toren is een Mariakapel. In de kerk bevinden zich glas-in-loodramen van de kunstenaars Jan Dijker uit Den Helder en de Belfeldenaar Leo Reihs. De kerk werd gebouwd in een stijl die aan de oude neoromaanse kerk (1913-1945) herinnert. Duidelijk is de basilicavorm terug te vinden. Een deel van de inventaris, waaronder de doopvont,

een houtgesneden retabel, kruisweg, beelden en zijaltaar, werd van de oude naar de nieuwe kerk overgebracht. **Zie: Reihls, Leo; Sint-Urbanuskapel.** **Literatuur: Koos Berghs en Ton Desar, *De Venlose kerken. Een hedendaagse impressie* (Venlo, 2007).**

Sjabloon Toneelvereniging. Sjabloon is opgericht op 6 november 1987. Initiatiefnemers waren Paul Niessen, Theo Kranzen en Jeu en Hennie Gingter-Bloemers. Op de oprichtingsvergadering verschenen 23 aspirant-leden, meer dan genoeg om als vereniging te starten. Eenmaal per jaar werd nadien in principe gespeeld tijdens het feest van Sint-Caecilia. Dat gebeurde vanaf de start onder regie van Mariet Joosten-Boonen. Van 1997 tot in 2002 was de regie in handen van Ineke Muijters. Vanaf de oprichting tot in 2011 speelde Sjabloon 23 stukken. Het eerste stuk dat werd opgevoerd heette *Een schat van een buste*. De grootste uitdaging was in 2004 de opvoering van een stuk van Diaro Fo (*Mistero Buffo*) onder regie van Frans Geurts (2003-2005) en vertaald in het Belfelds in *Euver laeve*. Dat gebeurde met medewerking van Vocalgroup Ringfield en een muzikaal ensemble. Sjabloon speelt vooral het luchtige genre, kluchten en komedies. De Belfeldse vereniging speelt vanaf 2006 onder regie van Truus Rutten uit Reuver en bestaat in 2011 uit zeventien spelers en speelsters. Hoogtepunten tot nog toe waren *Treeske en Suusie* van Rourroye in 1989, *Die leef tantes* van Nijsten in 1993, *Harold en Maud* van Colin Higgins in 1998, *De ingebeelde zieke* van Moliere in 2000, *Nee schatje... nu niet* van Ray Cooney en John Chapman in 2009, *Het zit in de familie* van Ray Cooney in 2010 en *Een beeld van een man* van J. Hemmink-Kamp in 2011. Naast het volwassenentoneel werkt Sjabloon – onder leiding van Yvette Cornielje uit Tegelen – met een jeugdafdeling die bestaat uit jongens en meisjes van zeven tot zestien jaar. Het jeugdtonaal geeft haar uitvoeringen in het voorjaar. **Zie: Hierna Beter; Vocalgroup Ringfield.**

Sluis **Zie: Stuw- en sluizencomplex.**

Smiets, Wilhelmus *Priester/beurzenstichter.* Wilhelmus Smiets werd op 29 december 1767 in Belfeld (Geloo) geboren. In 1791 werd Smiets in Roermond tot priester gewijd. In de Franse Tijd bediende hij enige tijd de parochie Belfeld. Van 1808 tot 1810 was hij kapelaan in Hilversum en daarna pastoor in Kortenhoeve en in Benschop bij Utrecht. In 1843 legde Smiets zijn pastorale functie

vanwege gezondheidsklachten neer. Als rustende pastoor stichtte hij in 1845 in Benschop een studiebeurs met een kapitaal van 8500 gulden die in eerste instantie was bestemd voor bloedverwanten die een priesterstudie gingen volgen. Later was de beurs ook beschikbaar voor jongens uit Belfeld en Kaldenkerken die zich op de geestelijke staat voorbereidden. **Literatuur: Th. W.J. Driessen, *Geschiedenis van de St. Urbanusparochie te Belfeld* (Belfeld 1971).**

Snelle Sprong 1 / *Sage.* De Roermondse krant *De Roermondenaar* publiceerde in 1857 het verhaal van een Noorman die in Belfeld een edelvrouw wilde schaken. De bron van de sage is onbekend en van het verhaal zijn meerdere versies opgetekend, waarin de namen van de hoofdrolspelers verschillen. Zo is in het verhaal uit 1857 sprake van heer Albrecht, vrouwe Gisela en de Noorman Siegfried. Een versie in *Limburgse sagen en legenden* van Pierre Kemp spreekt over heer Erbert, vrouwe Ida en de Noorman Hermold. De versie in het boek van Kemp gaat over Erbert, de heer van Belfeld, die voor zijn slot afscheid neemt van zijn jonge vrouw, de mooie Ida van Lommel. Op dat moment stapt een man in pelgrimsdracht op hem af die zijn gezicht heeft afgedekt met een sluier. De man vraagt om gastvrijheid en zegt dat hij heeft gezworen zijn aangezicht bedekt te houden tot hij het Heilig Land heeft bereikt. Erbert gelooft hem en biedt de pelgrim onderdak. Als de heer van Belfeld op jacht is, blijkt de vreemdeling Hermold de Noorman te zijn. Hermold is in een gevecht door Erbert in zijn gezicht verwond en zint op wraak. Hij vertelt Ida dat haar man door zijn soldaten in een val is gelokt. Ida zal hij meevoeren als zijn prooi. De vrouw smeekt de Noorman haar te doden om haar deze vernedering te besparen. Erbert gaat hier niet op in en grijpt de jonge vrouw vast. Die knielt neer en bidt tot God haar te helpen. Op dat moment klinken er voetstappen. Het is de heer van Belfeld, die de hinderlaag is ontlopen en in volle galop is teruggekeerd. Hermold springt hierop uit het geopende venster en werpt zich in de Maas. De hoogte waar het Belfeldse kasteel eens stond en waar de Noorman uit de raam sprong, werd hierna – volgens het verhaal – de Snelle Sprong genoemd. **Literatuur: Pierre Kemp, *Limburgse sagen en legenden* (Maastricht z.j.) 49-51. 2 / **Zie: Wielrennen.****

Sociale woningbouw **Zie: Sint Urbanus.**

105 Soersbeek *Beek.* De Soersbeek vond haar oorsprong aan de voet van de steilrand. De beek stroomde met een wijde boog door het zuidelijk deel van het Meelderbroek en ging bij de Grote Hoeve over in de Gaesbeek, om uiteindelijk als Schelkensbeek in de Maas uit te monden. De natuurlijke loop van de Soersbeek verdween bij de ontginning van het Meelderbroek tussen 1850 en 1900. **Zie: Gaesbeek; Meelderbroek.**

Spoorwegen In 1865 kwam de spoorlijn Maas-tricht-Venlo gereed. De eerste trein reed op 24 oktober door Belfeld. De lijn werd hierna op 6 november officieel geopend door minister J.R. Thorbecke. Met de aanleg van de spoorlijn werd Belfeld in tweeën gedeeld. Vooral nog konden Belfeldenaren de treinen enkel langs zien komen, maar in 1889 werd een halte Belfeld geopend en vijf jaar later verrees er een station. In 1904 werd het spooremplacement vergroot, waarna de bedrijvigheid aan het spoor toenam. Het goederenvervoer verliep naar wens, maar het aantal passagiers bleef achter bij de verwachtingen. Vandaar dat in 1938 het besluit viel de stopplaats Belfeld voor reizigers te sluiten. De laatste reizigerstrein vertrok uit Belfeld op 15 mei. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het station tijdelijk weer gebruikt. Het goederenvervoer ging door tot begin jaren zeventig. Dat laatste was van groot belang voor de kleiwarenindustrie. Het spoor kan worden overgestoken via een aantal overwegen en viaducten. **Zie: Päärtjes, de; Station; Viaducten.** **Literatuur: J. Geurts, 'Het voormalige treinverkeer in Belfeld' in *Maas- en Swalmdal jaarboek 18* (1998) 139-143; Vincent Frederiks, 'De spoorweg Roermond-Venlo' in: *Maas- en Swalmdal jaarboek 2008-2010*, 113-127.**

Sportthal In 1978 werd het Hamarcomplex uitgebreid met een grote sporthal van 22 bij 28 meter. Vóór die tijd maakten Belfeldse sportverenigingen gebruik van gymnastieklokalen bij basisscholen, zoals de zaal bij de Bolveldschool. De nieuwe sporthal aan het Hamarplein werd verdeeld in twee helften en kreeg twee squashbanen. De komst van de hal gaf het Belfeldse verenigingsleven een stevige impuls. Nadien werd het complex het vaste onderkomen van vrijwel alle Belfeldse sportverenigingen. In 1999 werd de sporthal uitgebreid tot een accommodatie van 22 bij 44 meter. Ook kwam er een publiekstribune met 120 zitplaatsen. Op 30 september 2000 werd de verbouwde sporthal officieel geopend. **Zie: Hamar, De.**

Sportpark In september 1946 verrees aan de Prins Hendrikstraat een gemeentelijk sportpark. Het park werd aangelegd op initiatief van een

Station Belfeld.

comité gevormd door leden van voetbalclub Belfeldia, harmonie Kunst Na Arbeid en ruitersclub Voorwaarts. In 1976 werd het park uitgebreid met twee voetbalvelden. Op sportpark Belfeld speelden korfbalvereniging TOP en voetbalclub Belfeldia. In 2011 maakt alleen Belfeldia gebruik van de accommodatie. **Zie: Belfeldia; Korfbal.**

Sprunk, De **Zie: Basisonderwijs.**

Station De spoorweghalte Belfeld werd geopend in 1889 en in 1894 voorzien van een stationsgebouw. Het station, dat via een emplacement ook geschikt werd gemaakt voor goederenvervoer, werd gesloten op 15 mei 1938, maar tussen 1 mei en 10 juni 1940 (tijdelijk) weer gebruikt. Het station ligt aan de spoorlijn van Venlo naar Roermond. In de beginjaren was het een druk station. Dat kwam met name door de Belfeldse keramiekklinieken. Het Belfeldse station bestaat uit een eenlaags gebouw met zadeldak. **Zie: Spoorwegen; Viaducten.**

Steenfabrieken **Zie: Keramische industrie.**

Steenovens *Werkplaatsen voor de fabricage van bakstenen.* De resten van de oudst gevonden steenovens in het Maasdal dateren uit de Romeinse tijd. Zo ook in Belfeld. Op tal van plaatsen zijn sporen aangetroffen van oude veldbrandovens. De ovens lagen meestal dicht bij plaatsen waar klei werd gedolven. In een archiefstuk uit 1657 is sprake van een 'oeven te Belfoort'. Waar die lag, is niet bekend. Pas nadat het oprichten van steenbakkerijen in 1875 vergunningplichtig werd, zijn de ovens makkelijker te traceren. Zo zijn er in de negentiende eeuw veldovens in de Kerkberg en in het Eckschip. De steenovens van vóór 1800 waren tijdelijke veldbrandovens die werden gebouwd naar gelang

De steilrand.

de behoefte. Zo'n oven bestond uit op elkaar gestapelde, zongedroogde bakstenen, gescheiden door ruimtes die men opvulde met hout of kolen-gruis. Een partij brandde een week en moest vervolgens drie weken afkoelen. Met de komst van ringovens, kort na 1900, kwam een einde aan het gebruik van veldovens. De ringovens waren permanente bedrijven, die door hun grotere productie goedkopere en betere stenen konden bakken.

Zie: **Keramische industrie**. Literatuur: W. Luys, 'Steenbakken in vroeger tijden in Belfeld, Beesel, Reuver en Swalmen', in: *Maas- en Swalmadal jaarboek 15* (Beesel 1996) 33-69.

Steilrand Natuurgebied. De steilrand ligt oostelijk van Belfeld langs de grens met Duitsland. De steilrand is een gedurende de laatste ijstijd door de Rijn gevormd terras. Het hoogteverschil tussen het hoogterras en het door de Maas gevormde middenteras is circa twintig meter. Omdat de terrassen tamelijk steil in elkaar overgaan, wordt gesproken over een steilrand. De steilrand wordt op tal van plaatsen doorsneden door slenken, waar kwelwater en regenwater zich een weg banen door zand, grind en klei. Ook liggen er diverse holle wegen die wijzen op contacten tussen de hertogdommen Gelre en Gûlick. Het gebied wordt beheerd door Staatsbosbeheer. Zie: **Afgravingen; Maalbeek**.

Stevens, Leo Econoom. Leo Stevens werd op 18 oktober 1944 in Belfeld geboren. Hij bezocht van 1957 tot 1960 het gymnasium te Rolduc en rondde de middelbare school (hbs-a) af aan het Sint-Thomascollege te Venlo. Na zijn militaire dienstplicht studeerde hij fiscale economie aan de Katholieke Hogeschool te Tilburg. Hij voltooide deze studie in 1971. Tijdens en na zijn studie was hij als docent werkzaam op middelbare scholen te Valkenswaard en Dongen. Van 1972 tot 1976 werkte hij als belastinginspecteur in Maastricht. De Belfeldenaar werd in 1976 benoemd tot wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. In 1980 promoveerde Stevens op het proefschrift *Belasting naar draagkracht* aan de Katholieke Hogeschool

Leo Stevens.

1992 werkte de Belfeldenaar als (onder-)voorzitter bij de Raad van Beroep en het ambtenarengerecht te Roermond en 's-Hertogenbosch. Van 1992 tot 1995 was hij vicepresident en voorzitter van de sector Bestuursrecht aan de rechtbank in Maastricht. Stevens werd in

Tilburg. Zes jaar later werd hij benoemd tot hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Hier werkte hij ruim dertig jaar aan de Faculteit der Economische Wetenschappen. Leo Stevens maakte deel uit van verschillende SER-commissies en was onafhankelijk lid van de Waarderingskamer en voorzitter van het door het kabinet ingestelde Ondernemersklankbord Regeldruk. Als onafhankelijk wetenschappelijk adviseur was hij betrokken bij de herziening van het belastingstelsel in 2001. Verder schreef Stevens een aantal studieboeken en artikelen over fiscaal beleid. Bekend zijn publieksboeken als: *Fiscus, ik ben je vriendje niet* (1997), *Belasting, weggegooid geld?* (2002), *Fiscale Brandnetels* (2005) en *Fiscale Fascinatie* (2006). Bij zijn afscheid als hoogleraar in 2006 werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. In april 2008 hield Stevens de Willem Drees-lezing met als onderwerp 'Naar een solidaire participatiemaatschappij'. Datzelfde jaar werd de Belfeldenaar benoemd tot kroonlid van de Sociaal Economische Raad. Stevens is van 2007 tot heden als columnist actief in het *Financieel Dagblad*. Ook is hij werkzaam als hoofdredacteur van het fiscale vakblad *Vakstudie-Nieuws* en als redacteur betrokken bij een aantal andere vakbladen. Hij schreef in de jaren zeventig een drietal kinderboekjes: *De verloren sleutel van Kabouterstad*, *Heks Fiscalia wil een super-toverstaf* en *De ontvoering van de Elfenkoningin*. Leo Stevens is een jongere broer van Wiel Stevens.

Stevens, Wiel President gerechtshof 's-Hertogenbosch. Guillaume (Wiel) Stevens werd op 18 februari 1940 in Belfeld geboren. Hij bezocht het gymnasium en philosophicum in Kerkrade (Rolduc) en studeerde van 1965 tot 1971 rechten aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hierna was hij van 1971 tot 1978 onder meer werkzaam als docent Recht aan de Sociale Academie in Sittard. In de periode 1978-

Wiel Stevens.

1992 werkte de Belfeldenaar als (onder-)voorzitter bij de Raad van Beroep en het ambtenarengerecht te Roermond en 's-Hertogenbosch. Van 1992 tot 1995 was hij vicepresident en voorzitter van de sector Bestuursrecht aan de rechtbank in Maastricht. Stevens werd in

Stuw- en sluizencomplex.

1995 benoemd tot president van de rechtbank Roermond en in 2002 tot president van het gerechtshof in 's-Hertogenbosch. Die laatste functie oefende hij uit tot zijn pensioen in 2010. De Belfeldenaar bekleedde een groot aantal nevenfuncties binnen en buiten de rechterlijke macht. Zo was hij secretaris van het hoofdbestuur en voorzitter van de Commissie Rechtspositie van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (N v v R), lid van het Kernteam P v R O (Programma versterking rechterlijke organisatie), lid van de stuurgroep en kwartiermaker en lid van de Raad voor de Rechtspraak (i.o). Na zijn pensionering is Wiel Stevens actief als voorzitter van het bestuur van de v v v Midden-Limburg, de stichting Rampenfonds Limburg en de raad van commissarissen Woningstichting Domus Roermond en is hij lid van de Raad van Toezicht van het Laurentiusziekenhuis Roermond. Wiel Stevens is een oudere broer van Leo Stevens.

Stichting Brookkank Zie Brookkank.

Streekweg Zie: Wegen.

Stuw- en sluizencomplex Waterbouwkundig kunstwerk. In de periode 1918 tot 1929 werd de Maas tussen Grave en Maasbracht gekanaliseerd. Als onderdeel van de kanalisatie werd in Belfeld een stuw- en sluizencomplex gebouwd. Dat gebeurde om het voor de scheepvaart mogelijk te maken een hoogteverschil van bijna twee meter te overbruggen. In 1921 startten de onteigeningen. De totale bouw nam acht jaar in beslag. Het karwei werd hoofdzakelijk uitgevoerd door arbeiders van elders, die men in Belfeld *Poldermen* noemde. Op 21 oktober 1929 werden de stuw en de sluis volledig in werking gesteld. Het is een complex dat geheel uit beton is vervaardigd. Een bouwwijze die destijds in de Verenigde Staten gebruikelijk was, maar niet in Europa, waar beton normaal met natuur- of baksteen werd bekleed. Het Maaswater wordt sindsdien opgestuwd om voor de passerende schepen een constante diepgang te realiseren. De stuw bestaat uit twee gedeelten. Het stuk met de hoge overspanning is het Stoney-gedeelte. Bij hoog water gaan de deuren hier omhoog om water door te laten. De scheepvaartopening, ofwel het Poiree-deel, wordt bij hoog

Hengelsportvereniging Vischlust, 1922.

Boerderij 't Superke.

water verwijderd (het strijken van de stuw). De scheepvaart maakt dan geen gebruik van de sluis, maar gaat over de stuw. Het oorspronkelijke stuw- en sluisencomplex is 260 meter lang en 16 meter breed. Vanwege een toenemende drukte werden er tussen 1964 en 1968 twee nieuwe sluisen bijgebouwd. Die sluisen zijn 142 lang en 16 meter breed. De officiële opening vond plaats op 1 oktober 1968 door minister Joop Bakker van Verkeer en Waterstaat. De oude sluis werd in 1971 gemoderniseerd, zodat men met drie sluisen kon schutten. In 2011 passeren dagelijks meer dan tweehonderd schepen de Belfeldse sluis. Het is de bedoeling in 2013 in de stuw een kleine waterkrachtcentrale in gebruik te nemen.

Stuwkanten, De Hengelsportvereniging. In het begin van de twintigste eeuw visten Belfeldenaren individueel of in vriendengroepen zoals Vischlust in 1922 en De Edelkarper vanaf 1949. Op 14 febru-

ari 1955 werd hengelsportvereniging De Stuwkanten opgericht. De naam werd gekozen om de binding met Belfeld tot uitdrukking te brengen. Clublokaal werd café De Boer. De vereniging was aangesloten bij de Algemene Hengelaarsbond in Nederland die alle oevergronden langs de Maas van Domeinen had gepacht en niet toestond dat particuliere vissers vanaf de oever visten. Initiatiefnemers van De Stuwkanten waren herbergier Jacques Stevens, kapper Bert Peulen en onderwijzer Louis Ernst. Bij de oprichting meldden zich achttien personen aan als lid. Op 28 mei 1977 namen De Stuwkanten een nieuwe anderhalve hectare grote visvijver (Meerling-Broick) aan de Langeweg officieel in gebruik. Het ledental groeide hierna aanzienlijk. Vanaf 1978 kwam er zelfs een aparte jeugdafdeling. Na vele uren zelfwerkzaamheid werd op 20 mei 1989 aan het viswater een overdekte accommodatie in gebruik genomen met de toepasselijke naam Vijverzicht. De vereniging telde toen honderd senioren en vijftiengig jeugdleden. In 1999 volgde een uitbreiding van de accommodatie en in 2003 werd de visvijver gerenoveerd waarbij de oevers in een natuurlijke staat werden teruggebracht. Hoewel het wedstrijdelement bij de vereniging niet voorop staat, nemen De Stuwkanten deel aan wedstrijden en concoursen in het hele land. Hoogtepunten in de wedstrijd-sport waren korpskampioenschappen van de Federatie van Sporthengelaars Midden-Limburg in 1981, 1982 en 1983 op het onderdeel 'Maatse Vis'. In 1982 en 1983 wisten respectievelijk Jan Bolten en Thijs Killaars de individuele titel voor zich op te eisen. In 2003 schreef Sven van de Ham de Limburgse titel bij de jeugd op zijn naam. **Zie: Meerling-Broick. Literatuur: Thijs Killaars en Cor Ernst, 50 jaar Hengelsportvereniging 'De Stuwkanten' Belfeld 1955-2005.**

Superke, 't Boerderij. 't Superke (ook bekend als het Pand Reinders) werd rond 1880 gebouwd aan de Berkenhoflaan en was tot voor kort een van de oudste woonhuizen in de dorpskern. De langgevelboerderij uit de jaren 1860-1880 met een poststal, een gewelfde kelder, een gordingenkap en een waterput, was gedeeltelijk gebouwd van keramisch afval. De boerderij werd in 2000 door vrijwilligers, onder auspiciën van de stichting Belfelds Museum, afgebroken om plaats te maken voor een supermarkt. Zoveel mogelijk oude materialen werden opgeslagen in de hoop de boerderij elders op te kunnen bouwen.

Take It Or Shake It, 1988

Tachtigjarige Oorlog De Tachtigjarige oorlog (1568-1648) was de opstand van de Nederlanden tegen de Spaanse overheersing. In de langdurige oorlogsperiode hoorde Belfeld bij Spanje en stond de bevolking bloot aan plunderingen en brandschattingen van vreemde troepen en legerbenden. Door schansen op te richten in afgelegen en moeilijk bereikbare terreinen probeerde de bevolking zich tegen plunderaars te verdedigen. In Belfeld lag een dergelijke schans (de Loherschans) in het moerassige Meelderbroek aan de oostzijde van de Leijgraafweg ter hoogte van de Rosahoeve. Vooral de jaren tussen 1592 en 1598 waren gevaarlijk. Aan de oorlog kwam in 1648 een officieel einde met de ondertekening van de Vrede van Munster. **Zie: Loherschans.**

Tafeltennis **Zie: Belke, TTV 't.**

Take It Or Shake It *Blues rockformatie.* Take It Or Shake It werd in 1987 opgericht door Wim Naus en andere leden van joekskapel Noëijt Neuchter. Aanvankelijk onder de naam Stress. De vijftienkoppige (amateur)formatie bestond onder anderen uit Wim Naus, Arno Adams, Bart Niesen en Ton Clout. Take It Or Shake It trad op 12 mei 1988 voor het eerst op in de Belfeldse discotheek Toy. Hierna volgden tot in november 1989 optredens tijdens kermissen, festivals en feesten in de omgeving. Ook was de groep te horen in discotheeken in Sevenum en Helden. Het repertoire bestond uit soul en popklassiekers. Toen er aanvragen kwamen voor optredens in Duitsland, haakte een deel van de bandleiders af en kwam een einde aan de groep. Uit Take It Or Shake It ontstond in 1989 het showorkest Diamonds Eight. **Zie: Adams, Arno; Diamonds Eight; Naus, Wim; Noëijt Neuchter.**

Yan Tax.

Tax, Yan *Kostuumontwerper.* Yan Tax werd als Jan Tax in Belfeld geboren op 5 maart 1949. Na de lagere school bezocht hij het internaat van het seminarie in Rolduc om priester te worden. Hier kwam hij met klassieke films in aanraking, die hem fascineerden. Hij besloot

een andere richting in te slaan, verliet Rolduc en startte een studie modeopleiding aan de academie Sint Joost in Breda.

Die opleiding maakte hij niet af. In zijn derde studiejaar (1974) kreeg hij een baan als modeontwerper in Brussel. Eerst werkte hij in de confectie-industrie, maar al vrij snel maakte hij kostuums voor theaterproducties. Later werkte hij ook voor de film- en televisie-industrie. Talloze acteurs, actrices, zangers en dansers hebben in een door hem ontworpen outfit rondgelopen. Zo ontwierp hij kostuums voor *Left Luggage* van Jeroen Krabbé en *Zwartboek* van Paul Verhoeven en was hij verantwoordelijk voor de aankleding van de musicals *Cyrano* in Nederland en New York, *Elisabeth* in Nederland en Essen en *Mozart* in Wenen en Hamburg. In 1991 ontving hij de prijs Best Costume Designer van Europacinema en in 1994 in New York de Tony Award nominatie voor *Cyrano – De Musical*. De Belfeldenaar ontwierp de kostuums voor de musicals *Ciske de rat*, *3 Muskietiers* en *Heerlijk Duurt het Langst*. Tax werkte verder voor operagezelschappen in Duitsland, Amerika en Australië. In de jaren tachtig werkte de Belfeldenaar met zijn

Theresiaschool.

vrouw Winnie Gallis voor de Zuid-Afrikaanse verzetsbeweging ANC. Met hun grimeer- en verkleedwerk gaven zij ANC-leden een andere identiteit.

Tennis Zie: Belfeldse Tennisclub; Poelder, TC de.

Theresiaklooster Zie: Sint-Theresiaklooster.

Theresiaschool Basisschool. In 1916 lieten de zusters van de Congregatie Dienaressen van de Heilige Geest uit Steyl het gemeentebestuur van Belfeld weten dat zij een lagere meisjesschool wilden openen. De gemeente zag dat plan wel zitten en stelde de zusters een stuk grond ter beschikking aan de Schoolstraat. De zusters gingen voortvarend te werk, want al na viereneenhalve maand kon het gebouw op 15 oktober 1916 worden ingezegend. De school, naar een ontwerp van de Tegelse architect Casper Franssen, telde drie leslokalen en lokalen voor een bewaar- en naaischool. Een klein deel van de school diende als onderkomen voor de zusters. Het schoolgebouw was niet alleen van belang voor het Belfeldse onderwijs. Het kolenhok van de Theresiaschool was het eerste onderkomen van het Belfeldse Groene Kruis en tijdens de watersnood van 1926 diende een leslokaal als noodkerk. In 1961 werd de

school uitgebreid naar een ontwerp van architect Lambert Noten uit Tegelen. Toen de school uiteindelijk niet meer voor onderwijs geschikt bleek, bood ze nog enkele jaren onderdak aan Belfeldse verenigingen. Onderwijzers en leerlingen waren toen al verhuisd naar de verbouwde Aloysius-school. In 1976 werd de Theresiaschool gesloopt. Zie: Basisonderwijs.

Timmermans, Rezie *Badmintonspeler*. Rezie Timmermans werd op 14 september 1989 in Belfeld geboren. Ze bezocht de basisschool, volgde in Venlo een mbo-opleiding in de verpleegkunde en studeerde daarna aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen voor sociaal pedagogisch hulpverlener. Vanaf haar zesde was Rezie in haar geboorteplaats lid van badmintonclub Good Luck. Begin 2002 stapte ze over naar BC Olympia '56 in Tegelen. Hier speelt ze vanaf 2005 in het eerste team. Tijdens Limburgse jeugdkampioenschappen viel de jonge Belfeldse diverse malen in de prijzen. Zo werd zij in 2002 en in 2005 eerste in het vrouwenenkelspel. In 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2006 en 2008 werd ze kampioen in het dubbelspel en in 2000, 2002 en 2004 eerste in het gemengd dubbel. Ook schreef ze diverse jeugdtoernooien op haar naam. Met Good Luck werd Timmermans in het seizoen 2001-2002 Limburgs kampioen met het team onder de zeventien jaar. Dit leverde bij de Nederlandse kampioenschappen

113 een vierde plaats op. In 2011 schreef ze in de hoogste categorie het toernooi van Mariken in Nijmegen op haar naam. Zie: Good Luck.

Tol *Belasting*. Vanaf 1 mei 1895 werd op de weg vanaf het huidige viaduct, langs Maalbeek tot aan de grens met Kaldenkerken tol geheven. Rijtuigen moesten hier betalen om van de weg gebruik te mogen maken. De tol diende ertoe om de financiële toestand van de gemeente gezond te maken. In feite kwam het erop neer dat het tolrecht hoofdzakelijk werd geheven op de kleitransporten. De tol was gevestigd ter hoogte van de plaats waar de Kromme Hook-Sportlaan overgaat in de Maalbekerweg (nu Oude Tolweg). Omdat de provincie Limburg in 1922 geen subsidie meer verleende voor het onderhoud van wegen waarop tol werd geheven, besloot de gemeenteraad van Belfeld met ingang van 16 juli 1922 de tol op te heffen. Twee kilometerpaaltjes in de berm langs de Soersbeekweg, tussen de Kromme Hook en de Maalbekerweg en honderd meter voor café Malbecker Höhe, herinneren nog aan de voormalige tolweg. In 2011 werd een fiets- en voetgangersbrug over de A73 in gebruik genomen die de naam Tolbrug kreeg. Zie: Wegen.

Toneel Zie: Hierna beter; Sjabloon.

TOP Zie: Biljarten; Korfbal.

Toujours *Joekskoor*. Toujours werd op 1 mei 2003 opgericht. Initiatiefnemers waren Jacques Geurts, Bert Wilbers en Leo Schatorje. Vanaf de start was Stef Kupers de dirigent. In 2009 werd hij opgevolgd door John Muisers. Het repertoire van het koor is veelzijdig en bestaat uit medleys en uit zelf geschreven teksten en muziek. Toujours treedt op tijdens feesten, braderieën en in de vastelaavendperiode. Hoogtepunt is een jaarlijks driedaags optreden tijdens het Wein und Strassenfest in Brauneberg aan de Moezel. In 2010 won Toujours het liedjesmatinee van cv De Belhamels met het nummer *Ut Letste Hemp* (Jac Linssen, tekst en muziek). Het koor bestaat in 2011 uit twaalf leden.

Tractaat van Aken *Verdrag*. Na de nederlaag van Napoleon Bonaparte tijdens de slag bij Waterloo in 1815 onderhandelden de overwinnende mogendheden Engeland, Rusland, Oostenrijk en Pruisen op het Congres van Wenen over een staatkundige herordening van Europa. Hierbij werd het Koninkrijk der Nederlanden opgericht en de linker Rijn-oever aan Pruisen toegewezen. De oostgrens van Limburg werd destijds in grote lijnen bepaald, maar pas bij het Tractaat van Aken nader vastge-

steld. Pruisen en het Koninkrijk der Nederlanden sloten hierover een verdrag op 26 juni 1816. Belfeld kreeg als gevolg van het zogenoemde grenstraktaat het gehucht Maalbeek van Kaldenkerken en Bracht. Zie: Maalbeek.

Tuënke Janssen *Kastelein*. Toon Janssen werd op 11 oktober 1882 in Helden geboren. Hij had in Tegelen een vervoersbedrijf. Ook handelde hij in paarden en zette hij een brandstofhandel op. Vanwege het drukke grensverkeer (smokkel) vatte hij eind jaren twintig het plan op om tussen

Tuënke Janssen.

Maalbeek en Kaldenkerken een café te bouwen. Dat café – met als naam Maalbecker Höhe – opende in 1931 voor het eerst zijn deuren. Ernaast kwam een kruidenierswinkel en een speeltuin. Een deel van het café-interieur was overgenomen van het voormalige café Central in Venlo. Het café van Janssen kreeg pas eind jaren zeventig elektriciteit en nog later werd het aangesloten op de waterleiding. Om glazen te spoelen werd water buiten het café uit een pomp gehaald. Niet Janssen zelf, maar zijn dochter Truij ging het café uitbaten. Na haar huwelijk deed ze dat samen met haar man Sjeng Manders. Nadat Tuënkes vrouw was overleden, trok hij bij het kasteleinspaar 'Sjeng en Truij' in. Hij had er een vaste plaats bij de kachel tot hij in 1966 overleed. Ondertussen was de Maalbecker Höhe door wandelaars en fietsers ontdekt. Het café, dat in de volksmond steevast Tuënke Janssen wordt genoemd, werd een plek om even uit te rusten en bood wandelende ouders de kans hun kroost te laten spelen. Vanaf 2002 wordt het café uitgebaat door Tuënkes kleindochter Truusje, die al van kinds af in het café werkzaam is. Zie: Cafés. Literatuur: Gerard van den Hombergh en Thijs Lenssen, 'Beej Tuënke Janssen' in: *Buun* 2011, 217-227.

Tuinbouw Zie: Broek, Het.

Tweede Wereldoorlog.

Tweede Wereldoorlog Ten tijde van de Duitse inval op 10 mei 1940 was Belfeld een plattelandsgemeente met 2300 inwoners. Bij een aantal toegangswegen naar het dorp waren uit voorzorg eerder springladingen aangebracht om een eventuele Duitse opmars te vertragen. Ook waren op verschillende wegen betonnen rioolbuizen neergezet. Het mocht niet baten. Belfeld en ook de rest van Nederland werden overrompeld. Een dag of vier trokken de vijandelijke troepen door het dorp. Onder dekking van hevige beschietingen van kanonnen en antitankgeschut bereikte de vijand op de eerste oorlogsdag de overkant van de Maas. De dagen na de inval trokken massa's Duitse soldaten door Belfeld. Gevochten werd er niet meer. De Belfeldenaren zagen ook Nederlandse krijgsgevangenen langskomen, die werden afgevoerd naar Duitsland. Na de bombardementen op Rotterdam en de hierop volgende capitulatie, was Belfeld bezet gebied en werd op het spoorstation de hakenkruisvlag gehesen. Al snel werd het dagelijks leven hervat. Wat veranderde was dat de Duitsers een marionettenbestuur plaatsten onder leiding van de Duitsgezinde burgemeester Piet van den Berg. Burgemeester Rudolph Harbers had in 1941 om principiële redenen ontslag genomen, waarna hij

actief deelnam aan het verzet. De Duitse bezetting drukte de eerste twee jaren nog niet al te zwaar op de Belfeldse bevolking, maar allengs werd ze grimmiger. Een eerste oorlogsslachtoffer viel op 14 juli 1942 bij een bombardement (de 15-jarige E. Peters). Op 11 september 1942 verloren drie jongens het leven bij een ongeluk. In 1943 overleed een Belfeldenaar in een Duits concentratiekamp. Eind augustus 1944 vond een moord plaats aan de Patersweg. Hier was een verzetshaard en een schuilplaats voor gevluchte Franse krijgsgevangenen, piloten en onderduikers. Toen de Duitsers er lucht van kregen, werden vier verzetsmensen onder verantwoordelijkheid van de Duitse commandant Richard Nitsch doodgeschoten. Eind 1944 was een deel van Nederland bevrijd. De oostkant van de Maas was echter nog in Duitse handen. Er voltrok zich op 11 november een ramp toen Belfeldenaren door de Duitsers werden gedwongen met een verkeerdeladen veerpont de Maas over te steken, waarbij zeven Belfeldenaren verdronken.

In het najaar van 1944 werd Belfeld overspoeld met terugtrekkende Duitse troepen en buitenlandse gevangenen die aan verdedigingsstellingen moesten werken. Ook de lokale bevolking werd hiertoe gedwongen, waardoor het aantal onderduikers toenam. Als reactie hielden de Duitsers razzia's. Het gebied ten westen van de spoorlijn werd Sperrgebiet. Tussen 3 en 9 september 1944 arriveerde de Sturmabteilung (SA) die het burgerbestuur overnam. De dorpen aan de overzijde van de Maas waren niet meer bereikbaar. De NSB-burgemeester bleef op zijn post. In het dorp kwam inkwartiering van SA, Hitler Jugend en Duitse burgers. Die laatste groep werkte aan stellingen die overal in en rond Belfeld werden opgeworpen. Langs de Maas verrees een lange linie, de *Maas-Stellung* en meer oostelijk legde men de *Ruhr-Stellung* aan, waarvan thans nog enkele bunkers aanwezig zijn. Op 17 november 1944 kwam het dorp in de frontlinie te liggen. Kelders werden de dagelijkse woonruimte. De hierop volgende winter werd gekenmerkt door granaatvuur, voedselschaarste, razzia's, een voortdurende dreiging van evacuatie en vele doden en gewonden. Negen Belfeldenaren verloren hun leven door granaatvuur. Het dorp leed veel schade. Op 28 februari 1945 vertrokken de Duitsers. Ook toen viel nog een dodelijk slachtoffer door granaatvuur. Uiteindelijk werd Belfeld op 1 maart 1945 door Amerikaanse en Engelse troepen bevrijd. Die kwamen uit Kaldenkerken en trokken richting

115 Reuver. In totaal vielen in Belfeld 25 doden en 8 zwaargewonden. Van de 382 woonhuizen werden er 11 vernield, 58 zwaar en 242 licht beschadigd. Verder waren de parochiekerk, de kapel van Geloo en de lagere school verwoest en twee fabrieken en het gemeentehuis zwaar beschadigd. **Zie: Bunkers; Kapel van Geloo.** Literatuur: Nico Fassotte, *Belfeld in de oorlogsjaren 1940-1945* (Belfeld 1995).

Urbanus **Zie: Sint-Urbanus.**

Urbanuskoor Zang en Vriendschap *Zangkoor.* Het gemengd Urbanuskoor Zang en Vriendschap ontstond in 2007 uit een fusie tussen het mannenkoor Urbanus en het dameskoor Zang en Vriendschap. Het mannenkoor was van oudsher aan de kerk verbonden. Zang en Vriendschap werd in 1947 opgericht vanuit de Boerinnenbond. Initiatiefnemer was pater Geurts. De dames oefenden aanvankelijk in een schuur omdat destijds alleen mannen in de kerk mochten zingen. Nadat dit verbod was opgeheven, traden beide koren incidenteel samen op. Aanleiding voor de fusie was het dalend aantal leden van het mannenkoor. Het fusiekoor kwam onder de muzikale leiding van dirigent Pieter Janssen en werd begeleid door organist Jan van Ginkel. Het gemengde koor zingt zowel Nederlandstalige als Gregoriaanse liederen. In 2011 telt het koor circa vijftig leden.

Vakbeweging **Zie: Arbeidersbeweging.**

Variëtegezelschap **Zie: Prinses Marijke.**

Vastelaovend *Volksfeest.* Vanaf 11 november 1953 organiseert vastelaovendvereniging De Belhamels in Belfeld de vastelaovend. Na vier seizoenen kwam daaraan door allerlei omstandigheden een einde, maar in 1960 volgde een herstart. De vastelaovend start op 11 november met het *Insjeete* en eindigt op Aswoensdag. Voorafgaand aan het eigenlijke feest zijn er allerlei activiteiten. Zo is er een *Bönkte Aovend*, een liedjesmatinee waarop de beste schlagers worden gekozen en een Prinsesmatinee, met als hoogtepunt de bekendmaking van de nieuwe prins van het Belhamelriek. Een van de bekendste bals was het Belfeldia-bal (1972-1996), eerst in Zaal 't Witte Paard en later in gemeenschapshuis De Hamar. Tijdens de hoogtijdagen trok het door de voetbalvereniging georganiseerde bal circa tweehonderd bezoekers. Vanaf 2001 is er een zogenoemd Bouwersbal voor Belfeldse wagenbouwers, georganiseerd door vriendenclub *De Hanewurgers*. Sinds 2007 nemen ook 't *Jeuk wir*, *WtOM*, *Noeijts miër weg oët Belvend* en *De Nachroovers* deel aan het bal.

Vastelaovend.

Vorst Thé Janssen.

Op zaterdag voor de vastelaovend is de *Sjleutleuwerdrach*. Prins Carnaval ontvangt dan uit handen van de burgemeester de sleutels van het dorp, waarna deze tot en met vastelaovendinsdag over Belfeld regeert. 's Avonds is er sinds 1965 een boëbal waarop het kersverse bruidspaar in de *ôn-echt* wordt verbonden.

Op zondagmiddag trekt een optocht door het Belhamelriek en 's maandags is er (vanaf het seizoen 1967-1968) traditioneel het *duipe* (van nieuwe leden uit het gevolg van de prins) in de Maalbeek (thans bij café Geloo), met aansluitend *Duipbal* in zaal Juliana (de Julianahoeve). Op dinsdag trekt de jeugdoptocht en is er 's avonds *Klumpkesbal* in De Hamar. Op de derde dag staat het boerenbruidspaar weer in het middelpunt van de belangstelling. De boerenbruiloft is een speciaal onderdeel van de vastelaovend. Het bruiloftgezelschap, onderdeel van De Belhamels, bestaat uit een zeventigtal

Optocht.

personen, dat jaarlijks een bruidspaar kiest. Dat paar wordt tijdens het *sjpruutjesmatinee* voorgesteld in De Hamar, die tijdens de vastelaovend is omgedoopt in de *Hamarsjal*. Als huiskapel wordt het gezelschap vergezeld door blaaskapel De Hölter Brök, die zelf in 1978 de boerenbruiloft organiseerde. Naast het feest voor volwassenen is er sinds 1958 een speciaal jeugdcarnavel met een eigen jeugdprins, bals, optocht en jeugdbelhamelkrant. De jeugdvereniging kwam de eerste drie jaar bijeen in café Schreurs aan de Rijksweg en daarna in respectievelijk cafetaria Van Dijk en café De Meule. De organisatie van de jeugdactiviteiten is in handen van het Kinderontspanningswerk, vastelaovendvereniging De Belhamels, voetbalclub Belfeldia en joekskapel Och d'n Doedel. In 1979 vond in de fabriekshallen van Egidius Janssen het jaarlijkse treffen plaats van de Bond van Carnavalsverenigingen Limburg (BCL). Twaalf jaar later werd in tennishal De Poelder de finale van het Limburgs Vastelaovesleedjes Konkoor (het LVK) gehouden. In 2011 telt CV De Belhamels honderdvijftig leden. **Zie: Belhamels, De; Hölter Brök; Joekskapellen; Och den Doedel; Toujours.**

Veer *Rivierovergang*. Vroeger lagen er meerdere grote en kleine veerponten in de Maas. In Kessel en Steyl lagen grote veren en in Belfeld was een klein veer. Bij het veer in Belfeld konden alleen voetgangers en een bescheiden hoeveelheid goederen met een roeiboort worden overgezet. Het Belfeldse veer werd in 1872 in gebruik genomen. Dat gebeurde nadat de gemeenteraad in maart

Veer 1955.

117 1872 tot de aanschaf van een roeiboort had besloten ten behoeve van de Maasoversteek tussen Belfeld en Kessel-Oijen. De Belfeldse veerman woonde op gehooraafstand van zijn boot, wat het

mogelijk maakte dat hij zijn klandizie hoorde aankomen. In 1895 was Jacob Martin Konings als veerman actief. Veerman Willem van Hooren was tevens exploitant van café Het Veerhuis. Tot ongeveer 1950 onderhield hij het voetveer. Van de oversteek werd veel gebruik gemaakt door bedevaartgangers tijdens het Sint-Odilia-octaf in Baarlo rond 18 juli en op het feest van Sint-Leonardus op 6 november in Belfeld. **Zie: Maaszicht; Parlevinker.**

Veerhuis, Het **Zie: Maaszicht; Veer.**

Veldkruisen **Zie: Wegkruisen.**

Verbong-Simons, Truus *Dialectschrijfster*. Truus Simons werd op 27-12-1953 te Belfeld geboren. Vanaf 1986 is zij woonachtig te Tegelen, waar zij zich verdiepte in het plaatselijk dialect. Vanaf 2001 schrijft zij kindergedichtjes voor de declamatie-wedstrijden van Veldeke Krink Venlo en organiseert zij met een werkgroep de jaarlijkse declamatie-wedstrijden voor de jeugd. In 2003 publiceerde ze in de gedichtenbundel *Tegels Kwartet* en in 2007 verscheen *Tovere in Tegelen*, een geïllustreerd boek met kindergedichtjes. In 2010 werkte Truus Verbong mee aan de bundel kindergedichtjes *Dôw dichs mich get*.

Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer *Toeristisch bureau*. Eind jaren vijftig was er in Belfeld een contactman die inlichtingen verstreekte over toeristische mogelijkheden in het dorp. Van een regelmatig ver-

zorgen van toeristische belangen was nog geen sprake. Om Belfeld met name als vertrekpunt voor tochten en uitstapjes beter onder de aandacht te brengen, besloot een groep Belfeldenaren in 1961 een afdeling van de Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer (v v v) op te richten. Leden van het eerste uur waren A. Geurts, W. Tosserams, F. Stevens (*Jas*), W. Paar, F. Stevens (*Maas*) en J. Derks. Het accent van de werving lag op de landelijk rust, waarbij men mikte op wandelaars, kampeerders en trekkers. Rond het midden van de jaren zeventig telde de vereniging ruim veertig leden. In 1990 zag de vereniging zich echter gedwongen te stoppen wegens een gebrek aan leden. In 1991 werd op initiatief van de gemeente opnieuw een v v v-afdeling in Belfeld opgericht. Daarbij dacht men aan excursies naar de stuw en bedrijfsbezoeken. Ook pleitte men voor een beter onderhoud van wandel- en fietspaden. Al snel bleken de eisen die de landelijke v v v stelde voor Belfeld niet haalbaar. Op 27 maart 1992 werd derhalve de Stichting Toeristisch Belfeld opgericht. Een van de eerste activiteiten van die club was het maken van een nieuwe wandelkaart, die het hele Belfeldse grondgebied bestreek. Verder zette men wandelroutes uit en plaatste men zitbanken en informatieborden. **Zie: Eekhoorn, De.**

Verzet **Zie: Tweede Wereldoorlog.**

Viaduct over de Boxhoverweg.

Viaduct D'n Baog.

Viaducten Verkeersbruggen. De doorgang onder het spoor van Venlo naar Roermond, in de kern van Belfeld, werd in 1865 aangelegd. Hoewel het viaduct nooit een ronde doorgang heeft gekend, wordt het in de volksmond *d'n baog* genoemd. In de nacht van 5 op 6 december 1944 werd het viaduct door de Duitse bezetter opgeblazen. Eind 1949 was het huidige viaduct voltooid. De constructie bestaat uit beton met daar omheen gemetseld een éénsteens muur. De doorgang is zeven meter breed. In 2010 werd het viaduct aangekleed met een kunstwerk van Sylvia Smets. Haar werk bestaat uit verlichte fotoportretten van jonge en oude Belfeldenaren. Ook kwamen er aan de flanken vier 6,60 meter hoge poorten. Op de grens met de gemeente Beesel ligt sinds 1865 een spoorwegviaduct, dat tevens de Schelkensbeek overkluist. Een derde spoorwegviaduct werd in 2000 aangelegd ter hoogte van de kapel van Geloo. Naast de spoorwegviaducten bevinden zich in Belfeld enkele verkeersbruggen over de autoweg A73. Een van die viaducten, de 'Tolbrug', vormt de verbinding tussen de Maalbekeweg en de Oude Tolweg en is uitsluitend bestemd voor voetgangers en fietsers. **Zie: Spoorwegen.**

119 **Vischlust 1922** **Zie: Stuwkanters, de.**

Vistrap *Passage voor trekvissen.* In 1994 werd bij de Maasstuwen in Belfeld een vistrap aangelegd. Via deze trap kunnen trekvissen zonder problemen de stuwen passeren. De trap stelt met name de populatie van de zalm in de Maas veilig. De oudere vistrap bij de stuw vormde voor de vissen op dat moment een onneembare hindernis, waardoor ze hun paaiplaatsen in de bovenlopen van de beken niet konden bereiken.

Vlag **Zie: Gemeentevlag.**

Vlug en lenig *Gymnastiekvereniging.* Vlug en Lenig werd op 1 juli 1961 opgericht in café M. Kurstjens aan de Julianastraat. Initiatiefnemers waren Lei Felten, Fried van Dijk, Wiel Thijssen, Lex Melis en Jan Simons. A. Kurstjens werd technisch leider. Bij de start meldden zich een kleine honderdvierentig leden aan. Gedurende de eerste jaren werden de trainingen verzorgd door Mariet Schouwenberg en Tonnie Peters (meisjes) en Riek Faassen (gehuwde dames). Bij de heren was Herm Geraats de trainer. In 1973 werd onder leiding van Frank Lindner gestart met een volksdansgroep (Sjrêsta) en in 1976 kwam er een gymnastiek kleutergroep. Vlug en Lenig startte in 1986 bovendien met jazzballet en aerobics. De vereniging voorzag in een behoefte, want in de jaren zeventig en tachtig liep het ledental op tot 260. Onder leiding van Herm Gerards werd het jongensteam in 1973 kampioen van het district Noord- en Midden-Limburg. Het hierop volgende jaar was er op de Limburgse kampioenschappen individueel succes voor Leo van Dijk (1e bij het onderdeel vloer, rek en ringen) en Wim Hillekens (2e bij het onderdeel ringen). Vanaf het begin van de jaren tachtig waren Mien Feyt en Lex Melis de trainers. In de jaren negentig behaalden leden van Vlug en Lenig bij Limburgse en Nederlandse kampioenschappen meerdere successen onder leiding van Sabine Smeets. In 1994 werd de meisjesploeg in Venray Limburgs kampioen en Larissa Steegh werd in 2010 Limburgs kampioen in de meerkamp voor dames. Vlug en Lenig maakte vanaf de start gebruik van de gymzaal aan de Schoolstraat en vanaf september 1977 van de nieuwe sporthal aan het Hamarplein. Per 1 januari 1983 ging Vlug en Lenig terug naar de Bolveldzaal waar men bleef tot 2000. In dat jaar keerde de vereniging terug naar de sporthal van De Hamar, die inmiddels was uitgebreid. In 2011 telt Vlug en Lenig circa honderdvijftig leden, verdeeld over vijf groepen gymnastiek, twee aerobicgroepen en vijf groepen dance (jazz en streetdance).

Vocalgroup Ringfield *Zangkoor.* Vocalgroup Ringfield werd op 1 mei 1990 opgericht. Initiatiefnemers waren Annie Denessen, Jolanda Brauer en Carla Gielen. De dames waren eerder, in 1981, betrokken geweest bij een jongerenkoor. Het gemengd koor staat sinds de oprichting onder leiding van de Venlose dirigent Harry Boom en bouwde een divers repertoire op, waaronder veel herkenbare Engelstalige moderne muziek, dialectmuziek, negrospirituals, kerst- en carnavalsmuziek. Vocalgroup Ringfield telt in 2011 circa 45 leden die regelmatig optredens verzorgen binnen en buiten Belfeld.

Voetbal **Zie: Belfeldia.**

Vogelsport **Zie: Kanarievereniging Exparka; Pijsnel.**

Volharing, De **Zie: Coöperatie.**

Volksdansen **Zie: Belvedance; Boerinnenbond; Ouderenvereniging; Vlug en Lenig.**

Volleybal **Zie: Holyoke.**

Voort, Frans van de *Bestuurder/politicus.* Frans van de Voort werd op 10 maart 1925 in Belfeld geboren. Hij bezocht de rijks hbs in Venlo en studeerde van 1946 tot 1952 aan de Katholieke Economische Hogeschool in Tilburg. Vanaf 1952 werkte hij bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor

Frans van de Voort

Noord-Limburg in Venlo. Hier werd hij in 1953 aangesteld als secretaris, een functie die hij tot in 1990 bekleedde. In 1953 verhuisde Van de Voort van Belfeld naar Venlo, waar hij van 1962 tot 1966 lid was van de gemeenteraad.

Ook was hij van 1966 tot 1978 namens de Katholieke Volkspartij lid van het Limburgse college van Gedeputeerde Staten. Frans van de Voort was president-commissaris bij de WML en Limagas, commissaris bij de PLEM en zes jaar voorzitter van RECRO, de organisatie die de belangen van recreatieondernemers behartigt.

Voorwaarts, I.R **Zie: Ruitersclub Voorwaarts.**

Vrouwenbeweging **Zie: Boerinnenbond.**

Vocalgroup Ringfield, 2010.

Vruuge Muuge, De Joekskapel. De Vruuge Muuge werd in april 1983 opgericht door een aantal vaste gasten van café De Meule die het Belfeldse jeugd-carnaval muzikaal wilden ondersteunen. De kapel speelde tijdens de vastelaovend, tijdens enkele joekskapellentreffen en op de zomerfeesten in het Duitse Straelen. In 1996 werd joekskapel De Vruuge Muuge na dertien jaar musiceren opgeheven.

v v v Zie: Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer.

Wandelclub Zie: Door Wandelen Fit.

Wapen Zie: Gemeentewapen.

Watermolen Zie: Maalbeker molen.

Waterpomp Op de Markt voor het raadhuis verrees in 1999 een gereconstrueerde historische waterpomp. De pomp herinnert aan een oude waterput die men bij opgravingen in 1994 onder het Beelenhuis aantrof. De pompzuil bestaat uit

Gerestaureerde waterpomp.

A73 bij Belfeld.

twee van baksteen gemetselde delen: een onderblok en een kleiner bovenstuk. Tussen beide blokken ligt een natuurstenen rand. De wateruitloop is van ijzer. De pompzuil is met een hardstenen puntvormig dakje afgewerkt. Zie: **Beelenhuis**.

Watersnood Zie: Hoog water.

Wegen In de Romeinse tijd liep een Maasoeverweg door Belfeld. De weg liep waarschijnlijk langs of over de Krekelberg. Ook lag in de directe nabijheid van het dorp de belangrijke verbindingsweg (heerbaan) van Xanten naar Heerlen. Die weg liep via Kaldenkerken door de Ravensheide richting Witte Steen (Reuver). Later werd de weg Koning Karelsweg genoemd. Gezien het belang van de heerbaan en de geringe afstand tot de Maas en de Maasoeverweg, is het aannemelijk dat er in Belfeld verbindingen met die weg zijn geweest. Eind veertiende eeuw kwam er een weg die de loswal aan de Maas met Maalbeek verbond. De Mergelstraat, Kapelweg en Venweg vormden

eeuwenlang een belangrijke handelsverbinding tussen de Maas en het Gùlickse achterland. Over (laat-)middeleeuwse wegen in de streek is vrijwel niets bekend. Op basis van de verspreiding van vindplaatsen, vondsten, archiefgegevens en toponiemen is het aannemelijk dat enkele hoofdwegen van Belfeld hun oorsprong hebben in de Middeleeuwen. Dit geldt voor de doorgaande weg van Reuver via Belfeld naar Steyl en Tegelen en voor de weg tussen Belfeld en Geloë. Het grote aantal zandwegen op historische kaarten op de Geloërheide op het hoogterras wijst op intensief (handels) verkeer in deze omgeving. Tot het einde van de achttiende eeuw beschikte alleen Geloë over een verbinding door het Meelderbroek richting Duitse grens. Dat was de Loerdijk (de huidige Venweg). In 1805 werd een weg vanaf de Soersbeekweg naar Maalbeek aangelegd: de Nieuwe Dijk (thans Maalbekerweg/Oude Tolweg). Deze weg was van belang voor de handel tussen de nieuwe loswal aan de Maas en het Duitse achterland. In het begin van de negentiende eeuw was het wegennet in Belfeld nog weinig ontwikkeld. De weg tussen Roermond en Venlo was de

belangrijkste verbinding. Die weg was in 1837 onder Belgisch bestuur aangelegd. Tussen 1843 en 1846 werd deze weg verhard met kiezel, de overige wegen waren toen nog steeds zandwegen en zandpaden. Aan het eind van de negentiende eeuw nam het belang van de weg toe door de opkomst van de kleiwarenindustrie. Halverwege deze weg werd omstreeks 1867 een verbindingsweg naar Geloë aangelegd. Voor het overige trof men in Belfeld in de eerste helft van de negentiende eeuw slechts onverharde banen aan. Vanuit de bebouwde kom waaierden die in noordelijke, oostelijke en zuidelijke richting naar de achter de hoge zandgronden gelegen akkerlanden en weilanden. Omstreeks 1865 werden in het Meelderbroek rechte wegen met tussenverbindingen aangelegd. Met name de industrialisering van Belfeld – en dan vooral de opkomst van de keramische industrie – zwingelde het aanleggen van nieuwe wegen aan. In de eerste helft van de twintigste eeuw werden ook de hoofdverbindingen vanuit Belfeld, zoals de weg naar Geloë en Leemhorst en de Nieuwe Dijk naar Nieuwerf en Maalbeek verhard, verbreed of geschikt gemaakt voor goederenvervoer. Met name tijdens de economische crisis in de jaren dertig werden diverse nieuwe wegen verhard, zoals de weg naar het voetveer over de Maas, de route van Maalbeek over het Hoogterras naar Duitsland, de Groenstraat (gedeeltelijk), de weg naar het spoorstation (gedeeltelijk), de zuidelijke weg langs de Grote en Kleine Hoeve (gedeeltelijk) en stukken van de weg Bolenberg-Geloë. Twee Belfeldse wegen waren van provinciaal belang. Dat waren de weg vanaf de rijksweg naar de gemeentegrens met Tegelen, die via Geloë liep, en de weg vanuit het centrum naar Maalbeek. De zogenoemde Streekweg (thans de N 271) werd in 1975 aangelegd om de kernen langs de oude rijksweg te ontlasten. Het wegennet bij Belfeld veranderde in 2008 sterk met de ingebruikname van de A73-zuid. De doorgaande functie van de Maalbeekweg verviel, terwijl de Venweg in Geloë werd opgewaardeerd met op- en afritten van de autoweg. Een viaduct maakte het bosgebied op het hoogterras bereikbaar. Een nieuwe verbindingsweg (de Boxhoverweg) door bedrijventerrein Geloërveld zorgde voor de relatie tussen rijksweg en de A73-zuid. **Zie: Baene, de; Tol; Viaducten.** **Literatuur: drs. X.C.C. van Dijk, Van Neanderthalers tot pottenbakkers: De cultuurhistorische erfenis van Belfeld (Weesp 2011).**

Wegkapellen **Zie: Kapellen.**

Wegkruisen **Religieuze kruisen.** In Belfeld staan vier wegekruisen. Een van die kruisen staat aan de rotonde 'Aan het Kruuts'. Dit is echter niet de oorspronkelijke plaats. Eerder stond het kruis bij het Muldersplein en later op de driesprong Schoolstraat/Tegelseweg/Prins Hendrikstraat. Het smeedijzeren kruis met een gietijzeren corpus is versierd met groene takjes en rode roosjes en hangt onder een houten afdak. Het kruis moest de bevolking herinneren aan de goede voornemens die tijdens de volksmissie (preekcampagne) waren uitgesproken. In het kruis, dat in 1894 werd vervaardigd door de Belfeldse smid Andreas Hommen (1835-1901), is een inscriptie aangebracht 'AH 94'. In 2009 is het kruis volledig gerestaureerd en opnieuw ingezegend.

Wegkruis bij de Leonardushoeve.

123 Aan de Patersweg staat een gedachteniskruis. De onthulling van dit kruis vond plaats op 5 mei 1946. Het kruis en de sokkel zijn gemaakt van hardsteen door de firma August Latiers. Het materiaal is afkomstig van de oude Sint-Urbanuskerk die in de Tweede Wereldoorlog werd verwoest. Het kruis is opgericht ter herinnering aan vier verzetsmensen uit Reuver, die in de directe omgeving door de Duitsers werden gefusilleerd. Het is tevens een monument voor alle Belfeldse oorlogsslachtoffers. Bij het kruis bevindt zich een tekstbord met uitleg over hetgeen hier eind 1944 plaatsvond. In de voortuin van de Leonardushoeve aan de Hoverheideweg staat een houten kruis met corpus. Dit kruis werd in 1958 geplaatst bij de ingebruikname van de hoeve door de paters van het Missiehuis in Steyl. Het kruis stond aanvankelijk wat meer naar het westen toe, maar werd in 2007 bij de aanleg van de rijksweg A73 verplaatst. Het kruis is gemaakt van eikenhout met een arduinen, gemetselde voet. Het crucifix is van terracotta. In 2010 werd een houten afdak aangebracht. Een vierde kruis staat bij de ingang van het Patersbos, komende vanaf de Bolenbergweg. Dit kruis werd omstreeks 1980 geplaatst door Jo Peeters, destijds eigenaar van café De Boer. Het houten kruis is gemaakt van een oude lantaarnpaal. Daarop is een gietijzeren kruis bevestigd, afkomstig van het oude kerkhof aan de Urbanusstraat. Dit ijzeren kruis dateert van ongeveer 1900 en is versierd met doodshoofden en knekels. In 2008 werd op initiatief van de Heemkundevereniging Maas- en Swalm-dal een werkgroep opgericht die de in Belfeld aanwezige kruisen, kapellen en andere religieuze beelden ging onderhouden. In 2003 plaatste de familie Dings bij hun boerderij aan de Bosheideweg een boomkruis. Het corpus van dit kruis komt uit het Duitse Kevelaer. **Literatuur: Hein Jacobs et. al. (red.), In Beeld. Beelden en monumenten in Beesel, Belfeld, Reuver en Tegelen (Belfeld 1998).**

Weijers, Cyriel **Badmintonspeler.** Cyriel Weijers werd op 14 oktober 1977 in Belfeld geboren. Na de middelbare school studeerde hij aan de heao en de KMA. Hierna ging hij aan de slag in de logistieke dienstverlening. In 1984 werd Cyriel lid van badmintonclub Good Luck. Twee jaar later werd hij hier clubkampioen en in datzelfde jaar kwam hij in de Limburgse District Jeugdselectie en in 1988 maakte hij deel uit van de Nationale Jeugdselectie onder twaalf jaar. In februari 1988 werd Cyriel op tienjarige leeftijd Limburgs kampioen in het dubbelspel en haalde hij een tweede plaats in het heren enkelspel. Hierop volgden meerdere Limburgse titels, zowel bij de jeugd als bij de senioren. In het seizoen 1989-1990 werd de Belfeldenaar in

het gemengd dubbel Nederlands kampioen en tweede in het heren enkel. Als jeugdspeler behaalde hij verschillende nationale titels in alle onderdelen. Een van de hoogtepunten was in februari 1992 het Europees Kampioenschap in het gemengd dubbel. Weijers speelde van 1984 tot en met 1989 voor Good Luck. Daarna speelde hij tot juni 2002 voor United Venlo en was hij van 2002 tot 2007 lid van Olympia Tegelen. Vanaf 2007 kwam hij uit voor de Roosterse BC, waar hij zowel in de ere als eerste divisie speelde. In Roosteren ging Cyriel Weijers in het seizoen 2011-2012 ook als trainer aan de slag. **Zie: Good Luck.**

Wetzels, Karel **Muzikant/Orkestleider.** Karel Wetzels werd op 26 mei 1927 in Belfeld geboren. Vanaf zijn vierde jaar speelde hij mondharmonica, later accordeon. Van 1947 tot zijn pensionering werkte Wetzels bij de Nederlandse landmacht. Als militair verbleef hij tussen 1947-1951 in voormalig Nederlands-Indië waar zijn interesse voor de Hawaii-gitaar werd gewekt. Terug in Nederland

Karel Wetzels.

trad hij op met diverse regionale dansorkesten, zoals *Les Charles*, het *Trio Karel Wetzels* en het *Orkest Karel Wetzels*. Daarmee speelde hij een breed repertoire, variërend van Argentijnse tango's en dixieland tot Franse musette en Limburgstalige liedjes. De Belfeldenaar begeleidde artiesten als de tenor Willy Caron, Dries Holten (van het duo Sandra & Andres) en Rinus van Galen. In Duitsland trad hij op met de sitarspeler Paul Wagner. In de jaren zestig nam Wetzels bij Johnny Hoes de evergreen *Jungske aan de Maas* op. Karel Wetzels was ook een gedreven smalfilmcineast die films maakte over de Passiespelen in Tegelen en de natuurfilm *Wie schoën ôs Limburg is*. Aan het einde van zijn muzikale loopbaan was de Belfeldenaar leider van dameskoor Ruivers Boeket. Zijn laatste

Wielrenclub De Snelle Sprong, 1975.

optreden, op tachtigjarige leeftijd, was in november 2006 in Den Herberg. Hier trad hij op met zoon Wim en zijn muzikvrienden *Ben van de Moets* (Ambaum) en *Sjraar Peetjens* uit Venlo. *Karel Wetzels* overleed op 8 juni 2007 in Belfeld.

Wielrennen De wielersport mocht zich na de Tweede Wereldoorlog in Belfeld over een enorme populariteit verheugen. Er was vanaf 1952 een wielersupportersclub en er werden regelmatig wedstrijden georganiseerd, die veel publiek trokken. In 1948 richtte een aantal wielierliefhebbers een wielierclub op met als naam *De Snelle Sprong*. Vanaf 1954 leidde die vereniging een sluimerend bestaan. *De Snelle Sprong* werd heropgericht op 25 augustus 1967. Initiatiefnemers waren onder anderen *Fons Stevens* en *Jac Hunnekens*. De club kwam voort uit de supportersclub van *Jan Opstals*. De Belfeldse wielervereniging nam deel aan diverse wedstrijden en organiseerde in Belfeld wielerrondes waaraan honderden renners deelnamen. Bekende renners uit Belfeld waren de gebroeders *Sassen*, *Ton Miggels* en *Jan Opstals*. Hoogtepunt van de vereniging was in 1975 het behalen van het Nederlands clubkampioenschap van de Nederlandse Wielerbond in Deurne met de renners *Wien Vercoulen*, *Jo Smeets*, *Leo Vaessen*, *Herman Crins*, *Johan Govaerts* en *Jac Roemerman*. *De Snelle Sprong* werd officieel opgeheven op 28 juli 2003. Vanaf eind jaren veertig tot begin jaren vijftig organiseerde ook het Oranjecomité wielerrondes. Incidenteel volgden nadien wedstrijden georgani-

Boerderij Wilhelminahoeve.

Café Het Witte Paard.

seerd door harmonie Kunst Na Arbeid, zangkoor *Animo* en de judoclub. **Zie:** *Opstals, Jan*.

Wilhelminahoeve *Boerderij*. In 1935 bouwde de familie *Kurstjens* aan de *Koelesweg* een langgevelboerderij. Het ontwerp van de hoeve is van de Tegelse architect *J. Clabbers*. In 1938 werd achter de boerderij een schuur gebouwd met een opvallend golvend dak.

Witte Paard, Het *Café*. Aan de Markt lag rond 1900 een café met een danszaal (uit 1908) dat later de naam kreeg *Het Witte Paard*. Bekende uitbaters waren *Giel* en *Jacques Stevens*, *Jan van Theike Derks*, *Toos Derks*, *Rand Beurskens* en *Joop Witteveen*. *Het Witte Paard* speelde een belangrijke

Zwembad Maalbeek.

rol in het Belfeldse uitgaans- en verenigingsleven. Er werd gedanst en gebiljart en *Exparka* organiseerde er kanarientoonstellingen. In 1949 werd in het café aquariumvereniging 't *Gupke* opgericht en begin jaren tachtig joekskapel *Noeijt Neuchter*. Het café was het eerste clublokaal van voetbalclub *Belfeldia* en tot 1964 de thuishaven van biljartvereniging *De Ketsers*. De zaal van het café werd zo nu en dan gebruikt om films te vertonen en in 1914 om kinderen te dopen, omdat de parochiekerk toen nog niet klaar was. *Het Witte Paard* sloot zijn deuren in april 2002. **Zie:** *Cafés*.

Witveld *Bedrijventerrein*. In het noordwesten van Belfeld, tussen de rijksweg N 271 en de spoorlijn Venlo-Roermond, ligt bedrijventerrein *Witveld*. Het terrein werd bekend door de komst van ijzergieterij *De Globe* in 1948 en orderfabriek *Egidius Janssen* in 1967. Andere bekende bedrijven waren natuursteenbedrijf *August Latiers* en de fabrikant van ziekenhuismeubilair *Schell Industries*. **Zie:** *August Latiers; Egidius Janssen*.

Woningbouwvereniging *Zie:* *Sint-Urbanus*.

Woonwagencentrum *Standplaats voor woonwagens*. In 1983 lagen plannen klaar voor de aanleg van een woonwagencentrum aan de *Vennekerstraat*. Vanwege protesten werden die plannen niet uitgevoerd. In 1993 richtte de gemeente een woonwagencentrum in aan de *Monfortstraat* voor vier wagens. Die wagens waren eigendom van

Woningstichting Urbanus. Veel animo om er te wonen was er echter niet en in 2003 werd het centrum gesloten.

Ijzergieterijen *Zie:* *Globe, De; Metaalindustrie*.

Zang en Vriendschap *Zie:* *Urbanuskoor Zang en Vriendschap*.

Zangkoren *Zie:* *Animo; Mal-Maaszengers, De; Vocalgroup Ringfield; Toujours; Urbanuskoor Zang en Vriendschap*.

Ziekenbus *Zie:* *Armenzorg; Sint-Urbanus*.

Zijactief *Zie:* *Boerinnenbond*.

Zwembad Belfeld had lange tijd geen overdekt zwembad. Wel zwommen Belfeldenaren in verschillende zand- en kleiafgravingen. Een van die zwemgaten, gelegen naast het voormalige café *Maalbeek*, werd *De Pool* (de *Poel*) genoemd. Bij de oprichting in 1965 van *Recreatieoord Maalbeek* werd door de stichters een naast liggende zandafgraving ingericht als strandbad. Hier konden alle Belfeldenaren in de zomermaanden gebruik van maken. In 1990 verrees op camping *De Eekhoorn* een overdekt zwembad. **Zie:** *Eekhoorn, De; Pool, De*. **Literatuur:** *Piet Simons, 'Zjwumme in Belvend' in: Maas- en Swalmalal jaarboek 2007, 117-120*.

<i>samenstelling</i>	Ragdy van der Hoek
<i>illustraties</i>	Kees Beekmans/Verbeeld 108(L) Privécollectie Hay van den Boogaard 26(O) Frans Boonen 52 Privécollectie Eduard Boots 27(B) Privécollectie Geert Boots 57(O) Peter Bors 45, 65, 82(O) Privécollectie Nic Douben 35 Privécollectie Twan Ernst 18(R), 116(O) Suzan Faessen 75(O) Richard Fieten 93(O) Gemeentearchief Venlo 14, 15, 18(L), 27(O), 29(B), 37(B), 42(O), 48, 53(O), 61(O), 64, 68, 75(B), 77, 78(B), 78(O), 87(R), 88, 91, 95(O), 97, 110(B), 112, 124(O) Huub Gielen 120(B) Lé Giesen 100 Heemkundekring Maas- Swalmdal 31, 32, 53(B), 56, 57(B), 82(M), 101, 110(O) Caroline van der Hoek 8-9, 10, 11(O), 26(B), 26(M), 28, 29(O), 38(L), 38(R), 40(B), 50, 55, 58(B), 59, 61(B), 63(B), 63(O), 66, 67, 71(L), 72, 73(R), 80(L), 81(R), 86, 89, 92, 93(B), 101, 103(O), 102-103, 113, 118(B), 118(O), 120(O), 121, 122, 124(R), 125 Privécollectie Hub. Holtackers 40(O) Privécollectie Wim van Hooren 80(L) Peter Houwen 21 Hans Hovens 8(O) Math Jansen 13 Privécollectie Mirjam Janssen-Van de Voort 119 Privécollectie Thé Janssen 16, 19, 33(B), 33(O), 36, 37(B), 44, 47(r), 58(O), 62(B), 69, 76(O), 81(L), 82(B), 94, 95(B), 98-99, 103(B), 109, 114, 115(B), 115(O), 116(B), 117 Privécollectie Geert Kunen 64 J. Kuyper, overdruk gemeente-atlas van Nederland (heruitgave 1971) 7 Eduard Lampe 71 Privécollectie A. Linssen-Derks 30 Tim Malcomson 54 Janneke Michels 11(B) Privécollectie Bart Niesen 34, 76(B), 111(B) Privécollectie Jan Opstals 78(M) Jacques Peeters (omslagfoto) Privécollectie Jac Roemermann 124(L) Peter de Ronde 70 Jillis Schriel 51 Danny Smeets 47(L) Mirthe Smeets 46 Privécollectie Wiel Stevens 108(R) Archief Tafeltennisvereniging 't Belke, 22 Privécollectie Yan Tax 111(O) Ton Toemen Fotografie 108(R)

	Privécollectie Sjraar Thissen 87(L) Cor Vos 73 Hans Welter 43 Privécollectie Wim Wetzels 123 Zebra Fotostudio's 42(B)
<i>vormgeving/dtp</i>	Baer Cornet, Venlo
<i>druk</i>	Schrijen-Lippertz, Voerendaal/Stein
<i>ISBN/EAN</i>	xxxxxxxxxx
<i>eerste druk</i>	november 2011
	De uitgave van de Belfeldclopedia werd mede mogelijk gemaakt door: Demetal; Elmec; Gemeentearchief Venlo; Helichem; Rabo Bank Venlo e.o.; Woonservice Urbanus; boekhandel Wilbro; J. Hoezen & zonen bv; EJA International, Stichting Cultuurbezit gemeente Venlo en door de belangeloze medewerking van Baer Cornet en Jacques Peeters.